Programmabegroting 2020

Voorwoord

Duurzaam doorpakken! Op naar een duurzaam, bereikbaar, leefbaar en innovatief Noord-Holland. Dat is de ambitie die dit college uitsprak toen in juni van dit jaar ons coalitieakkoord werd gepresenteerd. We zaten en zitten vol plannen. Voor de uitvoering van al die nieuwe plannen is ruim 200 miljoen euro beschikbaar. Hoe wij dit geld gaan besteden vindt u in de eerste begroting van dit nieuwe college. We zijn er trots op deze hierbij aan u aan te bieden.

Noord-Holland is een provincie om trots op te zijn. Je kunt er prima wonen, werken of je vrije tijd doorbrengen. Dat doen dan ook veel mensen, en dat willen wij zo houden. Maar we moeten ook keuzes maken. Keuzes voor de toekomst. Daarom versnellen we in 2020 de energietransitie in Noord-Holland. We ontwikkelen regionale energiestrategieën en sluiten een provinciaal energieakkoord. Ook maken we nieuwe afspraken met gemeenten zodat er meer woningen gebouwd gaan worden en komt er een leefbaarheidsfonds.

Verder investeren we in de fiets, het openbaar vervoer, wegen en verkeersveiligheid. Zo houden we Noord-Holland ook in de toekomst bereikbaar. Daarnaast willen we de biodiversiteit versterken en bodemdaling tegengaan. En we dragen bij aan cultuur, erfgoed, bibliotheken en sport. Bovendien financieren we herstructurering van bedrijventerreinen. Ook de kwaliteit van het openbaar bestuur in de provincie heeft onze aandacht. We zorgen voor meer en betere regionale samenwerking en gaan ondermijning tegen.

Uit de begroting en de meerjarenraming blijkt dat de provincie Noord-Holland financieel gezond is. De begroting is meerjarig structureel in evenwicht en we hebben voldoende weerstandsvermogen en –capaciteit. Financiële risico's kunnen we opvangen zonder dat het direct gevolgen heeft voor geplande uitgaven in de lopende begroting.

We vragen u onze beleidsdoelen en de financiële kaders voor 2020 vast te stellen. Maar we willen vooral het beleid samen met u verder vormgeven. We zitten in een periode van visievorming, onderzoek en beleidsontwikkeling en willen daar zowel coalitie als oppositie intensief bij betrekken. We willen transparant zijn en maken steeds duidelijk hoe wij u als Staten, maar ook medeoverheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers bij het beleid en de besluitvorming betrekken. Zodat we samen duurzaam kunnen doorpakken. Voor de toekomst van Noord-Holland en de Noord-Hollanders.

Zita Pels
Gedeputeerde Financiën

Inhoudsopgave

Inhoud

Programmabegroting 2020 1
1 Samenvatting 4
2 Programma's 10
Programma 1 Openbaar bestuur 11
Programma 2 Bereikbaarheid 27
Programma 3 Water 57
Programma 4 Milieu 68
Programma 5 Ruimte 81
Programma 6 Groen 106
Programma 7 Cultuur en Erfgoed 125
Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering 138
3 Paragrafen 147
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 148
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 167
3.3 Financiering 171
3.4 Bedrijfsvoering 175
3.5 Verbonden partijen 182
3.6 Grondbeleid 209
3.7 Provinciale heffingen 213
4 Financiële begroting 222
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 291
6. Bijlagen 295

1 Samenvatting

1.1 Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2020-2023. De begroting is een belangrijk stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2020 vaststellen. De voorliggende begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de kaderbrief 2020. In deze samenvatting zijn de belangrijkste aspecten van deze begroting opgenomen.

Vanuit de intentie om meer digitaal te werken is er naast het boekwerk ook een digitale webversie van de begroting ontwikkeld. Deze is te vinden op onze website via de financiële portal van de provincie.

1.2 Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1 Openbaar bestuur	23.348	22.430	22.417	22.502
2 Bereikbaarheid	231.261	205.956	169.517	172.060
3 Water	5.576	4.611	4.610	4.610
4 Milieu	32.886	27.860	27.691	27.550
5 Ruimte	36.821	23.995	20.392	17.253
6 Groen	90.891	86.163	82.164	68.854
7 Cultuur en Erfgoed	16.421	15.529	12.868	12.951
8 Financiën en Bedrijfsvoering	-359.030	-353.670	-347.693	-349.495
Totaal saldo van baten en lasten	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Stortingen	273.800	191.954	179.158	171.113
Onttrekkingen	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Totaal mutaties reserves	**-78.172**	**-32.872**	**8.036**	**23.717**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**0**	**0**	**0**	**0**

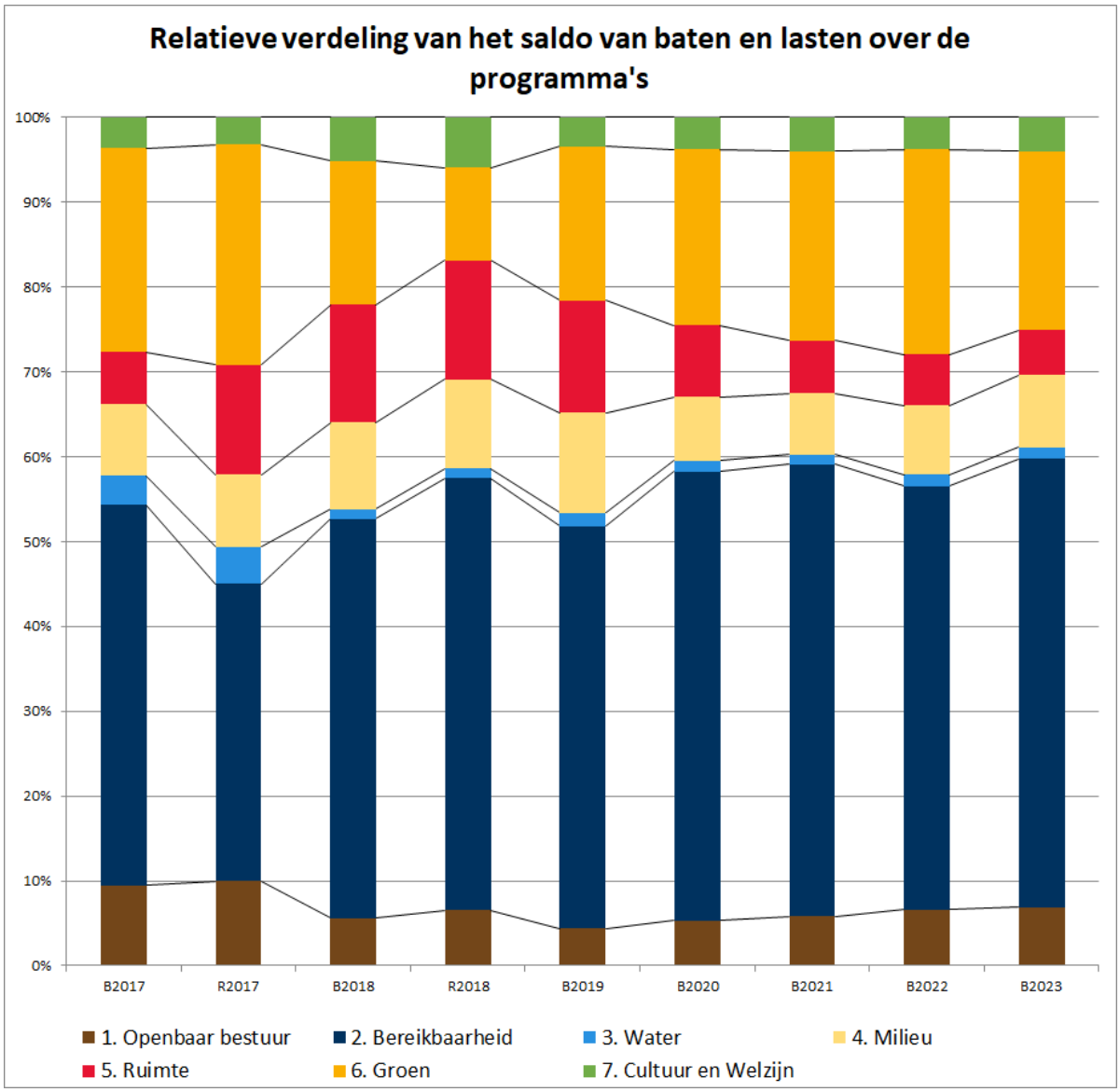

1.3 Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Saldo van baten en lasten	78.172	32.872	-8.036	-23.717
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-78.172	-32.872	8.036	23.717
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	19.801	16.205	20.201	13.163
Structureel begrotingssaldo	**-19.801**	**-16.205**	**-20.201**	**-13.163**

Sluitende begroting
Uit de regel "Begrotingssaldo na bestemming " in bovenstaande tabellen per jaar blijkt dat de begrotingen 2020 t/m 2023 in evenwicht zijn.

Structureel evenwicht
Om vast te kunnen stellen of er ook sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten en stortingen en onttrekkingen lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven zien we dat dit voor alle jaren het geval is. Daaruit blijkt dat de begroting 2020 een structureel evenwicht kent. Dit geldt ook voor de jaren 2021 tot en met 2023. In andere woorden: Al onze jaarlijks terugkerende lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Dit geeft de zekerheid dat wij ook op de wat langere termijn een robuust financieel beleid hebben. De structurele baten van de provincie bestaan voornamelijk uit de provinciefondsuitkering en de motorrijtuigenbelasting.

1.4 Overzicht financiële ontwikkelingen

Totaaloverzicht mutaties begroting 2020 - 2023

Het begrotingssaldo komt tot stand door de financiële ontwikkelingen waarover PS hebben besloten bij de kaderbrief 2020, de keuzes die zijn gemaakt in het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' en de financiële ontwikkelingen die in deze begroting zijn verwerkt. In onderstaande tabel is te zien wat het effect is van de kaderbrief, het coalitieakkoord en de mutaties die nieuw zijn in deze begroting op het begrotingssaldo. Een uitgebreide(re) specificatie van de financiële ontwikkelingen die zijn verwerkt in deze begroting is te vinden in hoofdstuk 4.2 - Opbouw van het begrotingssaldo van deze begroting waarin ook een toelichting is opgenomen op de niet-neutrale mutaties die nieuw zijn in deze begroting.

Opbouw begroting 2020 (bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023
Primitieve begroting 2020	0	0	-24.767	-26.550
1. Coalitieakkoord ‘Duurzaam doorpakken!’	-62.484	10.700	46.950	46.150
2. Kaderbrief 2020	0	0	1.181	-146
3. Niet-budget neutrale mutaties in de begroting 2020	4.911	885	2.624	3.768
4. Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020	57.573	-11.585	-25.988	-23.221
Totaal begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

In de tabel hieronder is te zien hoe de mutaties na de kaderbrief 2020 waarover PS al hebben besloten het begrotingssaldo beïnvloeden gespecificeerd per operationeel doel.

Nieuwe mutaties begroting 2020 - 2023 (bedragen x € 1.000)

OD	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	117	117	117	117
1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	25	25	25	25
1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	250	150	150	150
1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	150	150	150	150
1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren	1.000	1.000	1.000	1.000
1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	0	0	2.000	2.000
2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen	617	167	167	167
2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren	750	2.750	2.750	2.500
2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	-85.640	-1.071	-639	-593
2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden	3.810	105	191	380
2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	186	219	-40	98
2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	420	710	1.504	1.753
3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	50	100	50	0
3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen	1.100	1.000	1.500	1.500
3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen	-190	-190	-190	-190
4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	80	80	80	80
4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren	2.213	1.705	1.802	1.863
4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen	2.700	2.800	3.800	3.800
4.2.1 Bijdragen aan energietransitie	7.150	11.200	11.100	11.100
4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	0	350	350	350
5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen	290	150	0	0
5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	5.000	5.000	5.000	5.000
5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	1.221	2.663	2.661	2.660
5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen	-7.500	-13.250	750	750
5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	900	900	900	900
5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken	1.600	1.500	1.500	1.500
5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	1.200	1.200	1.200	1.200

6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	1.000	5.000	5.000	4.000
6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	150	0	0	0
6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming	350	2.600	3.500	4.000
6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	100	100	100	100
7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	260	460	460	460
7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	500	1.200	1.200	1.200
7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	300	690	-120	300
7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten	1.000	0	1.500	1.500
7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	500	500	500	500
8.1.1 Lokale heffingen innen	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren	1.949	3.186	4.737	4.779
8.1.7 Stelposten beheren	-421	-4.421	-4.421	-4.421
8.1.8 Algemene reserve beheren	57.573	-28.085	-25.988	-23.221
8.2.1 Overhead beheren	32	32	32	32
8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren	-18	-18	-18	-18
8.2.3 Vennootschapsbelasting	26	26	26	26
Totaal	**0**	**0**	**23.586**	**26.697**

1.5 Leeswijzer

In deze leeswijzer geven wij u een overzicht van de opbouw van de begroting en lichten we een aantal algemene onderdelen toe. De indeling van de begroting is grotendeels vastgelegd in het "Besluit begroting en verantwoording (BBV)" waarin is opgenomen welke onderdelen verplicht moeten worden opgenomen in de begroting van een provincie. Daarnaast is de begroting opgesteld volgens het door Provinciale Staten opgestelde format. De begroting van de Provincie Noord-Holland is daarom als volgt opgebouwd:

- Inleiding en samenvatting
- Programmabegroting (BBV: Beleidsbegroting)
    - Programma's (BBV: Programmaplan)
    - Paragrafen
- Financiële begroting en meerjarenraming
- Bijlagen

De programmabegroting

Programma's

In de programmabegroting is te vinden wat de provincie in 2020 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Ieder programma begint met een doelenboom. Deze doelenboom bestaat uit een maatschappelijk doel, beleidsdoelen en operationele doelen. Na de doelenboom vindt u een toelichting op het te bereiken maatschappelijk doel. Ook wordt weergegeven welke verbonden partijen zijn ingezet om het doel te bereiken en zijn de vanuit het

besluit begroting en verantwoording (BBV) verplichte beleidsindicatoren opgenomen. De eerste financiële tabel in ieder programma is de budgettabel waarin de totale lasten en baten van dit programma staan vermeld. Deze tabel bevat de budgetten, waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is.
Per beleidsdoel worden de prioriteiten voor 2020, de omgevingsfactoren die het bereiken van het doel zouden kunnen beïnvloeden en de samenwerkingspartners vermeld. Ook worden geplande beleidsdoelevaluaties hier vermeld. Wanneer er op deze plaats geen evaluaties zijn vermeld, betekent dit niet dat deze er niet zullen komen, maar dat ze op dit moment nog niet gepland zijn. Onder de operationele doelen wordt toegelicht wat de provincie in 2020 gaat doen om het operationele doel te bereiken Na deze toelichting volgt een tabel met indicatoren met als doel om het slagen van het operationele doel meetbaar te maken.

Paragrafen

Na de beleidsmatige programma's vindt u de paragrafen. Paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en zijn bedoeld inzicht te verschaffen in aspecten, die door de hele beleidsbegroting heen kunnen lopen, zoals bijvoorbeeld het grondbeleid- en beheer dat gaat over zowel de gronden onder onze wegen, als gronden voor natuur. Of de paragraaf onderhoud van kapitaalgoederen die zowel gaat over in ons bezit zijnde (kantoor-)panden als over onze wegen en vaarwegen. De in onze begroting opgenomen paragrafen zijn wettelijk voorgeschreven in het BBV, het is echter ook toegestaan zelf paragrafen toe te voegen.

Financiële begroting en meerjarenraming

De financiële begroting heeft tot doel om meer inzicht te verschaffen in de financiële positie van de provincie en bestaat voornamelijk uit financiële tabellen, waarvan de meeste door het BBV voorgeschreven zijn.

2 Programma's

Programma 1 Openbaar bestuur

Doelenboom

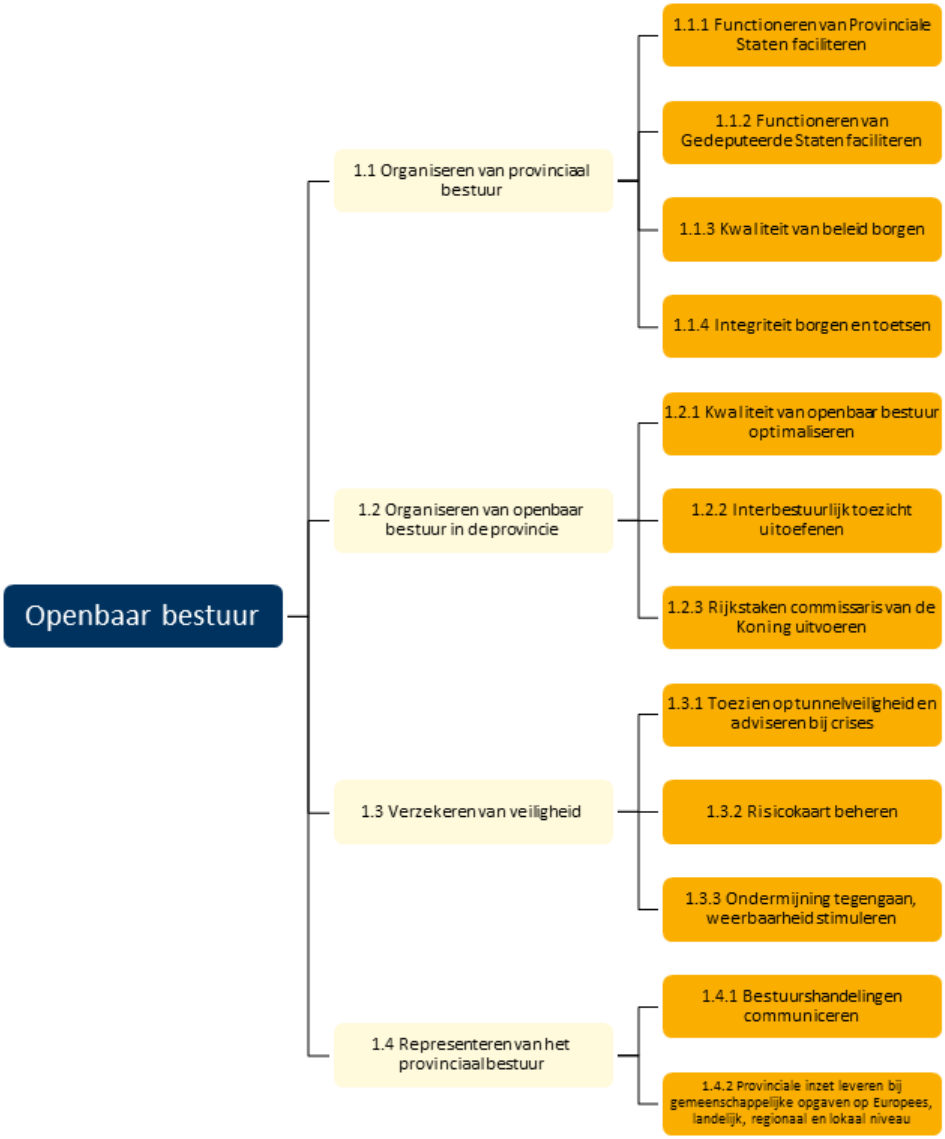

Maatschappelijk doel

Inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een goed functionerend bestuur. Wij zetten daar op in door de financiële handel en wandel van gemeenten strak te volgen, regelmatig te overleggen met gemeentebesturen, duidelijk te communiceren over wat we zelf doen en lobbyen voor Noord-Hollandse belangen in Europa en Den Haag.

Wettelijk beleidskader

- Gemeentewet;
- Provinciewet;
- Wet revitalisering generiek toezicht;
- Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Intrekkingswet WGR+;
- Wet algemene regels herindeling;

- Beleidskader gemeentelijke herindeling, BZK, 2018;
- Europese subsidieprogramma's (zoals EFRO, INTERREG);
- Ambtsinstructies commissaris van de Koning;
- Wet veiligheidsrisico's;
- Wet Bibob;
- Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels (Warvw);
- Regeling provinciale risicokaart;
- Registratiebesluit externe veiligheid;
- Wet milieubeheer;
- Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI)

Provinciaal beleidskader

- Provinciaal beleidskader 'Bestuurskrachtige regio's in Noord-Holland', 2013;
- Ruimtelijke-economische Actie-Agenda-2016-2020 (MRA);
- Europastrategie Noord-Holland 2017-2021;
- Omgevingsvisie NH2050;
- IBT-beleid 2018-2021, inclusief Uitvoeringsplan 2018;
- Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland;
- Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020);
- Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht;
- Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing;
- Beleidsregel integriteitstoets bij aanbesteden van opdrachten Noord-Holland 2010;
- Beleidsregel van de provincie Noord-Holland omtrent integriteitstoets bij omgevingsvergunningen;
- Beleidsregel integriteitstoets bij subsidies.
- Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie NH 2012;
- Regeling gedragscode ambtelijke integriteit:
- Regeling melden vermoeden misstand;
- Agenda toekomst van het toezicht

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1	Organiseren van provinciaal bestuur	12.774	64	12.710	0	0	12.710
1.2	Organiseren van openbaar bestuur in de provincie	4.835	43	4.792	0	0	4.792
1.3	Verzekeren van veiligheid	494	0	494	0	0	494
1.4	Representeren van het provinciaal bestuur	5.364	12	5.352	183	0	5.169
	Totaal	**23.467**	**119**	**23.348**	**183**	**0**	**23.165**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
1	1.1.1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	1.4.2	Interprovinciaal Overleg	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Kwaliteit van het openbaar bestuur

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht in 2019	0	4
Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen 2019	56%	56%
Opkomst Tweede Kamerverkiezingen 2017	83%	82%
Opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2018	54%	55%

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

Onze rol
Noord-Hollanders hebben recht op een kwalitatief goed provinciaal bestuur.

Samenwerkingspartners
Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning werken samen met gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen, inwoners, bedrijven, organisaties, de media, de Randstedelijke Rekenkamer en het Interprovinciaal overleg (IPO).

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Toelichting

De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten. Tot de taken van de Statengriffie behoren onder andere: het faciliteren van PS- en commissievergaderingen, het ondersteunen van de agendacommissie en het Presidium. De activiteiten van Provinciale Staten worden zichtbaar gemaakt via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, in persberichten en sociale media.

Jaarlijks nodigen Provinciale Staten van Noord-Holland iemand uit de wereld van kunst, wetenschap of religie uit de Willem Arondéuslezing te houden. Met de lezing willen Provinciale Staten de herinnering aan deze kunstenaar en verzetsstrijder levend houden.

Provinciale Staten (PS) hebben de Ribbius Peletier-penning ingesteld vanwege 100 jaar vrouwenkiesrecht. De komende 5 jaar ontvangt elk jaar een andere persoon deze penning.

De Randstedelijke Rekenkamer voert jaarlijks diverse onderzoeken uit, gevraagd en ongevraagd.

Centraal voor deze collegeperiode staat dat de provincie vooral mét haar partners samenwerkt aan opgaven. We maken, in nauw overleg met Provinciale Staten, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. De agenda bestuurlijke vernieuwing richt zich zowel op de samenwerking tussen GS en PS, als op het stimuleren en vergroten van burgerparticipatie. GS steven naar een transparante bestuurscultuur en willen PS beter betrekken bij beleidsontwikkeling. Het doel is de rol van de Staten te versterken en de samenwerking tussen PS en GS te verbeteren.

Operationeel doel 1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Organiseren en afhandelen van vergaderingen voor Provinciale Staten	Aantal	11 (2018)	12	12	12	12	12
Afhandelen binnengekomen schriftelijke vragen van Provinciale Staten	Aantal	112 (2017)	80	95	95	95	95
Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer	Aantal	4 (2018)	3	3	3	3	3

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

Toelichting

Hier worden de kosten van het faciliteren van Gedeputeerde Staten verantwoord. Het betreft onder meer secretariële en administratieve ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Toelichting

Voor een goed functionerend openbaar bestuur is het belangrijk om aan alle fasen van de beleidscyclus (agendering, beleidsvoorbereiding, -vorming, -uitvoering en het volgen van beleid) een robuust en op feiten gebaseerde invulling en onderbouwing te geven. Daarom is het essentieel te beschikken over actuele informatie en data met betrekking tot ontwikkelingen en trends binnen de provincie. Met die actuele informatie en data maken we onderbouwde beleidskeuzes mogelijk en verantwoorden we de effectiviteit van het gevoerde beleid. Daarnaast maakt deze informatie het (tussentijdse) bijsturen van beleid mogelijk, gericht op het realiseren van onze provinciale doelen en op het optimaal bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Zo bevorderen analyse en gebruik van en advisering over actuele (beleids)informatie en -data de effectiviteit van beleid.

Activiteiten die in dit kader worden uitgevoerd zijn:

1. *Het (vraaggestuurd) uitvoeren van onderzoeken en beleidsevaluaties*
   Door middel van onderzoeken wordt informatie verzameld voor de onderbouwing van nieuw of aangepast effectief beleid. Met beleidsevaluaties wordt de effectiviteit van het gevoerde beleid achteraf inzichtelijk gemaakt voor PS en voor de inwoners van Noord-Holland. Daarnaast zijn de uitkomsten van beleidsevaluaties, ook input voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Daarbij worden onder meer de provinciale subsidieregelingen eens per vier jaar volgens de wet (art. 4:24 AwB) op doeltreffendheid geëvalueerd conform het door PS vastgestelde Evaluatiekader Subsidies. In 2020 wordt ook voor de tweede keer de Omgevingsscan uitgevoerd waarbij aan onze provinciale partners (medeoverheden, bedrijven, kennisinstellingen, belangenorganisaties en opdrachtnemers) wordt gevraagd wat zij vinden van de Noord-Hollandse ambtelijke manier van werken.
2. *Het inzetten en adviseren over de inzet van actuele (geo)data voor goed onderbouwde besluitvorming van (nieuw of aangepast) beleid*
   De provincie verzamelt, analyseert en maakt beleidsdata en –informatie (onder meer big-data) geografisch inzichtelijk, zet dit in bij de ontwikkeling en/of aanpassing van beleid

en deelt deze informatie ook met externen via onder meer het (Geo)Dataportaal (https://maps.noord-holland.nl/dataportaal) en door het verder ontwikkelen van datavisualisaties en dashboards. De provincie zorgt ook voor actuele en betrouwbare beleidsinformatie door het inrichten en beheren van de wettelijk verplichte basisregistraties en meetnetten, door publicatie van de provinciale plannen op Ruimtelijkeplannen.nl en door het borgen van de verplichte gegevenslevering aan landelijke voorzieningen en het Europese INSPIRE-initiatief.

3. *Het monitoren van beleid ten behoeve van eventuele bijstelling van beleid door het ontwikkelen van nieuwe monitors en het actualiseren van bestaande monitors.*

Operationeel doel 1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Uitgevoerde beleidsonderzoeken en -evaluaties	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5
Opgestelde en geactualiseerde op data- en gis-analyse gebaseerde viewers en dashboards	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5
Uitgevoerde monitors	Aantal	5 (2018)	5	5	5	5	5

1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Toelichting

De integriteit van het openbaar bestuur, met name bij het handelen van de provincie Noord-Holland zelf, is van groot belang. Particulieren en ondernemingen die van de provincie een omgevingsvergunning ontvangen, met wie een vastgoedtransactie wordt aangegaan, waarmee de provincie een inkooprelatie heeft of die voor de uitvoering van provinciaal beleid een subsidie ontvangen, kunnen op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) worden getoetst. Afhankelijk van de uitkomst van deze Bibob-toets worden voor de waarborging van de integriteit van het openbaar bestuur aan de af te geven beschikking, dan wel transactie, aanvullende voorwaarden verbonden. Als er sprake is van een ernstig gevaar dat een vergunning, subsidie, opdracht of vastgoedtransactie mede wordt of zal worden misbruikt, dan wel zal worden gebruikt om strafbare feiten te plegen, wordt de relatie verbroken of niet aangegaan. Indien nodig wordt nader advies ingewonnen bij het Landelijk Bureau Bibob. Met de Bibob-toetsen wordt de integriteit van het handelen van het provinciebestuur gewaarborgd. In 2020 worden de toetsen risicogestuurd uitgevoerd. Afhankelijk van onder andere de organisatiestructuur van een bedrijf, de branche waarin het bedrijf werkzaam is, de hoogte van een subsidierelatie, de verkoopprijs van vastgoed, de hoogte van het bedrag van een aanbesteding, alsmede op basis van tips van externen (OM, politie en omgevingsdiensten inzake het naleefgedrag van een bedrijf) wordt invulling gegeven aan het risicogestuurd toetsen ingevolge de Wet Bibob.

Voor de provincies Utrecht en Flevoland verzorgt de provincie Noord-Holland de uitvoering van het zogenaamde ‘eigen huiswerk onderzoek’. De provincie ondersteunt bovendien -desgevraagd en incidenteel- ook gemeenten in Noord-Holland bij het opstellen of uitvoeren van Bibob-beleid.

Voor de provinciale organisatie is een coördinator integriteit aangesteld om integer handelen blijvend onder de aandacht te houden en eventueel voorkomende dilemma’s op het terrein van integriteit mee te bespreken. De provincie wil verder een goed en veilig werkklimaat bieden.

Daarom wordt een actief beleid gevoerd om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan. De provinciale organisatie beschikt over twee interne vertrouwenspersonen en één externe vertrouwenspersoon.

Operationeel doel 1.1.4 Integriteit borgen en toetsen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal uitgevoerde Bibobtoetsen	Aantal	101 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.1 Organiseren van provinciaal bestuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	8.557	4.865	4.739	4.739	4.779	4.864
1.1.2	Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	1.889	3.806	3.891	3.886	3.886	3.886
1.1.3	Kwaliteit van beleid borgen	789	3.340	3.447	3.430	3.428	3.428
1.1.4	Integriteit borgen en toetsen	450	662	697	697	697	697
	Totaal lasten	11.685	12.673	12.774	12.752	12.790	12.875
	Totaal baten	-38	-64	-64	-64	-64	-64
	Saldo van baten en lasten	11.648	12.609	12.710	12.688	12.726	12.811
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**11.648**	**12.609**	**12.710**	**12.688**	**12.726**	**12.811**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

Onze rol

De provincie heeft een taak om de kwaliteit van andere overheden zoals gemeenten en waterschappen te bevorderen en te borgen.

Samenwerkingspartners

Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning voeren hun taken in nauw overleg uit met de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, waterschappen en het Rijk.

Prioriteiten

- In 2020 zal de 4/5 mei herdenking nadrukkelijk in het teken staan van 75-jaar bevrijding. Vanwege de viering van dit lustrum worden in alle provincies, in nauwe samenwerking met het 4 en 5 mei-comité, extra initiatieven ontwikkeld om brede betrokkenheid te creëren. Volgend jaar viert ook Bevrijdingpop een jubileum: het 40-jarig bestaan. Om de initiatieven met betrekking tot de viering van 75 jaar vrijheid en 40 jaar Bevrijdingspop te ondersteunen, wordt eenmalig een budget van € 100.000 gereserveerd. Dit staat los van de reguliere sponsoring van Bevrijdingspop
- Omdat opgaven steeds meer gemeentegrenzen overschrijden, zijn wij in 2019 gestart met het opstellen van regionale samenwerkingsagenda's. Die verenigt zowel provinciale als gemeentelijke prioriteiten.

- In het Interbestuurlijk Programma 2018 is vastgelegd hoe Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen de komende jaren met elkaar omgaan. In dat kader is afgesproken dat er wordt gewerkt aan vernieuwing van het interbestuurlijk en financieel toezicht, zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en passend bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven. In 2018 hebben het IPO, de VNG, en de ministeries van BZK en Financiën een gezamenlijke ontwikkelagenda voor het interbestuurlijk toezicht opgesteld, welke de komende jaren wordt uitgewerkt.

Omgevingsfactoren
De ministerraad stelde in maart 2019 het nieuwe "Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018" vast. Het beleidskader stelt stringentere voorwaarden aan het beginnen van een gemeentelijke herindeling (arhi-procedure) op initiatief van de provincie. Zo moet de provincie overleg voeren met de minister van BZK vóór een procedure te beginnen en moet er bij gemeenten sprake zijn van evidente bestuurskrachtproblemen waarvoor een oplossing uitblijft.

Beleidsdoelevaluaties

IBT Beleid 2018-2021 (vastgesteld door GS in 2017) geeft de wijze waarop binnen de provincie Noord-Holland het interbestuurlijk toezicht wordt uitgevoerd. Het jaarlijkse Uitvoeringsplan IBT geeft de accenten van het interbestuurlijk toezicht aan voor dat jaar. De vastgestelde thema's voor verdiepingsonderzoeken en praktijktoetsen uit het Uitvoeringsplan 2019 worden in 2020 geëvalueerd.

1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Toelichting

De provincie is (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. Vanuit deze wettelijke rol en tegen deze achtergrond vinden wij het van belang dat gemeenten en regio's over voldoende bestuurskracht beschikken. Om dit te bereiken stimuleren we regionale samenwerking, voeren we bestuurlijk overleg met individuele gemeenten en in regionaal verband. Indien noodzakelijk starten we een provinciale arhi-procedure. Met onze financiële bijdrage aan het Convenant Versterking MRA dragen we bij aan het optimaliseren van het openbaar bestuur op metropoolniveau. Daarnaast voeren we in voorkomende gevallen strategische verkenningen uit.

Operationeel doel 1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal bestuurlijke gesprekken gevoerd	Aantal	-	20	24	-	-	-
Aantal adviezen over herindelingen aan minister van BZK gegeven	Aantal	-	2	3	-	-	-

1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Toelichting

De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het goed uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen en levert hiermee een bijdrage aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Met het systematische toezicht op de

risicodomeinen: Financiën, Omgevingsrecht, Archief- en Informatiebeheer en Huisvesting verblijfsgerechtigde asielzoekers, bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en financieel beheer.
De wijze waarop Gedeputeerde Staten toezicht houden, is neergelegd in de beleidsnota IBT 2018-2021 (met uitzondering van het financieel toezicht op de waterschappen). De thema-onderzoeken en praktijktoetsen zijn opgenomen in een jaarlijks Uitvoeringsplan, waarvan de eerste in maart 2018 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Voor 2020 worden de volgende onderzoeken voorzien: constructieve veiligheid - platte daken; evenementen en omgevingsrecht; water en gewasbeschermingsmiddelen; vrijkomende agrarische en andere bedrijventerreinen.
De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten worden gepubliceerd.

Operationeel doel 1.2.2 Interbestuurlijk toezicht uitoefenen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Alle gemeenten/gemeenschappelijke regelingen beoordeeld a.d.h.v. vastgesteld toezichtregime en waterschappen beoordeeld	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
In Uitvoeringsplan bepaalde verdiepingsonderzoeken en praktijktoetsen uitgevoerd	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
Toezichtoordelen over voorgaand jaar gepubliceerd	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Toelichting

Over de uitvoering van zijn rijkstaken is de commissaris van de Koning verantwoording verschuldigd aan de Minister van BZK. Bij de afhandeling van verzoeken van inwoners aan de commissaris van de Koning om bemiddeling wordt standaard gebruik gemaakt van de methodiek van hoor en wederhoor. Voor de advisering over Koninklijke onderscheidingen wordt gewerkt met een digitaal systeem, waar gemeenten, provincies en Rijk gezamenlijk gebruik van maken. Per 1 september 2019 wordt er gewerkt met een nieuw digitaal systeem: LINT.
In geval van een bestuurlijke integriteitskwestie kan de commissaris van de Koning adviseren en bemiddelen en daarbij besluiten tot een zelfstandig integriteitsonderzoek. De commissaris brengt met redelijke tussenpozen ambtsbezoeken aan de gemeenten in Noord-Holland. In 2019 legt de commissaris 7 ambtsbezoeken af. Voor 2020 zijn 20 bezoeken aan gemeenten voorzien. Voorts worden door de commissaris van de Koning met alle burgemeesters en dijkgraven in Noord-Holland reguliere gesprekken gehouden.

Operationeel doel 1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Ingediende bemiddelingsverzoeken van inwoners zijn alle in behandeling genomen	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

Ambtsbezoeken aan alle gemeenten in NH gespreid over 2019 en 2020	Percentage	0 (2018)	7	20	20	-	-
Kennismakingsgesprekken met burgemeesters en dijkgraven in NH	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.2 Organiseren van openbaar bestuur in de provincie

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.2.1	Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	4.786	2.280	2.230	2.126	2.126	2.126
1.2.2	Interbestuurlijk toezicht uitoefenen	33	1.469	1.547	1.547	1.547	1.547
1.2.3	Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren	1.527	1.026	1.058	1.058	1.058	1.058
	Totaal lasten	6.347	4.775	4.835	4.731	4.731	4.731
	Totaal baten	-41	-43	-43	-43	-43	-43
	Saldo van baten en lasten	6.306	4.732	4.792	4.688	4.688	4.688
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**6.306**	**4.732**	**4.792**	**4.688**	**4.688**	**4.688**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.3 Verzekeren van veiligheid

Onze rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met het toezicht op en het bevorderen van de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

Samenwerkingspartners

Omdat in de veiligheidszorg de bestuurlijke samenwerking centraal staat, wordt op dit domein nauw samengewerkt met gemeenten (in het bijzonder burgemeesters), veiligheidsregio's, en voor het tegengaan van ondermijning, ook met de drie Regionale informatie- en expertisecentra in Noord-Holland, het Openbaar Ministerie en het Rijk (Ministeries van J&V en BZK)

Prioriteiten

- Ook voor 2020 zal in het veiligheidsdomein de prioriteit liggen bij het tegengaan van ondermijning. In het interbestuurlijk programma is afgesproken gezamenlijk de weerbaarheid van de overheid en de maatschappij tegen ondermijning te versterken.
- In 2018 is gestart met de inzet op intensieve samenwerking tussen verschillende publieke en private instanties voor het opstellen en analyseren van ondermijningsbeelden, het opstellen van quick scans voor de weerbaarheid van gemeenten, regio's en provincie, en het ontwikkelen van een strategisch handelingsperspectief. Vanaf 2020 zullen concrete maatregelen voor het tegengaan van ondermijning geïmplementeerd worden.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Toelichting

Om het toezicht op de tunnelveiligheid onafhankelijk van het reguliere beheer van provinciale tunnels te organiseren is de functie van de wettelijk voorgeschreven tunnelveiligheidsbeambte ondergebracht bij het Kabinet van de commissaris van de Koning. Aan het toezicht op de tunnelveiligheid wordt onder andere invulling gegeven via jaarlijkse onderzoeken die worden uitgevoerd door externe deskundigen. Het betreft de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

De commissaris geeft invulling aan zijn toezichthoudende rol op de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg, door regelmatig netwerkbijeenkomsten te organiseren over een actueel veiligheidsthema, waarbij alle organisaties en instellingen die bij dat thema zijn betrokken worden uitgenodigd. Daarnaast worden de vergaderingen van het algemeen bestuur van de veiligheidsregio's in Noord-Holland bijgewoond door een liaison van de commissaris van de Koning. Wij hebben een piketorganisatie ingericht, waardoor de commissaris 24 uur per dag en 7 dagen per week geïnformeerd en geadviseerd wordt als zich rampen of zware ongevallen in de provincie voordoen, zodat de commissaris zijn toezichthoudende en bestuurlijke rol bij crises kan waarmaken. Om ook bij een (dreigende) watercrisis tijdig geadviseerd te kunnen worden hebben wij een bereikbaarheidsregeling. Bij dreigend hoogwater worden wij geïnformeerd door het landelijk Watermanagement Centrum om alle betrokkenen geïnformeerd te houden en eventuele maatregelen in de provincie af te stemmen. Deze rol neemt de provincie ook bij langdurige droogte om de directe negatieve effecten en gevolgen van droogte zoveel mogelijk te beperken. Omdat de sinds 2006 opgerichte veiligheidsregio's tot ontwikkeling gekomen zijn, is de feitelijke rol van de commissaris van de Koning tijdens crisis beperkt geworden. De ondersteunende piketorganisatie van de commissaris van de Koning blijft in 2020 continu maar in afgeslankte vorm beschikbaar. De wet op de veiligheidsregio wordt vanaf juni 2019 door het Rijk geëvalueerd waarbij tevens de rol van de commissaris van de Koning als toezichthouder op de veiligheidsregio's wordt belicht.

Zowel op ambtelijk niveau als op bestuurlijk niveau (burgemeesters) worden workshops georganiseerd over noodwetgeving inzake crisisbeheersing.

Operationeel doel 1.3.1 Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2 bestuurlijke netwerkbijeenkomsten t.a.v. een actueel thema georganiseerd, alsmede 1 ambtelijke en 1 bestuurlijke workshop crisisbeheersing	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Alle vergadering van het Algemeen Bestuur van veiligheidsregio's in NH zijn door liaison van de commissaris van de Koning bijgewoond	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100
Piketorganisatie is 24 uur, 7 dagen per week beschikbaar	Percentage	100 (2018)	100	100	100	100	100

1.3.2 Risicokaart beheren

Toelichting

Met de Risicokaart krijgen burgers een overzicht van risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen. Op grond van de Regeling provinciale Risicokaart maken en beheren de provincies de Risicokaart. Omdat de uitvoering van deze wetgeving - naast de provincie - ligt bij gemeenten en omgevingsdiensten dient voor het actueel houden van de gegevens in de Risicokaart nauw samengewerkt te worden met gemeenten en omgevingsdiensten. Hiervoor is de Risicokaart afhankelijk van de input van deze organisaties.
De provincie draagt zorg voor het actueel houden van de risico's van overstromingen. Voor de productie en vormgeving van de Risicokaart wordt in IPO-verband samengewerkt met de andere provincies. Voor het technische beheer en de doorontwikkeling van de Risicokaart wordt een jaarlijkse bijdrage aan het IPO verstrekt.

Operationeel doel 1.3.2 Risicokaart beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Actualiteit van de Risicokaart	Percentage	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen (2018)	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen	90% van de risico-objecten is in de risicokaart opgenomen

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Toelichting

Criminelen maken gebruik van diensten van de bovenwereld. Boven- en onderwereld raken zo met elkaar verweven. Door de invloed en druk die criminelen zo op onze samenleving kunnen uitoefenen, raken normen vervaagd en neemt het gevoel van veiligheid en leefbaarheid af. Dit wordt ook wel 'ondermijning' genoemd. Ondermijning van het openbaar bestuur raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Om de weerbaarheid tegen ondermijning te versterken, werken de overheden en hun partners - de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's), de belastingdienst en het Openbaar Ministerie) - samen in het Netwerk Weerbaar Bestuur. Dit is ook vastgelegd in het interbestuurlijk programma van het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen. Gemeenten worden uitgenodigd een vervolg te geven op de door de RIEC's opgestelde actuele ondermijningsbeelden voor hun gemeente c.q. regio en het opstellen van quick scans over de bestuurlijke weerbaarheid van de gemeente. Daarbij moet gedacht worden aan het ophalen en met de gemeenten en overige samenwerkingspartners analyseren van de ondermijningsbeelden en het zorgdragen dat er voor gemeenten/de regio een strategisch handelingsperspectief (in de vorm van mogelijke te nemen beleidsmaatregelen) wordt geboden in antwoord op de ondermijningsbeelden.
De provincie heeft in 2018/2019 hieraan ondersteuning geleverd met het project Versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur. Eind 2019 wordt een initieel provinciaal weerbaarheidsbeeld voor de provincie zelf opgesteld en een strategisch handelingsperspectief opgeleverd. Bij wijze van pilot is voor twee gemeenten in Noord-Holland een gemeentelijke quick scan opgeleverd die in beeld brengt of een gemeente goed is voorbereid op eventuele kwetsbaarheden in de eigen organisatie op het gebied van integriteit, maar ook of zij weerbaar is tegen gerichte ondermijnende acties van buitenaf die uit het lokale ondermijningsbeeld naar voren komen. De focus ligt hierbij op potentieel kwetsbare werkprocessen.

De komende jaren zal de provincie blijven strijden tegen alle vormen van ondermijnende criminaliteit. De nadruk komt dan met name te liggen op de verbreding van de quick scans over meerdere gemeenten en de implementatie door gemeenten en provincie zelf van concrete maatregelen om ondermijning tegen te gaan aan de hand van het ontwikkelde handelingsperspectief. Daarnaast zal het handelingsperspectief actueel en doorontwikkeld moeten worden om de overheden blijvend weerbaar te houden. Tot slot zal met behulp van de financiering van lokale pilots door gemeenten, het betrekken van beroepsgroepen en ondernemers en het stimuleren van gemeenten zich aan te sluiten bij Meld Misdaad Anoniem worden gewerkt aan een verbeterde informatiepositie van en bewustwording bij relevante partijen.

Operationeel doel 1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Gemeenten/regio's beschikken over een quick scan over hun bestuurlijke weerbaarheid	Aantal	0 (2018)	4	20	-	-	-
De provincie beschikt over een actueel ondermijningsbeeld en een quick scan over de bestuurlijke weerbaarheid	Percentage	0 (2018)	100	100	100	100	100
Er is een strategisch handelingsperspectief opgesteld	Percentage	0 (2018)	100	100	100	100	100

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.3 Verzekeren van veiligheid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.3.1	Toezien op tunnelveiligheid en adviseren bij crises	942	172	177	177	177	177
1.3.2	Risicokaart beheren	857	162	167	167	167	167
1.3.3	Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren	37	763	150	150	150	150
	Totaal lasten	1.837	1.097	494	494	494	494
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	1.837	1.097	494	494	494	494
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**1.837**	**1.097**	**494**	**494**	**494**	**494**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

1.4 Representeren van het provinciaal bestuur

Onze rol
De inwoners van Noord-Holland moeten kunnen rekenen op een bestuur dat hen serieus neemt, een betrouwbaar bestuur met een luisterend oor, een besluitvaardig bestuur dat duidelijk is in zijn gekozen koers. Daarvoor is het belangrijk dat zowel inwoners als partners weten wat de provincie doet en dat zij invloed kunnen uitoefenen op het beleid.

Samenwerkingspartners
In communicatie en belangenbehartiging werkt de provincie samen met partners. In onze communicatie staan de Noord-Hollanders centraal. Hen willen we zo goed mogelijk informeren en betrekken. Daar waar mogelijk doen we dat in samenwerking met partners, bijvoorbeeld in projecten. Ook laten wij in onze mediapartners en inwoners aan het woord. De belangenbehartiging in Den Haag, Brussel of in de Metropoolregio Amsterdam gebeurt samen met andere overheden, gemeenten, provincies, Rijk, waterschappen en het maatschappelijk middenveld. Zo brengen we onze gezamenlijke opgaven krachtiger onder de aandacht.

Prioriteiten
Het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken wordt in een nieuwe communicatiestrategie, een nieuw sponsorbeleid en een nieuwe Europastrategie vertaald. Daarnaast vragen in 2020 de herdenking van 75 jaar bevrijding en de sponsoring van Sail Amsterdam speciale aandacht. Ook wordt een agenda opgesteld voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

Toelichting

De provincie wil haar zichtbaarheid vergroten, zodat bekendheid met en vertrouwen in het werk van de provincie toeneemt. Zo zijn de Noord-Hollanders goed geïnformeerd over wat we doen. Zij kunnen zo het beleid en de uitvoering daarvan beoordelen en beïnvloeden.

Wij hebben daartoe aan het begin van de vorige collegeperiode een nieuwe communicatiestrategie opgesteld. Als uitvoering daarvan zijn afgelopen jaren de website en het intranet vernieuwd, zijn we gestart een nieuw extern blad &Holland en zijn we actiever op sociale media als Twitter, Facebook, LinkedIn en Instagram. Ook is het persbeleid vernieuwd en sponsoren we evenementen om die mede mogelijk te maken, om beleidsdoelen via het evenement te kunnen communiceren en om het evenement te gebruiken voor relatiemanagement. Aan het begin van de nieuwe collegeperiode wordt een nieuwe communicatiestrategie opgesteld, gebaseerd op het nieuwe coalitieakkoord. In 2020 start de uitvoering voor deze communicatiestrategie.

In het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! is voor actieve communicatie en betrekken van inwoners opnieuw 400.000 euro per jaar gereserveerd. De betrokkenheid van bewoners wordt vergroot, onder meer met van bewonerspanels, permanente campagnes en actievere inzet van sociale media. Ook actieve communicatie over het werk van Provinciale Staten is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De precieze invulling van besteding van deze middelen wordt uitgewerkt in de nieuwe communicatiestrategie. Ook komt er een nieuw sponsorbeleid, waarin de speerpunten uit het coalitieakkoord en de ambities uit die communicatiestrategie worden vertaald.

Belangrijk speerpunt voor 2020 is daarnaast de verbetering van de arbeidsmarktcommunicatie. De provincie versterkt haar profiel als aantrekkelijke werkgever en verbetert communicatie over vacatures. Verder zal de provincie in 2020 de (online) middelen verder personaliseren, zodat inwoners makkelijker voor hen persoonlijk relevante informatie kunnen vinden. Ook starten we met de vernieuwing van het intranet voor medewerkers. Dit wordt ontwikkeld tot centrale werkplek die toegang biedt tot alle applicaties. Relatiemanagement en stakeholdersmanagement worden verbeterd. Speciale aandacht vragen in 2020 de herdenking van 75 jaar bevrijding en de sponsoring van Sail Amsterdam.

1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Toelichting

De provincie pakt haar rol in samenwerkingsverbanden om te zorgen dat Noord-Hollandse opgaven ook gezamenlijk worden uitgevoerd. Zo is er een Europateam, waarvan twee leden permanent in Brussel zijn om relevante ontwikkelingen tijdig te signaleren en om te lobbyen voor Noord-Hollandse belangen. Ook worden Europese subsidies verworven en ingezet. Daarnaast is er een permanente vertegenwoordiger in Den Haag, die de schakel is tussen provinciebestuur en Tweede Kamer. Wij zijn lid van het Inter Provinciaal Overleg (IPO), volgen wat daar gebeurt, voeden het overleg en haken aan bij voor ons relevante onderwerpen. Op regionaal niveau zijn er regiomanagers die eerste aanspreekpunt zijn voor gemeenten en die zowel een goed netwerk in de regio hebben, als de provinciale dossiers die spelen in de regio overzien. In MRA-verband zijn wij betrokken bij de uitvoering van het MRA-convenant.

Operationeel doel 1.4.2 Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
(Regionale) samenwerkingsverbanden (afhankelijk van afspraken met regio's)	Aantal	2 (2019)	2	2	2	4	6

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 1.4 Representeren van het provinciaal bestuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.4.1	Bestuurshandelingen communiceren	1.617	1.727	2.092	2.092	2.092	2.092
1.4.2	Provinciale inzet leveren bij gemeenschappelijke opgaven op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau	601	5.199	3.272	2.468	2.417	2.417
	Totaal lasten	2.218	6.926	5.364	4.560	4.509	4.509
	Totaal baten	-18	-12	-12	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.200	6.914	5.352	4.560	4.509	4.509
	Stortingen						
1.4.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	3.000	0	0	0	2.000	2.000
	Onttrekkingen						
1.4.2	Resv. cofinanciering Europese projecten	1.382	-2.683	-183	0	0	0
	Resultaat	**6.581**	**4.231**	**5.169**	**4.560**	**6.509**	**6.509**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 2 Bereikbaarheid

Doelenboom

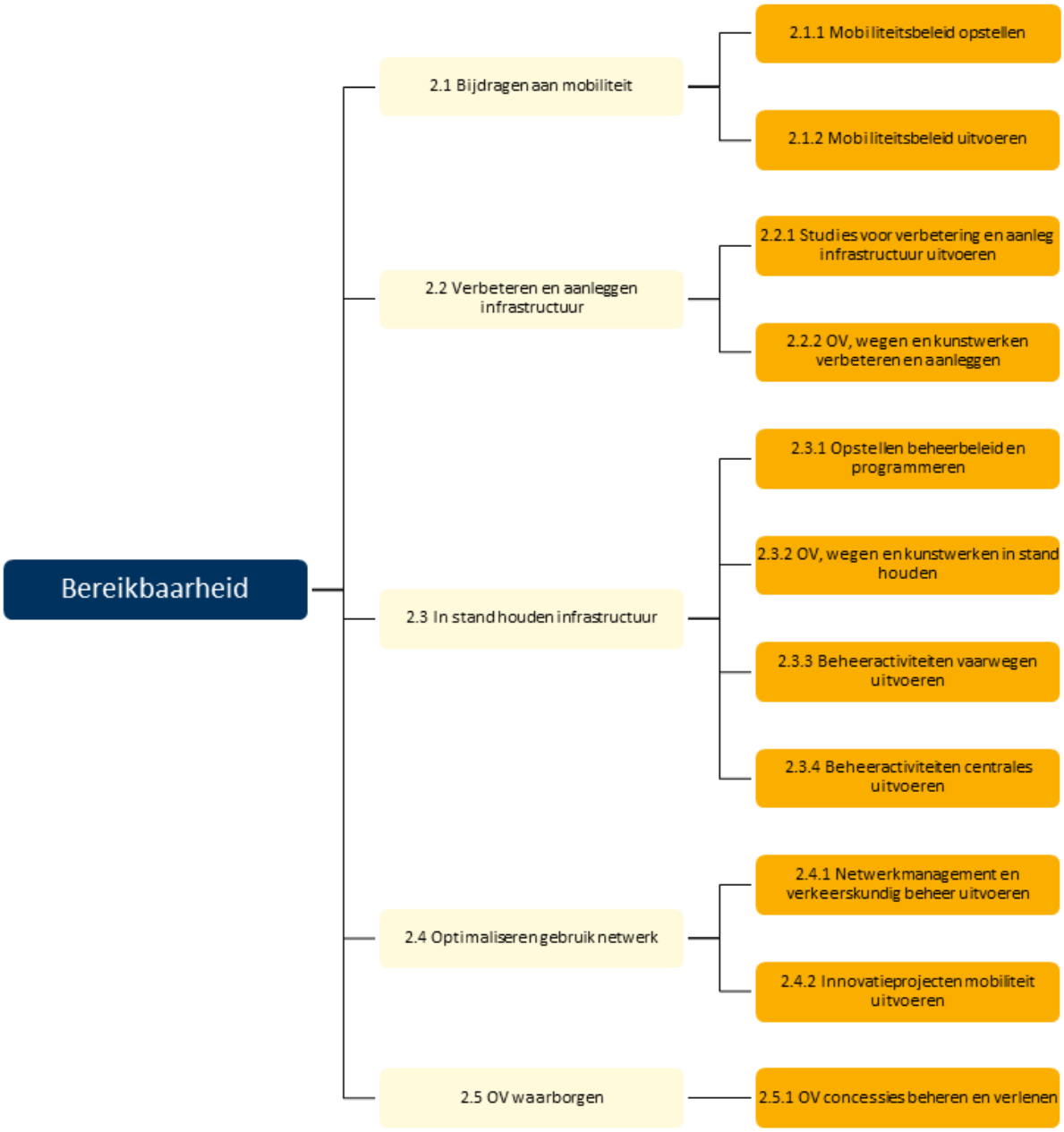

Maatschappelijk doel

Duurzame bereikbaarheid is een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Een goede bereikbaarheid is noodzakelijk voor het functioneren van de economie in Noord- Holland en een vereiste om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en het sociale leven.

De provincie streeft hierbij naar een balans tussen economische groei en leefbaarheid in Noord-Holland. De groei van de economie en de grote woningbouwopgave in met name de Metropoolregio, leiden tot een grote toename van de vraag naar mobiliteit. Om het mogelijk te

maken dat mensen lopend, per fiets, met het openbaar voervoer of per auto hun bestemmingen kunnen bereiken, is een goede mobiliteitsstrategie van groot belang. Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden, moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Meer woningbouw zou niet moeten leiden tot meer verkeershinder.

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruitmelijke ontwikkeling belangrijk. Groei van de mobiliteit wordt hiervoor zo efficiënt mogelijk ondervangen. Efficiënt in het gebruik van ruimte en van energie. Voor het mobiliteitssysteem staan hierbij keuzevrijheid en basisbereikbaarheid centraal. Vanwege de druk op de ruimte krijgen openbaar vervoer en vervoer per fiets extra aandacht.

Het werken aan deze opgaven gebeurt langs vijf strategische beleidsdoelen die ieder weer leiden tot concrete acties, voor nu en in de komende jaren.

1. Het eerste beleidsdoel focust op de bijdrage aan mobiliteit en bereikbaarheid in de provincie vanuit onze rol als samenwerkingspartner;
2. Het tweede beleidsdoel gaat om het verbeteren en aanleggen van de infrastructuur vanuit onze rol als infrastructuurbeheerder;
3. In het derde beleidsdoel staat beschreven hoe onze bestaande infrastructuur wordt behouden;
4. In het vierde beleidsdoel wordt gekeken naar de optimalisatie van het gebruik van het verkeersnetwerk;
5. Het laatste beleidsdoel gaat in op het OV en hoe dit wordt gewaarborgd door middel van onze OV-concessies.

In de beschrijving van deze doelen zijn de producten gevat die de provincie voor wat betreft mobiliteit en bereikbaarheid in 2020 wil opleveren. In de praktijk worden de werkzaamheden aan de provinciale infrastructuur ten behoeve van beleidsdoelen twee en drie geïntegreerd uitgevoerd. De provincie stemt de uitvoering van investerings- en verbeteringsprojecten af op de onderhouds- en vervangingsprojecten. Hiermee bereikt de provincie een efficiëntere uitvoering van de werkzaamheden aan het areaal, en vermindert de provincie de overlast voor gebruikers en omwonenden. Jaarlijks wordt deze programmering in onderlinge samenhang vastgesteld in het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO).

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (2016)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050Investeringsstrategie NH infrastructuur
- Investeringsagenda Doorstroming OV 2015-2020
- Beleidskader Verkeersmanagement 2015-2020
- Koers Smart Mobility 2018
- Actieplan Geluid
- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2016-2019

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1	Bijdragen aan mobiliteit	55.894	427	55.467	53.453	20.768	22.782
2.2	Verbeteren en aanleggen infrastructuur	12.452	0	12.452	101.302	29.874	-58.977
2.3	In stand houden infrastructuur	106.428	33.764	72.664	39.699	41.053	74.018
2.4	Optimaliseren gebruik netwerk	34.939	1.666	33.273	9.487	1.178	24.964
2.5	OV waarborgen	57.405	0	57.405	56.733	51.034	51.706
	Totaal	**267.118**	**35.857**	**231.261**	**260.674**	**143.907**	**114.493**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
2	2.1.4	Beheersregeling Amstel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Mobiliteit

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie. (peildatum: 2018)	7,8	7,7

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

2.1 Bijdragen aan mobiliteit

Onze rol

De provincie vervult een aantal rollen om de bereikbaarheid in Noord-Holland te verbeteren en duurzame mobiliteit te waarborgen. Naast de rol van infrastructuurbeheerder (doelen 2.2 tot en met 2.4) en concessieverlener voor het openbaar busvervoer (doel 2.5) draagt de provincie met partners samen bij aan het verbeteren van de mobiliteit en bereikbaarheid in brede zin. Dat doet de provincie bijvoorbeeld door gezamenlijk te werken aan plannen en/of programma's en het co-financieren van projecten van derden, bijvoorbeeld via uitvoeringsregelingen. Een voorbeeld van zo'n programma is het programma Samen Bouwen aan

Bereikbaarheid dat samen met de Rijksoverheid en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) wordt opgesteld. Om richting te geven aan onze samenwerkingen en ons beleid, zijn de ontwikkel- en sturingsprincipes uit de Omgevingsvisie nader uitgewerkt in de Agenda Mobiliteit. In de Agenda Mobiliteit zijn daarvoor de mobiliteitsopgaven voor de komende jaren benoemd in samenhang met de opgaven van de omgevingsvisie, zoals duurzame verstedelijking, klimaatverandering en gezondheid.

Samenwerkingspartners
De provincie werkt intensief samen met andere overheden, zoals de Rijksoverheid, gemeenten en waterschappen. Een belangrijke samenwerking voor de provincie is die in MRA-verband. Tegelijkertijd is de samenwerking met de regio's in het noorden van de provincie, Noord-Holland Noord, Alkmaar en West-Friesland, van groot belang. Dat geldt ook voor de samenwerking met organisaties die belangen vertegenwoordigen in de wereld van de mobiliteit (bijvoorbeeld TLN, EVO, ANWB, Rover, Fietsersbond en Schuttevaer).
Ten behoeve van innovaties en slimme mobiliteit (Smart Mobility), zoals ontwikkelingen in het gebruik van data, Mobility as a Service (MaaS) en slimme infrastructuur, zijn door de provincie nieuwe samenwerkingsvormen aangegaan met kennisinstellingen zoals universiteiten, autofabrikanten en leveranciers van mobiliteitsdiensten.

Prioriteiten
Een aantal punten wordt met prioriteit opgepakt:
- Agenda Mobiliteit als uitwerking van de Omgevingsvisie;
- MRA-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid;
- Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid';
  Regionale Mobiliteitsplannen MRA en NHN, als uitwerking van het Ontwerp Klimaatakkoord;
- Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid, als uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid;
- Goederenvervoer over water;
- Programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland.

Deze prioriteiten zijn in de volgende paragrafen nader toegelicht.

Omgevingsfactoren
De economische ontwikkeling van de laatste jaren heeft invloed gehad op de demografische ontwikkelingen, de bedrijvigheid en daarmee de mobiliteit. Dit uit zich bijvoorbeeld in een toename van de kosten veroorzaakt door vertragingen in het verkeer. In 2017 vertegenwoordigde het totale aantal voertuigverliesuren een waarde € 63,1 miljoen. De stijging van de verliestijd ten opzichte van 2016 bedroeg 2,1%.

Beleidsdoelevaluaties

In 2019 heeft de provincie de Subsidieregeling kleine infrastructuur geëvalueerd. De regeling is op basis hiervan aangepast en wordt naar verwachting beter benut. Op dit moment wordt er een opvolgingsonderzoek uitgebreid, waarin wordt bekeken of een uitgebreide evaluatie zinvol is om uit te voeren. Hierover rapporteert de provincie verder in 2020.

2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Toelichting

De belangrijkste beleidsontwikkelingen die het komende jaar plaatsvinden zijn hieronder nader toegelicht.

Agenda Mobiliteit
In februari 2019 hebben Gedeputeerde Staten (GS) de discussienota Agenda Mobiliteit vastgesteld. De Agenda Mobiliteit geeft richting aan de opgaven die vanuit de Omgevingsvisie op het mobiliteitssysteem afkomen. De Agenda beschrijft enerzijds de opgaven voor mobiliteit en anderzijds de ambitie voor een efficiënt mobiliteitssysteem. De discussienota is besproken met de partners in de regio en de diverse andere stakeholders. Provinciale Staten (PS) zullen de Agenda Mobiliteit in november 2019 kunnen behandelen. Voor 2020 komen hier financieel geen wijzigingen uit voort.

MRA-programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
De MRA is een aantrekkelijke en veelzijdige regio. Ruim 2,4 miljoen mensen wonen en werken hier. De economie groeit flink en dat trekt nóg meer bedrijven en mensen aan. Met als gevolg de bouw van 250.000 extra woningen. Deze verstedelijking biedt kansen, maar heeft ook een schaduwzijde. De wegen en het openbaar vervoer hebben hun grenzen al bijna bereikt. De uitdaging is om in deze dynamiek een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat te behouden.

Deze urgente opgave kan alleen worden aangepakt door goed samen te werken. Daarom hebben de Rijksoverheid en de MRA met het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid de handen ineen geslagen. Het gaat om de ministeries Infrastructuur en Waterstaat (I&W), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), 32 gemeenten, 2 provincies en Schiphol, Rijkswaterstaat, NS en ProRail. In het programma pakken Rijk en regio de verstedelijking en bereikbaarheid voor de lange termijn in samenhang met elkaar op. De keuzes die hieruit voortkomen leiden uiteindelijk tot één stappenplan dat de mogelijkheid heeft tot aanpassen: het Ontwikkelpad Bereikbaarheid en Verstedelijking MRA. Dit ligt ter besluitvorming voor in een bestuurlijk overleg in het najaar van 2019 samen met beslissingen over mogelijke onderzoeken, verkenningen of nadere activiteiten. Voor het uitvoeren van deze onderzoeken, verkenningen en nadere activiteiten wordt in 2020 een bijdrage van de provincie Noord-Holland verwacht.

Regionale Mobiliteitsprogramma's
Van april tot november 2019 wordt parallel gewerkt aan de plannen van aanpak voor de Regionale Mobiliteitsprogramma's en het Koersdocument Duurzame Mobiliteit. De Regionale Mobiliteitsprogramma's zijn een uitwerking van het Ontwerp-Klimaatakkoord en worden in samenwerking met de regio's, het IPO en de Rijksoverheid opgepakt. Dit heeft dus vooral een externe focus. De inhoud gaat de provincie met deze partners bepalen, maar lijkt in eerste aanzet vooral gericht op *zero emissie*, elektrisch rijden en brandstoffenmix. Het Koersdocument Duurzame Mobiliteit gaat juist over de koers, keuzes en rol van de provincie Noord-Holland zelf en zal qua inhoud breder zijn dan de Regionale Mobiliteitsprogramma's. De plannen van aanpak van de Regionale Mobiliteitsplannen (RMP) worden behandeld op de Bestuurlijke Overleggen MIRT van najaar 2019. Voor het Koersdocument Duurzame Mobiliteit stuurt de provincie op november 2019. Voor het uitvoeren van plannen van aanpak, voortkomend uit de RMP's, verkenningen en nadere activiteiten wordt in 2020 een bijdrage van de provincie Noord-Holland verwacht.

Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid'
Het Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 dient een gedragen en realistisch beeld op te leveren voor het totale openbaar vervoer in 2040 in de provincies Noord-Holland en Flevoland,

met richtinggevende uitspraken voor provinciegrensoverschrijdende verbindingen. Het is een samenwerking van 77 partijen. Alle gemeenten in Noord-Holland en Flevoland zijn betrokken, evenals het Rijk, vervoerders en belangenorganisaties.

Provincie Noord-Holland vindt een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem, van groot belang. Samen met onze partners stellen we hiervoor een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid'. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals mobility as a service en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties.

Er wordt een OV-fonds ingesteld voor investeringen in het openbaar vervoer. Investeringen vanuit het OV-fonds zijn ondergebracht in programma 5.

Regionale Uitvoeringsprogramma's Verkeersveiligheid
De provinciale opgave en ambities ten aanzien van verkeersveiligheid zijn afgeleid van het rijksbeleid, specifiek vertaald in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Op 14 februari 2019 is namens de provincies door het IPO het startakkoord ondertekend. Hierin conformeert de provincie zich aan de landelijke ambitie om toe te werken naar "nul verkeersdoden". Dit vergt een intensievere samenwerking met gemeenten, waterschappen, Openbaar Ministerie (OM), politie, RWS en andere maatschappelijke partners. Per regio worden regionale uitvoeringsprogramma's opgesteld waarin wordt weergegeven wat er jaarlijks wordt gedaan aan verkeersveiligheid. Voor de regio's Alkmaar, West-Friesland, Kop van Noord-Holland, Haarlem-IJmond en Gooi- en Vechtstreek neemt de provincie op verzoek van het Rijk hiertoe het initiatief. Daarnaast werkt de provincie in het gebied van de Vervoerregio Amsterdam mee aan het programma waarvoor de Vervoerregio aan de lat staat. Vanuit de rol van wegbeheerder werkt de provincie risicogestuurd aan het duurzaam veilig inrichten van het eigen wegennet.

Goederenvervoer over water
De provincie Noord-Holland wil het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Dit willen we bereken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskade. Onderzocht gaat worden welke lokaties ontwikkeld kunnen worden voor de overslag van goederen naar het water.

Slimme en duurzame mobiliteit
Om de bijdrage van smart mobility aan de opgaven van de Omgevingsvisie te verdiepen is in 2018 de middellange termijn Koers Smart Mobility vastgesteld. Voor het invullen van de activiteiten die voortvloeien uit de routekaarten in deze koers, werkt de provincie naast het korte termijn uitvoeringsprogramma Smart Mobility, momenteel mee aan:

1. Krachtenbundeling Smart Mobility waar de twaalf provincies, de vijf grote steden en de Rijksoverheid vertegenwoordigd zijn. De provincie zit in het voorbereidingsteam en trekt twee bundels.
2. MRA-programma Smart Mobility, waarin afstemming plaatsvindt tussen verschillende Smart Mobility-programma's op MRA-niveau.
3. Cross-over programma TU Delft & Partners waarbij de combinatie van verschillende beleidsvelden (energie, infra, duurzaamheid en slim, logistiek) wordt verkend.
4. MaaS pilot Amsterdam Zuidas, waar we leren van de ervaringen uit deze en andere van de Mobility as a Service-pilots die het ministerie van Intrastructuur en Waterstaat heeft aanbesteedt.

Operationeel doel 2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
PS stellen voor de zomer (2019) de jaarlijkse actualisatie in programma als onderdeel van de agenda Mobiliteit vast	Aantal	0 (2018)	1	1	1	1	1
PS worden aan het eind van het jaar geïnformeerd over het BO MIRT	Aantal	0 (2018)	1	1	1	1	1

2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Toelichting

De provincie draagt op meerdere manieren bij aan de uitvoering van mobiliteitsbeleid.

Jaarlijks stelt de provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bijvoorbeeld op het gebied van verkeersveiligheid) in staat om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Dit doet de provincie door middel van de *uitvoeringsregelingen kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding*.

Voor het versneld opwaarderen van een aantal *MRA-doorfietsroutes* heeft de provincie ruim € 16 miljoen beschikbaar gesteld. Een deel hiervan is voor het eigen areaal (€ 8,6 miljoen), een ander deel (€ 8,2 miljoen) voor derden (zoals gemeenten) in de vorm van subsidies.

Om het elektrisch rijden te bevorderen werkt de provincie met de MRA-partners en de provincie Utrecht samen in het project *MRA-E*. Voor 2020 moet opnieuw besloten worden over samenwerking, omdat de huidige samenwerkingsovereenkomst in dat jaar afloopt. Verwacht wordt dat de samenwerking wordt voortgezet. Vooruitlopend op die beslissing wordt er voor proceskosten MRA-E €75.000 in de begroting voor 2020 gereserveerd.

De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het kustgebied van Zuid-Kennemerland op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw *programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland*. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement.

Verder valt onder dit doel de jaarlijkse storting die de provincie ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer doet voor de *OV-terminal bij station Amsterdam Zuid* (Reserve uitvoering mobiliteitsbeleid door derden). Ook de jaarlijkse vergoeding aan de vervoerders voor de omrijkosten ten gevolge van wegwerkzaamheden door gemeentelijke wegbeheerders worden uit deze reserve gedekt.

Investeringen vanuit het OV-fonds in het openbaar vervoer en OV-knooppunten zijn ondergebracht in programma 5.

Operationeel doel 2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Jaarlijkse subsidievaststelling betrokken regelingen	Aantal	3 (2018)	4	4	4	4	0

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.1 Bijdragen aan mobiliteit

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.1.1	Mobiliteitsbeleid opstellen	4.260	2.626	2.539	2.467	1.987	1.987
2.1.2	Mobiliteitsbeleid uitvoeren	33.060	101.135	53.355	46.947	11.680	11.477
	Totaal lasten	37.320	103.761	55.894	49.414	13.667	13.464
	Totaal baten	-742	-5.563	-427	-334	-1.023	-863
	Saldo van baten en lasten	36.578	98.198	55.467	49.080	12.644	12.601
	Stortingen						
2.1.1	Resv. Mobiliteitsbel.	0	4.359	655	205	205	205
2.1.2	Resv. fietsinfrastructuur	444	0	0	0	0	0
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	0	179.815	20.113	27.746	13.408	12.935
2.1.2	Resv. Zuidas en Zeepoort	18.454	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
2.1.1	Resv. Mobiliteitsbel.	0	-1.345	-1.124	-1.114	-635	-635
2.1.2	Resv. fietsinfrastructuur	104	-25.456	0	0	0	0
2.1.2	Resv. OLV-Greenport	0	-11.291	0	0	0	0
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	0	-98.157	-52.329	-45.925	-10.658	-10.455
2.1.2	Resv. Zuidas en Zeepoort	0	-59.391	0	0	0	0
	Resultaat	**55.580**	**86.732**	**22.782**	**29.992**	**14.964**	**14.651**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.2 Verbeteren en aanleggen infrastructuur

Onze rol

De provincie verbetert binnen het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) de bestaande infrastructuur en ontwikkelt nieuwe infrastructuur om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de provincie te verbeteren.

De basis voor agendering van projecten in het PMI is de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi), die op 3 februari 2014 door Provinciale Staten is vastgesteld. Het uitgangspunt van de investeringsstrategie is een afwegingsmodel, waarbij de trajecten zijn gescoord op bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Slecht scorende trajecten en knelpunten, en trajecten die voor groot onderhoud in het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) staan geagendeerd, worden als studieproject opgenomen in het PMI. De iNHi wordt het komende jaar geactualiseerd.

Alle projecten in het PMI doorlopen drie fasen, te weten de studie-, plan- en realisatiefase. In de studiefase wordt onderzoek gedaan naar de problematiek en worden mogelijke oplossingen uitgewerkt, waarbij bijvoorbeeld wordt bekeken of bereikbaarheidsknelpunten kunnen worden opgelost door middel van verkeersmanagement, openbaar vervoer, gedragsbeïnvloeding of infrastructurele maatregelen. Aan het einde van de studiefase volgt een besluit over de oplossingsrichting en promoveert het project naar de planfase. Het is ook mogelijk dat aan het einde van de studiefase de conclusie wordt getrokken dat het project niet verder hoeft te worden uitgewerkt, bijvoorbeeld als er onvoldoende draagvlak is voor mogelijke oplossingen. In zo'n geval wordt een project geschrapt. In de planfase wordt de gekozen oplossing verder uitgewerkt. Daarna besluiten Provinciale Staten (PS) over het beschikbaar stellen van een uitvoeringskrediet en promoveert het project naar de realisatiefase. Na realisatie wordt het project afgerond en opgeleverd en wordt het een beheeractiviteit.

Het PMI wordt het komende jaar herzien en daarom dit jaar niet gelijktijdig met deze begroting in Provinciale Staten behandeld. Eventuele financiële consequenties van deze herziening worden via de reguliere P&C-cyclus aan de Staten voorgelegd.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI).

Samenwerkingspartners
Net als bij andere andere doelen in dit programma, zijn mede-wegbeheerders (gemeenten, waterschappen en Rijkswaterstaat), de Vervoerregio Amsterdam (VRA), belangenorganisaties en bewoners belangrijke samenwerkingspartners. Nog meer dan bij de andere doelen geldt die samenwerking bij het verbeteren en aanleggen van infrastructuur voor de reizigers, inwoners, aanwonenden en andere direkte stakeholders. De provincie doet dat steeds meer door de gebruiker in een vroegtijdig stadium bij de planvorming te betrekken. Voorbeelden van burgerparticipatietrajecten en co-creatie zijn de doorgang in Broek in Waterland, de nieuwe verbinding A8-A9 en de Bereikbaarheid Bollenstreek.

Prioriteiten
De belangrijkste prioriteiten voor 2020 zijn de onderstaande projecten:

- Verbinding A8-A9 (studie);
- bereikbaarheid Bollenstreek (studie);
- bereikbaarheid Waterland en onderdoorgang Broek in Waterland (plan en realisatie);
- fietsprojecten (studie);
- bereikbaarheid Den Helder (studie);
- bereikbaarheid Gooi- & Vechtstreek
- Cruquiusbrug (realisatie);
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) ’t Gooi (realisatie);
- Wilhelminasluis (realisatie);
- centrale bediening bruggen en sluizen (realisatie);
- N243 Herinrichting (realisatie);
- N241 Herinrichting A.C. de Graafweg (realisatie).

In de toelichting in de volgende paragrafen is een aantal van deze projecten nader toegelicht.

Omgevingsfactoren
Een aantal ontwikkelingen is van invloed op de projecten ter verbetering of aanleg van infrastructuur. Specifiek van belang daarin om te noemen zijn:

Markt: door de overspannen arbeidsmarkt in de bouw, ontstaan na afloop van de crisis, komen de prijs, tijdigheid en kwaliteit van aanbiedingen en producten in het geding. De prijsstijgingen zetten zich de komende jaren vermoedelijk door. Als provincie anticiperen wij hierop door in onze ramingen altijd de meest recente landelijke prijsontwikkelingen mee te nemen.

Omgeving: Omgevingseffecten, zoals hinder voor omwonenden en verkeer, spelen al langere tijd een belangrijke rol in de projectuitvoering. Veiligheidsmanagement, zowel gericht op het verkeer als op de bouwplaats en omgeving ervan, is een belang dat in de afgelopen periode sterker onder de aandacht is gekomen en worden voortgezet. Een bijkomend gevolg is wel dat veel meer kosten worden gemaakt voor verkeers-begeleiding, afzettingen, communicatie en informatie. Steeds vaker worden projecten in samenwerking met de omgeving voorbereid. De Omgevingswet zal het vereisen, maar de burger vraagt het ook nu al: participatie en dus een andere verhouding tussen burgers en belanghebbenden en de provincie. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor, en vereist ontwikkeling in, alle fasen van werken: van studiefase tot en met realisatiefase.

Duurzaamheid. Provincie Noord-Holland heeft een grote ambitie ten aanzien van duurzame grond-, weg- en waterbouw (GWW). Dit is echter nog niet erg zichtbaar in de projecten. In iedere projectfase dient over duurzaamheid te worden nagedacht. In 2020 zal aan diverse aspecten van duurzaamheid meer inhoud gegeven worden. Om de duurzaamheidsambitie te realiseren is noodzakelijk dat duurzaamheid een alledaags thema is in de werkzaamheden van de organisatie. Dit gebeurt door invoering van de aanpak Duurzaam GWW. De Milieu Kosten Indicator (MKI) is een meeteenheid die wordt uitgewerkt voor het structureel meten van duurzaamheidseffecten. Dit wordt met urgentie opgepakt om de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten te meten, alsmede de effecten op welzijn en welvaart, zoals in het coalitieakkoord is aangekondigd. Hiervoor is het Programma Duurzame Infrastructuur gestart. Het doel is om de provinciale infrastructuur op termijn te laten voldoen aan de duurzaamheidsambities van de Provincie Noord-Holland. Bij aanleg van infrastructuur krijgt de duurzaamheidsambitie een plaats in de projectopdracht. Hetzelfde gebeurt voor het beheer van de infrastructuur in de gebiedscontracten. Voor projecten die al in uitvoering zijn of reeds zijn aanbesteed, wordt actief gezocht naar het toevoegen van duurzaamheidsmaatregelen zonder het lopende proces te frustreren.

Programma Aanpak Stikstof. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State geoordeeld dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet als basis voor toestemming voor activiteiten mag worden gebruikt. De consequenties van deze uitspraak worden in beeld gebracht.

Beleidsdoelevaluaties

In 2020 wordt de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) geactualiseerd. De beleidsuitgangspunten uit de Agenda Mobiliteit worden hierin verwerkt. Het PMI wordt herzien op basis van deze geactualiseerde iNHi.

2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

Toelichting

In het PMI 2019-2025 zijn 37 studieprojecten opgenomen. In bijgaand overzicht zijn de uitgaven van het PMI weergegeven, verdeeld over de eerdergenoemde drie fasen: studie, plan en realisatie.

De provincie werkt aan de uitvoering van de studieprojecten uit het PMI 2019-2025. Het gaat onder meer om de studie Bereikbaarheid Den Helder, Broek in Waterland, de verkenningen N201-A4 (Kruiswegcorridor), N231-N232 in Schiphol-Oost en Amstelveen. Nieuwe studies, zoals die naar de bereikbaarheid van de Gooi- & Vechtstreek, worden als studiefase project opgenomen in

het PMI. De uitgaven voor deze studiefase projecten worden gedekt uit het budget studiefase van € 750.000. De kosten voor de voorbereiding van enkele specifieke projecten zoals de Verbinding A8-A9 en Bereikbaarheid Bollenstreek worden gedekt uit aparte voorbereidingskredieten voor deze projecten.

- Binnen het programma *Bereikbaarheid Waterland* wordt specifiek gekeken naar de leefbaarheidsproblemen in *Broek in Waterland*. In lijn met het proces van co-creatie dat is doorlopen, wordt de een onderdoorgang van de N247 als voorkeursvariant nader uitgewerkt.
- Binnen het project *Verbinding A8-A9* wordt de huidige voorkeursvariant verder onderzocht. Om het landschap te sparen wordt gekeken of het mogelijk is de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek wordt ook klimaatadaptatie meegenomen. Daarnaast investeren we op de korte termijn in de leefbaarheid rondom de N203, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
- Het programma *Bereikbaarheid Bollenstreek* wordt gefaseerd gerealiseerd. Eind 2020 wordt de besluitvorming voor de uitvoering opgestart.
- De *fiets* is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de vervoersketen en van groot belang voor het bereikbaar houden van Noord-Holland. Daarnaast draagt fietsen bij aan een gezonde leefstijl. Om fietsverkeer te faciliteren investeren wij in het oplossen van fietsknelpunten en snelfietsroutes.

De uitgaven voor de projecten in de plan- en realisatiefase worden geactiveerd en afgeschreven in 50 jaar. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten (afschrijving) worden het begrotingsjaar erop in de begroting geraamd. Dit betekent dus dat de investeringsuitgaven van de begroting van 2019 pas in de begroting van 2020 in de vorm van kapitaallasten (1/50ste deel van deze uitgaven) zichtbaar worden. Doordat van de eerste projecten de afschrijvingsperiode (na 50 jaar) pas in 2069 eindigt, lopen de kapitaallasten in de aankomende jaren op: van € 17,1 miljoen in 2020 naar € 28,5 miljoen in 2023. Hier is in de meerjarenraming rekening mee gehouden.

De belangrijkste projecten die in 2020 (op basis van de huidige planning) promoveren naar de realisatiefase zijn HOV Noordwijk-Schiphol, HOV SOOMR (Schiphol Oost), de Noordelijke Ontsluiting Agriport op de N242 en de rotonde op de N501 op Texel. Naast de (reguliere) investeringen is er door het vorige College besloten tot extra investeringen van in totaal € 60 miljoen.

Operationeel doel 2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Voortgang studies en projecten (aantal faseafrondingen)	Aantal	13 (2017)	10	20	20	30	30
Start nieuwe studies (studies nieuw opgenomen in PMI)	Aantal	13 (2017)	10	0	0	0	0
Afronding projecten (aantal gerealiseerd)	Aantal	17 (2017)	11	6	7	2	3

Investeringen

Bedrag (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kapitaallasten PMI	€ 5.280	€ 5.919	€ 6.744	€ 7.607	€ 8.407	€ 8.830	€ 9.509
Reserve kapitaallasten Weginfra	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116	€ 2.116
Reserve kapitaallasten OV	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522	€ 522
Kapitaallasten extra investeringen infrastructuur (€ 60 mln coalitieakkoord)	€ 70	€ 290	€ 600	€ 700	€ 900	€ 1.200	€ 1.200
	€ 7.988	**€ 8.847**	**€ 9.982**	**€ 10.945**	**€ 11.945**	**€ 12.668**	**€ 13.347**

In de onderstaande tabel is de aanwending van de hierboven genoemde extra investeringen van € 60 miljoen weergegeven. De investeringskosten van PMI-projecten kunnen naast de reguliere kapitaallasten PMI en kapitaallasten Extra investeringen gedekt worden uit bijdragen van derden én investeringsbijdragen provinciale reserves. Deze investeringsbijdragen reserves worden op basis van de (werkelijke) kasuitgaven van de betreffende projecten overgeheveld naar de reserves Kapitaallasten Weg- en OV-infrastructuur waar vervolgens de bedragen (analoog aan de kapitaallasten PMI regulier en Extra investeringen) geactiveerd worden (afschrijving in 50 jaar).

Projecten ten laste van kapitaallasten extra investeringen infrastructuur	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
N241-13: trajectbenadering N241, ged. N242-A7	€ 3.500	€ 6.000	€ 5.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000
N242-25: trajectstudie N242, ged. N508-N241	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000	€ 5.000	€ 10.000
N243-06: trajectbenadering N243a	€ 0	€ 15.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.000
Reservering PMI projecten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000	€ 5.000	€ 10.000	€ 20.000
Bedragen (x € 1.000)	**€ 3.500**	**€ 21.000**	**€ 5.500**	**€ 5.000**	**€ 10.000**	**€ 15.000**	**€ 60.000**

2.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt continu aan het verbeteren van de infrastructuur op het gebied van openbaarvervoervoorzieningen (OV), (vaar)wegen, fietspaden en kunstwerken.

Doelstellingen hierbij zijn het optimaliseren van de doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Deze verbeteringen worden uitgevoerd in projecten, soms in combinatie met onderhoud aan de bestaande infrastructuur. Om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen maakt de provincie in projecten, waar mogelijk, actief gebruik van innovatieve manieren om aanleg en beheer efficiënter, veiliger en duurzamer te maken.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten zijn:

- *Hoogwaardige Openbaar Vervoer verbinding (HOV) 't Gooi*
  Het is goed wonen in 't Gooi en dat wil de provincie Noord-Holland graag zo houden. De provincie vindt dat iedereen die in 't Gooi woont of werkt, op tijd en filevrij moet kunnen

reizen tussen Huizen en Hilversum. Huizen heeft geen NS-station. Een groot gemis, want de behoefte aan passend openbaar vervoer groeit. Daarom wordt er tussen Huizen en Hilversum een HOV-busverbinding aangelegd waar straks de R-NET bussen gebruik van gaan maken. HOV in 't Gooi is een gezamenlijk project van de gemeenten Huizen, Blaricum, Laren, Eemnes, Hilversum en de provincie Noord-Holland. Ook ProRail, Het Goois Natuurreservaat en Rijkswaterstaat zijn nauw betrokken bij dit HOV-project. Begin 2019 is het contract voor de bouw van een busbaan, een spoorwegonderdoorgang, een fly-over en een natuurbrug voor het deeltracé Laren-Hilversum gegund, in de loop van 2021 zal het project opgeleverd worden. De aanbestedingsprocedure voor deeltracé Eemnes-Laren start begin 2020.

- *Wilhelminasluis*
  De Wilhelminasluis (1903) in de binnenstad van Zaandam wordt samen met de naastgelegen Beatrixbrug en Wilhelminabrug vernieuwd. De huidige Wilhelminasluis is verouderd qua afmetingen en in een slechte bouwkundige en technische staat. De provincie Noord-Holland vervangt de komsluis door een nieuwe moderne schutsluis voor beroeps- en recreatievaart. Door de moderne rechte vorm verloopt het schutproces in de toekomst efficiënter. De werkzaamheden aan de Wilhelminasluis zijn in februari 2019 weer hervat. Daarmee is een periode van onzekerheid afgesloten en komt een vernieuwde Wilhelminasluis, Wilhelminabrug en Beatrixbrug weer dichterbij. De werkzaamheden duren tot eind 2020.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI).

Operationeel doel 2.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Projecten afgerond volgens kwaliteitseisen scope	Percentage	-	100	100	100	100	100
Nauwkeurigheid raming kasritme	Percentage	-	80	80	80	80	80
Aantal bruggen die worden aangesloten op de brugbediencentrale	Aantal	-	-	12	12	6	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.2 Verbeteren en aanleggen infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	9.103	11.106	10.456	11.306	12.384	13.298
2.2.2	OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen	822	1.885	1.996	1.996	1.995	1.995
	Totaal lasten	9.925	12.991	12.452	13.302	14.379	15.293
	Totaal baten	-517	-99	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	9.408	12.892	12.452	13.302	14.379	15.293
	Stortingen						
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-67.892	0	0	0	0	0
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	65.865	0	0	0	0	0
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	0	274.508	29.874	16.874	16.874	16.874
	Onttrekkingen						
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-3.085	-522	-522	-522	-522	-522
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	-987	-2.194	-2.116	-2.116	-2.116	-2.116
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	0	-8.865	-98.664	-130	-75	-27
	Resultaat	**3.309**	**275.819**	**-58.977**	**27.408**	**28.540**	**29.502**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.3 In stand houden infrastructuur

Onze rol

De provincie is eigenaar en wegbeheerder van 645 km wegen, 50 km busbanen en 246 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (384 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten. Om de gebruiker vlot en veilig over de provinciale infrastructuur te laten gaan beheert de provincie ook een verkeerscentrale, dynamische verkeersmanagementsystemen (DVM), een tunnelcentrale, brugbediencentrale en diverse steunpunten.

De provinciale infrastructuur is van groot economisch en maatschappelijk belang. Instandhouding van deze provinciale infrastructuur is één van de wettelijke kerntaken van de provincie. In de begroting is voor de instandhouding € 106 miljoen gereserveerd. Goed beheer en structureel onderhoud zijn hierbij het uitgangspunt. De provincie volgt hierbij de principes van assetmanagement; de provincie Noord-Holland is sinds 2015 ISO-55001 en sinds 2019 ISO-9001 gecertificeerd.

De provincie Noord-Holland maakt bij de instandhouding van haar areaal onderscheid naar wegen (waaronder OV-wegen, fietspaden en bruggen), vaarwegen en bediencentrales. Om de werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren maakt de provincie jaarlijks een onderhoudsplanning, waarin zoveel mogelijk onderhoudsmaatregelen worden gecombineerd met verbetermaatregelen. De provincie heeft een zelfstandige rol als het gaat om het aanleggen en beheren van de

provinciale infrastructuur. Echter, de provinciale infrastructuur maakt onderdeel uit van het totale netwerk van hoofd- en onderliggend wegennet van Nederland. Samenwerking en afstemming met de andere (netwerk)partners hierin is dan ook essentieel.

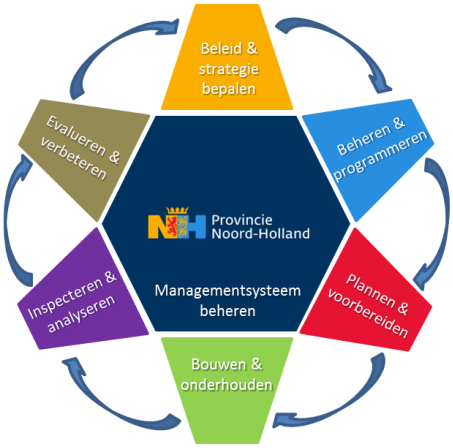

De samenwerkingspartners, met wie de provincie aan dit doel werkt:

- Voor de instandhouding van de infrastructuur is de provincie Noord-Holland 10-jarige gebiedscontracten aangegaan met verschillende gebiedsaannemers. In totaal zijn er zes gebiedscontracten, waarmee de provincie het beheer en onderhoud van de provincie vormgeeft. Daarnaast stemt de provincie de werkzaamheden op het gebied van beheer en onderhoud af met Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschappen, Metropoolregio Amsterdam (MRA) en gemeenten.

De belangrijkste prioriteiten voor het in stand houden van de infrastructuur zijn:

- Verduurzaming infrastructuur. Ook op het gebied van infrastructuur wil de provincie bijdragen aan de nationale en internationale klimaat- en CO_2-doelstellingen en wil hier zelfs een voorloper in zijn.
- Versneld uitvoeren programma Machinerichtlijn. Om het programma in lijn te laten lopen met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale, wordt het programma versneld uitgevoerd.
- Aanpak chroom-6 bruggen, zodat er geen vertraging ontstaat in de uitvoering van het benodigde onderhoud aan de kunstwerken.
- Verbeteren biodiversiteit. Gelet op de algehele achteruitgang van de biodiversiteit, heeft de provincie de ambitie om de biodiversiteit langs de infrastructuur te verbeteren

Omgevingsfactoren
zie 2.2. Verbeteren en aanleggen infrastructuur.

Beleidsdoelevaluaties

Tweejaarlijks wordt er landelijk een wegbelevingsonderzoek uitgevoerd. In 2020 streeft de provincie naar een verbetering van de waardering ten opzichte van 2019.

2.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Toelichting

Het onderhoud van de provinciale infrastructuur is erop gericht om optimale prestaties te bereiken, in relatie tot de provinciale assetmanagement bedrijfswaarden: bereikbaarheid, veiligheid, imago en leefbaarheid. Dit wil de provincie bereiken tegen zo gunstig mogelijke kosten. Daarbij wordt er gestreefd naar een hoge tevredenheid bij de weggebruikers. In het Strategisch Assetmanagement Plan (voorheen Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen) staat beschreven hoe dit op een duurzame en innovatieve manier wordt bereikt met het gewenste kwaliteitsniveau als resultaat. Op basis van de daarin gestelde kaders en kwaliteitseisen wordt het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) opgesteld, waarin inzicht wordt gegeven in het onderhoudsprogramma en de benodigde financiering voor onderhoud van het areaal met inachtneming van de gestelde eisen. Jaarlijks in november wordt door Provinciale Staten (PS) het PMO behandeld en worden de kredieten hiervoor beschikbaar gesteld. Door de marktontwikkelingen en de aantrekkende economie blijven de kosten van infrastructuurprojecten stijgen. De onderhoudsbudgetten en kapitaallasten budget zijn op basis van de Grond, Weg- en Waterbouw (GWW-index) geïndexeerd.
Bij de Kaderbrief 2020 is besloten om, uit de vrijgevallen middelen als gevolg van het verlengen van de afschrijvingstermijn, een stelpost in te stellen. Dit ter dekking van de toenemende kosten in het programma Bereikbaarheid in de toekomst. Het gaat om een bedrag van € 2 miljoen vanaf 2022.

Verduurzaming
De provincie wil bijdragen aan de nationale en internationale klimaat- en CO_2-doelstellingen en wil hier een voorloper in zijn. Dit sluit aan op de duurzaamheidsambities. Daarbij zijn duurzaam bouwen en onderhouden met oog voor de gehele levensduur van het bouwwerk essentiële onderdelen om voorop te blijven lopen en in te zetten op kostenbesparing. Belangrijke doelstellingen hierin zijn 50% grondstoffenreductie en 50% minder CO_2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990. In 2019 is het plan $C0_2$-monitoring en -reductie vastgesteld door PS met daarbij de vaststelling van de huidige CO_2-footprint, de doelstelling van de CO_2-reductie en de concrete maatregelen, zoals duurzaam asfalt, ledverlichting en circulair bouwen, zie ook 2.4.

Optimaliseren gebruik netwerk
De doelstellingen en concrete maatregelen zijn verankerd in het Strategisch Assetmanagement Plan. Voor het project Energiebesparing, het vervangen van de huidige openbare verlichting (OVL) door ledarmaturen is €7 miljoen beschikbaar. In 2018 is hiervoor een marktconsultatie uitgevoerd en een Programma van Eisen geschreven. Uit de marktconsultatie blijkt dat de implementatie van de ledverlichting duurder is dan begroot. Voor de aannemers in de gebieden is het echter ook aantrekkelijk om de huidige verlichting te vervangen door nieuwe, onderhoudsvriendelijke ledarmaturen. Om inzicht te krijgen in de werkelijke kosten gaat de provincie in 2019-2020 de regio's één en zes voorzien van ledlampen. Ook worden over het hele areaal de relatief onzuinige Sox lampen vervangen.

Machinerichtlijn (MRL)
De provincie Noord-Holland is wettelijk verplicht om haar beweegbare kunstwerken te laten voldoen aan de Machinerichtlijn (MRL). De MRL is wetgeving voor veilig gebruik en beheersing van risico’s voor gebruikers, bedienend en onderhoudspersoneel van machines. Voor het uitvoeringsprogramma MRL voor beweegbare kunstwerken is € 11,8 miljoen beschikbaar. Vanuit landelijk perspectief is recentelijk een nieuw eenduidig referentiekader opgesteld. De provincie

wil de beweegbare kunstwerken opwaarderen naar het nieuwe landelijk toegepaste veiligheidsniveau. Totaal is hiervoor bij de kaderbrief 2020 € 5,5 miljoen extra beschikbaar gesteld. Om het programma in lijn te laten lopen met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale, wordt het programma versneld uitgevoerd. Het programma wordt in 2024 afgerond in plaats van in 2026.

Aanpak chroom-6
In 2018 is vastgesteld dat in oude verflagen van ongeveer de helft van de beweegbare kunstwerken van de provincie chroom-6 voorkomt en mogelijk ook in oude verlagen van andere staalconstructies zoals OV-masten. Chroom-6 kan in stofvorm gevaarlijk zijn voor de gezondheid, met name voor het onderhoudspersoneel. De provincie is daarom meteen in overleg gegaan met gebiedscontractanten en er zijn extra beheersmaatregelen genomen. De meerkosten voor onderhoud worden op dit moment ingeschat op totaal € 4,6 miljoen (op basis van 23 objecten waar nu een verhoogd gehalte chroom-6 is vastgesteld). Voor het jaar 2020 is € 0,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de dekking van de verwachte meerkosten, die de gebiedsaannemers maken voor de geplande onderhoudsmaatregelen 2020 aan deze kunstwerken.

Verbeteren biodiversiteit
Zowel landschappelijk als vanuit het oogpunt van biodiversiteit is er nog verbetering mogelijk bij het onderhouden van onze bermen, een belangrijk leefgebied voor bijen en andere insecten. De provincie zal blijven inzetten op deze verbeteringen, waardoor de resultaten voor de buitenwereld direct zichtbaar worden. Voorbeelden hiervan zijn sinusmaaien, gefaseerd maaien en insectenhotels, in de vorm van staand en liggend dood hout. In het coalitieakkoord is € 0,5 miljoen per jaar hiervoor beschikbaar gesteld. Het kenmerk van sinusmaaien is dat er per maaironde altijd circa 15-30% van het areaal ongemaaid blijft staan. De overige delen worden gefaseerd in tijd en plaats gemaaid zodat er hoogteverschillen en daarmee luwteplekken ontstaan. Doordat een deel van het areaal wisselend blijft staan, blijft er, in tegenstelling tot de andere maaimethoden, altijd een stukje leefgebied voor flora en fauna behouden. De eerste resultaten zijn zeer positief. Deze maaimethode is alleen volledig toepasbaar in brede bermen. Daarnaast wordt "klepel-maaien" (verhakselen van gras, waardoor er verruiging van de beplanting ontstaat) zo min mogelijk gedaan.

Ook wordt verdere invulling gegeven aan de landschappelijke inpassing en biodiversiteit provinciale (vaar)wegen. Bij de kaderbrief 2019 is hiervoor tot en met 2023 € 0,35 miljoen per jaar beschikbaar gesteld. De komende jaren worden minimaal wee (vaar)wegen per jaar aangepakt waar de meeste landschappelijke en biodiversiteitswinst te behalen is. Ook worden de huidige faunapassages aangepakt zodat deze weer voldoen aan de kwaliteitseisen.

Operationeel doel 2.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Vaststellen assetmanagement visie & strategieplan (4 jaarlijks)	Aantal	-	1	-	-	-	-
Vaststellen PMO (jaarlijks)	Aantal	1 (2018)	1	1	1	1	1
Wegbelevings onderzoek (% zeer tevreden weggebruikers)	Percentage	76 (2017)	80	80	80	80	80
CO2 meting implementeren en doelstelling vaststellen	Aantal	-	1	-	-	-	-

2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Toelichting

Vanuit haar zelfstandige rol als wegbeheerder is de provincie verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. Daarvoor worden diverse activiteiten uitgevoerd, zoals vast en variabel onderhoud, diverse renovatieprojecten en vervangingen. Het vaste en variabele onderhoud is ondergebracht in zes gebiedscontracten. Renovaties en vervangingen zijn ondergebracht in projecten, soms in combinatie met aanleg van nieuwe infrastructuur. Om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen wordt in projecten waar mogelijk actief gebruikgemaakt van innovatieve manieren om aanleg en beheer efficiënter, veiliger en duurzamer te maken.

Enkele voorbeelden van deze activiteiten:

- *Gebiedscontracten*
  Het beheren en onderhouden van het provinciaal areaal wordt uitgevoerd door aannemerscombinaties, in de volgende zeven gebieden:
    - Gebied 1 Kop van Noord-Holland;
    - Gebied 2 Alkmaar en omgeving;
    - Gebied 3 West-Friesland (de gebieden 2 en 3 zijn samengevoegd in één gebiedscontract);
    - Gebied 4 Zuid-Kennemerland/IJmond;
    - Gebied 5 Zaanstreek-Waterland;
    - Gebied 6 Noord-Holland-Zuid;
    - Gebied 7 Gooi en Vechtstreek.

  Deze aannemerscombinaties zijn verantwoordelijk voor het dagelijks en variabel onderhoud, de programmering en planning hiervan, bouwcommunicatie en de klachtenafhandeling. De duur van het gebiedscontract is tien jaar, waarbij de prestaties vooraf zijn vastgelegd en in lijn zijn met het Strategisch Assetmanagementplan. De maandelijkse betalingen zijn gelijkmatig, behoudens extra opdrachten en uitbreidingen contract, zoals areaaluitbreiding. De samenwerking met de gebiedscontractanten verloopt goed. Ook zijn de gebiedscontracten binnen het beschikbare budget gegund.

- *Cruquiusbrug*
  Eén van de twee Cruquiusbruggen bij Heemstede is aan vervanging toe. In 2021/2022 start de provincie Noord-Holland met de aanleg van een nieuwe oostelijke brug (brug A), richting Heemstede. Dit wordt in 2020 aanbesteed. Deze nieuwe Cruquiusbrug wordt niet zomaar een brug. De provincie wil de nieuwe brug namelijk circulair, energiezuinig en onderhoudsarm bouwen. Ook gaat de provincie omwonenden en weggebruikers betrekken bij het tot stand komen van de plannen.

- *N243 Herinrichting*
  De N243 (Herinrichting) is de provinciale weg door Schermer (Noordervaart), Beemster (Schermerhornerweg en Middenweg) en Koggenland (provinciale weg). Het is een smalle weg met veel verkeer, een aantal drukke kruisingen en veel directe wegaansluitingen van woningen en bedrijven. De provincie maakt de N243 veiliger en voert groot onderhoud

uit. De provincie werkt voor deze herinrichting nauw samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de politie en de gemeenten Alkmaar, Beemster en Koggenland. De werkzaamheden starten in 2020.

- *N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland*
  Fietsers, automobilisten en reizigers in het openbaar vervoer hebben behoefte aan een bereikbaar Waterland (N235 en N247 Bereikbaarheid Waterland). Samenwerkende overheden zorgen er in diverse deelprojecten voor dat de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de N235 en N247 verbeteren. De leefbaarheid en de natuur mogen er niet op achteruitgaan. De provincie Noord-Holland en de Vervoerregio Amsterdam werken samen met de gemeenten Waterland, Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam aan de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in de regio Waterland.In maart 2019 is het provinciaal inpassingsplan (PIP) voor de N247 definitief vastgesteld. Daarmee is er groen licht voor de reconstructie van een groot deel van de N247 tussen Amsterdam en Edam-Volendam. In 2020 start de provincie met de werkzaamheden.

Een totaal overzicht van alle lopende studies en in uitvoering zijnde projecten is te vinden in het Provinciale Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO).

Operationeel doel 2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
% wegen (incl. kunstwerken) voldoet aan beeld kwaliteitseisen	Percentage	97% (2018)	95	95	95	95	95
Projecten afgerond volgens kwaliteitseisen scope	Percentage	-	100	100	100	100	100
Nauwkeurigheid raming kasritme	Percentage	-	80	80	80	80	80

Investeringen

Zie voor de investeringen t.b.v. het in stand houden van OV, Wegen en kunstwerken het Provinciaal Meerjarenprogramma onderhoud (PMO)

2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Toelichting

Het beheer van vaarwegen wordt risicogestuurd uitgevoerd. Dat betekent dat op basis van inspectiegegevens van het areaal de noodzakelijke oeververvangingsprojecten worden geprogrammeerd.

Het dagelijks beheer aan de vaarwegen wordt doorlopend binnen de verschillende gebiedscontracten uitgevoerd, evenals de afwikkeling van schades. In 2019 is gestart met een omvangrijk oeververvangingsproject, waarvan de uitvoering zal doorlopen tot maart 2021, in het Kanaal Omval Kolhorn (K04/05/06-c). In dit project wordt circa 13 km oevers vervangen. Tevens zal in 2020 de uitvoering starten van twee kleinere oeververvangingsprojecten, circa vier km in het Kanaal Omval Kolhorn (K04/05/06-a) en circa twee km in de Huigen- en Hoornsevaart (K07/K08-1).

Daarnaast zijn diverse andere oevertrajecten in voorbereiding. Hiervan zal de uitvoering in 2021 en 2022 plaatsvinden. Binnen oeververvangingsprojecten wordt succesvol gewerkt aan reductie van CO2-uitstoot, aanleggen van natuurvriendelijke oevers waar zinvol en mogelijk en het meenemen van kansen voor waterrecreatie.

Operationeel doel 2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Realisatie (natuurvriendelijke) oevers (in km)	Aantal	-	4,9	14	5	-	-
Ongeplande stremmingen door risicogestuurd beheer oevers	Aantal	-	0	0	0	0	0

2.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Toelichting

De provincie beschikt over één verkeerscentrale in Hoofddorp van waaruit de bediening en bewaking van de Waterwolf- en Abdijtunnel en het Amstelaquaduct plaatsvindt, de zogenoemde "tunnel desk". Daarnaast wordt in de verkeerscentrale dagelijks alle informatie verzameld over de situatie op de weg. Dankzij deze informatie kan er snel gereageerd worden als er opstoppingen op de weg ontstaan. Bij een verstoring of ongeluk worden bijvoorbeeld verkeerslichten op afstand bediend en worden weginspecteurs snel naar de juiste locatie gestuurd. Dit vindt plaats vanuit de verkeersmanagement desk. Hiervoor zijn verschillende systemen in gebruik. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Dynamische Route Informatiepanelen (DRIP), verkeerslichten (VRI's) en camera's. Gezien de verwevenheid tussen de centrale systemen en de tunnelinstallaties wordt onder dit operationeel doel ook het (dagelijks) beheren en onderhouden van de Waterwolftunnel, de Abdijtunnel en het Amstelaquaduct uitgevoerd. Met het uitvoeren van de beheer- en onderhoudsactiviteiten wordt voldaan aan de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels.

Naast de verkeerscentrale in Hoofddorp beschikt de provincie over een bediencentrale voor het op afstand bedienen van bruggen en sluizen. Deze centrale is gelegen op het nieuwe duurzame en energieneutrale steunpunt De Lange Balk in Heerhugowaard. Ook bij deze centrale geldt dat het dagelijks beheren en onderhouden van de benodigde apparatuur om de bruggen en sluizen te kunnen bedienen, door de provincie wordt uitgevoerd.

De bediening van verkeerscentrale, tunnelcentrale en bruggencentrale is apart beschreven onder operationeel doel 2.4.1.

Operationeel doel 2.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Halen van aanrijtijden en functieherstelltijden VRI's	Percentage	-	-	90	-	-	-
Beschikbaarheid Waterwolftunnel	Percentage	98,7 (2017)	97,5	97,5	97,5	97,5	97,5

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.3 In stand houden infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.1	Opstellen beheerbeleid en programmeren	645	353	374	374	2.374	2.374
2.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	48.013	64.638	85.415	56.323	53.903	53.742
2.3.3	Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	7.984	24.316	20.494	11.038	11.985	11.733
2.3.4	Beheeractiviteiten centrales uitvoeren	0	136	145	145	145	145
	Totaal lasten	56.643	89.443	106.428	67.880	68.407	67.994
	Totaal baten	-7.324	-9.418	-33.764	-3.328	-4.403	-1.630
	Saldo van baten en lasten	49.319	80.025	72.664	64.552	64.004	66.364
	Stortingen						
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	18.937	20.750	16.689	14.410	15.719	16.139
2.3.2	Resv. Investeringen Kunstwerken	0	13.526	7.900	1.800	1.000	1.200
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	12.035	10.971	8.574	1.300	800	600
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	5.312	505	7.887	5.887	5.887	5.887
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	-23.550	75	3	0	0	0
	Onttrekkingen						
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	-9.983	-39.796	-22.027	-18.861	-14.854	-17.026
2.3.2	Resv. Investeringen Kunstwerken	0	-10.971	-8.574	-1.300	-800	-600
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	-128	-241	-1.239	-1.752	-1.839	-1.892
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	-4.647	-9.542	-7.851	-4.786	-8.489	-5.373
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	0	-6	-8	-8	-8	-8
	Resultaat	**47.295**	**65.296**	**74.018**	**61.242**	**61.420**	**65.291**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.4 Optimaliseren gebruik netwerk

Onze rol

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo optimaal mogelijk zodat aan de actuele vraag naar mobiliteit kan worden voldaan. Dat gebeurt onder andere door het optimaal afstellen van verkeerslichten, inzet van incidentmanagement, de inzet van Dynamische Route Informatiepanelen (DRIP's) en het stellen van eisen aan de beschikbaarheid van de netwerken bij (vaar)wegwerkzaamheden en evenementen.

De provincie Noord-Holland heeft een direct belang bij het stimuleren en ontwikkelen van innovaties. Door optimalisatie van producten en processen verbetert de provincie haar bedrijfswaarden. Daarnaast kunnen innovaties worden aangejaagd die de markt niet alleen kan realiseren. De provincie richt zich daarbij onder andere op levensduur verlengende innovaties die bijdragen aan duurzaam en efficiënt beheer en onderhoud van de infrastructuur. Hierbij wordt voor de realisatie samenwerking aangegaan met kennisinstituten, wegbeheerders en

marktpartijen. Verder wil de provincie haar infrastructuur inzetten om duurzame energie op te wekken en energiegebruik te reduceren om op deze manier bij te dragen aan de energietransitie.

Samenwerkingspartners
Vanuit de verkeerscentrale in Hoofddorp worden de 260 provinciale verkeerslichten gecontroleerd en aangestuurd. Dit wordt ook voor 159 verkeerslichten van diverse gemeenten gedaan.

Met betrekking tot het openbaar vervoer zorgt de provincie ervoor, in samenwerking met gemeenten binnen het provinciale concessiegebied, dat de verkeerslichten voor buslijnen optimaal ingeregeld zijn. Daarnaast wordt samen met de openbaarvervoerbedrijven gewerkt aan optimalisatie van de ritten door de locatiebepaling en datauitwisseling tussen bus en infrastructuur verder te verbeteren. Dit voorkomt dat bussen ongewenste/onnodige verliestijd oplopen.

Met organisaties als het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, gemeenten, waterschappen, de Vervoerregio Amsterdam, kennisinstituten, ingenieursbureaus, aannemers, automobielfabrikanten en diverse andere marktpartijen wordt regelmatig overleg gevoerd.

Beleidsdoelevaluaties
Evaluatie rapportage beleidskaders verkeersmanagement vindt jaarlijks plaats, daaruit blijkt dat de eis van 6% verbeterde doorstroming wordt gehaald.

2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Toelichting
Verkeersmanagement op de weg
Op verschillende manieren wordt het gebruik van het beschikbare netwerk geoptimaliseerd. Het verkeer wordt geobserveerd met camera's en door lussen in de weg. Groentijden kunnen waar nodig worden aangepast en dat geldt ook voor vooraf vastgestelde scenario's. Dit zijn op elkaar afgestemde maatregelen die worden ingezet bij vooraf gedefinieerde situaties. Daarnaast zijn er 15 dynamische routepanelen waarmee weggebruikers geïnformeerd kunnen worden.

De data die gebruikt wordt voor verkeersmanagement wordt via diverse kanalen ook beschikbaar gesteld aan gebruikers van de verkeersnetwerken (reizigers, vervoerders, nood- en hulpdiensten et cetera).

Verkeersmanagement op de vaarweg
Het verkeersmanagement voor het vervoer over water wordt gedeeltelijk gestalte gegeven in het project "Blauwe Golf". Met het project Blauwe Golf wordt het optimum gezocht tussen doorvaart voor de scheepvaart en de hinder door brugopeningen voor het wegverkeer. Brugbedienaren van de provincie en andere overheden kunnen op basis van de informatie die ze krijgen de brugopeningen beter plannen. Schippers en automobilisten krijgen (geautomatiseerd) betere informatie over de doorstroming op de weg en over het water.

Het netwerkmanagement en verkeerskundig beheer bestaat uit een samenspel van een aantal dagelijks uit te voeren activiteiten. Waaronder de volgende activiteiten:

Bediening van bruggen, sluizen en tunnels
Objectbediening en -bewaking vindt op verschillende manieren plaats. Vanuit de verkeerscentrale in Hoofddorp worden dag in, dag uit de Waterwolftunnel, Abdijtunnel en het Amstelaquaduct bewaakt.

De provincie Noord-Holland wil het vervoer over water stimuleren. Dit leidt tot een betere doorstroming van zowel de scheepvaart als het verkeer op de weg. Daarom start de provincie met de centrale bediening van bruggen en sluizen. Vanaf 2018 worden de eerste bruggen en sluizen in Noord-Holland vanuit één centrale plek bediend vanuit het energieneutrale steunpunt 'Weg en Waterhuis de Langebalk' in Heerhugowaard. Op deze centrale worden tot en met het tweede kwartaal 2022 in totaal 44 bruggen en sluizen in Noord-Holland aangesloten. De ambitie is om nog eens 36 bruggen en sluizen van andere beheerders aan te sluiten.

Het afstemmen van werkzaamheden en evenementen
Indien voor werkzaamheden/evenementen verkeersmaatregelen op de provinciale (vaar)weg noodzakelijk zijn, is hiervoor toestemming van het Verkeerscoördinatiepunt (VCP) vereist. Verkeersmaatregelen die een aanzienlijke invloed hebben op de doorstroming worden vooraf afgestemd binnen het samenwerkingsverband van alle (vaar)wegbeheerders in Noord-Holland, de RegioRegie. Deze afstemming start bij maken van een wegbeheerder overstijgende meerjarenplanning waarin een aantal jaren in de toekomst wordt gekeken. Vervolgens vindt de fijne afstemming plaats in het jaar van uitvoering. Deze afstemming vindt plaats binnen zogenaamde regiegroepen waarin alle wegbeheerders vertegenwoordigd zijn.

Incidentmanagement
De weginspecteurs van de provincie staan dagelijks klaar voor een vlotte en veilige doorstroming op de provinciale wegen. Het belangrijkste onderdeel hiervan is incidentmanagement. Incidentmanagement is het geheel aan maatregelen die beogen de weg zo snel mogelijk voor het verkeer vrij te maken nadat een incident heeft plaatsgevonden. Daarbij rekening houdend met de verkeersveiligheid, de behartiging van belangen van mogelijke slachtoffers en de beheersing van de ontstane schade. Om de aanrijtijden van de weginspecteurs zo kort mogelijk te houden wordt gewerkt vanuit diverse steunpunten. Door het invoeren van tweeploegendienst voor de weginspecteurs is de provincie in staat om ook bij een incident in de avondspits snel ter plaatse te zijn. Dit vraagt om een beperkte uitbreiding van het aantal weginspecteurs om zo de continuïteit van de dienstverlening te verzekeren en zich te kunnen houden aan de Arbeidstijdenwet. Hiervoor is in de Kaderbief 2020 budget beschikbaar gesteld. De ochtendploeg start om 6.00 uur 's ochtends en de middagploeg eindigt na de spits om 20.00 uur 's avonds. Ook het verdelen van weginspecteurs op basis van ongevallenconcentraties op de provinciale wegen draagt bij aan een vlotte en veilige doorstroming.

Gladheidsbestrijding
Veiligheid op de weg in de wintermaanden is van groot belang. Zodra er gladheid wordt verwacht staan de gladheidsbestrijders paraat om de weg op te gaan, ook midden in de nacht. Vanuit de diverse steunpunten vindt de (coördinatie van de) gladheidsbestrijding plaats. Informatie over het actuele strooiregime is te vinden op strooit.nu. In 2018 is gestart met de pilot Grass2grit waarbij de gladheid wordt bestreden met dooimiddel gemaakt van sap uit bermgras. Het project, dat drie jaar geleden als idee bij de provincie Noord-Holland begon, wordt meegefinancierd door middel van een Europese Life-subsidie en zal plaatsvinden op de N504 ten noorden van Alkmaar.

Optimaliseren verkeerslichten
In het Beleidskader Verkeersmanagement is vlot en veilig door Noord-Holland verder geoperationaliseerd. Hierin wordt als doel gesteld om 6% betere doorstroming en 10% betere betrouwbaarheid te realiseren. Eén van de maatregelen die bijdraagt aan dit doel is verkeerskundige optimalisatie van de verkeerslichten (VRI's), oftewel verkeerskundig beheer.

Nieuwe technologieën
Er komen nieuwe technologieën beschikbaar om de mobiliteit beter te faciliteren. De provincie bereidt zich voor op haar nieuwe rol, door het ontwikkelen en beproeven van een aantal veranderingen aan het areaal: zowel bij verkeersregelinstallaties en verkeerscentrale als bij wegontwerp. De consequenties hiervan worden in beeld gebracht evenals de wijze waarop de rol van de provincie in de toekomst als wegbeheerder en beleidsmaker moet worden ingevuld. Dit vindt plaats binnen het programma Smart Mobility. Veel proeven vinden plaats in landelijk en Europees verband (respectievelijk Beter Benutten en Europese subsidies aan consortia waarin de provincie participeert).

Operationeel doel 2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Verbeteren doorstroming d.m.v. optimaliseren VRI's	Percentage	6 (2017)	6	6	6	6	6
Gemiddelde aanrijtijd weginspecteurs op incidenten (in minuten)	Aantal	28 (2017)	30	30	30	30	30

2.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

Toelichting

De provincie heeft als streven om haar activiteiten continu te verbeteren. Hiertoe worden onder meer innovatieprojecten uitgevoerd ten aanzien van duurzaamheid en Smart Mobility. Innovaties starten bij een idee waarna er een studie wordt verricht, testen en pilots worden uitgevoerd om uiteindelijk dat innovatieve idee te realiseren. Hierna wordt er nagegaan of de resultaten voldoende veelbelovend zijn voor uitrol van het innovatieproject, er redenen zijn voor een nadere studie, of dat de resultaten aanleiding geven voor het veranderen van beleid of bijvoorbeeld stimulering van andere partijen.

Duurzame innovaties
Bij de verduurzaming van de infrastructuur richt de provincie zich op duurzaam bouwen en onderhouden van haar assets, met oog voor de gehele levensduur van het bouwwerk. De provincie zet hierin op innovaties die veel impact hebben op grondstoffen- en op CO_2-reductie.

- Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD)
  De provincie draagt bij aan het ontwikkelen van verschillende IFD-specificaties. Voor IFD bouwen is door NEN de eerste NTA (Nederlandse Technische Afspraak) voor IFD van beweegbare bruggen opgeleverd. Deze wordt gebruikt voor de bouw van de Cruquiusbrug in de provincie Noord-Holland. Daarnaast wordt deze toegepast in de provincie Overijssel.

- Circulair bouwen
  De provincie werkt aan een uniforme uitvraag voor circulair bouwen, ook bedoeld voor het uitvoeren van, een pilot te realiseren in circulaire bouw.

- Levensduurverlengende innovaties
  Samen met de TU Delft ontwikkelt de provincie levensduur verlengende innovaties zoals bijvoorbeeld epoxy asfalt dat een vier tot vijf keer langere levensduur heeft. Het programma is uitgebreid met onderzoek naar recyclebaarheid in samenwerking met de provincie Gelderland.

- Energieopwekking en –besparing

Bij het onderwerp energieopwekking en -besparing kan de provincie haar infrastructuur inzetten voor innovaties ten behoeve van duurzame energieopwekking Op deze manier wil de provincie bijdragen aan de energietransitie.
Innovaties op het gebied van energieopwekking en -besparing waar de provincie aan werkt zijn:

  - De pilot Zwaar verkeer Solaroad. Op dit moment lopen er pilots in Noord- en Zuid-Holland. Op basis van de bevindingen uit dit traject zal het vervolg van het programma worden bepaald.
  - Op meerdere plaatsen wordt een fietspad, of een deel hiervan, uitgerust met een zonnewegdek.
  - Realisatie/monitoring van zonnepanelen op geleiderail.
  - Het realiseren van een energieneutrale beweegbare brug (Cruquius).

Smart Mobility
Voor het onderdeel Smart Mobility maakt de provincie verkeerslichten intelligenter, waardoor de informatie aan de weggebruiker verbetert (onder andere adviessnelheid om groen te halen), prioriteit voor doelgroepen mogelijk wordt en de doorstroming op het netwerk verder geoptimaliseerd kan worden.

- De iVRI

De iVRI (intelligente Verkeersregeling) is ontwikkeld in het programma Beter Benutten ITS/Talking Traffic door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu samen met alle provincies, een groot aantal gemeenten en private partijen. Om alle 260 VRI's in de provincie uit te rusten als iVRI wordt een eerste tranche van 52 iVRI's neergezet om de innovatie te testen en de werking in de keten met diensten aan de weggebruiker te optimaliseren. Vervolgens is vanaf 2021 een uitrol gepland van ongeveer 25 VRI's per jaar. Samen met de reguliere vervanging (circa vijftien per jaar) zijn daarna dan in circa vijf jaar alle VRI's op provinciale wegen vervangen door iVRI's. Hiermee profiteert de provincie optimaal van de diensten die in het kader van Talking Traffic door de markt zijn ontwikkeld.

- Connected en zelfrijdende auto's

Daarnaast onderzoekt de provincie samen met verschillende autofabrikanten (Nissan, Fiat en BMW) de impact van connected en zelfrijdende auto's op onze rol als wegbeheerder en beleidsmaker. Met Nissan Research onderzoekt de provincie de rol die de infrastructuur kan spelen bij het automatisch rijden op provinciale wegen.

- Europees project Socrates

In het Europees project Socrates werkt de provincie met verschillende private partijen aan de informatie-uitwisseling tussen verkeerscentrales en de serviceproviders en automotive. In het Europees project Concorda gebruikt de provincie haar proeftuin voor Smart Mobility rondom Schiphol om samen met Fiat en NXP de Europese standaarden voor coöperatief rijden te testen.

- Coöperative adaptive cruise control

Samen met de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en de TU Delft onderzoekt de provincie de impact van coöperative adaptive cruise

control (CACC) op doorstroming en veiligheid. Na eerste positieve resultaten uit een in 2018 gehouden pilot volgen nadere testen.

- Communicatietechnieken voertuigen en VRI's

Op Europees niveau is er discussie over de toepassing van twee verschillende communicatietechnieken tussen voertuigen en VRI's. De provincie past beide technieken toe en doet onderzoek naar specifieke toepassingen en de effecten daarvan.

- Interactie gebruiker Smart Mobility-toepassingen

De provincie zoekt interactie tussen de gebruiker en toepassingen van Smart Mobility, data-uitwisseling met logistieke partijen en fietsverkeer voor Smart Mobility-toepassingen worden onderzocht.

- Verbeteren effectiviteit regionaal verkeersnetwerk

Om de effectiviteit van het huidige verkeersmanagement in het regionale verkeersnetwerk verder te verbeteren, sluit de provincie verkeerslichten van gemeenten aan op de eigen verkeerscentrale. Daarnaast integreert de provincie de verschillende bediencentrales (verkeer, bruggen en tunnels) zodat deze efficiënter worden bediend.

Indicatoren

Binnen dit operationeel doel zijn twee verschillende indicatoren benoemd. Het aantal innovaties waaraan wordt gewerkt en daarnaast het budget dat jaarlijks wordt besteed aan innovaties ten opzichte van het complete budget dat wordt besteed aan de infrastructuur. Voor 2018, 2019 en 2020 is het percentage berekend, maar voor de jaren daarna dient nog te worden bepaald wat de hoogte hiervan is.

Operationeel doel 2.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Investeren in innovatieve projecten (aantal pilots)	Aantal	10 (2018)	10	10	10	10	10
Investeren in innovatieve projecten (t.o.v. totaal PMI / PMO)	Percentage	4 (2018)	7	7	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.4 Optimaliseren gebruik netwerk

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	26.087	23.008	24.423	24.548	25.423	25.158
2.4.2	Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren	5.310	12.138	10.516	1.436	1.644	1.029
	Totaal lasten	31.397	35.146	34.939	25.984	27.067	26.187
	Totaal baten	-2.269	-2.297	-1.666	-1.510	-1.510	-1.360
	Saldo van baten en lasten	29.128	32.849	33.273	24.474	25.557	24.827
	Stortingen						
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	0	25.159	1.178	848	528	133
	Onttrekkingen						
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten Mobiliteit	0	-11.113	-9.487	-407	-615	0
2.4.2	Resv. Innovatieprojecten SolaRoad	-568	-1.992	0	0	0	0
	Resultaat	**28.560**	**44.903**	**24.964**	**24.915**	**25.470**	**24.960**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

2.5 OV waarborgen

Onze rol

De verstedelijkingsopgave in de provincie is alleen mogelijk als tegelijkertijd wordt gezorgd voor een goede ontsluiting door een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Goed openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde om de provincie de komende decennia bereikbaar en leefbaar te houden en de economie verder te laten groeien. Goed openbaar vervoer houdt regio's aantrekkelijk om in te wonen, te werken, te leren, te ondernemen en te bezoeken. De provincie zet in op economisch vitale en leefbare regio's. Daarvoor is een verdere verbetering van (de kwaliteit van) het openbaar vervoer noodzakelijk. Wonen en werken, en oude en nieuwe woongebieden moeten duurzaam met elkaar worden verbonden. Een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem is daarbij van groot belang. De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies. De provincie kiest in 2020 voor openbaar vervoer waar de vraag van de reiziger centraal staat, en waar op verbindingen met veel vraag meer vervoer dient te worden geboden dan op verbindingen met minder vraag.

Op grond van de Wet personenvervoer 2000 (Wp2000) is de provincie de concessieverlener voor het openbaar vervoer per bus en auto in de provincie, uitgezonderd het grondgebied van de Vervoerregio Amsterdam. De provincie Noord-Holland kent momenteel drie concessies: Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. Op basis van artikel 61 van de Wp2000 moet de provincie concessies voor openbaar vervoer aanbesteden.

De reserveringen voor het OV-fonds met als doel te investeren in het openbaar vervoer en OV-knooppunten zijn geplaatst onder programma 5 van deze begroting.

Samenwerkingspartners
Belangrijke samenwerkingspartners zijn andere opdrachtgevers voor het openbaar vervoer, de Vervoerregio Amsterdam, de gemeenten, belangenorganisaties, buurtbusverenigingen en natuurlijk de reizigers.

Prioriteiten
De belangrijkste prioriteiten zijn:

- *Concessie Gooi- en Vechtstreek*. Een aanbesteding is hét moment om het OV-aanbod nog eens onder de loep te nemen – en waar nodig te herzien –om aan te sluiten bij de vraag van de reiziger, bij het beleid en bij nieuwe ruimtelijke, vervoerkundige en technologische ontwikkelingen. Met de nieuwe concessie wil de provincie inspelen op veranderende mobiliteitspatronen van reizigers in de regio. In het voorjaar van 2020 zal de gunning van de concessie Gooi en Vechtstreek plaatsvinden. Daarna zal de implementatie van de concessie plaats gaan vinden.
- *Regionaal Openbaar Vervoer Toekomstbeeld 2040 en de provinciale OV-visie 'toekomstbestendige bereikbaarheid'*. Deze toekomstbeelden kunnen mede bepalend zijn voor de doorontwikkeling van onze concessies. Het OV toekomstbeeld en de provinciale OV-visie zijn nader toegelicht onder beleidsdoel 2.1.

Omgevingsfactoren
Duurzaamheid. In het bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer is de verduurzaming van het openbaar vervoer, vastgelegd in het Bestuursakkoord Zero Emissie Regionaal Openbaar Vervoer per Bus (Bestuursakkoord ZE 15 april 2016). Hierin hebben de regionale vervoerautoriteiten (provincies en vervoerregio's) met het Rijk het volgende afgesproken:

- Uiterlijk 2025 zijn alle nieuw instromende bussen emissievrij aan de uitlaat (tank-to-wheel)
- De nieuwe bussen maken in 2025 gebruik van 100% hernieuwbare energie of brandstof, die met het oog op economische ontwikkeling zoveel mogelijk regionaal wordt opgewekt
- OV-concessies hebben een zo gunstig mogelijke score op well-to-wheel CO_2-emissie per reizigerskilometer (wat zo gunstig mogelijk is, wordt nog geconcretiseerd).

ICT en mobiliteitsdiensten. De tweede belangrijke ontwikkeling is dat de wereld van mobiliteit in hoog tempo verandert. Nu kiezen burgers nog met welk beschikbaar vervoermiddel men zich wil verplaatsen, in de toekomst kan er worden gereisd met bijvoorbeeld een e-bike, een zelfrijdende bus of auto en/of deelt men de auto met anderen. Het op maat gemaakte mobiliteitspakket kan dan worden besteld via internet. De reiziger wil namelijk mobiliteit die aansluit op zijn vraag. Dit is niet langer de bus, de auto of de fiets maar een optimale mix van verplaatsingsmogelijkheden, ondersteund door ICT-toepassingen (Mobility as a Service – MaaS). Elektronische betaalvormen zijn volledig gewoongoed geworden. Men betaalt steeds meer met bankpassen en smartphones of op rekening achteraf. Ook in het openbaar vervoer wordt geëxperimenteerd met deze betaalmethoden, nu nog naast de OV-chipkaart, straks ter vervanging. Vervoerders bereiden de introductie van nieuwe betaalmethoden voor.

Beleidsdoelevaluaties

Klantwaardering openbaar vervoer gemeten door CROW-KpVV OV-Klantenbarometer.

2.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Toelichting

De huidige concessie Gooi en Vechtstreek eindigt in juli 2021. De voorbereiding van de aanbesteding van de nieuwe concessie is gestart. Gunning aan de winnende vervoerder is voorzien in het eerste kwartaal van 2020.

In september 2017 is de nieuwe concessieperiode Haarlem-IJmond gestart, die loopt tot september 2027. Ten slotte is de concessie Noord-Holland Noord in 2017 gegund en is de nieuwe concessieperiode op 22 juli 2018 gestart, eveneens voor de periode van tien jaar. Dit betekent dat elke concessie zich in zijn eigen fase bevindt voor wat betreft beheer: Gooi en Vechtstreek in de eindfase van het huidige contract, Haarlem-IJmond gesetteld in het nieuwe contract en Noord-Holland Noord in het eerste jaar van de nieuwe concessieperiode. Elke fase brengt een eigen dynamiek met zich mee.

De provincie wil met een aanbesteding inzetten op meer reizigers (gemeten in reizigerskilometers) en meer tevreden reizigers in het openbaar vervoer (gemeten in klanttevredenheid). Het doel is om de klanttevredenheid 0,1 hoger uit te laten komen dan het landelijk gemiddelde en een reizigersgroei van ten minste 1% per jaar te bereiken. Door middel van aanbestedingen zoekt de provincie een vervoerder die deze doelstellingen kan bereiken.

Het huidige budget voor openbaar vervoer is het uitgangspunt voor de concessies aangevuld met eerder gereserveerde gelden voor verbetervoorstellen openbaar vervoer (EHBOV). Door de afspraken van het IPO met de vervoerders (het Heerenveenakkoord van 17 juni 2008) wordt elke concessie afgesloten na 2008 niet meer geïndexeerd met de index van de rijksbijdrage (voorheen de BDU-index) en/of het provinciefonds maar met de zogenoemde Landelijke Bijdrage Index (LBI): één landelijke indexering voor de periodieke aanpassing van de vergoedingen van alle concessieovereenkomsten, uitgesplitst naar techniek. Op het moment dat de lasten hierdoor het voor OV beschikbare budget overschrijden, zal een beroep worden gedaan op de stelpost prijsstijgingen.

Operationeel doel 2.5.1 OV concessies beheren en verlenen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
OV-Klantenbarometer (algemeen)	0	7,7 (landelijk cijfer 2018)	minimaal 0,1 hoger dan het landelijk gemiddelde	Idem	Idem	Idem	Idem
Reizigerskilometers	0	Zie jaarverslag 2018	Groei van ten minste 1% per jaar	Idem	Idem	Idem	Idem

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 2.5 OV waarborgen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.5.1	OV concessies beheren en verlenen	51.736	50.650	57.405	54.548	52.933	52.975
	Totaal lasten	51.736	50.650	57.405	54.548	52.933	52.975
	Totaal baten	-6.812	-642	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	44.924	50.008	57.405	54.548	52.933	52.975
	Stortingen						
2.5.1	Resv. Openbaar Vervoer projecten	42.035	53.690	51.034	50.747	50.770	50.793
	Onttrekkingen						
2.5.1	Resv. Openbaar Vervoer projecten	-48.292	-71.980	-56.733	-53.880	-52.265	-52.307
	Resultaat	**38.667**	**31.719**	**51.706**	**51.415**	**51.438**	**51.461**

*doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 3 Water

Doelenboom

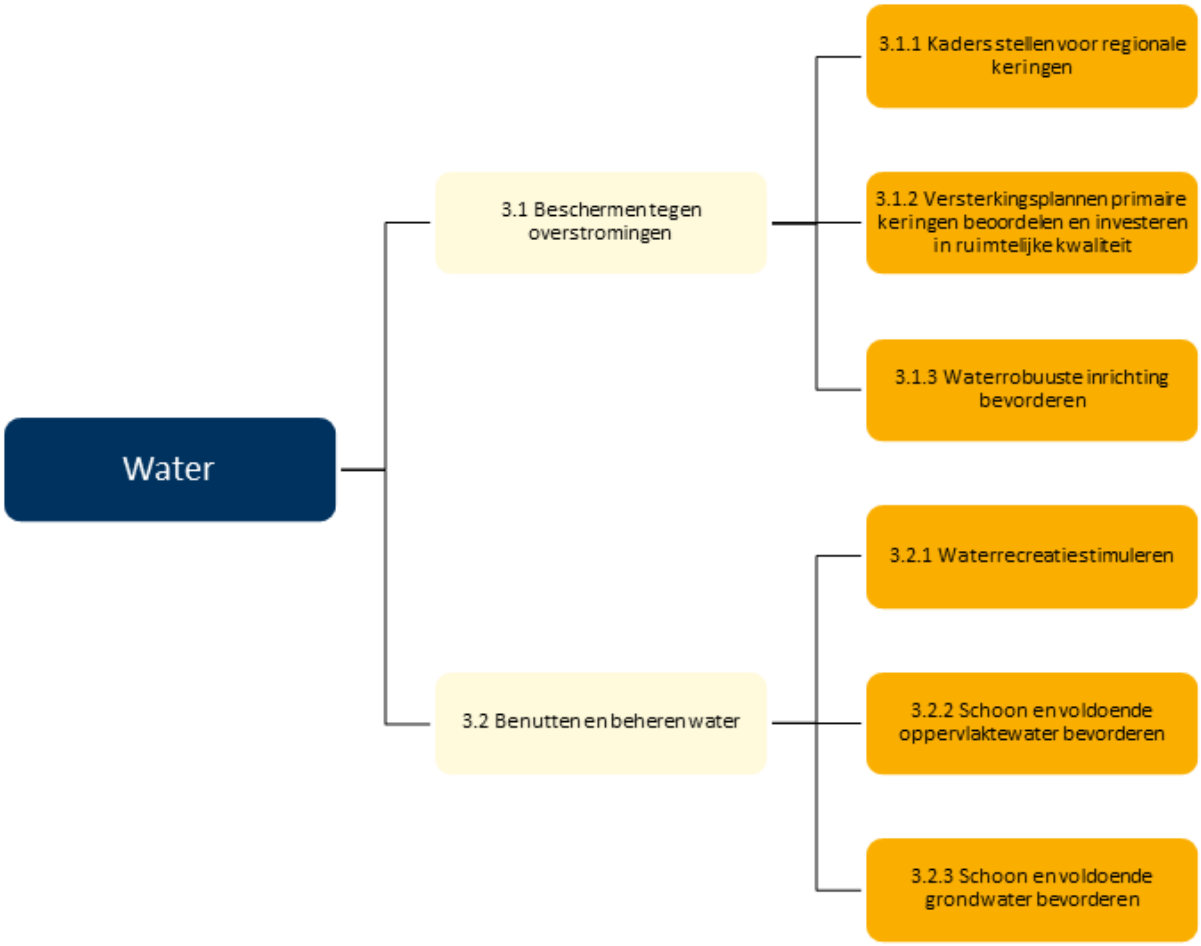

Maatschappelijk doel

De maatschappelijke doelen binnen het programma Water liggen vast in 'Watervisie 2016 - 2021' en 'Visie op de Waterrecreatie 2030'.

De hoofddoelen van Watervisie 2016 - 2021 zijn het beschermen tegen overstromingen en een duurzaam gebruik van het water voor verschillende doeleinden. Bij het beschermen tegen overstromingen staan drie elementen centraal: primaire en regionale keringen die aan de wettelijke norm voldoen, een robuuste ruimtelijke inrichting en effectieve calamiteitenplannen. Bij een duurzaam gebruik van het water gaat het om een zorgvuldig beheer van grond- en oppervlaktewater. Er mag geen uitputting of verontreiniging plaatsvinden. De beide hoofddoelen sluiten aan op de doelen van twee belangrijke Europese Richtlijnen: de ROR (Richtlijn Overstromingsrisico's) en de KRW (Kaderrichtlijn Water).

De doelstellingen uit de Visie op de Waterrecreatie 2030 zijn het versterken van de economische en maatschappelijke waarde van de waterrecreatie in Noord-Holland. Dit betreft het versterken van de groeipotentie en werkgelegenheid in deze sector en het, daar waar passend, faciliteren van de diverse vormen van waterrecreatie voor de inwoners en bezoekers van Noord-Holland.

Klimaatverandering en maatschappelijke opgaven als de energietransitie, biodiversiteit en woningbouwopgave maken dat het waterbeleid op een aantal aspecten aangepast, versneld of geïntensiveerd moet worden. Bij de versterking van primaire waterkeringen wordt ingezet op: versterkingsoplossingen die makkelijk zijn te versterken bij een verandering van het klimaat, op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit en op het realiseren van extra ruimtelijke kwaliteit in de directe omgeving van dijkversterkingen. Hiervoor worden de middelen ingezet uit de Reserve Meekoppelkansen dijkversterkingen en kustontwikkeling.

Als uitwerking op het nationale Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (2018-2019) en het nationale bestuursakkoord klimaatadaptatie (2018) is in 2019 een verkenning uitgevoerd naar de wijze waarop de provincie buiten de doelen van de Watervisie invulling geeft aan deze opgave. De samenwerkende gemeenten op het gebied van klimaatadaptatie hebben een aanvraag gedaan bij het rijk voor procesondersteuning. De provincie Noord-Holland faciliteert dit in 2020. De provincie werkt samen met gemeenten, veiligheidsregio's en waterschappen in het verkrijgen van meer inzicht in vitale en kwetsbare infrastructuur. Eigen netwerken (onder andere wegen en kanalen) worden beoordeeld op klimaatbestendigheid. In het coalitieakkoord is € 5,1 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie.

De provinciale Omgevingsvisie is de kapstok om deze opgaven in relatie tot de andere grote maatschappelijke opgaven uit te werken en vast te leggen in de uitvoeringsprogramma's.

Wettelijk beleidskader

- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden
- Provinciale Ruimtelijke Verordening

Provinciaal beleidskader

- Watervisie 2021 'Buiten de oevers'
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1	Beschermen tegen overstromingen	2.172	0	2.172	750	1.150	2.572
3.2	Benutten en beheren water	4.429	1.025	3.404	2.000	2.000	3.404
	Totaal	**6.601**	**1.025**	**5.576**	**2.750**	**3.150**	**5.976**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
3	3.2.2	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling waaronder waterbeheer

Waterkwaliteit: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater)	Goed	Matig	Ontoereikend	Slecht
Hollands Noorderkwartier	0%	24%	59%	18%
Rijnland	0%	35%	48%	18%
Amstel, Gooi en Vecht	0%	47%	23%	30%
Peildatum		2018		

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting:
De indicator geeft de ecologische kwaliteit van het water per waterschap weer, onderverdeeld in de categorieën goed, matig, ontoereikend en slecht. De beoordeling van de kwaliteit en de indeling in categorieën is conform de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) die in 2000 door het Europees Parlement is vastgesteld. De KRW heeft als doel de kwaliteit van de oppervlakte- en grondwateren te verbeteren en in stand te houden. De KRW maakt onderscheid tussen de chemische en de ecologische toestand van de waterlichamen. De chemische toestand wordt bepaald door meer dan 40 stoffen. De ecologische toestand wordt onder andere bepaald door de 'fysisch-chemische' toestand (onder andere de concentratie van stikstof en fosfaat) en 4 biologische kwaliteitselementen (macrofauna, overige waterflora, vis en fytoplankton). De beoordeling vindt plaats op basis van het 'one out-all out principe'. Dit principe houdt in dat indien één kwaliteitselement niet aan de eisen voldoet, de toestand van het waterlichaam niet als goed wordt beoordeeld. De toestand van de vier afzonderlijke biologische kwaliteitselementen is minder negatief dan het totaalbeeld volgens bovenstaande tabel.

3.1 Beschermen tegen overstromingen

Onze rol
Wij voeren actief beleid voor het beschermen van de provincie tegen schade en slachtoffers door overstromingen. Dit wordt gedaan op basis van de Waterschapswet, de Waterwet, de Wet Milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening. Daarnaast zijn de nationale Deltaprogramma's richtinggevend voor de provinciale ambities.

Het Rijk is verantwoordelijk voor de programmering van het versterken van primaire waterkeringen. De waterschappen voor het opstellen van een dijkversterkingsplan. De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van dit plan, het bijbehorende milieueffectrapport en het verlenen van de omgevings- en natuurvergunning voor de dijkversterking.

Bij de goedkeuring van het dijkversterkingsplan beoordeelt de provincie de landschappelijke inpassing, het compenseren en ontwikkelen van natuurwaarden en het terugbrengen van

recreatievoorzieningen. Waar mogelijk voegt de provincie in overleg met regionale partners extra ruimtelijke kwaliteit toe (o.a. extra natuur, recreatievoorzieningen). Hiermee wil de provincie de integrale gebiedsontwikkeling stimuleren. We stimuleren het "building with nature" principe bij het versterken van primaire waterkeringen zoals we dit gedaan hebben bij Petten en de Prins Hendrikpolder op Texel.

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. Deze veiligheidsnormen en de verplichte voortgangsrapportages m.b.t. regionale waterkeringen zijn opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening. Met de Unie van Waterschappen (UvW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) wordt een onderzoeksprogramma regionale keringen uitgevoerd.

De EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data aan te leveren voor het maken van overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders. In 2020 en 2021 wordt er ook een overstromingsrisicobeheersplan opgesteld waaraan de provincie een bijdrage levert. De provincie participeert samen met de veiligheidsregio's en waterschappen in projecten voor het opstellen van evacuatiescenario's en calamiteitenoefeningen.

Prioriteiten

- *Aanpassen aan klimaatverandering*
  Hierbij gaat het om de thema's wateroverlast, hittestress, droogte en beperken van overstromingsrisico. In het kader van het Deltaprogramma hebben alle overheden met elkaar afgesproken dat Nederland in 2050 zoveel als redelijkerwijs mogelijk waterrobuust en klimaatbestendig moet zijn ingericht. In 2020 moeten alle overheden dit in hun ruimtelijke beleid hebben verankerd.Via het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) wordt hier uitvoering aan gegeven. In november 2018 is het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie ondertekend door het Rijk met de gemeenten (VNG), waterschappen (UvW) en de provincies (IPO). In het Bestuursakkoord zijn afspraken opgenomen over de versnelling en de intensivering van het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten en de financiering. Ook in 2020 zal de provincie aanvullend op het uitvoeringsprogramma van de provinciale watervisie, extra inzet leveren om aan de nationale doelen te kunnen voldoen.
- *Omgevingswet en Deltaprogramma*
  Het nationale beleid staat in het teken van decentralisatie en het vergroten van doelmatigheid en efficiency van beleid. Provincies staan aan de lat voor integraal ruimtelijk-economisch beleid, waar water onderdeel van uitmaakt. Hiermee wordt voorgesorteerd op de komst van de Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 van kracht zal worden. Het Deltaprogramma heeft als doel om ervoor te zorgen dat Nederland nu en in de toekomst is beschermd tegen hoogwater en beschikt over voldoende zoetwater. Met de minister van I&W en de Deltacommissaris zijn door het IPO afspraken gemaakt over acties die worden uitgevoerd door provincies.

Samenwerkingspartners
Samen met de waterschappen en de andere provincie is er een Visie regionale waterkeringen vastgesteld met een uitvoeringsprogramma. Dit programma bestaat onder andere uit het opstellen van leidraden voor het toetsen en versterken van regionale waterkeringen.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

3.1.1 Kaders stellen voor regionale keringen

Toelichting

De provincie is bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De acties uit de Visie op de Regionale Waterkeringen 2016, die de provincies samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat hebben opgesteld, zijn verder uitgewerkt in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen III (ORK III). Onderwerpen zijn onder andere zorgplicht, meerlaagse veiligheid en kennisontwikkeling ten aanzien van toetsing van dijken, kunstwerken en niet-waterkerende werken. De provincie participeert in het begeleidingsteam Visie en begeleidt ORK III.
De beheergebieden van de waterschappen overschrijden de provinciegrenzen. Om het toezicht per waterschap op eenzelfde manier invulling te geven, zijn er op het niveau West-Nederland afspraken gemaakt tussen drie provincies en acht waterschappen, vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014. Ook in 2020 gaat het hierbij om afspraken over het op een bepaalde tijd op orde zijn, toetsregels, format jaarrapportages et cetera. De provincie zit in het begeleidingsteam, stuurt op actualiteit en ziet toe op de uitvoering van de afspraken.

3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

Toelichting

Coördinatie dijkversterkingen, goedkeuringsbesluiten, opstellen programma's ruimtelijke kwaliteit
De provincie keurt op verzoek van het waterschap of Rijkswaterstaat dijkversterkingsplannen goed en verleent vergunningen (omgevingsvergunning, natuurvergunningen). De provincie heeft ook de wettelijke taak om op verzoek van de waterbeheerders de dijkversterkingsplannen en vergunningen ter visie te leggen. Belanghebbenden kunnen bij de Raad van State beroep instellen tegen de goedkeuringsbesluiten van Gedeputeerde Staten.

Wij verwachten dat de waterschappen in 2020 de dijkversterkingsplannen voor Durgerdam, Marken, IJburg 2e fase en Zeeburgereiland ter goedkeuring aan GS voorleggen. Voor de dijkversterking Markermeerdijken zullen er in 2020 mogelijk nog procedures worden gevoerd bij de Raad van State (voorlopige voorzieningen en bodemprocedures).

Voor de primaire waterkering tussen Den Oever en Den Helder (Balgzanddijk, Waddenzeedijk Wieringen, Amsteldiepdijk), de waterkering IJmuiden en de polder Katwoude worden in 2020 verkenningen afgerond dan wel wordt er gestart met het opstellen van een projectplan Waterwet. Voor zeven dijkversterkingen die zich in de verkennings- of ontwerpfase bevinden zijn er kansen op het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit aan de dijkversterking. Hiervoor is budget beschikbaar vanuit de Reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling.

De provincie zet in op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van dijken die worden versterkt én op het daarbij direct oppakken van ontwikkelkansen in het aangrenzende gebieden.

Wij ondersteunen in 2020 initiatiefnemers die projecten willen ontwikkelen in relatie tot dijkversterkingen. Met bijdragen en op te stellen subsidieregelingen cofinancieren wij deze initiatieven. Reeds in uitvoering genomen ruimtelijke kwaliteitsprogramma's zijn die naar aanleiding van de versterkingen van de Havendijk Den Oever, Prins Hendrikpolder Texel en de Afsluitdijk. In aansluiting op de dijkversterking Markermeerdijken wordt er in 2020 samen met circa 15 regionale partijen een Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-

Amsterdam vastgesteld en wordt een bestuursovereenkomst met deze partijen ondertekend. Het gaat hierbij met name om recreatie- en natuurprojecten. Tegen de provinciale goedkeuring van het dijkversterkingsplan Markermeerdijken is beroep ingesteld bij de Raad van State. Na de definitieve uitspraak van de Raad van State (in 2020) maken we definitieve afspraken met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier over de financiële bijdrage (waaronder proceskosten) aan de recreatieve voorzieningen en natuurontwikkeling zoals deze zijn opgenomen in het dijkversterkingsplan.

Uitvoering programma's ruimtelijke kwaliteit
In 2020 zal naar verwachting worden gestart met het uitvoeren van de eerste projecten uit het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam. Van het programma ruimtelijke kwaliteit dat is gekoppeld aan de versterking van de Afsluitdijk - het zogenoemde Uitvoeringsprogramma Afsluitdijk - worden in 2020 het Off Grid Test Centre (OGTC) en de vismigratie in uitvoering genomen. Daarnaast zal er in 2020 een definitieve overeenkomst met het Rijk worden gesloten over de aanpak en uitbreiding van het monument.

Bijdragen aan Deltaprogramma
In opdracht van de Deltacommissaris leveren wij in 2020 inhoudelijke bijdragen aan het Programma Kust en het Onderzoeksprogramma zeespiegelstijging van het Deltaprogramma Waterveiligheid. De provincie vervult het voorzitterschap van het bestuurlijke Landelijk Overleg Kust (LOK) en van de ambtelijke Landelijke Kennisgroep Kust (LKK). Daarnaast coördineert de provincie de inhoudelijke inbreng voor het Deltaprogramma Waterveiligheid 2020.

In 2020 wordt gestart met de verkenning van de uitvoering van een programma identiteit kustplaatsen in het IJsselmeergebied.

3.1.3 Waterrobuuste inrichting bevorderen

Toelichting
Het nationale beleid Klimaatadaptatie is de laatste jaren in ontwikkeling. Naast de doelen van het uitvoeringsprogramma van de provinciale Watervisie (2016-2021), zal in 2020 bepaald worden hoe door de provincie naast de inzet vanuit het waterdomein, de integraal aanvullende opgave geformuleerd moet worden. Aanvullend zal de provincie in 2020 in ieder geval de volgende extra inzet leveren op:

- Waterschappen en de gemeenten ondersteunen in kennis en expertise voor het uitvoeren van de regionale risicodialoog klimaatadaptatie op grond waarvan regionale strategieën geformuleerd kunnen worden en die uiterlijk in 2020 in een uitvoeringsprogramma resulteren.
- Vitale en kwetsbare infrastructuur en stresstest eigen wegen.
- Leveren van kennis en expertise op het gebied van klimaatadaptatie bij gebiedsprogramma's als de MRA.
- Kennis en expertise leveren in provinciale projecten en programma's zoals OV-knooppunten.

In het coalitieakkoord is € 5,1 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie. Boven op de bovengenoemde inzet zal het budget besteed worden in 2020-2025 aan:

- Het vormgeven eigen beleid, aanvullend onderzoek, verbinden andere provinciale opgaven.

- Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen).

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.1 Beschermen tegen overstromingen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
3.1.1	Kaders stellen voor regionale keringen	146	266	272	270	270	270
3.1.2	Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit	1.016	2.738	1.645	890	890	890
3.1.3	Waterrobuuste inrichting bevorderen	163	251	255	254	254	254
	Totaal lasten	1.325	3.255	2.172	1.414	1.414	1.414
	Totaal baten	-1.238	-150	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	88	3.105	2.172	1.414	1.414	1.414
	Stortingen						
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	3.750	13.067	50	100	50	0
3.1.3	Resv. Klimaatadaptie	0	0	1.100	1.000	1.500	1.500
	Onttrekkingen						
3.1.2	Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterk	-566	-1.460	-750	0	0	0
	Resultaat	**3.272**	**14.712**	**2.572**	**2.514**	**2.964**	**2.914**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

3.2 Benutten en beheren water

Onze rol

De opgave voor de provincie is om er samen met andere partijen voor te zorgen dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor drinkwater, landbouw, natuur en andere bestemmingen. Voorraden moeten zorgvuldig worden beheerd. Er mag geen uitputting of verontreiniging plaatsvinden en wateroverlast moet zo veel mogelijk worden voorkomen. De provincie is slechts één van de overheden die ervoor moeten zorgen dat het watersysteem duurzaam wordt gebruikt. Alle overheden hebben hierin een taak. Daarnaast hebben ook maatschappelijke partijen en inwoners hierin een belangrijke rol. Alleen door een goede samenwerking tussen deze partijen kunnen doelen worden bereikt. In de Watervisie 2021 en in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma is dit verder uitgewerkt.

Voor waterrecreatie heeft de provincie Noord-Holland de rol van regisseur van de uitvoering van het programma waterrecreatie. De provincie is vanuit die rol onder meer de organisator van de samenwerkingsstructuur met externe partners. De provincie organiseert de overleggen en bijeenkomsten zoals die in de Visie zijn vastgelegd.

Samenwerkingspartners
Samenwerkingspartners zijn waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeenten en maatschappelijke partijen (zoals LTO, drinkwaterbedrijven, recreatieschappen en watersportorganisaties).

Prioriteiten

- Voor waterrecreatie zet de provincie Noord-Holland met prioriteit in op de zogeheten aquapunctuurpunten (benoemd en geselecteerd in de Visie op de Waterrecreatie 2030), nieuwe zwemplekken en de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke IJsselmeergebied.
- Voor oppervlaktewater wordt prioriteit gegeven aan het 'KRW-proof' maken van de provinciale vaarwegen. Door natuurvriendelijke oevers aan te leggen verbetert de ecologische kwaliteit van het water. Er wordt gewerkt aan uitvoering van de projecten uit de 'Kansenkaart natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen' die in 2017 is opgesteld. In 2019 is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de verbetering van de vispasseerbaarheid van de tien provinciale schutsluizen. Mogelijk leidt deze studie vanaf 2020 tot concrete uitvoeringsprojecten.
- Voor grondwater wordt prioriteit gegeven aan het uitvoeren van 'projecten Kaderrichtlijn Water'. Deze hebben als doel om een goede toestand van het grondwatersysteem te bereiken en te behouden. Van bijzonder belang daarbij zijn met name de drinkwaterwinningen en Natura 2000-gebieden.

Beleidsdoelevaluaties
Geen geplande evaluaties.

3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

Toelichting
Waterrecreatie bevindt zich op het raakvlak van waterkwaliteit, economie, mobiliteit, recreatie en toerisme. De reserve waterrecreatie heeft als doel het realiseren van de Visie op de Waterrecreatie Noord-Holland 2030, 'Water, bron van recreatie'. Deze is vastgesteld door Provinciale Staten op 3 oktober 2016.
In 2020 wordt er € 2 miljoen ingezet voor onder meer:

- Het realiseren van de zogeheten aquapunctuurpunten (beschreven in de Visie) en meekoppelkansen bij beheer en onderhoud van het eigen provinciaal areaal;
- Stimuleren van initiatiefnemers om het aantal zwemwaterlocaties uit te breiden met een subsidie voor onderzoek;
- Het uitvoeren van de afspraken uit het regionaal aanbod voor de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijke deel van het IJsselmeergebied.

Operationeel doel 3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal subsidies voor het starten van onderzoek naar nieuwe zwemwaterlocaties	Aantal	-	2	2	-	-	-

3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Toelichting

Kwaliteit oppervlaktewater/KRW

De provincie stelt de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en draagt bij aan een goede kwalitatieve toestand van oppervlaktewater. Deze bijdrage betreft vooral het 'KRW-proof' maken van de eigen provinciale vaarwegen (aanleg vispassages en natuurvriendelijke oevers). Maar wij werken ook breder aan de kwaliteit van het oppervlaktewater in de provincie. Bijvoorbeeld door deelname - samen met onder andere de waterschappen - aan het op agrarische bedrijven gerichte programma Bodem en Water, deelname aan het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen (LMB) en het uitvoeren van vismigratieonderzoek in het Noordzeekanaalgebied.
In het coalitieakkoord is € 21 miljoen uitgetrokken voor 'NNN, waterkwaliteit en bodemdaling'. Komende periode zullen er nadere afspraken gemaakt worden over de verdeling van dit budget. Vooralsnog wordt dit budget geplaatst bij OD 6.1.1. Zodra de verdeling is gemaakt en is goedgekeurd, zal het deel dat bestemd is voor de oppervlaktewaterkwaliteit geplaatst worden bij operationeel doel 3.2.2.

Zwemwater

De provincie is verantwoordelijk voor de aanwijzing van zwemwater (momenteel circa 150 zwemplekken), de beoordeling van de veiligheid en het informeren van het publiek. De waterbeheerder is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het zwemwater en de locatiehouder (vaak een gemeente of recreatieschap) beheert de zwemlocatie. De provincie heeft een subsidieregeling voor waterbeheerders en locatiehouders die hen stimuleert om maatregelen te treffen om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren. Deze regeling zal ook in 2020 worden opengesteld.

Zoetwater

De provincie draagt er samen met het Rijk en de waterbeheerders aan bij dat er voldoende zoet water is voor verschillende functies zoals landbouw, natuur en recreatie. In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater zijn hiertoe per zoetwaterregio bestuursovereenkomsten afgesloten. De provincie doet samen met de waterbeheerders onderzoek naar de beschikbaarheid van zoet water onder normale en droge omstandigheden, en naar mogelijke maatregelen. Er worden gebiedsprocessen ten behoeve van waterbeschikbaarheid uitgevoerd in de urgente verziltingsgevoelige gebieden. Ook wordt waterbeschikbaarheid meegenomen in lopende gebiedsprocessen.
Naar aanleiding van de evaluatie van de droge zomer van 2018 worden door diverse partijen maatregelen uitgevoerd. De provincie zal de gebieden met kwetsbare natuur in kaart brengen en is betrokken bij de uitwerking van de regionale verdringingsreeksen.

Wateroverlast

De provincie draagt bij aan het beperken van wateroverlast. De actuele opgave, gebaseerd op de klimaatscenario's 2006, is bijna geheel gerealiseerd, mede doordat de provincie deze heeft gekoppeld aan andere gebiedsontwikkelingen. De nieuwe wateroverlastopgave, berekend op basis van nieuwe klimaatscenario's, wordt meegenomen in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. In de Omgevingsvisie is de ambitie opgenomen om Noord-Holland zo klimaatbestendig en waterrobuust mogelijk in te richten in 2050. Wateroverlast is een van de criteria van de klimaatstresstest, die voorwaarde is voor alle ruimtelijke (her)ontwikkelingen.

Operationeel doel 3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aanleg natuurvriendelijke oevers (in km)	Aantal	-	13	0,5	-	-	-

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Toelichting

De provincie is de beheerder van het grondwater (Kaderrichtlijn Water) en moet zorgen voor een goede kwantitatieve en kwalitatieve toestand van grondwater. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verzilting van grondwatervoorraden moet worden voorkomen. De projecten die worden uitgevoerd om deze doelen te bereiken liggen vast in de Watervisie 2021 en zijn of worden uitgevoerd in de periode 2016 tot en met 2021.

Vergunningverlening grondwateronttrekking
De provincie is bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Jaarlijks worden circa 25 vergunningen aangevraagd.

Uitvoeren projecten Kaderrichtlijn Water (KRW)
Om een goede toestand van het grondwater te bereiken en te behouden wordt een programma van 35 projecten uitgevoerd in de periode tot en met 2021. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de onder de KRW beschermde gebieden: drinkwaterwinningen en Natura 2000-gebieden. Een goede grondwaterstand, voldoende toevoer van water en een goede kwaliteit van het water zijn daarbij belangrijk.

Monitoring
De provincie beheert een provinciaal grondwatermeetnet. Grondwaterstanden worden continue gemeten en de grondwaterkwaliteit wordt periodiek (elke drie jaar) bepaald. Met behulp van deze metingen wordt inzicht verkregen in de toestand van het regionale grondwatersysteem. In 2020 wordt hierover gerapporteerd in interprovinciaal verband, voor deelstroomgebied Rijn-West.

Operationeel doel 3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Vergunningverlening grondwateronttrekking	Aantal	25	25	25	25	25	25
KRW projecten (aantal afgerond)	Aantal	5	5	10	15	0	0
Toestand rapportage	Aantal	-	0	1	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 3.2 Benutten en beheren water

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
3.2.1	Waterrecreatie stimuleren	759	4.857	2.220	2.218	2.218	2.218
3.2.2	Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen	3.368	2.140	1.285	1.081	1.080	1.080
3.2.3	Schoon en voldoende grondwater bevorderen	1.691	901	924	923	923	923
	Totaal lasten	5.818	7.898	4.429	4.222	4.221	4.221
	Totaal baten	-2.121	-1.685	-1.025	-1.025	-1.025	-1.025
	Saldo van baten en lasten	3.697	6.213	3.404	3.197	3.196	3.196
	Stortingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	972	2.826	2.000	2.000	2.000	2.000
	Onttrekkingen						
3.2.1	Resv. Waterrecreatie	-2.078	-4.642	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
	Resultaat	**2.590**	**4.397**	**3.404**	**3.197**	**3.196**	**3.196**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 4 Milieu

Doelenboom

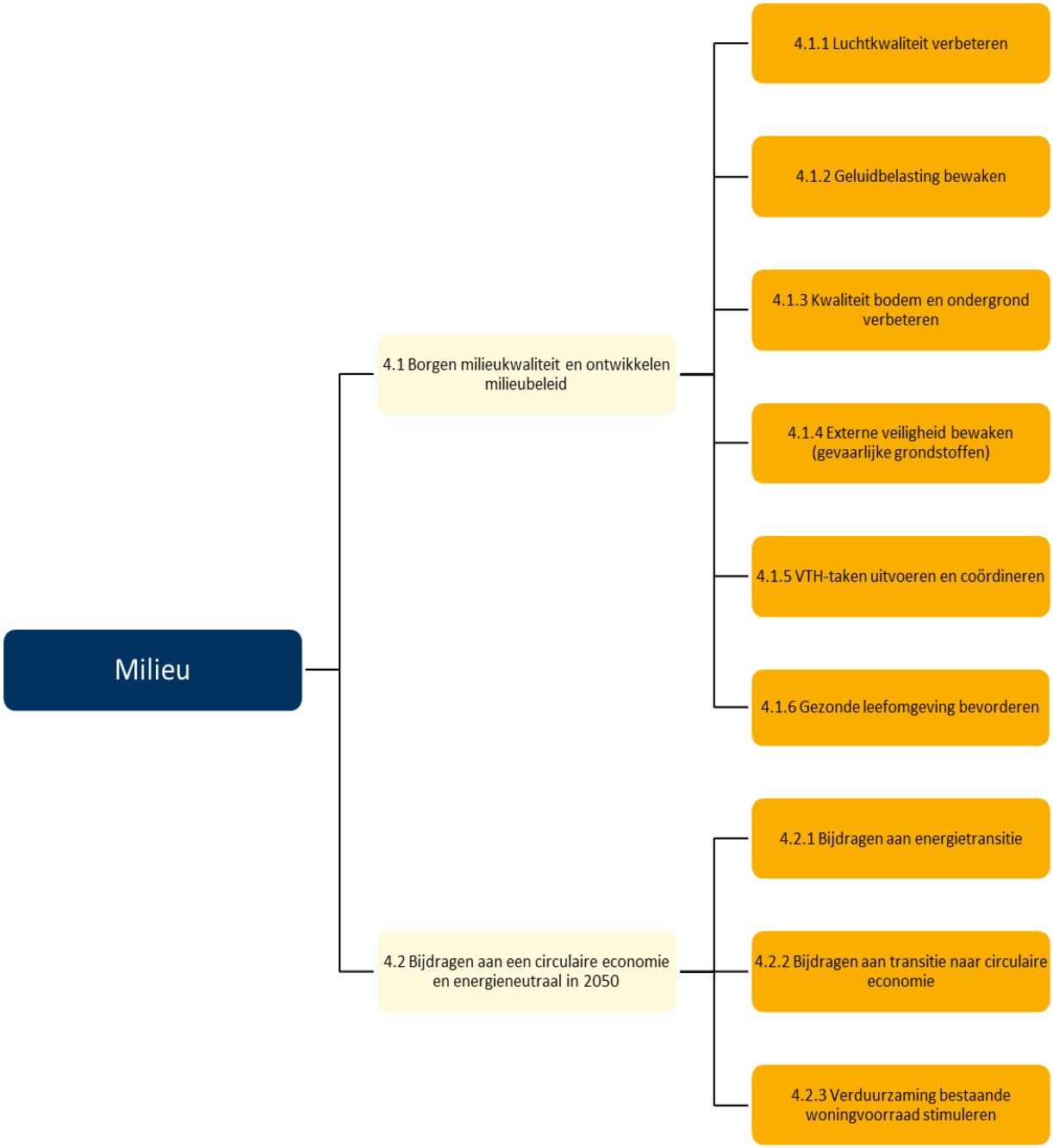

Maatschappelijk doel

De provincie draagt bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. Verbetering realiseren we in samenwerking met gemeenten, bedrijfsleven, milieu- en natuurorganisaties en inwoners. De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving op dit gebied wordt in mandaat uitgevoerd door de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten voeren deze taken uit binnen de kaders van de Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)-strategieën en op basis van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Met deze diensten hebben wij een eigenaars- en een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie.

We streven naar een goede balans tussen economische ontwikkeling en leefbaarheid. De milieukwaliteit in Noord-Holland voldoet minimaal aan de wettelijke basiskwaliteit en waar mogelijk wordt gestreefd naar verbetering, onder andere World Health Organisation (WHO)-normen.

We onderschrijven de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en werken mee aan de uitvoering van de Rijksambities, wat betekent dat we ons richten op 49% vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en we de ambitie hebben per 2050 energieneutraal te zijn. We trachten de energiebehoefte te beperken, het gebruik van duurzame energie te maximaliseren en gebruik van grondstoffen zo efficiënt mogelijk te laten zijn. Daarbij hebben we de ambitie om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben en in 2030 een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen. We stimuleren de transitie naar een circulaire economie door in te zetten op het hoogwaardig benutten van grondstoffen in bestaande ketens, het gebruik van fosiele brandstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde en hernieuwbare grondstoffen en de ontwikkeling van nieuwe productiemethodes en productontwerpen.

Wettelijk beleidskader

- De regelgeving voor milieu, energie en circulaire economie komt deels vanuit Europa en deels vanuit het Rijk.

Provinciaal beleidskader

- Milieubeleidsplan
- Provinciale Milieuverordening
- Actieagenda circulaire economie
- Omgevingsvisie
- Verkenning ondergrondvisie
- Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1	Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid	30.117	2.750	27.367	397	8.319	35.289
4.2	Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050	5.519	0	5.519	2.652	6.250	9.117
	Totaal	**35.636**	**2.750**	**32.886**	**3.049**	**14.569**	**44.406**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
4	4.1.2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	RUD Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken

4	4.1.2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
4	4.1.2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.
4	4.1.2	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen.
4	4.2.1	Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie.
4	4.2.1	Alliander N.V.	Energievoorziening.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Milieu, Energie en Klimaat

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Luchtverontreiniging: CO2-emissie in ton (2016)	19.142.423	140.227.041
Energieneutraliteit: Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (2017)	15,0	120,2

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

4.1 Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid

Onze rol
De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van bodembeheer en regionale luchthavens. Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wetgeving in het fysieke domein (milieu, water en natuur). Op het gebied van luchtkwaliteit heeft de provincie een stimulerende en samenwerkende rol.

Op het terrein van geluid is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidbelasting van provinciale wegen en van industrieterreinen van regionaal belang. Tevens is de provincie op basis van de Wet Milieubeheer (en straks de Omgevingswet) bevoegd om stiltegebieden aan te wijzen en regels te stellen inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder in stiltegebieden.

Op basis van de Wet milieubeheer heeft de provincie beperkt ruimte om eigen regels te stellen. Die regels staan in de Provinciale Milieuverordening (PMV). Het gaat om de regels voor milieubeschermingsgebieden zoals stiltegebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en aardkundige monumenten. Ondertussen wordt, in het kader van de Omgevingswet, gewerkt aan een Provinciale Omgevingsverordening. De regelgeving uit de Provinciale Milieuverordening wordt in de komende periode overgezet naar de systematiek van de Omgevingswet en verwerkt in de Omgevingsverordening.

Bij de besluitvorming over plannen en projecten is het op basis van de Wet milieubeheer verplicht om een Milieueffectrapport (MER) op te stellen. De MER heeft tot doel het milieubelang volwaardig mee te nemen in de afwegingen. De provincie is bevoegd gezag voor de vaststelling en goedkeuring van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een MER moet worden opgesteld.

De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening bevoegd gezag voor een MER zijn, bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel.

Samenwerkingspartners
Per onderwerp variëren de samenwerkingspartners. De voornaamste partijen op milieugebied zijn het Rijk, gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, terrein beherende organisaties en bedrijven.

Prioriteiten
In het kader van de Omgevingsvisie is het provinciale milieubeleid op enkele onderdelen uitgebreid. Zo is er een pilot gestart voor het monitoren van de omgevingskwaliteit en worden er extra maatregelen getroffen om de geluidbelasting te verminderen en de stilte te bevorderen. Daarnaast worden voorbereidingen getroffen voor de invoering van de Omgevingswet, bijvoorbeeld de overdracht van (een deel van) de bodemtaken naar gemeenten.

Omgevingsfactoren
Mede door de toenemende milieudruk in stedelijk gebied is een andere koers nodig om transities in gang te zetten om op langere termijn duurzaam te kunnen zijn en aan (nieuwe) normen te voldoen. Om de transities mogelijk te maken en kansen te benutten, is het noodzakelijk om nieuwe coalities aan te gaan en daarbij passend instrumentarium te ontwikkelen. De milieudialogen zijn hiervan een voorbeeld.

Beleidsdoelevaluaties
De pilot Monitoring Omgevingskwaliteit/ Hollandse Luchten zal in 2020 worden afgesloten met een evaluatie.

4.1.1 Luchtkwaliteit verbeteren

Toelichting
In het Milieubeleidsplan staat de volgende doelstelling geformuleerd: “het verder verbeteren van de luchtkwaliteit in Noord-Holland, gericht op het creëren van een gezonde leefomgeving voor haar inwoners”. De provincie neemt deel aan het Nationaal Actieplan Luchtkwaliteit (NAL) dat naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit streeft. Daarnaast wordt er door de overheden gezamenlijk gewerkt aan het ‘Schone Lucht Akkoord’ (SLA). Hierbij wordt een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden ter verbetering van de luchtkwaliteit. Welke maatregelen hierin worden opgenomen, zal pas op een later moment bekend zijn. Een bestuurlijk akkoord hierover wordt eind 2019 verwacht.

Pilot Monitoring omgevingskwaliteit / Hollandse Luchten
Bij de behandeling van de provinciale Omgevingsvisie is motie 90-2017 aangenomen die Gedeputeerde Staten oproept om per 2050 omgevingswaarden vast te stellen op basis van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Om onder de Omgevingswet omgevingswaarden te mogen vaststellen is het een voorwaarde dat de ontwikkeling ervan wordt gemonitord. Om die reden is een project gestart voor de monitoring van de omgevingskwaliteit (luchtkwaliteit, maar ook geur en geluid) door middel van sensoren. Het project richt zich op het Noordzeekanaalgebied en zal samen met partners (gemeenten, bedrijven en inwoners) worden uitgevoerd. Het project wordt in 2020 afgesloten met een evaluatie.

Varend ontgassen
Bij de uitvoering van het Milieubeleidsplan is veel energie gestoken in het sturen op een schonere scheepvaart en de lobby richting het Rijk en Europa ten behoeve van strengere emissie-eisen van de binnenvaart. Praktisch gezien heeft dit ertoe geleid dat de provincie Noord-Holland per 1

maart 2017 een verbod op varend ontgassen heeft ingesteld. Eind 2018 is in de haven van Amsterdam gestart met een proefneming van een ontgassingsinstallatie. Zodra deze operationeel is, zal ook gestart worden met toezicht en handhaving. Het protocol voor toezicht en handhaving is opgesteld met de samenwerkingspartners; dit zijn de Haven Amsterdam, de politie en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG).

Geur
De doelstelling van geurbeleid is toe te werken naar een verwaarloosbare geurhinder in Noord-Holland. Om deze doelstelling te realiseren is vooral geïnvesteerd in het toepassen van innovatieve technieken om een beter inzicht te krijgen in de aard en oorzaak van geur-gerelateerde klachten. In de Westpoort is de afgelopen jaren een netwerk met elektronische neuzen ('eNoses') opgezet. Naar aanleiding van het verbod op varend ontgassen in de Provinciale Milieuverordening is dit eNose-netwerk in 2018 flink uitgebreid langs het Noordzeekanaal en het Amsterdam Rijnkanaal. In de komende jaren zal dit wellicht nog verder worden uitgebreid. Als onderdeel van de pilot Monitoring omgevingskwaliteit zal dit netwerk mogelijk worden uitgebreid met extra meetapparatuur.

4.1.2 Geluidbelasting bewaken

Toelichting

Geluidbelasting provinciale wegen
Op grond van de Europese Richtlijn Omgevingslawaai dient de provincie iedere vijf jaar een Actieplan geluid op te stellen. Tot nu toe is dit drie keer gebeurd: in 2009, 2014 en 2018. In het Actieplan voor de periode 2018-2022 heeft de provincie haar ambities vastgelegd met betrekking tot het terugdringen van de geluidbelasting door provinciale wegen. Via motie 110 is geld gereserveerd voor het leggen van aanvullend stil asfalt en gevelmaatregelen bij geluidbelaste solitair gelegen woningen boven het vastgestelde ambitieniveau. Daarnaast is er, naar aanleiding van de PS-commissie Natuur, Landbouw, Water & Milieu (NLWM) van 28 mei 2018, extra budget opgenomen om aan de verhoogde ambitie (60/63 dB) met betrekking tot het reduceren van geluidsbelasting door provinciale wegen te voldoen. Door deze verhoogde ambitie worden meer woningen meegenomen in het onderzoek naar toepasbare en doelmatige geluidsmaatregelen.

Industrieterreinen van regionaal belang
In de Provinciale Milieuverordening zijn vijf industrieterreinen 'van regionaal belang' aangewezen. Dit houdt in dat de provincie bevoegd gezag is voor het geluidzonebeheer binnen de vastgestelde geluidzones van deze industrieterreinen. In het kader van de Omgevingswet vindt er een omzetting plaats van het beleid. Kern is dat er op een hoger niveau wordt gekeken naar de vraagstukken rond deze industrieterreinen, met name het vinden van een balans tussen een veilige leefomgeving en het bieden van voldoende ruimte voor bedrijven in de zwaardere milieucategorieën. Daarmee wordt een integratieslag gemaakt met het beleid voor externe veiligheid en ruimtelijke ordening.

Stiltegebieden
Er zijn 39 stiltegebieden benoemd in de Provinciale Milieuverordening. Hier geldt een algemene zorgplicht en er zijn gedragsregels opgenomen. In 2016/2017 is een herijking van het beleid uitgevoerd. Hieruit bleek dat drie stiltegebieden niet aan de eisen voldoen. Om die reden wordt er, in afstemming met de gebiedspartners, nieuw beleid ontwikkeld dat te zijner tijd zal worden opgenomen in de Omgevingsverordening.

Operationeel doel 4.1.2 Geluidbelasting bewaken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Sanering geluidbelaste woningen boven 63 dB	Aantal	20	59	59	82	82	82
Extra stil asfalt (in km)	Aantal	0	1,1	2,2	3,3	4,4	4,4

4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Toelichting

De provincie richt zich op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van de bodem en de ondergrond. Het centrale uitgangspunt voor de Noord-Hollandse ondergrondvisie is dat er een goede balans wordt gevonden tussen bescherming, benutting en beheer van de ondergrond. Een belangrijk thema daarbij is de goede afstemming tussen bovengrondse ontwikkelingen en ondergrondse mogelijkheden en beperkingen. Met name de drukte in de ondergrond vanwege de toenemende hoeveelheid kabels en leidingen is daarbij een aandachtspunt. In de Verkenning ondergrondvisie zijn de provinciale opgaven voor de periode 2015-2020 opgenomen:

- Beschermen van de grondwaterkwaliteit ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening;
- saneren van verontreinigingen van bodem en grondwater ter bescherming van mens en milieu en ter verhoging van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden van de ondergrond;
- beschermen van de (toekomst)waarde van de ondergrond inclusief het aardkundig en archeologisch erfgoed;
- faciliteren van energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten).

Mijnbouwwet

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is bevoegd gezag voor vergunningen onder de Mijnbouwwet. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de winning van gas of aardwarmte (geothermie). Bij de meest recente wijziging van de wet hebben decentrale overheden een adviesrol gekregen. Vanuit deze rol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

Aardkundig erfgoed

Aardkundige waarden zijn die elementen en processen in het landschap die ons iets vertellen over de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van dat landschap. De provincie Noord-Holland heeft 79 gebieden aangewezen als aardkundig waardevol, waarvan er zestien de status ‘aardkundig monument’ hebben gekregen. Deze zestien worden beschermd door middel van bepalingen in de Provinciale Milieuverordening.

Bodemconvenant

In het landelijk bodemconvenant zijn afspraken vastgelegd tussen Rijk, provincies, gemeenten en hoogheemraadschappen over te bereiken doelen met betrekking tot bodem en ondergrond voor de periode 2016 tot en met 2020. Het Rijk stelt budget beschikbaar om de overeengekomen doelen te realiseren en doorlopende projecten van voor 2016 af te ronden. De provincie heeft een uitvoeringsprogramma vastgesteld waarin doelen en thema’s nader zijn uitgewerkt. De belangrijkste doelen zijn de aanpak van spoedlocaties bodemsanering, de gebiedsgerichte aanpak

van grondwaterverontreiniging, de aanpak van diffuse bodemverontreiniging als lood en de aanpak van nieuwe stoffen zoals PFAS. Een aandachtspunt na deze convenantsperiode vormt de invoering van de Omgevingswet en de opheffing van de Wet bodembescherming, waarbij bodemtaken afnemen en de taakverdeling tussen provincie en gemeente verandert. De provincie bereidt zich samen met gemeenten hierop reeds voor.

Spoedlocaties bodemsanering
Spoedlocaties zijn locaties waarbij de bodemverontreiniging tot onacceptabele risico's voor mens, ecosysteem of verspreiding leidt. Het doel is alle spoedlocaties voor 2021 aangepakt of beheerst te hebben. De aanpak ligt op schema. De aanpak van locaties met risico's voor de mens is grotendeels gereed. De resterende opgave betreft vooral de aanpak van locaties met verspreidingsrisico's.

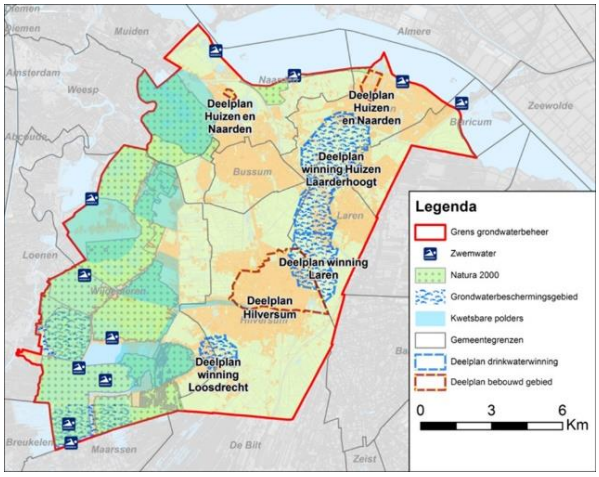

Gebiedsgericht grondwaterbeheer 't Gooi
In 't Gooi is sprake van vele, omvangrijke grondwaterverontreinigingen ten gevolge van industriële activiteiten in het verleden. Door de zandige bodem zijn deze verontreinigingen tot op grote diepte vermengd geraakt. De provincie pakt dit samen met vijf gemeenten, twee waterleidingbedrijven en het waterschap gebiedsgericht aan op basis van een langlopend (2011 tot 2021) convenant. Een nieuw convenant 2021-2031 is in voorbereiding. Mogelijk verontreinigde locaties worden onderzocht en indien nodig opgenomen in het beheerprogramma. De financiering hiervan vindt plaats op basis van bijdragen van de convenantpartners en op basis van afkoopafspraken met partijen die verantwoordelijkheid dragen voor verontreinigingen. Voor dit project bestaat een afzonderlijke website.

Stortplaatsen Wet milieubeheer
De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en de nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerdepots-Wm. Tijdens de exploitatie wordt per stortplaats vermogen opgebouwd middels nazorgheffingen. Dit vermogen wordt ondergebracht in een apart Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland (Nazorgfonds), waarmee beheer en nazorg van de stortplaatsen na sluiting wordt gefinancierd. Na sluiting voert de provincie de nazorg uit. Momenteel worden stortplaatsen na exploitatie voorzien van een waterdichte afdekking. Deze dient in beginsel eeuwigdurend gemonitord en periodiek vervangen te worden om lekkage naar de omgeving te voorkomen. Dit is weinig duurzaam. Daarom participeert de provincie in een landelijk project om te komen tot duurzaam stortbeheer.

- Lijst spoedlocaties (peildatum oktober 2018):

4.1.4 Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)

Toelichting

In Noord-Holland zijn diverse bedrijven gevestigd die werken met gevaarlijke stoffen. Deze vallen onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Daarnaast vindt er transport plaats van gevaarlijke stoffen via weg, water, spoor en buisleidingen. Verder vallen ook de risico's als gevolg van het gebruik van de nationale luchthaven Schiphol en regionale luchthavens onder het beleid voor externe veiligheid. Voor een deel van de bedrijven in Noord-Holland die werken met gevaarlijke stoffen (vaak de wat grotere bedrijven, vallend onder het Besluit risico's zware ongevallen) is de provincie bevoegd gezag. Deze taken worden op basis van programmatische afspraken uitgevoerd door omgevingsdiensten.

Programma Impuls Omgevingsveiligheid

De Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) is een langlopend programma en bestaat uit vier deelprogramma's op het gebied van omgevingsveiligheid (externe veiligheid). Het programma wordt uitgevoerd door omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en provincies. Het programma Impuls Omgevingsveiligheid is in samenwerking met de gezamenlijke provincies, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), IPO, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Brandweer Nederland opgesteld. Doel van het programma is om een kwaliteitsimpuls te geven aan het milieuwerkveld externe veiligheid en deze kwaliteit te borgen.

De middelen van het impulsprogramma 3 en 4 worden via een subsidie door de provincie ter beschikking gesteld aan de omgevingsdiensten en veiligheidsregio's. Zij wenden de middelen aan ter ondersteuning van de taakuitvoering van de gemeenten en ter versterking van hun eigen organisatie. Het programma IOV is in 2019 met een jaar verlengd met een afbouw van de financiële middelen voor deelprogramma 4 (van €646.000,- naar €512.000,-). Voor 2020 zal naar verwachting een verder afbouw plaatsvinden of stopt de IOV subsidie. Besluitvorming hierover vindt plaats na de zomer van 2020.

Afval

De provincie wil negatieve gevolgen voor de leefomgeving door opslag en verwerking van afval tegengaan. Dat doet de provincie enerzijds door te voorkomen dat afval ontstaat en door hergebruik of recycling te stimuleren. Anderzijds zorgt de provincie ervoor dat een groot aantal afvalverwerkende bedrijven in Noord-Holland zich aan de geldende wet- en regelgeving houdt. Dit doen we door voorschriften op te nemen in de omgevingsvergunningen van deze bedrijven en erop toe te zien dat ze deze voorschriften ook daadwerkelijk naleven. Deze taken worden in opdracht van de provincie door de omgevingsdiensten uitgevoerd.

4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Toelichting

De VTH-taken op het gebied van water, milieu, groen en bereikbaarheid worden door de omgevingsdiensten uitgevoerd. Dit betreft onder andere het verlenen van vergunningen en ontheffingen voor industrie, flora en fauna, zwemwater en de controle op de naleving ervan. De omgevingsdiensten voeren soortgelijke taken uit namens gemeenten. Samen met deze gemeenten en andere zogenoemde 'ketenpartners' in Noord-Holland, zoals het Rijk, de waterschappen, de terreinbeheerders, het Openbaar Ministerie en de politie, werken wij op een netwerkende wijze samen om maatschappelijke doelen in het fysieke domein te realiseren.

De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken liggen vast in de VTH-strategieën. De omgevingsdiensten voeren deze VTH-strategieën uit. In uitvoeringsprogramma's leggen we vast welke activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen. Hierbij geven we elk jaar prioriteiten aan waar de omgevingsdiensten extra aandacht aan besteden bij de uitvoering. Voor 2020 zijn dit de uitvraag naar de vergunde en daadwerkelijke emissies van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) bij bedrijven in Noord-Holland (€300.000), het professionaliseren van opdrachtgeverschap omgevingsdiensten (€ 156.000) en de ICT van OD NHN (€ 219.000 in 2020 en € 146.000 in 2021). Met het coalitieakkoord is extra geld beschikbaar gesteld voor het intensiveren van bestaande monitoring en handhaving op het gebied van natuur- en milieutaken en energiebesparing (€4 miljoen in de periode 2020 - 2023). Eind 2019, begin 2020 volgt een verdere uitwerking hiervan.

De coördinatie van de VTH-taken in Noord-Holland hebben we verdeeld tussen de beleidsvelden 'groen' (natuur) en 'grijs' (milieu). Voor 'groen' hebben we met betrokken partijen zoals gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord handhavingsuitvoeringsprogramma's voor de Natura 2000-gebieden gemaakt. In deze programma's staan de activiteiten die elke partij uitvoert in het betreffende gebied.

Operationeel doel 4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
VTH taken uitgevoerd conform Uitvoeringsprogramma's	Percentage	100	100	100	100	100	100
Prioriteiten uitgevoerd conform afspraak/ uitvoeringsprogramma	Percentage	100	100	100	100	100	100
Coördinatie uitgevoerd conform programma's	Percentage	100	100	100	100	100	100

4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen

Toelichting

Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid en geur). Ook wordt geïnvesteerd in het verbeteren van de toezicht en handhaving, om zo de milieukwaliteit en de veiligheid van de leefomgeving te verbeteren.

Ons huidige milieubeleid krijgt een plaats in dit programma, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en de verbetering van de luchtkwaliteit in het kader van het Schone Lucht Akkoord. Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

In de verdere uitwerking van het programma wordt ingestoken op innovatie en de betrokkenheid van bewoners, bedrijven, instellingen en mede-overheden. De milieudialogen nieuwe stijl zijn hiervoor een instrument, net als de projecten en deelprogrogramma's die we samen met onze partners zullen ontwikkelen.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.1 Borgen milieukwaliteit en ontwikkelen milieubeleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
4.1.1	Luchtkwaliteit verbeteren	531	2.038	901	599	599	599
4.1.2	Geluidbelasting bewaken	509	1.376	507	505	425	305
4.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	-309	10.124	1.159	585	220	220
4.1.4	Externe veiligheid bewaken (gevaarlijke grondstoffen)	555	626	64	64	64	64
4.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	19.807	26.407	27.486	25.827	25.740	25.719
	Totaal lasten	21.093	40.571	30.117	27.580	27.048	26.907
	Totaal baten	-4.085	-7.276	-2.750	-2.573	-2.208	-2.208
	Saldo van baten en lasten	17.009	33.295	27.367	25.007	24.840	24.699
	Stortingen						
4.1.3	Resv. bodemsanering	12.756	4.620	5.619	223	223	223
4.1.6	Resv. Gezonde Leefomgeving	0	0	2.700	2.800	3.800	3.800
	Onttrekkingen						
4.1.3	Resv. bodemsanering	-4.919	-8.757	-397	0	0	0
	Resultaat	**24.846**	**29.158**	**35.289**	**28.030**	**28.863**	**28.722**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

4.2 Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050

Onze rol

Wij leveren onze bijdrage aan het behalen van de landelijke doelstelling van 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030 en 49% vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en een circulair en energie neutraal Nederland in 2050. De provincie heeft de afgelopen jaren op verschillende manieren bijgedragen aan de versnelling van de energietransitie. Dit hebben we onder andere gedaan door de ontwikkeling van warmtenetten te ondersteunen, gemeenten door het Servicepunt Duurzame Energie te laten adviseren hoe nieuwe en bestaande woningen kunnen worden verduurzaamd, de industrie en de glastuinbouw te stimuleren energie te besparen en innovatie van de productie van groen gas uit biomassa te

ondersteunen. Om de transitie naar een circulaire economie aan te jagen heeft de provincie een zestal creatiesporen benoemd. Zo ondersteunt de provincie ondernemers met verschillende (financiële) instrumenten bij het ontwikkelen van circulaire innovaties, werken we in MRA-verband samen om belemmerende wet- en regelgeving weg te nemen, doen we onderzoek naar de ruimtelijke consequenties van een circulaire economie en zetten we in op circulair aanbesteden en inkopen. Vanuit deze invulling heeft de provincie ook een duidelijke verbindende rol tussen diverse initiatieven en ontwikkelingen bij bedrijven en overheden, regionaal tot (inter)nationaal.

Daarbij heeft de provincie op het gebied van zowel circulaire economie als energietransitie verschillende rollen, zoals het laten zien van voorbeeldgedrag, een kennisrol richting de regio, een stimulerende rol richting bedrijven et cetera.

Samenwerkingspartners
Het behalen van de landelijke doelstelling is een gezamenlijke opgave van alle partners. Overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maken allemaal onderdeel uit van de transitie en dragen bij aan het behalen van de doelstelling.

Prioriteiten
In de afgelopen jaren en met de komst van het Klimaatakkoord, de klimaatwetten en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de urgentie en de inzet op energietransitie geïntensiveerd. Eind 2018 is de Omgevingsvisie met ontwikkelprincipes vastgesteld met nieuwe energie als belangrijk onderwerp. Genoemde deelgebieden zijn: warmte/geothermie, Noordzeekanaalgebied (NZKG), zonne-energie, energie-infra, wind, zon en circulaire economie. Begin 2020 wordt als vervolg op de Omgevingsvisie het beleidsprogramma 2015- 2019 en het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' een nieuw beleidsprogramma energietransitie opgesteld. Naast het borgen van de nieuwe koers uit het coalitieakkoord zal in 2020 ook uitvoering gegeven worden met de uitvoering van het coalitieakkoord. Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn onder andere de regionale energiestratieen, een aangepaste koers voor wind op land, stimuleringsbeleid voor zon, gerichte inzet op warmteprojecten, onderzoek, beleid en innovatie en de verduurzaming van de eigen organisatie.

Ook zal in 2020 de Actieagenda Circulaire Economie aflopen. In 2020 wordt er een nieuw beleidsprogramma circulaire economie opgesteld waarin de nieuwe koers uit het coalitieakkoord wordt geborgd In 2020 zal er ook uitvoering worden gegeven aan de ambities uit het coalitieakkoord en het uitvoeren van de nieuwe Actieagenda Circulaire Economie. Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn het oprichten van een lerend platform samen met gemeenten en ondernemers en het ontwikkelen van initiatieven om afvalstromen en voedselverspilling te verminderen.

Omgevingsfactoren
In 2019 wordt er naar verwachting een landelijk Klimaat- en Energieakkoord gesloten en is een Klimaatwet tot stand gekomen. Daarmee is er versnelling gekomen in de aanpak. In 2018 is tevens de Staat van Energietransitie voor de provincie Noord-Holland opgesteld. Dit instrument voorziet in een breed overzicht aan monitoringsgegevens ten aanzien van de CO_2-emissie van de verschillende sectoren in Noord-Holland, alsook van de opwekking van duurzame energie.

Beleidsdoelevaluaties
Geen geplande evaluaties.

4.2.1 Bijdragen aan energietransitie

Toelichting

Wij leveren een bijdrage aan de energietransitie door het uitvoeren van de activiteiten zoals opgenomen in de beleidsagenda energietransitie 2020 -2024 en de totstandkoming en besluitvorming over de Regionale Energiestrategieën.

In het coalitieakkoord is €35,5 miljoen gereserveerd voor klimaat en energie. De concrete besteding van dit budget zal in dit nieuwe beleidsprogramma worden uitgewerkt. Belangrijke speerpunten uit het coalitieakkoord zullen worden opgepakt, zoals de Ressen, stimulering zon op daken, aangepaste koers wind op land en gerichte inzet op warmteprojecten, onderzoek, beleid en innovatie, Kostenposten in de lijn van de voorgaande inzet voor een nieuwe periode zijn gericht op een langjarig geothermie versnellingsprogramma, onze regierol (kennis, proces en onderzoek) op energie infrastructuur en zon stimuleringsmaatregelen. Uit de beschikbare middelen maakt de provincie 1 miljoen per jaar vrij voor de programmabegroting om lopende kosten zoals servicepunt duurzame energie, bijdragen aan diverse projecten en onderzoeken mee te financieren.

4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Toelichting

Wij leveren een bijdrage aan de transitie naar een circulaire economie door het uitvoeren van onze vierjarige Actieagenda Circulaire Economie.

In 2020 wordt de Actieagenda afgerond. Waar het eerste jaar (2017) een aanloopjaar was, zal 2020 een oogstjaar worden. Het stimuleren van de ontwikkeling van circulaire innovaties door het MKB, het versterken van innovatieve netwerken en het faciliteren van ketenvorming van reststromen/grondstoffen wordt voortgezet. De rol van de provincie als aanjager van circulaire beleidsontwikkeling, als opdrachtgever en als inkoper/aanbesteder wordt verder verfijnd. Communicatie als instrument om bedrijven te verbinden en te inspireren met goede voorbeelden wordt onderdeel van de strategie voor deze transitie.

In het coalitie-akkoord 'Duurzaam doorpakken' is € 1,05 miljoen gereserveerd voor circulaire economie. Op basis van de ambities uit het coaltieakkoord en het nieuwe beleidsprogramma circulaire economie dat in 2020 wordt opgesteld, wordt bepaald hoe het beschikbare budget concreet zal worden besteed. Er zal uitvoering worden gegeven aan belangrijke prioriteiten uit het coalitieakkoord, zoals het oprichten van een lerend platform samen met gemeenten en ondernemers om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen en het maken van afspraken in woonakkoorden om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren. Ook zal uitvoering worden gegeven aan het opzetten van initiatieven rondom afvalstromen en voedselverspilling.

Operationeel doel 4.2.2 Bijdragen aan transitie naar circulaire economie

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal bedrijven deelgenomen aan onze stimuleringsprogramma's	Aantal	10	30	60	-	-	-
Icoonketens in de vorm van Living labs	Aantal	1	1	2	-	-	-

4.2.3 Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren

Toelichting

Met het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* stimuleert de provincie particuliere woningeigenaren en corporaties hun woningen te verduurzamen. Binnen dit programma worden tevens diverse alternatieve financieringsvormen voor woningverduurzaming getest. Het programma is vastgesteld in 2018, heeft een looptijd van 3,5 jaar en voor de uitvoering hebben PS € 10.181.000 beschikbaar gesteld, waarvan het grootste gedeelte in 2019 is uitgegeven.

In 2020 is er nog € 360.333 beschikbaar voor het ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven van burgercollectieven en wordt € 253.530 ingezet voor het ontwikkelen van software voor woningverduurzamingsadviezen. Tot slot wordt in 2020 € 220.000 ingezet voor activiteiten waarbij woningbouwcorporaties worden gestimuleerd beter met elkaar samen te werken en met gemeenten af te stemmen op het vlak van verduurzaming van corporatie bezit.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 4.2 Bijdragen aan een circulaire economie en energieneutraal in 2050

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
4.2.1	Bijdragen aan energietransitie	7.309	27.309	3.106	2.098	2.097	2.097
4.2.2	Bijdragen aan transitie naar circulaire economie	395	1.093	1.262	606	605	605
4.2.3	Verduurzaming bestaande woningvoorraad stimuleren	1.215	8.494	1.151	149	149	149
	Totaal lasten	8.919	36.896	5.519	2.853	2.851	2.851
	Totaal baten	-31	-2.034	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	8.888	34.862	5.519	2.853	2.851	2.851
	Stortingen						
4.2.1	Resv. Energietransitie	0	15.121	6.150	10.200	10.100	10.100
4.2.2	Resv. Circulaire economie	0	1.148	100	350	350	350
4.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvo	0	9.346	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
4.2.1	Resv. Energietransitie	0	-13.122	-1.000	0	0	0
4.2.2	Resv. Circulaire economie	0	-495	-652	0	0	0
4.2.3	Resv. Verduurzaming bestaande woningvo	0	-8.346	-1.000	0	0	0
	Resultaat	**8.888**	**38.513**	**9.117**	**13.403**	**13.301**	**13.301**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 5 Ruimte

Doelenboom

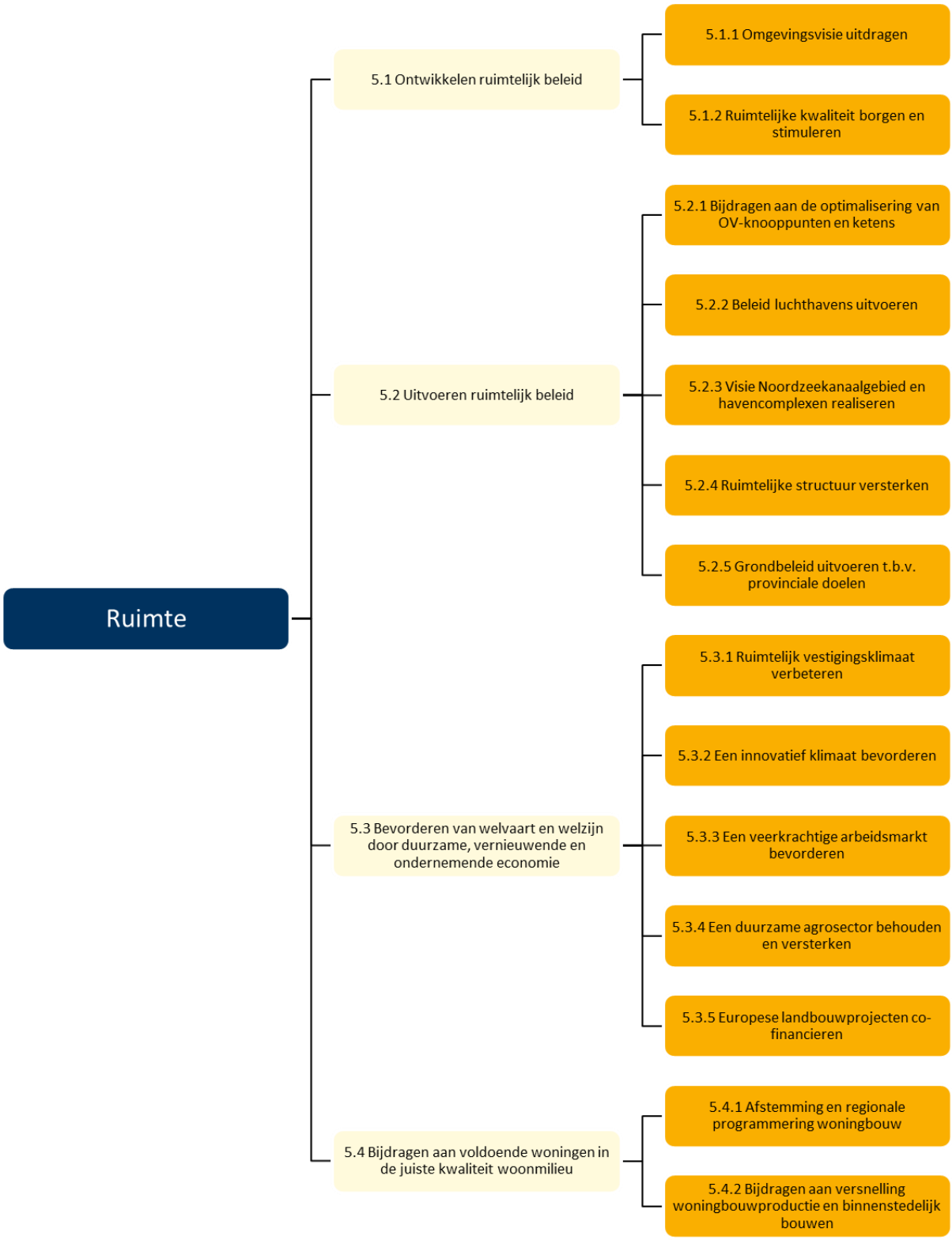

Maatschappelijk doel

De provincie zorgt samen met andere overheden voor een goede ruimtelijke inrichting van Noord-Holland. Diverse functies vragen in Noord-Holland om ruimte. De provincie bekijkt deze vragen in samenhang, maakt ruimtelijk-economisch beleid en coördineert bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overstijgen.

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk. Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan en regionaal wat moet. Dit is vastgelegd in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken. In 2018 is de provinciale Omgevingsvisie NH2050 vastgesteld. Daarin staat de lange termijn visie van Provinciale Staten van Noord-Holland voor de fysieke leefomgeving verwoord. De Omgevingsvisie is integraal van opzet en vervangt alle strategische visies die de provincie tot aan de vaststelling van de Omgevingsvisie had. Het vormt daarmee ons strategische lange termijnbeleid. Op basis van deze onze integrale Omgevingsvisie worden in de komende vier jaar vele acties en instrumenten ingezet voor de provinciale ambities op de langere termijn. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Om deze te borgen hanteert de provincie twee basisrandvoorwaarden die gaan over gezondheid, veiligheid en klimaatadaptatie. Daarnaast gelden vier generieke ontwikkelprincipes die gaan over landschap, natuurinclusiviteit, clustering van activiteiten en de samenhang tussen de bovengrond en de ondergrond.
We vertalen de ambities van het collegeakkoord en de omgevingsvisie zo snel mogelijk in de provinciale omgevingsverordening.

Wettelijk beleidskader

- Woningwet/Huisvestingswet
- Wet Ruimtelijke Ordening (incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Besluit ruimtelijke ordening)
- Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
- Luchthavenindelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Omgevingswet (in ontwikkeling)
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
- Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer
- Luchthavenindelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Wet regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML)

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV)
- Provinciale Woonvisie “Goed wonen in Noord-Holland”
- Programma OV-knooppunten (“Maak Plaats!”)
- Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw
- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Strategisch Beleidskader Economie
- Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019
- Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt
- Visie noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1	Ontwikkelen ruimtelijk beleid	2.148	0	2.148	0	0	2.148
5.2	Uitvoeren ruimtelijk beleid	20.604	9.124	11.480	7.640	8.648	12.488
5.3	Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie	21.589	193	21.396	5.970	6.500	21.926
5.4	Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu	1.797	0	1.797	1.100	1.200	1.897
	Totaal	**46.138**	**9.317**	**36.821**	**14.710**	**16.348**	**38.459**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
5	5.3.1	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
5	5.1.2	Schadeschap Luchthaven Schiphol	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.
5	5.3.1	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.
5	5.1.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
5	5.2.3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
5	5.3.1	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Ruimtelijke inrichting Schipholgebied.
5	5.3.1	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied.
5	5.3.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie.
5	5.3.1	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein.
5	5.3.1	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein.
5	5.3.1	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
5	5.1.1	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder.
5	5.1.2	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder.
5	5.3.2	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie.
5	5.3.2	Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie.
5	5.3.2	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Regionale economie

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Werkgelegenheid: bruto arbeidsparticipatie ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (peildatum: 2017)	70,9%	70,1%
Bruto regionaal product: % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.* (peildatum 2018)	3,2%	2,7%

*voorlopige cijfers
Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

5.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

Onze rol
We zijn verantwoordelijk voor voor het afwegen van mogelijkheden om wel of niet te bouwen in het buitengebied via onze ruimtelijke verordening, wij stellen kaders en stimuleren en regisseren via onze instrumenten zoals de provinciale Omgevingsvisie, de Provinciale Ruimtelijke Verordening (die op zal gaan in de nieuwe Omgevingsverordening), regionale samenwerkingsagenda's en integrale programma's. Bij het vormgegeven en behouden van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie worden wij bijgestaan door het ontwerpteam, de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK/intern), Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO/extern) en de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK).

Samenwerkingspartners
We werken samen met gemeenten aan het verhogen van de kwaliteit van de gemeentelijke plannen en met initiatiefnemers voor ruimtelijke ontwikkeling. Deze rol zal toenemen onder de nieuwe Omgevingswet, vanwege de in deze wet opgenomen zorgplicht omgevingskwaliteit en door de grote transities die het landschap grondig zullen veranderen. Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze ontwikkelingen blijven passen in het veranderende landschap?

Prioriteiten
Uitdragen van de Omgevingsvisie, het vaststellen van de eerste integrale Omgevingsverordening (de Omgevingsverordening NH2020), het voorbereiden van de Omgevingsverordening die gelijktijdig met de Omgevingswet in werking treedt (de Omgevingsverordening NH2021), en het stimuleren van de ruimtelijke kwaliteit (waaronder het actualiseren van het instrumentarium ruimtelijke kwaliteit).

Beleidsdoelevaluaties

Geen

5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen

Toelichting

Provinciale Staten (PS) hebben een integraal strategisch langetermijnbeleid vastgesteld met de Omgevingsvisie NH2050. Elk van deze ambities is terug te vinden in de programma's twee tot en met zeven in deze begroting. De belangrijkste acht onderwerpen waar PS ambities over hebben vastgesteld zijn: Klimaatadaptatie (programma 3.1), gezonde leefomgeving waaronder bodem, water, lucht, geluid, veiligheid (programma 3.2 en 4.1), biodiversiteit (programma 6), economische transitie en energietransitie (programma 4.2 en 5.3), mobiliteit (programma 2), verstedelijking en landschap (programma 5, 6 en 7).

Om de Omgevingsvisie binnen en buiten de provinciale organisatie levend te houden en onder de aandacht te brengen, is continu actie noodzakelijk. Intern door voorlichting over de Omgevingsvisie. Daarnaast door advisering vanuit de vastgestelde visie aan GS, PS en ambtelijke organisatie bij de uitwerking en het bepalen van activiteiten die bijdragen aan het behalen van door PS in de visie gestelde ambities en doelen. Extern door voorlichting, informatie en advisering.

De vertaling van de Omgevingsvisie in ons juridisch instrumentarium vindt plaats door middel van de eerste integrale Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening NH2020 wordt in de eerste helft van 2020 vastgesteld en is tevens een belangrijke stap richting implementatie van de Omgevingswet. In 2020 bereiden wij ook de Omgevingsverordening NH2021 voor, die klaar zal moeten zijn op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.

De implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet brengt met zich mee dat wij samen met partijen in onze ruimtelijke omgeving een instrumentarium opbouwen.

Het digitale stelsel Omgevingswet wordt ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK); via de provincie wordt in 2020 en verder ervaring opgedaan met de producten uit het digitale stelsel.

Tot slot wordt in 2020 een aantal nog nader in te vullen bijeenkomsten georganiseerd ter ondersteuning van een goede implementatie van (het gedachtegoed van) de Omgevingswet.

5.1.2 Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren

Toelichting

Noord-Holland heeft grote ambities geformuleerd in haar Omgevingsvisie. Provinciale Staten hebben daarbij een sturingsfilosofie omarmd volgens het adagium: "lokaal wat kan, regionaal wat moet". De opgave staat altijd centraal en bepaalt of en zo ja met wie en met welke instrumenten we opgaven proberen aan te pakken.

Gedeputeerde Staten beschikken over meerdere instrumenten om ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen in het landschap te borgen, waaronder de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO). De nieuwe sturingsfilosofie geeft aanleiding om het instrumentarium ruimtelijke kwaliteit te actualiseren.

De ARO adviseert over de ruimtelijke kwaliteit van – veelal lokale – plannen die grote impact hebben op het landschap. De ARO, bestaande uit acht deskundigen, komt hiervoor gemiddeld negen keer per jaar bijeen en geeft tussen de 15 en 30 adviezen per jaar. Over de plannen die zijn

besproken, de adviezen die hierover zijn gegeven en de trends die worden gesignaleerd, wordt ieder jaar een jaarverslag gemaakt, in de vorm van een online magazine.

De Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is een onafhankelijk expert op het gebied van ruimtelijke ordening die GS adviseert bij veranderingen en ontwikkelingen op regionaal niveau. Door zijn onafhankelijke positie heeft de PARK een belangrijke rol binnen het debat over de inrichting van de fysieke ruimte in Noord-Holland. De adviezen van de PARK zijn zoveel mogelijk integraal, gebiedsgericht, agenderend en innovatief. GS hebben een nieuwe PARK aangesteld voor de periode van drie jaar, van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2021.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.1 Ontwikkelen ruimtelijk beleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.1.1	Omgevingsvisie uitdragen	1.498	1.979	1.693	1.548	1.091	1.091
5.1.2	Ruimtelijke kwaliteit borgen en stimuleren	9.662	486	455	453	453	453
	Totaal lasten	11.160	2.465	2.148	2.001	1.544	1.544
	Totaal baten	-4.199	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	6.961	2.465	2.148	2.001	1.544	1.544
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**6.961**	**2.465**	**2.148**	**2.001**	**1.544**	**1.544**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

Onze rol

De provincie vervult verschillende rollen. Als regisseur maken we samen met de partners in de regio afspraken over verstedelijkingsopgaven (in samenhang met bereikbaarheid) via OV-knooppunten, over hoe we adviseren over de ontwikkeling van Schiphol, de ontwikkeling van het Noordzeekanaalgebied en andere grote ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast vervullen we als provincie de expertrol, we brengen specifieke kennis in over de ontwikkelingen van knooppunten. We stimuleren ook ontwikkelingen door, naast kennis, financiële middelen voor ruimtelijke ontwikkelingen beschikbaar te stellen in de vorm van investeringen en onderzoeken. En we oefenen onze rol van bevoegd gezag uit door advisering over en toetsing van ruimtelijke plannen en als bevoegd gezag voor regionale luchthavens.

Samenwerkingspartners

Onze samenwerkingspartners zijn zeer divers van aard, en omvatten medeoverheden, private partijen, zoals Schiphol en Haven Amsterdam, vervoerders als NS, ProRail en Connexion, en maatschappelijke organisaties actief op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, natuur, recreatie en cultuur.

Prioriteiten

- De ontwikkeling van de bestemming van de Averijhaven tot Energiehaven en stimuleren van het verbeteren van de leefbaarheid in de omgeving van Schiphol.
- De ruimtelijke inpassing van energietransitie in Noord-Holland, waaronder het Noordzeekanaalgebied.
- Bij OV-knooppunten geven we prioriteit aan de knooppunten die bijdragen aan de doelen voor woningbouw en uit de Omgevingsvisie.

Beleidsdoelevaluaties

Afhankelijk van de uitkomsten van de luchtvaartnota (voorzien eind 2019) van het Rijk zal in 2020 worden bezien of ons eigen regionale luchthavenbeleid geactualiseerd moet worden.

5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Toelichting

Voor het faciliteren van de verstedelijking en het beter bereikbaar maken van woon- en werklocaties is een duurzaam en samenhangend OV-systeem nodig. In het coalitieakkoord 2019-2023 is besloten een OV fonds beschikbaar te stellen, waarvan het programma OV-knooppunten onderdeel is. Dit fonds wordt ingezet voor:

- Het optimaliseren van de ketenreis, waarbij met name de focus ligt op de relatie met OV-knooppunten.
- Het efficiënt benutten van de ruimte rondom stationsomgevingen en het verbeteren van de (leefomgevings)kwaliteit hiervan.
- Het verder ontwikkelen van kennis en instrumenten en het uitdragen hiervan.

In een bestedingsplan wordt nader bepaald welke prioriteiten worden gesteld en waarop de komende jaren wordt ingezet. Hierbij wordt gezocht naar samenhang met andere (zowel interne als externe) financieringsstromen om zoveel mogelijk synergie te behalen.

Ketenmobiliteit

De provincie zet zich in voor een goed functionerende ketenreis van deur tot deur. De reis met het openbaar vervoer is immers zeer zelden precies het beginpunt en eindpunt van een reis. Het is vaak een keten van verplaatsingen. De provincie zet zich in om deze ‘keten’ zo soepel mogelijk te maken en zo het openbaar vervoer aantrekkelijk te maken in de provincie. De inzet van de provincie hierin wordt nu geleverd vanuit meerdere doelen, zoals de inzet in de MRA in het programma stedelijke bereikbaarheid, het programma fiets en het aanbesteden van de concessies. Daarnaast zijn er ook veel partners die zich inzetten om de ‘keten’ te verbeteren. Door de groei van het aantal reizigers wordt dit steeds ingewikkelder, aangezien de ruimte op een knooppunt

vaak beperkt is. Vandaar dat het functioneren van het Ov-systeem steeds meer bepaald wordt door de kwaliteit van de knopen en ketens. De provincie wil in samenwerking met haar partners met dit programma een extra impuls geven aan het functioneren van de keten met bijbehorende knopen. In bovengenoemd bestedingenplan zal dit verder uitgewerkt worden.

Programma OV-Knooppunten
Het beleid voor OV-knooppunten wordt voortgezet. De provincie stimuleert woningbouw en bedrijvigheid rondom OV-knooppunten en draagt op meerdere manieren en vanuit verschillende rollen bij aan knooppuntenontwikkeling. Hiervoor is in 2014 het integrale programma OV-knooppunten gestart. Goede knooppuntontwikkeling komt alleen tot stand door goede samenwerking tussen een groot aantal partijen. Binnen het programma is veel kennis opgedaan op het gebied van knooppuntontwikkeling. In haar expertrol doet de provincie onderzoek en ontwikkelt zelf en samen met partners kennis en procesinstrumenten. Deze zijn overzichtelijk te vinden op het in 2019 ontwikkelde Kennisportaal OV-knooppunten. (Pagina voor samenwerkingspartners). In 2020 wordt verder gewerkt aan het doorontwikkelen van verschillende instrumenten. Ook doet de provincie (verder) onderzoek naar parkeren rondom OV-knooppunten. Daarnaast is in 2019 gestart met een inventarisatie van alle lopende en geplande projecten rond OV-knooppunten. Deze inventarisatie wordt ook in 2020 gebruikt als hulpmiddel om inzicht te krijgen en te bepalen waar we samen met partners synergie kunnen creëren. Verder monitort de provincie de voortgang van de programmadoelstellingen in haar jaarlijkse Monitor OV-knooppunten (Monitor 2017). Deze kennis wordt actief beschikbaar gesteld aan onze partners.

In haar coördinerende en verbindende rol zet de provincie samen met partners in op de strategieontwikkeling voor (gedeelten van) vijf corridors: de Zaancorridor, de Kennemerlijn, de Schipholcorridor en sinds 2019 ook de corridor Amsterdam-Hoorn en de Gooicorridor (zie indicatorentabel). Daarnaast blijft de provincie de ontwikkelingen op knooppunten verbinden met andere relevante (beleids)dossiers zoals Mirt-onderzoeken en de MRA actieagenda. Verder wordt op verschillende manieren een bijdrage geleverd aan concrete knooppuntontwikkelingen. Gemeenten staan aan het roer. De provincie heeft een stimulerende rol en ondersteunen onze partners met kennis en een breed scala aan procesinstrumenten. Afgaande op de inzet in 2019 verwacht de provincie dat voor circa 25 knooppunten te doen (zie indicatorentabel). Ten slotte stimuleert de provincie knooppuntontwikkeling met cofinanciering van projecten die een goede bijdrage leveren aan de doelstellingen van het programma. In 2020 wordt bij 6 van de eerder genoemde 25 knooppunten een vraag om cofinanciering verwacht. Het gaat hier veelal om complexe gebiedsontwikkelingen die langdurige trajecten kennen met meerdere samenwerkingspartners en (co)financiers. In het hierboven genoemde bestedingsplan wordt dit verder uitgewerkt.

Operationeel doel 5.2.1 Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Coördineren van (delen van) corridors	Aantal	3	4	5	5	5	5
Stimuleren knooppunten door de inzet van kennis en proces-instrumenten	Aantal	28	20	25	25	25	25

5.2.2 Beleid luchthavens uitvoeren

Toelichting

De mainport Schiphol zorgt voor internationale bereikbaarheid. Dat is goed voor het Noord-Hollandse vestigingsklimaat en biedt werkgelegenheid op alle scholingsniveaus. Naast de lusten vragen wij echter aandacht bij het Rijk en de sector om ook de lasten, in de vorm van geluidshinder, CO2-emissies, fijnstof en veiligheidsrisico's te erkennen. Het Rijk is ten aanzien van Schiphol bevoegd gezag en zal hier in de komende jaren verder richting aan moeten geven. Als provincie proberen we actief sturing te geven aan de discussie om de impact van de luchtvaart op de diverse ruimtelijke belangen uit onze Omgevingsvisie scherp te agenderen. De inzet die wij gezamenlijk met de regionale partners in de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) hebben ingebracht blijft daarbij sturend om te borgen dat er inderdaad sprake is van de ontwikkeling van de internationale connectiviteit in balans met de leefomgeving. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar andere vervoersmodaliteiten als mogelijke substitutie voor de luchtvaart en de bereikbaarheid van de luchthaven die nu al enorm onder druk staat. Gecombineerd met de bereikbaarheidsvraagstukken vanuit de verstedelijkingsopgave ligt hier een complexe puzzel waar integrale wegingen moeten worden gemaakt. Naast de ontwikkeling van Schiphol is de provincie zelf bevoegd gezag voor regionale luchthavens in de provincie. De provincie richt zich op verschillende onderwerpen van het dossier luchthavens, namelijk:

Ontwikkeling Schiphol
De provincie overlegt met de sector, het Rijk, gemeenten en bewoners over de ontwikkeling van de luchtvaart als zodanig (vast te leggen in de nationale luchtvaartnota 2020-2050), de rol en positie van Schiphol (en Lelystad) daarbinnen en de algehele herziening van het luchtruim (voorzien in 2023). Centraal staat de balans tussen economische ontwikkeling en de kwaliteit van de leefomgeving, zoals dit in de provinciale Omgevingsvisie is vastgesteld.
Dat doet de provincie onder meer in de Omgevingsraad Schiphol (ORS; wettelijk verankerd). Binnen de ORS vormt de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) de delegatie namens de decentrale overheden rond Schiphol (44 gemeenten, 4 provincies). De provincie Noord-Holland is voorzitter en voert het secretariaat. Naar verwachting zal er ook in 2020, nadat de ORS in 2019 is geëvalueerd, en de jaren daarna een wettelijk verankerde vorm van regionaal overleg rond de nationale luchthavens zijn. In 2019 wordt deze structuur geëvalueerd. In de luchtvaartnota zal het Rijk aangeven hoe zij de betrokkenheid van de omgeving rond Schiphol in de toekomst wil borgen. Vanuit onze rol in de ruimtelijke ordening hebben de provincies ook nog een eigenstandige overlegstructuur met de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Defensie inzake luchtvaart (inclusief regionale luchtvaart).

Wonen-Vliegen
De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de regionale afspraken 'wonen en vliegen' en voert regie in de monitoring van de uitvoering van de informatievoorziening binnen de 20 Ke-contour conform de brief die in maart 2018 naar Provinciale Staten is gestuurd.

Leefbaarheid
In het kader van leefbaarheid wordt samen met de sector gekeken of er aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden om de leefbaarheid te vergroten en hoe de provincie de uitvoering daarvan het beste kan beleggen. Dit zal naar verwachting vanaf 2020 zijn beslag krijgen als aanvulling op het lopende programma van de Stichting LeefbaarheidSchiphol dat tot en met 2020 loopt.

Schadeschap Luchthaven Schiphol
De provincie participeert in de gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol,

het gemeenschappelijk overheidsloket voor de afwikkeling van schadeclaims door de uitbreiding van Schiphol als gevolg van het besluit PKB Schiphol en Omgeving van 1995. Per 1 juni 2020 wordt het Schadeschap opgeheven. Naar verwachting is dan de huidige werkvoorraad afgehandeld.

Regionale luchthavens
Sinds de inwerkingtreding van de Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens (RBML) in 2009 is de provincie bevoegd gezag voor regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Verder verleent de provincie ontheffingen voor het starten vanaf en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Een deel van de provinciale luchtvaarttaken wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Voor het beleid ten aanzien van de provinciale luchtvaarttaken is in 2010 de Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens vastgesteld. Voor het grootste deel van de regionale luchthavens is inmiddels een provinciale vergunning (luchthavenregeling of luchthavenbesluit) vastgesteld: voor de regionale luchthavens Hilversum en Texel, en voor verschillende kleinere velden voor MLA's (ultralichte toestellen) en zweefvliegtuigen. De luchthavenbesluiten voor de helihavens Heliport Amsterdam en de standplaats van de traumahelikopter van het VUmc in Amsterdam die in 2019 zijn voorbereid worden naar verwachting in 2020 vastgesteld.

In 2020 wordt het provinciale regionale luchtvaartbeleid geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Toelichting

De ambitie is om met het Noordzeekanaalgebied (NZKG) een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het verbeteren van de internationale concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam en, in samenhang met Haven Den Helder, de havencomplexen te versterken.

Om een integrale afweging te kunnen maken tussen bijvoorbeeld uitbreiding of transformatie en ruimte voor wonen of werken hebben de gezamenlijke partners in het gebied het Bestuursplatform NZKG opgericht. Het Bestuursplatform is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Visie NZKG 2040. Het is een overlegplatform waarin de gemeenten langs het Noordzeekanaal, het Rijk, de vaarwegbeheerder en de havenbeheerders elkaar informeren over actuele ontwikkelingen in het gebied om in te spelen op ontwikkelingen. Om dit in gang te zetten heeft het Bestuursplatform zijn eigen projectorganisatie: het projectbureau NZKG. Dit bureau voert het secretariaat en het projectleiderschap voor gezamenlijke acties. In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 hebben wij, samen met onze partners, de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. Wij beschouwen deze visie als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven.

Gezamenlijke projecten
In 2020 wordt voortgebouwd op de in 2019 ingezette lijn om meer aandacht te geven aan de energietransitie en circulaire economie. Zo zullen de twee reeds in 2019 gestarte cases te weten: plastic en autobanden (duurzaamheid in het NZKG) verder worden uitgewerkt. Ook wordt er gewerkt aan gezamenlijk vestigingsbeleid waarin circulaire economie en energietransitie belangrijke bouwstenen zullen zijn. Via het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma, te vinden op de

website, wordt verantwoording afgelegd. Ook is hier het actuele nieuws over ontwikkelingen te vinden.

Het Sluis Haven Informatie Punt (SHIP)
Het Sluis Haven Informatiepunt (SHIP) zorgt voor een sterkere profilering van de regio door informatie te geven over de bouw van de nieuwe zeesluis, de toekomst van de regio, vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, energietransitie , duurzaam en innovatief ondernemen en technische beroepen en opleidingen. Het is een gezamenlijk project van het Bestuursplatform NZKG, onder verantwoordelijkheid van de provincie Noord-Holland. De exploitatie is uitbesteed. In SHIP krijgt de bezoeker informatie over het gebied, de werking en bouw van de sluizen, innovatie en beroepen in het gebied. De bezoekers kunnen een rondleiding met een gids boeken, die hierdoor extra aantrekkelijk wordt. Om jongeren te interesseren voor techniek worden in het Technolab techniekworkshops voor basisscholieren gehouden. Voor leerlingen van vmbo klas 2 en havo/vwo klas 3 die voor een profielkeuze staan, is er in SHIP een lesprogramma ontwikkeld. Dit bestaat uit twee delen: een voorbereidende les op school en een jobtour bij SHIP.

Reserves Ontwikkeling havencomplexen
Het NZKG en Haven Den Helder hebben de ambitie om het gebruik van fossiele brandstoffen verder terug te dringen en om te zetten naar groene energie. Tevens speelt in beide complexen de druk op de fysieke en milieuruimte. Om de havencomplexen te ondersteunen in hun ontwikkeling wordt door de provincie ingezet op het versterken van de internationale concurrentiepositie van de gebieden, ten behoeve van werkgelegenheid en verduurzaming. Met name de bouw en het onderhoud van de windparken voor de kust van Noord-Holland en het Verenigd Koninkrijk geven de Noord-Hollandse zeehavens een unieke positie. Ook de aanlanding van wind op zee in de havengebieden is van cruciaal belang voor de energietransitie van Noord-Holland.
In het NZKG kan de ontwikkeling van de Energiehaven hier een belangrijke rol in spelen. Vanuit het NZKG zijn al diverse windparken gebouwd, waardoor het inmiddels een sterke positie op de markt heeft verworven. Door het versterken van het offshore windcluster draagt dit bij aan de versterking van de internationale concurrentiepositie van de MRA. Tevens levert de bouw en het onderhoud van windmolenparken (veel) werkgelegenheid en toegevoegde waarde op in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder.
Om op deze kansen in te spelen heeft de regio een idee ontwikkeld om van het baggerdepot Averijhaven een energiehaven te maken, gericht op de offshore wind. Dit idee heeft het Bestuurlijk Overleg Averijhaven, waarin vertegenwoordigd zijn Havenbedrijf Amsterdam, Zeehaven IJmuiden, de gemeente Velsen en TATA Steel, onder leiding van de provincie verder uitgewerkt. In 2019 is besloten over de ontwikkeling van een energiehaven. In 2020 wordt het besluit tot ontwikkeling van de energiehaven ter hand genomen.

Operationeel doel 5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Secretariaat bestuursplatform	Aantal	3	4	4	4	4	4
Bezoekers SHIP/ voorlichting techniek onderwijs	Aantal	50.000	30.000	30.000	30.000	5.000	0
Ontwikkeling havencomplexen	Aantal	-	1	-	-	-	-

5.2.4 Ruimtelijke structuur versterken

Toelichting

Ten aanzien van ruimtelijke ordening wordt in 2020 uitvoering gegeven aan het volgende:

1. Waarborgen provinciale doelstellingen door in gesprek te gaan met gemeenten over hun ruimtelijke plannen en visies. De provincie doet dat in dialoog binnen heldere kaders, waaronder de Omgevingsvisie, en in een vroegtijdig stadium. De sturingsfilosofie uit de Omgevingsvisie en de sturtingsfilosofie en doelstellingen van de Omgevingswet, die in 2021 of later in werking treedt, worden met deze werkwijze nader vormgegeven. De provincie wil hiermee de provinciale belangen en gemeentelijke belangen samenbrengen en waar nodig een afweging op bovenlokaal niveau maken. De formele RO-procedure voor bestemmingsplannen (inclusief het instrumentarium als zienswijze en reactieve aanwijzing) maakt deel uit van de werkwijze, als sluitstuk van het proces van ruimtelijke planvorming;
2. De provincie adviseert regio's over regionale visies, opgaven en afstemming en brengt de provinciale belangen hierbij in. Dit kan ook bovenregionaal of interprovinciaal zijn.
3. Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact worden adviezen opgesteld. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. De basis hiervan ligt in de Omgevingsvisie. Dit betreffen onderzoeken en projecten op gebied van ruimtelijke ontwikkelingen die niet al in andere operationele doelen zijn ondergebracht (zoals OV-knooppunten, Schiphol en Noordzeekanaalgebied). Wat studies en onderzoeken betreft gaat het bijvoorbeeld om aanvullende ruimtelijke verkenningen en strategieën van energietransitie, samenwerkingsagenda Zaanstad, samenwerkingsagenda IJsselmeergebied, Metropolitaan landschap, MRA, mobiliteitsagenda en digitale stelsel Omgevingswet.

In 2020 wordt het programma Bloemendalerpolder, voor zover het de (financiële) bijdrage in de ontwikkeling daarvan door de provincie betreft, afgewikkeld. Wel blijft de provincie hierbij nog betrokken op basis van haar grondposities, conform de samenwerkingsovereenkomst.

5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Toelichting

Voor diverse beleidsdoelen - met name Bereikbaarheid: verbeteren en aanleggen infrastructuur en Groen: beschermen en ontwikkelen van een hoogwaardige toegankelijke groenstructuur - koopt, ruilt en verkoopt de provincie grond en vastgoed. Indien noodzakelijk wordt het onteigeningsinstrument toegepast. Deze activiteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van in 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. De vier kernwaarden in deze nota zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Hiernaast zorgt de provincie voor het efficiënt beheren, verhuren en verpachten van gronden in eigendom van de provincie die niet behoren tot de provinciale infrastructuur en niet in gebruik zijn voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. Een uitgebreide beschrijving van de ontwikkelingen binnen de projecten, de hoeveelheid transacties, de financiële mutaties en de boekwaarden van de gronden wordt zichtbaar gemaakt in de Paragraaf Grondbeleid van deze begroting en in de Jaarrekening. De onderstaande KPI’s geven inzicht in de bijdrage van grond aan het realiseren van provinciale doelen. De laatste drie KPI's hebben betrekking op c.q. worden gefinancierd door programma Groen.

Operationeel doel 5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
MJOP-uitvoering (gerealiseerd onderhoud panden)	Aantal	0	6	12	-	-	-
Uitvoering pachtprogramma (klanttevredenheid pachters)	Cijfer 1-10	6,9 (2018)	-	7	-	7,2	-
Verkoop t.b.v. Groen (Verkopen B.B.L.& Paso, behaalde opbrengst)	Bedrag	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.	4 mln.
Aankoop NNN	Hectare	250	250	400	400	400	400
Ontpachting NNN	Hectare	n.v.t	n.v.t.	75	75	75	75

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.2 Uitvoeren ruimtelijk beleid

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.2.1	Bijdragen aan de optimalisering van OV-knooppunten en ketens	494	9.962	5.716	3.258	711	711
5.2.2	Beleid luchthavens uitvoeren	283	10.864	731	729	729	729
5.2.3	Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren	662	3.155	658	657	397	257
5.2.4	Ruimtelijke structuur versterken	1.008	8.668	6.191	3.673	3.977	3.977
5.2.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	15.693	10.642	7.308	6.141	6.033	6.038
	Totaal lasten	18.140	43.291	20.604	14.458	11.847	11.712
	Totaal baten	-19.552	-20.301	-9.124	-9.136	-8.870	-8.874
	Saldo van baten en lasten	-1.412	22.990	11.480	5.322	2.977	2.838
	Stortingen						
5.2.1	Resv. OV Knooppunten	0	12.849	8.398	5.000	5.000	5.000
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	700	0	0	0	0	0
5.2.3	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	393	1.552	250	0	0	0
5.2.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	7.390	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.2.1	Resv. OV Knooppunten	0	-8.700	-5.000	-2.546	0	0
5.2.2	Resv. Leefbaarheidsfonds Schiphol	0	-10.000	0	0	0	0
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	-140	-140	-140	-140	-140	0
5.2.3	Resv. Ontwikkeling havencomplexen	0	-1.500	0	0	0	0
5.2.4	Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	-4.890	-2.500	0	0	0
	Resultaat	**-459**	**19.550**	**12.488**	**7.636**	**7.837**	**7.838**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.3 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

Noord-Holland behoort tot de sterkste economische regio's van Nederland. De Noord-Hollandse economie is goed voor zo'n 21% van het Bruto Binnenlands Product en 18% van de banen van Nederland. Verreweg de meeste buitenlandse investeringen en buitenlandse vestigingen van bedrijven in Nederland komen in onze provincie terecht. Sterke troeven van Noord-Holland zijn onder meer de aanwezigheid van Amsterdam en Schiphol, de hoogwaardige en veelzijdige arbeidsmarkt, de aanwezigheid van bijzondere clusters als zeehavens, het luchthavencomplex, de zaadveredeling en Greenports, het Hilversumse Mediapark en sterke sectoren als de internationale handel, de logistiek, de financiële en zakelijke dienstverlening en de creatieve industrie in de Amsterdamse regio. Ook de uitstekende infrastructuur, zowel fysiek als digitaal (AMSIX) speelt daarbij een belangrijke rol. De provincie draagt bij door ruimte te geven aan vernieuwing, duurzaamheid en ondernemerschap.

Het economisch beleid staat dan ook ten dienste van de Noord-Hollandse maatschappij als geheel. Om die reden heeft de provincie Noord-Holland als haar doel voor het economisch beleid gekozen voor het bevorderen van welvaart én welzijn. Daarmee wordt een relatie gelegd met de nationale en internationale discussie over het begrip 'brede welvaart' (onder andere commissie-Stiglitz (2009) en commissie-Grashoff (2016)). De kern van het debat is de overtuiging dat welvaart meer is dan de omvang van het nationaal of persoonlijk inkomen. Ook aspecten als gezondheid, geluk, veiligheid, goed onderwijs, goede huisvesting en ontplooiingsmogelijkheden worden ervaren als welvaartscomponenten. Als één van de eerste overheden in Nederland heeft de provincie Noord-Holland besloten om deze 'brede welvaart'-aspecten te meten en in te zetten om er haar beleid aan te toetsen. Dit wordt gedaan met de Barometer Welvaart & Welzijn.

Onze rol
In het Strategisch Beleidskader Economie kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van onze verbindende rol als middenbestuur en vanuit die rol te werken aan de optimale condities waarbinnen de economie zich verder duurzaam kan ontplooien. Vanuit die gedachte is de beleidsfocus gericht op het versterken van het vestigingsklimaat. Een goed vestigingsklimaat is een cruciale randvoorwaarde voor de economie en de aantrekkelijkheid van de regio voor bedrijven.

Prioriteiten
Binnen het brede begrip van 'vestigingsklimaat' is gekozen voor een focus op de volgende vestigingsplaatsfactoren:

- *Een aantrekkelijk en duurzaam ruimtelijk vestigingsklimaat (5.3.1)*
  Dit gaat over de beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten, over bedrijventerreinen, kantoorlocaties, havens, Schiphol, detailhandel, digitale infrastructuur, internationalisering en ruimte voor toerisme. De beschikbaarheid van ruimte voor economische activiteiten is een absolute basisvoorwaarde voor een gezonde economie.

- *Een sterk innovatief klimaat (5.3.2)*
  Deze vestigingsplaatsfactor focust op het innovatief vermogen van het bedrijfslevenen de inzet van kennis, onderzoek en technologie om innovaties te verzilveren in nieuwe producten en nieuwe markten. De ontwikkeling en toepassing van kennis en innovatie is één van de belangrijkste concurrentiefactoren van de economie.
- *Een veerkrachtige arbeidsmarkt (5.3.3)*
  Hieronder wordt het aanbod van arbeid, de match tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de inzetbaarheid van het menselijk kapitaal en de inclusieve arbeidsmarkt gedefinieerd. De factor arbeid behoort tot de klassieke productiefactoren en is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de economie.
- *Een sterke een duurzame agrosector (5.3.4 en 5.3.5)*
  De agrosector is duidelijk zichtbaar en beleefbaar in het Noord-Hollandse landschap én vertegenwoordigt een aanzienlijk economisch belang, vooral op gebied van export, innovatie en ketensamenwerking. Op het gebied van duurzaamheid en innovatie om te komen tot de gewenste transitie van de agrifoodketen, waaronder kringlooplandbouw, liggen er vele opgaven c.q. kansen. Met de opgave Vitaal Platteland waaronder het programma Natuurinclusieve Landbouw wordt bijgedragen aan behoud en versterking van de bodemvruchtbaarheid en (agro)biodiversiteit.

Omgevingsfactoren
De invloed die overheden op de economie hebben, is beperkt. Er zijn talloze omgevingsfactoren die van invloed zijn. Daarbij is de conjunctuurontwikkeling de belangrijkste. Deze is afhankelijk van de mondiale ontwikkeling van de economie. Nederland als handelsland is sterk afhankelijk van export als pijler onder de economie. De verwachting is dat de Brexit impact zal hebben op handelsstromen van en naar het Verenigd Koninkrijk (VK). Noord-Holland is goed voor een kwart van de export naar het VK. Ook het internationale handelsbeleid van de VS (handelsbeperkingen) kan veel impact hebben op de Europese en Nederlandse economie.
Naast de conjunctuurontwikkeling is er een aantal trends en ontwikkelingen, die invloed zullen hebben op de ontwikkeling van de Noord-Hollandse economie. Denk daarbij aan de 'vierde industriële revolutie'. Die gaat over de enorme vooruitgang die de laatste jaren is geboekt op het terrein van digitalisering en datacommunicatie, waarbij steeds meer een versmelting wordt gezien tussen digitale, fysieke, cognitieve en biologische toepassingen. 'Big data' en het 'internet of things' zijn belangrijke aanjagers. Dit leidt tot toepassingen als zelfrijdende voertuigen en robotisering van productieprocessen zoals bijvoorbeeld in de logistiek. Een andere trend is het toenemend belang van de stad in het totaal van de economie. De wereld verstedelijkt in snel tempo en de economische marktstrategieën passen zich daarop aan. In Noord-Holland wordt dit teruggezien in de dominantie van de stad Amsterdam in de economische cijfers van Noord-Holland. Een laatste voorbeeld van een ontwikkeling in de economie is de toenemende focus op duurzaamheid. Dit is enerzijds een beleidsgedreven ontwikkeling, anderzijds ziet men ook steeds meer ondernemers die inhaken op de kansen die er liggen, bijvoorbeeld op het gebied van circulaire economie, duurzame energie en duurzame landbouw.

Beleidsdoelevaluaties

- Over de voortgang van het economisch beleid wordt jaarlijks gerapporteerd in de voortgangsrapportage.
- Om te bepalen op welke manier het versnellingsprogramma GO!-NH en het Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM) in 2020 worden voortgezet, worden beide instrumenten gezamenlijk geëvalueerd in 2019.

5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Toelichting

De provincie heeft projecten in voorbereiding en in uitvoering ter verbetering van het ruimtelijk vestigingsklimaat in de vorm van kantoor- en bedrijventerreinen, (zee)havens, Schiphol, detailhandel, digitale infrastructuur, internationalisering, en toerisme/verblijfsrecreatie. De beschikbaarheid van kwantitatief en kwalitatief voldoende (milieu)ruimte voor bedrijvigheid is een belangrijke vestigingsplaatsfactor omdat dit één van de basisvoorwaarden is voor economische ontwikkeling. Zonder ruimte voor economische activiteiten kan de economie zich niet verder ontplooien.

De provincie zet subsidieregelingen als de Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) en Uitvoeringsregeling Toekomstbestendige winkelgebieden voort om de vitaliteit en duurzaamheid van bestaande werklocaties te verbeteren. De opzet van de HIRB zal verbreed worden (HIRB-plus) om duurzaam ruimtegebruik ook op andere werklocaties dan alleen bedrijventerreinen te bereiken. We formuleren hierbij aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO2-reductie. Indicatoren zullen op basis van het HIRB-plus programma worden opgenomen.

Daarnaast gaat het in dit operationele doel om verbetering van de beschikbaarheid van breedband als randvoorwaarde voor de vestiging en operatie van bedrijven. Bedrijven vinden het aantrekkelijker om zich te vestigen in een omgeving met hoogwaardige en snelle digitale verbindingen. Ook wordt onderzocht hoe in ruimtelijke zin vraag en aanbod van verblijfsrecreatie beter afgestemd kan worden. Via projecten in samenwerking met diverse partijen stuurt de provincie op betere spreiding van het toerisme, mede ter ontlasting van Amsterdam. De provincie stimuleert de verduurzaming van de zeehavens en zet in op versterking van de haven en luchthaven van Den Helder (zie ook het operationeel doel 5.2.3). Via deelneming in Schiphol Area Development Company (SADC) versterkt de provincie samen met Schiphol, Haarlemmermeer en Amsterdam het vestigingsklimaat in de Schipholregio. In deze Schipholregio participeert de provincie in het MIRT onderzoek Zuidwest Amsterdam-Schiphol, waarbinnen de verdere ontwikkeling van de Kerncorridor Schiphol-Amsterdam moet bijdragen aan versterking van het internationale vestigingsklimaat. In Noord-Holland Noord wordt regionaal samengewerkt via het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord om daar de economie te versterken. Ook het programma De Kop Werkt! draagt hieraan bij. Tot slot voert de provincie in samenwerking met een aantal partijen een gericht marketing- en acquisitiebeleid uit om Noord-Holland op de kaart te zetten en internationale bedrijven aan te trekken. Vestiging van buitenlandse bedrijven zorgt voor nieuwe werkgelegenheid (geen verplaatsing van bestaande bedrijvigheid elders in de regio) en nieuwe toegevoegde waarde en draagt daarmee rechtstreeks bij aan de economie van Noord-Holland.

Operationeel doel 5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Herstructurering van 300 ha verouderd bedrijventerrein	Hectare	75 (2018)	75	-	-	-	-

Bij het opstellen van de begroting waren de doelen nog niet vastgesteld. Indicatoren zullen op basis van het HIRB-plus-programma worden opgenomen.

5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Toelichting

Om verduurzaming van de economie te versnellen ondersteunt de provincie over de volle breedte duurzame innovatie. Voor een deel verloopt het bevorderen van het innovatieklimaat via het Regionaal Budget Innovatie van de MRA. Daarnaast heeft de provincie een aantal instrumenten waarmee innovatie direct wordt bevorderd (als subsidieverlener, opdrachtgever of aandeelhouder). Deze instrumenten richten zich met name op het midden- en kleinbedrijf (mkb). De provincie richt zich hiermee op het vergroten van de transparantie van de kapitaalmarkt, het bijdragen aan 'investment readiness' (Programma Investeringsgereed Innovatief MKB: PIM) en aan de toegankelijkheid van kapitaal in de risicovolle fasen van innovatie (MIT-regeling en Innovatiefonds NH). Speciale focus bij de provinciale instrumenten ligt op duurzaamheid (energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit). Het programma Go!-NH heeft als doel duurzame innovaties sneller te laten ontwikkelen. De opdrachten voor GO!-NH en PIM lopen af in 2020, maar in het coalitieakkoord is voorzien dat de instrumenten worden doorgezet. Om te bepalen op welke manier het versnellingsprogramma GO!-NH en PIM in 2020 worden voortgezet, zijn beide instrumenten gezamenlijk geëvalueerd in november 2019. Bij het opstellen van deze begrotingstekst waren de uitkomsten nog niet bekend. Op basis van de evaluatie-uitkomsten zullen de indicatoren worden ingevuld.

De MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) is een landelijke regeling waaraan de provincie ook meedoet en cofinanciering van het Rijk voor ontvangt. Het innovatiefonds NH is een samenwerking met externe partners (kennisinstellingen) en richt zich op de vroege-fase-financiering.

Essentieel in het bevorderen van het innovatieklimaat is de samenwerking tussen verschillende partijen op een onderwerp. Binnen de door het Rijk ingestelde regiodeals en het interbestuurlijk programma (IBP) staat deze samenwerking centraal. De provincie heeft daarvoor € 3,75 mln in 2020 cofinanciering beschikbaar voor onderwerpen als innovatie, klimaat, regionale economie en vitaal platteland.

Operationeel doel 5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Ondersteunde MKB'ers MIT-uitvoering	Aantal	80 (2018)	80	80	-	-	-
Ondersteunde MKB'ers Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM)	Aantal	100 (2018)	100	50	-	-	-
Versnellingsprogramma duurzaamheid Go!-NH (versnelde duurzame innovatieprojecten)	Aantal	40 (2018)	40	-	-	-	-

5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Toelichting

De arbeidsmarkt wordt nog altijd krapper en gelijktijdig veranderen of verdwijnen steeds meer banen door verdergaande technologisering en digitalisering. Daarmee is de mismatch in de aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs meer en meer een vraagstuk voor zittend personeel en langdurig werkzoekenden. De om- en bijscholingsbehoefte, in lijn met de vraag van de markt, groeit daardoor gestaag. De maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, duurzaam

bebouwde omgeving, toekomstbestendige mobiliteit en een circulaire economie inclusief gezonde voedselproductie, zijn belangrijke aanjagers in het beleid om de mismatch op te lossen. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De provincie blijft hiervoor de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden stimuleren en verduurzamen. Dit vindt plaats op campussen als Techport, TerraTechnica, ZaanCampus en in programma's zoals House of Skills. De komende jaren continueert de provincie de inzet van onze werkambassadeur als aanjager van onze beleidsuitvoering en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Bij dit alles is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt. Onderligger blijft de Visie voor Noord-Holland op de aansluiting Arbeidsmarkt en Onderwijs, die de provincie samen met de triple helix-partijen heeft opgesteld.

Operationeel doel 5.3.3 Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Georganiseerde campusinitiatieven MBO campusvorming	Aantal	10 (2018)	15	-	-	-	-
Inzet werkambassadeur (projecten uit werkagenda)	Aantal	12 (2018)	10	-	-	-	-

5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Toelichting

De agrosector heeft een aanzienlijk economisch belang, met name op het gebied van export en innovatie, en beslaat een aanzienlijk deel van de Noord-Hollandse provincie. 60% van het oppervlak van Noord-Holland is gerelateerd aan de agrosector. In Nederland zijn de clusters Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agri & Food benoemd als topsectoren. Noord-Holland is daarin een belangrijke speler met onder andere twee Greenports. Met name op het gebied van duurzaamheid waarin de kringlooplandbouwambities, een klimaatneutrale glastuinbouw, bodemdaling, leefbaarheid, volksgezondheids-, klimaat- en energievraagstukken en en een gezond verdienmodel liggen er integrale opgaven c.q. kansen. Wat er nodig is voor de transitie en wat de provincie daarin kan betekenen legt de provincie vast in de verdere uitwerking van een Voedselvisie als onderdeel van een opgave Vitaal Platteland. De provincie start met de sector een transitieacademie om de gewenste transitie te ondersteunen. Een duurzame agrosector is van groot belang, gezien de impact van de sector op het ruimtegebruik in de provincie Noord-Holland. Ingezet wordt op behoud en versterking en verduurzaming van de vijf ruimtelijk-economische landbouw- en visserijclusters: Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord, Agri & Food MRA (Voedsel Verbindt), SeedValley en Visserij. Elk cluster kent haar eigen verduurzamingsopgaven. In de glastuinbouw ligt de nadruk op het vraagstuk rondom energie, warmte zoals geothermie en CO_2. Voor de grondgebonden sectoren ligt de opgave meer op waterkwaliteit en -kwantiteit, het vergroten van de bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit. De provincie stimuleert de teelt en afzet van biologische bollenteelt. In de MRA-regio zijn veel burgerinitiatieven rondom gezonde duurzame voeding van dichtbij de stad. De provincie participeert daarbij in de samenwerking Voedsel Verbindt. De zaadveredeling vraagt vooral de ruimte om zich te kunnen blijven ontwikkelen. Voor de visserij ligt er een uitdaging om innovatief en duurzaam te kunnen blijven vissen. In 2020 wordt voor het IJsselmeergebied gewerkt aan een overeenkomst om de visserijdruk in evenwicht te brengen met de draagkracht van het ecosysteem.

De biodiversiteit in het agrarisch gebied staat sterk onder druk, zo blijkt uit studies van onder andere het Planbureau voor de Leefomgeving. Het Programma Natuurinclusieve Landbouw (NIL, kringlooplandbouw) is gestart in 2018 en heeft als doel dat in 2030 alle grondgebonden landbouw in Noord-Holland bijdraagt aan behoud en versterking van de biodiversiteit, bodemvruchtbaarheid en waterkwaliteit, op en rond het bedrijf. Om kringlooplandbouw te stimuleren hebben Provinciale Staten financiële middelen beschikbaar gesteld. De provinciale beleidsambitie om de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn is op basis van motie 110 uit 2018 overgenomen in de Omgevingsvisie. Die doelen richten zich op:

1. Het uitbreiden en versterken van het NIL-netwerk in Noord-Holland;
2. Het vergroten van de kennis en innovatie over te nemen NIL maatregelen in de praktijk;
3. Het ophalen van input voor nieuw provinciaal NIL-beleid t.b.v. de collegeperiode 2019-2023.

De provincie kiest voor een participatieve rol. Enerzijds via de living lab methode, waar verschillende partijen samenwerken aan NIL innovaties of oplossingen voor NIL knelpunten. Daarbij richt de provincie zich op vijf pijlers: netwerk, kennis, gebiedstrajecten, keteninnovaties en communicatie. Anderzijds doet de provincie dat door het verstrekken van opdrachten aan NIL stakeholders, zoals LTO Noord en Milieufederatie Noord-Holland of Greenport Noord-Holland Noord. Deze netwerkpartners brengt de provincie ook weer samen om over de output van hun opdrachten te sparren, wat weer kan leiden tot innovaties in samenwerking op NIL thematiek. Daarnaast moet het programma ook voldoende ruimte bieden aan het versterken en opschalen van goed lopende initiatieven in Noord-Holland.

Operationeel doel 5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Resultaat Greenport NHN mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Resultaat Greenport Aalsmeer mede met NH subsidie (uitgevoerde projecten)	Aantal	4 (2018)	4	4	4	4	4
Geslaagde verplaatsingen van glastuinbouwbedrijven	Aantal	0	0	0	2	3	-
Deelnemende agrarische ondernemers aan activiteiten, pilots en experimenten die vanuit het programma NIL zijn gefinancierd	Aantal	40 (2018)	60	-	-	-	-

5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Toelichting

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is het derde Europese subsidieprogramma ter financiering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van het Nederlandse platteland. Het POP3 loopt van 2014 tot en met 2020 met uitfinanciering tot 2023. Het POP3 is een nationaal programma. Noord-Holland beschikt binnen dit programma over € 58,3 miljoen aan Europese middelen. Van dit bedrag is € 35,7 miljoen bestemd voor regelingen waarvoor de reserve Europese landbouwprojecten is bedoeld.

Het overige bedrag (22,6 miljoen) betreft agrarisch natuurbeheer uit de portefeuille Natuur. De provincie draagt voor deze POP3-periode circa € 12 miljoen bij voor de uitvoeringskosten en cofinanciering van projecten.

De jaarlijkse uitvoeringskosten zijn voor de subsidieverlening, afwikkeling en verantwoording naar Brussel, door de Rijkdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), kosten van controles door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de kosten voor het Regiebureau POP. In de periode 2016-2019 zijn vooral subsidies verleend en kosten betaald voor RVO.nl. In 2019 heeft vrijwel al het beschikbare subsidiegeld een bestemming gekregen. In de periode 2020-2023 ligt daarom de nadruk op subsidiebetalingen. In 2020 worden alleen nog subsidies verleend voor de Regeling Jonge Landbouwers. Cofinanciering van projecten komt ook uit andere provinciale reserves en van waterschappen en gemeenten. Voor lopende projecten waarvan de subsidie in voorgaande jaren is verleend vinden termijnbetalingen plaats. Het Regiebureau POP is het landelijk secretariaat voor de uitvoering van het POP (zie www.regiebureau-pop.eu) en voor het Comité van Toezicht. Door de actieve houding benut de provincie Noord-Holland ten volle de subsidiemogelijkheden die het programma biedt. Het is belangrijk dat de provincie meer inzicht krijgt in de mogelijke sturingsmogelijkheden op de uitvoeringskosten van RVO.nl, de voortgang van projecten en daarmee de betalingen van de subsidies om de risico's op onderbesteding van de Europese middelen te verkleinen. In 2019 zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwe periode van het GLB 2021-2027, afspraken hierover worden in 2020 gemaakt.

Operationeel doel 5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Subsidies voor jonge boeren en innovaties (aantal gesubsidieerde projecten)	Aantal	111 (2018)	42	10	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.3 Bevorderen van welvaart en welzijn door duurzame, vernieuwende en ondernemende economie

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.3.1	Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren	27.587	28.007	5.987	4.007	4.007	4.007
5.3.2	Een innovatief klimaat bevorderen	1.870	13.372	10.483	6.780	6.880	3.930
5.3.3	Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen	1.506	1.982	1.156	1.124	1.124	1.124
5.3.4	Een duurzame agrosector behouden en versterken	4.705	11.135	2.878	2.776	2.775	2.775
5.3.5	Europese landbouwprojecten co-financieren	7.739	1.984	1.085	385	385	335
	Totaal lasten	43.406	56.480	21.589	15.072	15.171	12.171
	Totaal baten	-9.687	-14.615	-193	-193	-193	-193
	Saldo van baten en lasten	33.719	41.865	21.396	14.879	14.978	11.978
	Stortingen						
5.3.1	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	3.500	3.500	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2	Resv. MKB	0	15.556	3.750	3.750	3.750	750
5.3.4	Resv. Duurzame Landbouw	0	6.926	0	0	0	0
5.3.5	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	1.715	250	250	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.3.1	Resv. Duurzame Zeehavens	91	0	0	0	0	0
5.3.1	Resv. Herstructurering bedrijventerrei	-6.352	-3.727	-1.970	0	0	0
5.3.2	Resv. MKB	0	-6.725	-3.000	-3.000	-3.000	0
5.3.4	Resv. Duurzame Landbouw	0	-6.500	0	0	0	0
5.3.5	Resv. Europese proj. Landbouwsubsidies	-7.739	-1.900	-1.000	-300	-300	-250
	Resultaat	**24.933**	**49.244**	**21.926**	**17.829**	**17.928**	**14.978**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

5.4 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu

Onze rol

De vraag naar (betaalbare) woningen is groot en we willen in die behoefte voorzien. In Noord-Holland zijn er bovendien veel woningbouwplannen. Gemeenten maken regionale afspraken over woningbouw, die passen binnen de woningbehoefte en mogelijkheden. Er moet een zorgvuldige afweging worden gemaakt wat de beste plek is om te gaan bouwen, want we willen Noord-Holland leefbaar en aantrekkelijk houden.

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt. Dat doet de provincie door gemeenten regionaal afspraken te laten maken over de woningmarkt en programmering. In de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) is regelgeving opgenomen over het maken van deze woningbouwafspraken. Gemeenten leggen deze afspraken vast in Regionale Actieprogramma's Wonen (RAP's), In lijn met de uitgangspunten van het RAP worden vervolgens regionale afspraken gemaakt over de programmering. Vanuit de provinciale woonvisiegelden kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor (regionale) projecten die voortkomen uit het RAP én binnen de beleidsdoelen van de provincie passen. Waar samenwerking tussen gemeenten uitblijft, stimuleren provincies actief dat de samenwerking alsnog tot stand komt.

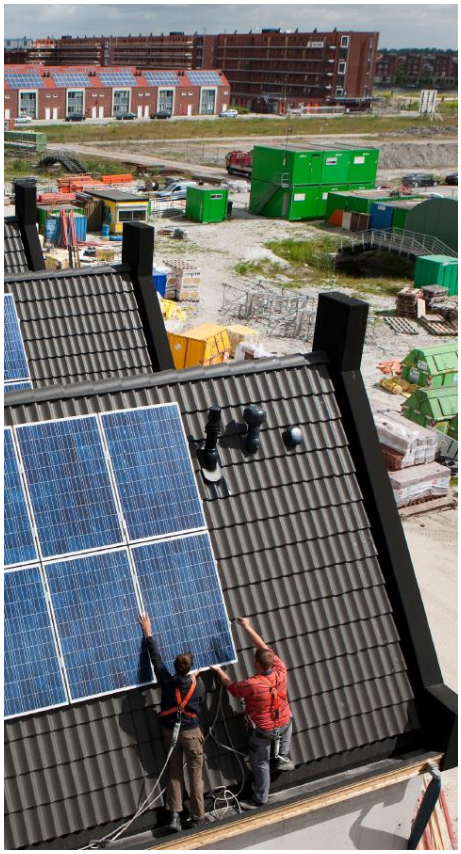

Vanuit haar rol als kennismakelaar en verbinder brengt de provincie partijen met elkaar in contact en zorgt voor een actuele informatievoorziening met betrekking tot onder andere woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorggegevens.

We willen de woningbouwproductie versnellen. De provincie vervult een rol als aanjager van de woningbouw door, mede in samenwerking met de MRA, gemeenten te faciliteren in de versnelling van de woningbouwproductie.

De provincie zet in op bouwen waar behoefte aan is, zowel op de lange als korte termijn. Eerst binnen steden, daar willen de meeste mensen nu eenmaal graag wonen en is ook nog veel ruimte om te transformeren of verdichten, maar soms ook net buiten de randen van de stad.

Regionale afspraken bevatten bij de behoefte passende woningbouwplannen naar aantallen en type woning of woonmilieu. De locaties buiten bestaand stedelijk gebied (BSG) staan op een kaart. Plannen buiten bestaand stedelijk gebied (BSG) kunnen alleen worden toegevoegd als ze passen binnen provinciaal beleid zoals vertaald in de PRV. Om de woningbehoefte in beeld te krijgen, geeft de provincie bevolkingsprognoses per gemeente en per regio.

Het doel van de programmeringen is te zorgen dat vraag en aanbod van woningbouw kwalitatief en kwantitatief in balans zijn, nu en op de lange termijn. De regionale afspraken over woningbouw (woningbouwprogrammeringen) moeten gebaseerd zijn op het RAP. Het is aan gemeenten in regioverband om deze afspraken te maken.

Nieuwbouw maakt slechts een zeer beperkt deel uit van de totale woningvoorraad. Om de woonkwaliteit voor de Noord-Hollandse bevolking op peil te houden is het ook nodig om de bestaande voorraad toekomstbestendig te maken. Daarbij gaat het dan met name om energetische duurzaamheid (ondergebracht bij programma 4) en levensloopbestendigheid. Wij willen de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van woningbouwprojecten is daarnaast belangrijk.

Samenwerkingspartners
De provincie heeft met de Noord-Hollandse gemeenten per regio uitgangspunten en acties afgesproken op het gebied van nieuwe woningbouw en bestaande bouw, waaronder

betaalbaarheid, bouwen bij OV-knooppunten, duurzaamheid en voorzieningen. Deze afspraken staan in de Regionale Actieprogramma's Wonen (RAP's).

In het zuidelijk deel van de provincie neemt de provincie op het beleidsterrein wonen een actieve rol in de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam.

Met Bouwend Nederland (BNL) heeft de provincie een samenwerkingsagenda opgesteld. Hierin ligt het accent op de knelpunten bij woningbouw die gemeenten en marktpartijen ervaren. We gaan gezamenlijk actief grote projecten volgen en kijken of belemmeringen weggenomen kunnen worden. We gaan via de samenwerkingsagenda bovendien specifiek in gesprek met bouwers over de energietransitie en starten een pilot circulair bouwen.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

5.4.1 Afstemming en regionale programmering woningbouw

Toelichting

Volgens de Rijksstructuurvisie Infrastructuur en Ruimte dienen (samenwerkende) gemeenten te zorgen voor de (boven)lokale afstemming van woningbouwprogrammering binnen de provinciale kaders en voor uitvoering van de woningbouwprogramma's. Provincies voeren, rekening houdend met de rijksdoelstellingen, de regie over de integratie en afweging van ruimtelijke opgaven van (boven)regionaal belang. Een RAP bevat uitgangspunten, afspraken en acties over nieuwbouw en bestaande bouw voor de periode 2016-2020, met de mogelijkheid om tussentijds bij te stellen wanneer daar aanleiding voor is. Op basis van het RAP kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten of onderzoeken.

Voor de periode 2016-2020 is er € 3 miljoen beschikbaar gesteld om projecten in het kader van de RAP's te subsidiëren.

De provincie zet bij de uitvoering van de subsidieregeling in op maatwerk: de ene regio heeft behoefte aan inventariserend onderzoek, terwijl de andere regio kan en wil gaan uitvoeren. De provincie zit aan tafel bij de overleggen waarin de ideeën voor projectaanvragen ontstaan.

Afspraken uit de RAP's tussen regio's en provincie worden in 2020 met de Monitor Woningbouw gemonitord. In 2020 is er bestuurlijk overleg tussen provincie en regio wat kan leiden tot bijstelling van afspraken in het RAP.

De provincie biedt in 2020 de mogelijkheid aan gemeenten en regio's om gebruik te maken van het instrument WoonZorgwijzer, om inzicht te bieden in de aandoeningen en beperkingen van mensen op wijk- en buurtniveau. De WoonZorgwijzer biedt regio's handvatten voor het maken van afspraken over de kwaliteit van woningen en over welzijn, zorg en voorzieningen in relatie tot wonen in het RAP.

De provincie heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van actie 1.1 van de MRA Actieagenda onderdeel bouwen & wonen: "Alle MRA-gemeenten maken afspraken over afstemming en programmering woningbouw. Alle MRA-gemeenten geven aan welke binnenstedelijke locaties komende 4-10 jaar ter beschikking komen."

Niet alleen voor woningbouwlocaties is ruimte nodig, maar ook voor bijvoorbeeld economie en duurzaamheid. In 2020 worden afspraken gemaakt over de integrale afweging hiervan, afgezet tegen de huidige en toekomstige, kwantitatieve én kwalitatieve, woningbehoefte. Aan de hand

hiervan wordt op MRA-niveau een prioritering gemaakt voor woningbouwlocaties voor de middellange termijn.

In het verlengde hiervan is door de provincie tevens een zogenaamde Viewer Woningbouwlocaties opgesteld voor zowel de MRA als voor Noord-Holland Noord, waarin voor woningbouwplannen in één oogopslag is te zien of zij bijvoorbeeld in de invloedssfeer van een beschermingsregime of een OV-knooppunt vallen en wat de demografische behoefte in een gebied is. De beide viewers worden in 2020 geactualiseerd aan de hand van de nieuwe woningbouwmonitor.

Afgesproken is om de voortgang van grote woningbouwprojecten te gaan volgen. In 2018 is daarom onderzoek naar knelpunten bij woningbouwplannen uitgevoerd. Vanaf 2019 worden jaarlijks grote projecten tegen het licht gehouden. De belangrijkste bevindingen komen in 2020 in de Monitor Woningbouw.

5.4.2 Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen

Toelichting

De provincie heeft het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw vastgesteld. Hierin zijn diverse maatregelen opgenomen om de woningbouwproductie te versnellen.

In het uitvoeringsprogramma is in de vorige collegeperiode in totaal circa €15 miljoen beschikbaar gesteld voor de versnelling van de woningbouw. Dit budget wordt volgens de huidige planning en inzichten uiterlijk in 2020 volledig benut.

Het budget wordt ingezet voor het wegnemen van twee soorten knelpunten:

A. Financieel (een niet-sluitende businesscase door bijzondere kosten bij binnenstedelijk bouwen);
B. (Tekort aan) ambtelijke capaciteit en expertise bij gemeenten.

Voor het financiële knelpunt bij projecten (A) geldt dat er sprake is van maatwerkoplossingen, geen subsidieregeling. Hiervoor wordt het zogenaamde ‘knelpuntenbudget’ ingezet.

Voor het tekort aan ambtelijke capaciteit (B) wordt de oplossing gezocht in het inrichten van een flexibele schil en gebiedsontwikkelingsteams:

Flexibele schil. Met de flexibele schil wordt het knelpunt van personele capaciteit en expertise aangepakt welke gemeenten zelf niet uit de markt kunnen krijgen. Door dit als MRA gezamenlijk te organiseren kan de gevraagde kwaliteit worden bereikt. Voor deze flexibele schil geldt dat de daadwerkelijk afgenomen ureninzet door de gemeenten zelf wordt betaald. Vanuit het budget dat door de inleggende partijen beschikbaar wordt gesteld, worden de organisatiekosten betaald (het inhuren en zorgen voor efficiënte inzet in de MRA). Ook in 2020 wordt deze oplossing ingezet.

Gebiedsontwikkelingsteams. Voor gemeentelijke ‘gebiedsontwikkelingsteams' (GO-teams) die een relevante bijdrage leveren aan de versnelling van de woningbouwproductie in de MRA, kan extra capaciteit worden ingehuurd. Omdat het hierbij gaat om complexe gebiedsopgaven met een provinciaal/MRA-belang, is de insteek dat de extra inhuur voor deze teams voor een deel door de gemeente wordt betaald en voor een deel (maximaal 50%) vanuit het provinciaal budget voor versnelling van de woningbouw.

In het coalitieakkoord is daarnaast € 4,8 miljoen vrijgemaakt voor Wonen. De provincie zet dit in om knelpunten op te lossen en gemeenten te helpen om de woningbouwproductie te versnellen, onder andere met aanjaagteams of een bouwambassadeur. Tevens wil de provincie woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders en bekijkt de provincie de mogelijkheden voor begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte buiten Amsterdam. De komende periode zullen deze doelen nader worden uitgewerkt.

De provincie werkt in het kader van de versnelling nauw samen met het Kernteam Versnelling van de MRA, door ambtelijke capaciteit te leveren voor het uitvoeren van acties 1.11 van de MRA Actieagenda, onderdeel bouwen & wonen: Het versnellen van de woningbouwproductie in de MRA door in de periode 2018-2025 105.000 nieuwe woningen in aanbouw te nemen. De genoemde flexibele schil is vanuit deze samenwerking met de MRA opgezet. In lijn met de inzet in de MRA, wordt het in 2019 door de provincie tevens in Noord-Holland Noord mogelijk gemaakt om extra inhuur te cofinancieren. Deze inzet richt zich op de voor de regio's belangrijke woningbouwopgaven. MRA Actie 1.11 betreft de korte termijn en wordt in samenhang met actie 1.1 (middellange en lange termijn) uitgevoerd (zie ook OD 5.4.1).

De samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland loopt tot en met 2020. In 2019 is de samenwerkingsagenda geactualiseerd, en zijn acties bijgesteld en aangevuld.

Vanuit haar rol als kennismakelaar organiseert de provincie in 2020 tweemaal een Klankbordgroep Marktpartijen, om kennis en ervaring te delen. Regelmatig met elkaar in gesprek gaan, geeft een beter inzicht in elkaars standpunten, bevordert de samenwerking en maakt eerder ingrijpen bij knelpunten mogelijk.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 5.4 Bijdragen aan voldoende woningen in de juiste kwaliteit woonmilieu

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
5.4.1	Afstemming en regionale programmering woningbouw	3.855	2.086	1.743	1.739	839	839
5.4.2	Bijdragen aan versnelling woningbouwproductie en binnenstedelijk bouwen	328	7.054	54	54	54	54
	Totaal lasten	4.183	9.140	1.797	1.793	893	893
	Totaal baten	-821	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	3.362	9.140	1.797	1.793	893	893
	Stortingen						
5.4.1	Resv. Woonbeleid	0	6.579	0	0	0	0
5.4.2	Resv. Woningbouw	0	12.300	1.200	1.200	1.200	1.200
	Onttrekkingen						
5.4.1	Resv. Woonbeleid	0	-1.400	-1.100	-1.100	-200	-200
5.4.2	Resv. Woningbouw	0	-7.038	0	0	0	0
	Resultaat	**3.362**	**19.581**	**1.897**	**1.893**	**1.893**	**1.893**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 6 Groen

Doelenboom

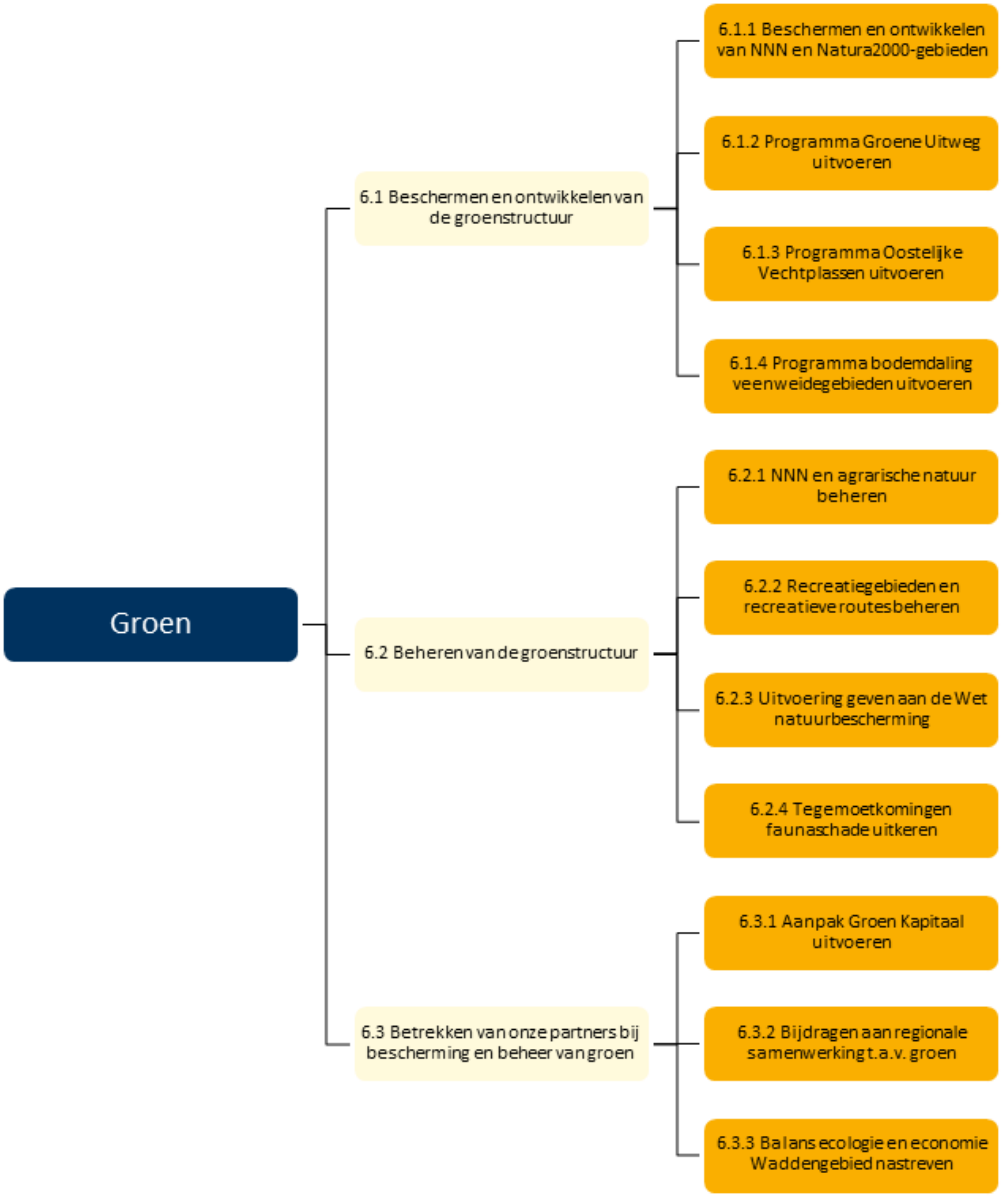

Maatschappelijk doel

Een robuuste en hoogwaardige groenstructuur die bijdraagt aan de biodiversiteit en aan het welzijn van de bewoners en bezoekers van de provincie.

Noord-Holland is een prachtige provincie om in te wonen, te werken en vrije tijd in door te brengen. Dit komt mede door de grote diversiteit aan natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer. In Noord-Holland liggen negentien Europees beschermde natuurgebieden en vier werelderfgoederen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zowel bewoners als de overheid zich al ruim een eeuw inspannen om de waarden van deze gebieden veilig te stellen en te vergroten. Naast de waarde die de natuur in zichzelf heeft, levert zij ons ook grondstoffen, voedsel en economische productiviteit (drinkwaterzuivering in de duinen, duurzame bosbouw en het

afvangen van koolstofdioxide (CO_2) door bladgroen). Ook zorgen natuur en landschap voor een plezierige woon- en werkomgeving, wat bijdraagt aan een gunstig economisch vestigingsklimaat. Ten slotte hebben natuur en landschap *belevingswaarde* en zijn ze op die manier invloed op het welzijn van mensen.

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikt leefgebied voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen (onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw). Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Het aan de Verenigde Naties gelieerde IPBES (*Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*) heeft in 2019 gerapporteerd over de staat van de biodiversiteit. De provincie herkent de urgentie van deze opgave en de noodzaak om maatregelen te nemen.

Gelukkig begint het beleid voor herstel van de biodiversiteit, dat enkele decennia geleden is ingezet, zijn vruchten af te werpen. Natuurmonitoring laat zien dat de achteruitgang van de natuurkwaliteit gekeerd is (zie: 'Biodiversiteit in Noord-Holland' 2019, Planbureau voor de Leefomgeving 2018). Desondanks is de noodzaak voor herstel van de biodiversiteit nog steeds groot. Met name de ruimtelijke, water- en milieucondities moeten verbeterd worden voor duurzaam bestaan van soorten en ecosystemen. Dat moet resulteren in een sterke en veerkrachtige natuur, verweven met economische activiteiten, die bijdraagt aan duurzaam maatschappelijk welzijn. De integratie van natuurbeleid, (inter)nationaal milieu-, water- en landbouwbeleid zal hierbij helpen, omdat de opgaven in elk van deze beleidsterreinen sterk vergelijkbaar zijn.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de ruggengraat van de groenstructuur, waarbinnen ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en recreatiegebieden zijn gelegen. Tegelijkertijd biedt het NNN ruimte voor vrijetijdsbesteding. Wij vergroten de beleefbaarheid door aanleg van recreatieve routes en voorzieningen. Onze inspanningen blijven echter niet beperkt tot het NNN. Ook binnen het NNN staan natuur- en landschapswaarden onder grote druk. De provincie Noord-Holland bevordert daarom dat natuur ook hier een plaats krijgt door functiecombinaties te stimuleren: natuur en water, natuur en landbouw, natuur en infrastructuur, natuur en stedelijk gebied en natuur en economie.

Wettelijk beleidskader

De belangrijkste wettelijke kaders zijn:

- Wet natuurbescherming
- Omgevingswet
- Wet ruimtelijke ordening

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Programma Natuurontwikkeling
- Groen Kapitaal
- Betrekken bij Groen
- Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen
- Bodemdaling veenweidegebieden

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1	Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur	54.409	0	54.409	51.864	24.833	27.378
6.2	Beheren van de groenstructuur	34.126	375	33.751	0	250	34.001
6.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	2.914	183	2.731	0	5.000	7.731
	Totaal	**91.449**	**558**	**90.891**	**51.864**	**30.083**	**69.110**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
6	6.2.2	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)	Beheer recreatiegebied
6	6.3.3	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
6	6.2.1	Stichting Goois Natuurreservaat	Beheer Natuurgebied
6	6.2.2	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied.
6	6.2.2	Recreatieschap Landschap Waterland	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
6	6.2.2	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Beleidsindicatoren

Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden

Beleidsindicator	Noord-Holland	Nederland
Ontwikkelde nieuwe natuur: de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)		
Verworven natuurgebied	29	1.105
Ingericht natuurgebied	41	1.920
Beheerde natuur: het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	34.830	477.630
Peildatum	2017	

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting:

Voor provincies geldt op basis van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) vanaf de Begroting 2018 de wettelijke verplichting door het IPO vastgestelde beleidsindicatoren in de begroting op te nemen. Voor het onderdeel 'Landschap' zijn dat bovenstaande. Gedetailleerde actuele informatie over NNN en natuurbeheer is terug te vinden in de Jaarstukken 2018,

paragrafen 6.1.1 (natuurontwikkeling) en 6.2.1 (natuurbeheer) én in het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024.

6.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

Onze rol

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd onder druk, ook in Noord-Holland. Dit komt door een gebrek aan geschikt leefgebied voor dier- en plantensoorten, versnippering door verstedelijking en infrastructuur en door milieuproblemen. Bij dit laatste gaat het bijvoorbeeld om zaken als onvoldoende waterkwaliteit, verdroging van natuurgebieden en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw. Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Gelukkig begint het beleid voor herstel van de biodiversiteit, dat enkele decennia geleden is ingezet, zijn vruchten af te werpen. Dat zien we, omdat we de ontwikkeling van de biodiversiteit, zowel binnen als buiten het NNN, nauwgezet volgen. Wij blijven werken aan het beschermen, realiseren en beheren van een robuuste en hoogwaardige groenstructuur. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de ruggengraat van deze groenstructuur, waarbinnen ook vrijwel alle Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden en recreatiegebieden zijn gelegen. Tegelijkertijd biedt het NNN ruimte voor vrijetijdsbesteding. Wij vergroten de beleefbaarheid door aanleg van recreatieve routes en voorzieningen.

Samenwerkingspartners

Zowel bij de ontwikkeling, als bij de uitvoering van het beleid en de projecten werkt de provincie samen met:

- Bewoners, zoals initiatiefnemers van nieuwe projecten en omwonenden die bij projecten betrokken zijn, en gebruikers van natuur- en recreatiegebieden. Bovendien zijn er in Noord-Holland duizenden vrijwilligers actief in het beheer van natuur en landschap, milieu- en natuureducatie of met lokale of regionale initiatieven;
- bedrijven, zoals agrarische ondernemers, recreatieondernemers of projectontwikkelaars;
- maatschappelijke organisaties, zoals terreinbeherende organisaties of belangenbehartigers: Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, LTO-Noord, de agrarische collectieven, Milieufederatie of de Faunabeheereenheid;
- andere overheden, zoals het Rijk en de Europese Unie, andere provincies, gemeenten, waterschappen, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de interprovinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12, de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord en de recreatieschappen;
- regionale samenwerkingsverbanden, zoals het Groene Hart, Laag Holland, de Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland, de Metropoolregio Amsterdam en onze partners in het Waddengebied.

Al deze partners in het veld is de provincie dankbaar voor hun betrokkenheid, ideeën en kennis. Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de biodiversiteit en landschappen in Noord-Holland.

Prioriteiten
De provincie Noord-Holland streeft naar voltooiing van het NNN in 2027, zowel in kwantitatief opzicht (realisatie van de als NNN begrensde hectares), als in kwalitatief opzicht (verbetering van de natuurkwaliteit). Veel biodiversiteitswinst kan geboekt worden door de verbetering van natuur-, milieu- en watercondities, door het tegengaan van verdroging, stikstof- en fosfaatemissies en verbetering van de waterkwaliteit. Daarom stellen wij in 2020 een 'Masterplan Biodiversiteitsherstel' op en zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor bijvoorbeeld het stimuleren van kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid, het verminderen van gebruik van bestrijdingsmiddelen en het opstellen van een kennisagenda. In gebieden waar de provincie nog een grote natuuropgave heeft (de Oostelijke Vechtplassen en de veenweidegebieden) werken we met integrale programma's die zich niet enkel richten op natuurrealisatie of –herstel, maar tegelijkertijd op waterkwaliteit, klimaatadaptatie, energietransitie, het tegengaan van bodemdaling, het bieden van recreatieve mogelijkheden, landschapsbescherming, milieubescherming, natuurinclusieve landbouw en economische ontwikkeling.

Omgevingsfactoren
Natuur is dynamisch, (soms) onvoorspelbaar en afhankelijk van vele factoren die buiten de directe provinciale beïnvloedingssfeer liggen, zoals klimatologische omstandigheden, de ontwikkeling van populaties buiten Noord-Holland en sociaaleconomische ontwikkelingen. De provincie probeert bij de ontwikkeling en uitvoering van haar beleid zoveel mogelijk te anticiperen op deze dynamiek en onvoorspelbaarheid. Dit doet de provincie onder andere door, waar mogelijk, een regionale aanpak toe te passen.

Beleidsdoelevaluaties
In het Programma Natuurontwikkeling, dat jaarlijks wordt geactualiseerd, doet de provincie verslag van hetgeen in het voorgaande jaar is gerealiseerd. Zo kan steeds worden beoordeeld of de gekozen aanpak de juiste is, of dat deze dient te worden bijgesteld.

6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Toelichting
De provincie Noord-Holland werkt onverminderd voort aan de bescherming en de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027. In deze collegeperiode wil de provincie 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. De NNN-projecten zijn opgenomen in het Programma Natuurontwikkeling, dat jaarlijks ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. De financiering voor projecten in het Programma Natuurontwikkeling is afkomstig uit meerdere dekkingsbronnen, maar de belangrijkste is de Reserve Groen, waarin conform coalitieakkoord de komende jaren extra middelen worden gestort.

Naast deze kwantitatieve doelstelling werkt de provincie aan kwaliteitsverbetering in de bestaande Natura 2000- en NNN-gebieden. In de Natura 2000-gebieden voeren de terreinbeherende organisaties natuurherstelmaatregelen uit, om de instandhoudingsdoelen van

deze gebieden te realiseren. Te denken valt aan baggeren, het verwijderen van de bovengrond, maaien en bomenkap ten gunste van verstuiving in de duinen. De programmering en financiering van deze werkzaamheden loopt ook via het Programma Natuurontwikkeling. Daarnaast voelt de provincie zich verantwoordelijk om de versnippering van natuurgebieden, vaak als gevolg van infrastructurele maatregelen, tegen te gaan. Dit gebeurt door de aanleg van natuurbruggen, faunapassages en natuurvriendelijke oevers, waarbij Noord-Holland samenwerkt met waterschappen, Rijkswaterstaat en ProRail. Ook natuurvriendelijk bermbeheer langs provinciale wegen en oevers draagt hieraan bij.

Nieuwe natuurgebieden zijn belangrijk, maar het beschermen van bestaande natuurgebieden en landschappen is minstens zo belangrijk. Voor de planologische bescherming van het NNN en bijzondere provinciale landschappen vormt de Omgevingsverordening de hoeksteen. In 2019 is een zorgvuldige beschrijving gemaakt van de wezenlijke kenmerken en waarden van verschillende provinciale landschappen. Hiermee zijn ruimtelijke initiatieven beter te beoordelen, ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan en gewenste ontwikkelingen te ondersteunen. De landschapswaarden blijven daarbij altijd het uitgangspunt.

Operationeel doel 6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Realisatie 56.400 NNN in 2027	Hectare	Restantopgave 5.600 (per 01-01-2019)	5.350	4.600*	3.850	3.100	2.350
PAS: Percentage uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen (door TBO ingepland en aanbesteed) (Cumulatief)	Percentage	-	65	86	100	100	100

* In het Coalitieakkoord 2019-2023 is de ambitie bijgesteld van 250 ha/jaar naar 750 ha/jaar. Dit kon niet meer worden meegenomen in een begrotingswijziging 2019. De nieuwe ambitie is daarom vanaf het begrotingsjaar 2020 doorgevoerd in de prestatie-indicator.

6.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Toelichting

Het programma Groene Uitweg versterkt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek, in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de rijkswegen A6, A1 en A9. Het programma komt voort uit de wens, die onder andere is verwoord in de Noordvleugelbrief van het Kabinet uit 2006, om het gebied duurzaam open en groen te houden en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan te vergroten. In de Noordvleugelbrief zijn zes thema's opgenomen die in aanmerking kwamen voor een rijksbijdrage van € 86,1 miljoen. Deze rijksbijdrage is, tezamen met € 9 miljoen provinciale cofinanciering, gestort in de Reserve Groene Uitweg. De zes thema's zijn: Natuurboulevard IJmeer, waterberging en natuurontwikkeling Horstermeer, recreatieve (vaar)verbindingen, fietspaden en fietsbruggen, Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en behoud van het weidelandschap. De Groene Uitwegprojecten, hangend onder deze thema's, maken deel uit van het Programma Natuurontwikkeling (PNO), dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Diverse projecten zijn al gerealiseerd.

In 2020 wordt het Rondje Naardermeer - het opheffen van de recreatieve en ecologische barrière die de spoorlijn Weesp-Hilversum in het Naardermeer vormt - definitief afgerond. De voorbereiding van de natuurontwikkeling in de Horstermeerpolder (het maken van een gedragen

inrichtingsplan en een kavelruilplan) is in 2019 gestart en zal in 2020 worden opgeleverd. Daarna worden de ruimtelijke procedures doorlopen en zal de uitvoering ter hand worden genomen. In 2019 is gestart met de voorbereiding van het verleggen van de Mariahoeveweg en de parkeerplaatsen P1 en P2 in de Schootsvelden van Muiden (onder de noemer: "Verder met de Vesting"). In 2020 zal de daadwerkelijke uitvoering van deze projecten plaatsvinden. Ten slotte zal, net als in 2019, ook in 2020 de Uitvoeringsregeling voor het behoud van het weidelandschap worden opengesteld. Dit betekent dat de provincie de mogelijkheid behoudt om subsidies te verlenen aan agrariërs die maatregelen nemen ten behoeve van verduurzaming van hun bedrijfsvoering. Overige wijzigingen in de voortgang van het programma worden meegenomen in de vaststelling en begroting van het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024.

Operationeel doel 6.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Aantal projecten in voorbereiding	Aantal	-	7	1	0	0	0
Aantal projecten aanbesteed/beschikt	Aantal	-	3	7	1	-	-

6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Toelichting

In december 2017 is door negentien partijen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend, inclusief een uitvoeringsakkoord. Hiermee verbinden de provincies Noord-Holland en Utrecht, gemeenten, het waterschap, het Plassenschap Loosdrecht, recreatieondernemers, beheerders en gebruikers zich aan een meerjarige samenwerking om de Oostelijke Vechtplassen een forse kwaliteitsimpuls te geven. Onder regie van een stuurgroep, onder voorzitterschap van de portefeuillehouder Water, zijn partijen gezamenlijk aan de slag om opgaven voor natuur, water, recreatie, economie en leefomgeving uit te voeren. Hiervoor is ruim € 77 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 51 miljoen door de provincie Noord-Holland.

Het gebiedsakkoord bevat 20 onderwerpen die de komende tien jaar worden opgepakt. Voorbeelden zijn het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, de aanleg van recreatieve verbindingen, de ontwikkeling van 800 hectare nieuw NNN, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het transformeren van de watersportsector, zodat deze meer inspeelt op actuele trends. Het is dus een bijzonder integraal en ambitieus programma, met aandacht voor veel verschillende thema's die een flinke positieve impact kunnen hebben op de leef- en woonomgeving. De projecten worden geprogrammeerd via het Programma Natuurontwikkeling; langs deze weg wordt ook jaarlijks over de voortgang gerapporteerd.

In 2019 zijn op elk van de thema's uit het programma projecten gestart. Een goed voorbeeld is de grondstrategie en de daaraan gekoppelde acties om gronden beschikbaar te krijgen voor tijdige NNN-realisatie. Vanaf 2020 zal jaarlijks circa 10-15% van het programma worden uitgevoerd, zodat het gehele programma in 2027 is afgerond.

Operationeel doel 6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Voortgang uitvoering programma (cumulatief)	Percentage	-	10	20	35	45	60

6.1.4 Programma bodemdaling veenweidegebieden uitvoeren

Toelichting

De bodem in het veenweidegebied van grote delen van West- en Noord-Nederland daalt in rap tempo: soms met méér dan 1 centimeter per jaar. Dit is het gevolg van de ontwatering (verdroging) van het veen ten behoeve van agrarische functies. De bodemdaling heeft grote gevolgen voor het veenweidelandschap (dat langzaam maar zeker verdwijnt door de afbraak van de veenlaag), voor de waterhuishouding (die daardoor steeds meer versnippert) en voor het klimaat (aangezien veenafbraak ook leidt tot het vrijkomen van CO2). De provincie zet zich in om, samen met haar partners (waaronder het Rijk), gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Hierbij leggen we koppelingen met biodiversiteit, waterkwaliteit en verduurzaming van de agrarische sector.

In 2018 is een spoorboekje vastgesteld, waarin de stappen staan die tot en met 2019 worden gezet om te komen tot een Programma Bodemdaling Veenweidegebieden. In het Innovatieprogramma Veen en via het Veenweide Innovatiecentrum in Zegveld wordt onderzoek verricht naar nieuwe vormen van landbouw onder natte omstandigheden en naar peilgestuurde drainagetechnieken. In het natuurgebied Ilperveld wordt met de terreinbeherende organisaties verkend of hier veen-aangroei kan worden bereikt. In 2020 wil de provincie met het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden starten. De 'richtinggevende uitspraken' en de consultatieronde van oud-minister Veerman leveren daarvoor de bouwstenen aan.

In 2020 gaan we in enkele specifieke gebieden aan de slag: de Burkmeer, de Blijkmeer (beide in Amsterdam-Noord) en Polder Westzaan. De Burkmeer is onderdeel van het project 'Amsterdam Wetlands', dat bijdraagt aan het remmen van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Voor de Blijkmeer - tevens potentieel baggerdepot in het kader van de versterking van de Markermeerdijken - wordt uit díe opgave financiering verwacht. Ten slotte wil de provincie in polder Westzaan verbrakking (een Natura2000-opgave) en bodemdaling integraal aanpakken. Bij verbrakking wordt de van oorsprong brakke bodem, die door menselijk ingrijpen in de loop der eeuwen steeds zoeter is geworden, weer zouter gemaakt. Hiermee wordt voorkomen dat unieke flora en fauna die specifiek in dit gebied voorkomt, definitief verdwijnt. Voor dit project is reeds financiering beschikbaar.

Indien dit alles verloopt zoals hier beschreven, dan is in 2020 voor de uitwerking van het Programma Bodemdaling Veenweidegebieden geen separaat budget nodig. In het Programma Bodemdaling zal de provincie een indicator benoemen voor het operationele doel.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.1 Beschermen en ontwikkelen van de groenstructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.1.1	Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden	21.647	50.617	38.686	40.262	39.780	26.884
6.1.2	Programma Groene Uitweg uitvoeren	6.428	8.868	13.053	7.254	2.385	320
6.1.3	Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren	3.358	2.573	2.522	2.197	2.197	2.197
6.1.4	Programma bodemdaling veenweidegebieden uitvoeren	0	326	148	147	147	147
	Totaal lasten	31.432	62.384	54.409	49.860	44.509	29.548
	Totaal baten	-41.008	-435	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	-9.575	61.949	54.409	49.860	44.509	29.548
	Stortingen						
6.1.1	Resv. Groen	16.933	40.722	23.193	28.163	26.343	24.273
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-9.720	683	0	0	0	0
6.1.2	Resv. Groene Uitweg	314	420	180	180	180	180
6.1.3	Resv. Oostelijke Vechtplassen (OVP)	9.275	16.605	1.460	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.1.1	Resv. Groen	-17.388	-64.086	-36.666	-36.787	-36.305	-23.409
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-64	-67	-67	-67	-67	-67
6.1.2	Resv. Groene Uitweg	-1.480	-12.267	-12.817	-7.018	-2.149	-84
6.1.3	Resv. Oostelijke Vechtplassen (OVP)	-999	-10.348	-2.314	-1.990	-1.990	-1.990
	Resultaat	**-12.704**	**33.611**	**27.378**	**32.341**	**30.521**	**28.451**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

6.2 Beheren van de groenstructuur

Onze rol

Noord-Holland kent een groot aantal beheerders van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrarische ondernemers, recreatieschappen, nationale parken, waterschappen en gemeenten. Zij zorgen voor professioneel, samenhangend beheer, in samenwerking met elkaar en met andere partners. Dit beheer kan vele vormen aannemen. Afhankelijk van de natuurdoelen en maatschappelijke wensen kan het variëren van zeer extensief, gericht op natuurlijke dynamiek, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien

en bejaging. Ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, is van groot belang. In beginsel streeft de provincie naar het bevorderen van natuurlijke dynamiek. Hierop wordt een uitzondering gemaakt als openbare veiligheid, zwaarwegende redenen van economisch belang, kwetsbare soortenpopulaties of cultuurhistorische waarden een intensiever beheer vragen.

De provincie is verantwoordelijk voor de sturing op- en medefinanciering van adequaat natuur-, recreatie- en landschapsbeheer. Hieronder wordt verstaan: beheer dat zich richt op het duurzaam, effectief en efficiënt realiseren van de beheerdoelen zoals vastgelegd in het Programma Natuurontwikkeling. Onder een goed natuur- en landschapsbeheer verstaat de provincie ook de uitoefening van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming ons geeft om kwetsbare natuurgebieden en inheemse plant- en diersoorten te beschermen en beheren. Deze taken (vergunning- en ontheffingverlening en handhaving) worden in opdracht van de provincie uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Samenwerkingspartners
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Prioriteiten
Prioriteit is adequaat beheer van natuur- en recreatiegebieden, landschap en cultuurhistorisch erfgoed – duurzaam, effectief en efficiënt – conform de beheertypen- en ambitiekaart bij het Programma Natuurontwikkeling. De toegekende beheer- en ambitietypen zijn in overeenstemming met het beheer dat nodig is om de doelstellingen van Natura2000 en/of de Kaderrichtlijn Water te realiseren. Een andere prioriteit is een zorgvuldige uitvoering van de bevoegdheden die de Wet natuurbescherming geeft. Tot slot is het streven om de omvang van de tegemoetkomingen in faunaschade, die voor ongeveer 90% wordt veroorzaakt door jaarrond verblijvende ganzen, terug te brengen.

Omgevingsfactoren
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Beleidsdoelevaluaties

De kwaliteit en het resultaat van het beheer toetst de provincie door certificering van beheerders (waarbij beheerders aan bepaalde eisen moeten voldoen), monitoring van natuurwaarden en gesprekken hierover tussen de provincie en beheerders. De Index Natuur en Landschap, die beschrijft welke typen natuur, agrarische natuur en landschap we in Nederland kennen, wordt periodiek herzien. Deze index vormt de basis voor afspraken tussen provincie en beheerder over beheervoorschriften en de berekende (standaard)kostprijs per beheertype. Ook vindt jaarlijks een analyse plaats van de faunaschade en de populatieontwikkeling van schadeveroorzakende diersoorten.

6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Toelichting

De provincies zijn verantwoordelijk voor de sturing op, en medefinanciering van, adequaat natuur- en landschapsbeheer. De provinciale doelen voor het natuur- en landschapsbeheer worden vastgelegd in het Natuurbeheerplan, dat deel uitmaakt van het Programma Natuurontwikkeling. Daarnaast stelt de provincie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) subsidie beschikbaar voor het beheer. Het gaat dan om natuur- en landschapsbeheer door terreinbeherende organisaties (bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland) en particuliere grondeigenaren én agrarisch natuurbeheer door agrarische ondernemers, verenigd in

vier Noord-Hollandse collectieven. In de begroting is rekening gehouden met de groei van het Natuurnetwerk Nederland zoals geprogrammeerd in het jaarlijks vast te stellen Programma Natuurontwikkeling (PNO). In 2019 en 2020 is en wordt de aandacht voor de kwaliteit van het natuurbeheer en de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen de beheerders en de provincie geïntensiveerd, door middel van een reeks 'goede gesprekken'. In de periode 2018-2020 worden gebiedsdekkende tellingen verricht in alle gebieden waar weidevogelbeheer plaatsvindt. Dit monitoringproject versterkt de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen beheerders.
Het agrarisch natuurbeheer laat een toename van het beheer voor akkervogels zien. De eerste resultaten zijn positief en de provincie stimuleert kennisuitwisseling en monitoring van akkernatuur.

Stichting Goois Natuurreservaat (GNR) ontvangt van de provincie een jaarlijkse bijdrage, die 25% van het exploitatietekort van de stichting bedraagt. Daarnaast ontvangt het GNR, zoals alle terreinbeherende organisaties, een SNL-subsidie voor natuur- en landschapsbeheer. Deze exploitatievergoeding en overigens ook het medebesturen in de stichting, vindt de provincie Noord-Holland niet langer passen bij het principe van gelijkberechtiging van de terreinbeherende organisaties. Immers, de provincie verstrekt ook geen exploitatievergoeding aan andere terreinbeherende organisaties en bestuurt ook niet mee in deze organisaties. Daarom is besloten om per 1 januari 2019 uit het GNR te treden en hiervoor een uittreedsom van € 6.501.420 beschikbaar te stellen. Tot op heden is dit bod nog niet geaccepteerd door de overige participanten. De provincie en de gemeente Amsterdam (die eveneens wil uittreden) zijn met de Gooise gemeenten in onderhandeling over de voorwaarden tot uittreding.

Als gevolg van motie 126, aangenomen door Provinciale Staten eind 2017, is medio 2018 een 'verkenningsjaar' gestart, waarin de provincie overlegt met de terreinbeherende organisaties, de agrarische collectieven en LTO-Noord over realisatie van het NNN en passende instrumenten. Dit verkenningsjaar richt zich op het bereiken van consensus over de wenselijkheid van nieuwe instrumenten om het NNN te realiseren, zoals ontpachting (een provinciale uitvoeringsregeling is inmiddels in voorbereiding), erfpacht en duurzaam agrarisch natuurbeheer met natuurafspraken.

Operationeel doel 6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Beheerd areaal natuurbeheer	Hectare	27.600 (2018)	28.200	28.100	28.350	28.600	28.850
Beheerd areaal agrarisch natuurbeheer	Hectare	15.500	15.500	13.500	13.500	13.500	13.500

6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Toelichting

De recreatiegebieden zijn ongeveer 30 jaar geleden aangelegd, op basis van de recreatiebehoeften van toen. Deze behoeften zijn sindsdien soms veranderd, hetgeen gevolgen kan hebben voor de inrichting en het beheer. Om deze reden willen wij in de komende collegeperiode een nieuwe visie op recreatie en toerisme ontwikkelen. Daarnaast hebben Gedeputeerde Staten in februari 2019 geconstateerd dat de huidige organisatie van het bestuur en beheer van recreatieschappen ongewenst is en aanpassing behoeft. In 2019 zijn wij, in goed overleg met de participanten in de recreatieschappen, gestart met de voorbereidingen de scheiding van beleidsvormings- en beheertaken van recreatieschappen, zoals aangekondigd in het coalitieakkoord. Dit zetten wij in 2020 voort. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

Wandelen en fietsen zijn goede manieren om de Noord-Hollandse natuur en het landschap te beleven. De provincie levert een jaarlijkse bijdrage aan de organisaties Wandelnet en Fietsplatform en verstrekt subsidie voor het beheer van het Noord-Hollandpad en voor de uitbreiding van het Wandelnetwerk Noord-Holland. De komende jaren verwacht de provincie tot een afronding van het netwerk te komen.

Operationeel doel 6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Beheerd areaal recreatieschappen	Hectare	5.624 (2018)	6.621	5.624	5.624	5.624	5.624
Aantal bezoeken	Aantal	11.224.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000	11.244.000

6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Toelichting

De Wet natuurbescherming geeft de provincie Noord-Holland een aantal taken en bevoegdheden, die hierna worden toegelicht.

Natura 2000-gebieden

In Noord-Holland liggen negentien Natura 2000-gebieden. Inmiddels is voor elk van deze gebieden een beheerplan vastgesteld, met uitzondering van het gebied Oostelijke Vechtplassen (dat gebeurt in 2020). Initiatieven in of nabij Natura 2000-gebieden die negatieve gevolgen kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen, zijn alleen toegestaan als hiervoor een vergunning is verleend. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd hiervoor een besluit te nemen. Deze werkzaamheden zijn gemandateerd aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Op basis van wetgeving en door de provincie vastgestelde verordeningen en beleidsregels weegt de Omgevingsdienst af of een vergunning kan worden verleend en houdt zij toezicht op naleving van de wet. Het komende jaar zal veel aandacht worden besteed aan de gevolgen van Raad van State-uitspraak waarmee het Programma Aanpak Stikstof als juridisch kader voor vergunningverlening, is vernietigd.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent de zogenoemde ‘passieve’ en ‘actieve’ soortenbescherming. *Passieve* soortenbescherming behelst het naleven van de Wet natuurbescherming, waarbij bijvoorbeeld een ontheffing nodig is voor het verstoren van vleermuizen bij het renoveren van een gebouw. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming zijn de provincies ook verantwoordelijk geworden voor *actieve* soortenbescherming: het nemen van maatregelen voor het behoud en herstel van Europees en internationaal beschermde soorten en zogenoemde ‘rode-lijstsoorten’ en hun leefgebied. De provincie treft al maatregelen voor actieve soortenbescherming door haar werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer. Gelet op de nieuwe taak die de Wet natuurbescherming geeft, verkent de provincie samen met haar partners op welke wijze zij deze hier nog een extra impuls aan kan geven. Dit zal in het Programma Natuurontwikkeling 2020-2023 worden toegelicht. Daarnaast stelt de provincie voor de jaren 2020 en 2021 middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen.

Invasieve exoten

Sinds augustus 2016 is een Europees verbod van kracht op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal uitheemse planten en dieren: zogenoemde invasieve exoten. De soorten die door de Europese Commissie op de Unielijst zijn geplaatst, vormen een bedreiging voor andere

(inheemse) soorten en kunnen daardoor schadelijk zijn voor de biodiversiteit. Op grond van de Wet natuurbescherming heeft het Rijk in maart 2018 de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van de meeste invasieve exoten gedecentraliseerd naar de provincies. In het Programma Natuurontwikkeling 2020-2023 lichten wij toe hoe wij deze bestrijding vormgeven.

Faunabeheer
De Wet natuurbescherming verbiedt het doden of verstoren van beschermde dieren. Tegelijkertijd kunnen deze beschermde dieren soms problemen veroorzaken. De provincie kan dan een vrijstelling of ontheffing verlenen op dit verbod. Hierbij wordt steeds een balans gezocht tussen de instandhouding van een populatie en bescherming van de intrinsieke waarde van dieren enerzijds, en maatschappelijke belangen zoals volksgezondheid, openbare veiligheid en het tegengaan van belangrijke schade aan gewassen of flora en fauna, anderzijds. Deze werkzaamheden zij gemandateerd aan de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Basis hiervoor zijn verordeningen en beleidsregels die door de provincie zijn vastgesteld. Het faunabeheer wordt uitgevoerd door de partijen die zijn verenigd in de Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland. Het faunabeheer gebeurt voor de meeste soorten op basis van een faunabeheerplan dat door Gedeputeerde Staten wordt goedgekeurd.

In Noord-Holland is de problematiek rond de grote populatie ganzen urgent. Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap, maar de huidige populatie – met name jaarrond verblijvende ganzen – veroorzaakt veel schade aan agrarische gewassen en kan een gevaar vormen voor de vliegveiligheid. Het beleid van de provincie richt zich zowel op preventieve maatregelen, zoals nestbehandeling, het toepassen van verjagende middelen en het zoeken naar innovatieve oplossingen om schade tegen te gaan, maar ook op populatiebeheer door afschot en vangacties. De basis hiervoor ligt in het door de Faunabeheereenheid opgestelde, en door de provincie goedgekeurde Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland en het Ganzenbeheerplan omgeving Schiphol.

Operationeel doel 6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Percentage tijdig verleende besluiten Wnb (binnen wettelijke termijn)	Percentage	-	≥ 92	≥ 92	≥ 92	≥ 92	≥ 92
Aantal controles Handhaving Uitvoeringsprogramma (HUP)	Aantal	1.200 (2018)	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200

6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Toelichting

Agrarische ondernemers zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het voorkomen van schade door dieren aan hun gewassen, door verjaging of bestrijding. Echter, wanneer de overheid hen hierbij beperkingen oplegt, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van bescherming van wilde dieren, is de provincie op grond van de Wet natuurbescherming verantwoordelijk voor het uitkeren van een redelijke tegemoetkoming, die proportioneel is aan de opgelegde beperkingen. Door de sterke groei van de ganzenpopulatie is de financiële omvang van deze tegemoetkomingen gestegen van € 1,5 miljoen in 2007 naar € 7,1 miljoen in 2018. Hiermee is Noord-Holland, samen met de provincie Friesland, 'koploper'. De tegemoetkoming wordt, in mandaat, uitgekeerd door BIJ12-Faunafonds. Daarnaast financiert de provincie, samen met de andere provincies, de apparaatskosten van BIJ12-Faunafonds.

In Noord-Holland is ongeveer 90% van de tegemoetkomingen het gevolg van vraatschade door jaarrond verblijvende ganzen. Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap. De omvang van de schade die zij veroorzaken is echter te groot geworden. Daarom wil de provincie Noord-Holland meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers van 5 procent naar 20 procent met ingang van het begrotingsjaar 2020. Zo verwachten wij de omvang van de tegemoetkomingen met circa € 2 miljoen te kunnen verlagen. Deze maatregel sluit aan bij een recent advies van de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF) – die bestaat uit vertegenwoordigers namens de landbouw, jacht, natuur, wetenschap en dierenwelzijn.

Operationeel doel 6.2.4 Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Tegemoetkomingen faunaschade	Bedrag	92.469	8.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.2 Beheren van de groenstructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.2.1	NNN en agrarische natuur beheren	14.186	19.060	18.810	18.827	19.969	21.537
6.2.2	Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren	7.067	6.916	7.142	7.106	7.044	7.127
6.2.3	Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming	446	1.951	1.998	1.994	1.893	1.893
6.2.4	Tegemoetkomingen faunaschade uitkeren	7.526	8.918	6.176	6.175	6.175	6.175
	Totaal lasten	29.225	36.845	34.126	34.102	35.081	36.732
	Totaal baten	-437	-375	-375	-375	0	0
	Saldo van baten en lasten	28.788	36.470	33.751	33.727	35.081	36.732
	Stortingen						
6.2.3	Resv. Landschap	0	0	250	2.500	3.500	4.000
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**28.788**	**36.470**	**34.001**	**36.227**	**38.581**	**40.732**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

6.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Onze rol

Biodiversiteit beschermen en bevorderen vraagt méér dan het beschermen en afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het NNN beslaat immers slechts 20 procent van het provinciaal grondgebied. Buiten het NNN liggen gebieden met andere functies, zoals landbouw, water, infrastructuur en stedelijk gebied. Ook hier staan natuur- en landschapswaarden onder grote druk. De provincie Noord-Holland bevordert daarom dat natuur ook hier een plaats krijgt door functiecombinaties te stimuleren: natuur en water, natuur en landbouw, natuur en infrastructuur, natuur en stedelijk gebied en natuur en economie. Zowel de natuur als deze andere functies kunnen daar baat bij hebben. Te denken valt aan dijkversterking met natuurlijke vooroevers, natuurvriendelijke bermen en oevers van (vaar)wegen, groene dorpen en steden met koele plekken en ruimte voor waterberging, (tijdelijke) natuur op bedrijventerreinen en duurzame, natuurinclusieve landbouw met een gezonde bodembiodiversiteit en natuurlijke plaagbestrijding.

Van natuur en landschap kan men genieten door het te zien, horen, beleven en zich erover te verwonderen. Veel mensen worden geraakt door het bijzondere natuurschoon of de weidse uitzichten die Noord-Holland rijk is en die vrijwel allemaal toegankelijk zijn voor bezoekers. Het is dan ook logisch dat de betrokkenheid van bewoners bij hun groene leefomgeving vaak groot is. Voor sommigen vormt dit de motivatie om zich in te zetten als vrijwilliger of als beroepskracht in het natuurbeheer of de natuur- en milieueducatie. Via het programma ‘Betrekken bij Groen’ ondersteunt de provincie hen.

In verschillende samenwerkingsverbanden werken wij met onze partners aan de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap. Voorbeelden hiervan zijn het Waddengebied en het Waddenfonds, het Groene Hart, Laag Holland en de Nationale Parken.

Samenwerkingspartners

Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Prioriteiten

In 2015 ging de aanpak Groen Kapitaal van start met de ondertekening van een convenant, waarin vijf initiatiefnemers de provincie opriepen zich in te zetten voor meer biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Inmiddels hebben vijftien partners zich bij Groen Kapitaal aangesloten en is de pioniersfase voorbij. Het besef dat een gezonde leefomgeving begint met een vitaal ecosysteem wordt steeds meer gemeengoed. Het netwerk van initiatiefnemers wordt dan ook steeds groter. Dit is goed nieuws, want een groot en sterk netwerk leidt tot goede projecten. Dit wordt onverminderd voortgezet.

Het programma ‘Betrekken bij Groen’ bestaat al langer en blijft succesvol om vrijwilligers in natuurbeheer en natuur- en milieueducatie te ondersteunen. Prioriteit ligt bij het bijsturen en stabiliseren van het dalend aantal vrijwilligers, waarbij de betrokkenheid van jongeren extra aandacht vraagt. Hiervoor heeft de provincie extra middelen beschikbaar gesteld.

Eind 2019 is gestart met een midterm review van het Investeringskader Waddengebied (IKW) 2016-2026. Deze review richt zich op het vaststellen van de voortgang in de eerste fase van het

IKW en eventueel bijsturen voor de tweede periode. In de eerste periode zijn diverse initiatieven vanuit Noord-Holland ondersteund, die tot uitvoering komen in de tweede periode. Hierover worden afspraken gemaakt met partners in de twee andere Waddenprovincies.

Omgevingsfactoren
Zie de toelichting bij beleidsdoel 6.1.

Beleidsdoelevaluaties

Conform het door Provinciale Staten vastgestelde Evaluatiekader subsidies worden verstrekte subsidies periodiek geëvalueerd. In 2019 is het programma Betrekken bij Groen positief geëvalueerd. Daarnaast monitoren wij het aantal 'groene vrijwilligers' en het aantal betrokkenen bij evenementen die de provincie organiseert. Via het online netwerkplatform groenkapitaal.nl delen wij de effecten van initiatieven die de biodiversiteit stimuleren. Het Waddenfonds rapporteert over de projecten die worden uitgevoerd vanwege het Investeringskader Waddengebied.

6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Toelichting

Biodiversiteit beschermen en bevorderen vraagt méér dan het beschermen en afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook buiten het NNN zijn immers natuurwaarden te vinden en zijn mensen betrokken bij bescherming en ontwikkeling van hun groene leefomgeving. Via de Aanpak Groen Kapitaal wil de provincie een beweging op gang brengen waarin natuurcombinaties de normaalste zaak van de wereld zijn. Natuur wordt daarin als vanzelfsprekend meegenomen bij agrarische bedrijfsvoering en bij de aanleg van wegen, sloten, dijken, woonwijken en bedrijventerreinen. Niet alleen omdat het goed is voor de natuur, maar omdat ook wij profiteren van de ecosysteemdiensten die de natuur te bieden heeft. Hierbij maakt de provincie dankbaar gebruik van alle energie en initiatieven die bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden hebben. Waar mogelijk helpen we deze initiatieven verder door hen een podium te bieden, waardering te uiten, kennis te delen en financiële steun te bieden. In het in 2017 verschenen rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving, "Een lerende evaluatie", wordt ook gewezen op het belang van dergelijke 'initiatieven van onderop'.

In 2018 hebben wij een online netwerkplatform opgezet: groenkapitaal.nl. Hier kunnen partijen ideeën aandragen voor natuur- en innovatieprojecten en op zoek gaan naar anderen die hieraan willen bijdragen. Daarnaast delen we hier via blogs kennis en inspiratie en is er een toolbox voor gemeenten toegevoegd. Tegelijk is de provincie via sociale media actief op Twitter, LinkedIn, Facebook en Instagram, met steeds meer volgers en bereik. Het aantal volgers op Twitter is een indicator voor dit doel, omdat dit medium het langst wordt gebruikt. Activiteiten zoals kenniscafés, labs en regelmatig een congres versterken de samenwerking en kennisdeling. De provincie breidt het netwerk van initiatiefnemers steeds verder uit, vanuit de gedachte dat een groot en sterk netwerk leidt tot goede en vernieuwende initiatieven en verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Mooie voorbeelden hiervan zijn 'Tiny Forest' en het eigen project 'Grass2Grit'.

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Het programma 'Betrekken bij Groen' bestaat al langer en blijft succesvol om vrijwilligers in natuurbeheer en natuur- en milieueducatie ('tellers', 'vertellers' en 'herstellers') te ondersteunen. Ook in landelijk opzicht geldt 'Betrekken bij Groen' als een goed voorbeeld voor vrijwilligersondersteuning. Dit programma wordt uitgevoerd door de Noord-Hollandse

natuurorganisaties. Zij stellen materiaal, educatie en organisatie beschikbaar en organiseren jaarlijks een Dialoogdag, waar vrijwilligers met elkaar en met de provincie in gesprek treden. Het aantal vrijwilligers daalt echter als gevolg van vergrijzing. Jongeren willen zich minder langdurig binden aan vrijwilligerswerk. Daarom richt het programma Betrekken bij Groen zich sinds 2018 op flexibeler vormen van vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld rondom evenementen, om deze doelgroep te bereiken. Het doel is om het aantal vrijwilligers stabiel te houden. Om die reden intensiveert de provincie Noord-Holland haar ondersteuning voor 'Betrekken bij Groen', onder andere door meer ruimte te bieden voor groene burgerinitiatieven.

Operationeel doel 6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Twitter-volgers Groen Kapitaal	Aantal	250 (2017)	1.000	2.000	3.000	4.000	5.000
Aantal vrijwilligers	Aantal	13.500 (2017)	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500

6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Toelichting

In één gebied komen vaak meerdere maatschappelijke opgaven samen, waardoor regionale samenwerking tussen verschillende partners van belang is. Deze regionale samenwerking vindt onder andere plaats in het Groene Hart, binnen Laag Holland, in de Nationale Parken en in de Metropoolregio Amsterdam. Voor de samenwerking in deze gebieden stelt de provincie een bijdrage beschikbaar.

Het Groene Hart is een uitgestrekt cultuurlandschap tussen de stedelijke centra van de Randstad. Zeventig procent van het gebied bestaat uit strokenverkaveling die typerend is voor veenweidegebieden en die sinds 1900 nauwelijks is veranderd. Binnen de stuurgroep Groene Hart richt de provincie Noord-Holland zich, samen met de provincies Utrecht en Zuid-Holland, op recreatie, promotie en het tegengaan van bodemdaling. In 2019 hebben de PARK's van de drie Groene-Hartprovincies advies uitgebracht over de grootschalige veranderingen in het landschap die verwacht worden als gevolg van klimaatverandering, bodemdaling en energietransitie.

Laag Holland is een bijzonder landschap met zijn cultuurhistorische dorpen, lintbebouwing en hoge natuurwaarden. Het is een gebied waar de ontstaansgeschiedenis van het landschap met zijn veengebieden en droogmakerijen nog goed te zien en te beleven is. De gebiedscommissie Laag Holland, waarin gemeenten, waterschap, terreinbeherende en agrarische organisaties zijn vertegenwoordigd, adviseert de provincie over beleidsmatige onderwerpen in het groenblauwe domein. Uiterlijk eind 2019 neemt de provincie een besluit over de bestuurlijke aansturing van het bodemdalingsvraagstuk in relatie tot de gebiedscommissie Laag Holland.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) kent grote uitdagingen én kansen voor het landschap, als gevolg van ruimtelijk-economische transities die zich voltrekken: verstedelijking, de energietransitie, klimaatadaptatie, intensivering van de landbouw en de groeiende vrijetijdseconomie. Het landschap draagt op vele manieren bij aan het vestigingsklimaat en de kwaliteit van de leefomgeving. Het biedt ruimte aan bijzondere natuurwaarden, voedselproductie, ontspanning en sport, waterberging, herbergt een schat aan cultuurhistorische waarden en geeft daarmee identiteit aan gebieden. De provincie heeft de regie genomen om binnen de MRA met gemeenten en maatschappelijke organisaties samen te werken aan deze integrale opgave. Het in

het coalitieakkoord aangekondigde Landschapsfonds kan een belangrijke rol spelen bij de landschappelijke beschermen en ontwikkeling van de metropoolregio.

De Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland vormen een visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. De provincie beschouwt de Nationale Parken als een waardevol instrument om bewoners en bezoekers van Noord-Holland te betrekken bij hun groene leefomgeving.

Operationeel doel 6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Advisering door de gebiedscommissie Laag Holland (aantal adviezen aan GS)	Aantal	-	7	-	-	-	-

6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Toelichting

De Waddenzee is het grootste Nederlandse Natura 2000-gebied. Dat vraagt om een zorgvuldige bescherming en ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. Tegelijkertijd is het belangrijk dat het Waddengebied een vitaal gebied blijft, met voldoende economische kansen voor de mensen die er wonen, werken en ontspannen. De provincie streeft daarom naar een goede balans tussen ecologische en duurzame economische ontwikkelingen in het Waddengebied. Dit doet de provincie niet alleen, maar samen met een groot aantal partners zoals het Rijk, de Waddenprovincies Fryslân en Groningen, de waterschappen, gemeenten en de nog te vormen beheerautoriteit en beheerorganisaties zoals Rijkswaterstaat en natuurbeherende organisaties. Zo wordt met hen gewerkt aan het Programma 'Naar een rijke Waddenzee', aan onderzoek en vergunningverlening voor activiteiten die de gehele Waddenzee betreffen, en aan de totstandkoming van een gebiedsagenda van het Rijk voor de Wadden. Om het 'Programma naar een Rijke Waddenzee' (PRW) te kunnen continueren zijn in de Kaderbrief extra middelen beschikbaar gesteld. Ook zijn daarin extra middelen opgenomen voor ophoging van het reguliere budget regionale samenwerking en voor proceskosten voor het Investeringskader Waddengebied (zie verder hieronder). Voor 2020 gaat het om een bedrag van € 350.000.

Samen met de provincies Fryslân en Groningen is Noord-Holland sinds 2012 verantwoordelijk voor het Waddenfonds. Het Waddenfonds verleent subsidies aan projecten, die passen binnen de hoofddoelen van het fonds, namelijk natuurontwikkeling en duurzame economische ontwikkeling. Om de meerjarige ambities van de drie Waddenprovincies te kunnen realiseren hebben Provinciale Staten eind 2016 het Investeringskader Waddengebied (IKW) vastgesteld met daarin zes majeure opgaven: de natuurontwikkeling in de Waddenzee; havenontwikkeling en natuurverbetering; het versterken en vermarkten van de Waddenzee als werelderfgoed; vitale kust en Afsluitdijk; Eems-Dollardgebied in balans en energietransitie ('eilanden op eigen kracht'). Een groot deel van de benodigde financiering voor deze opgaven komt uit het Waddenfonds. Aanvullend hierop cofinanciert de provincie kansrijke projecten via de Reserve Cofinanciering Waddenzee. Om dit mogelijk te maken zijn hiervoor via de Kaderbrief extra middelen beschikbaar gesteld. Voor 2020 gaat het om een bedrag van € 5.000.000. Ten slotte subsidieert het Waddenfonds ook projecten die niet onder de zes majeure opgaven vallen. Ook voor deze projecten stelt de provincie cofinanciering beschikbaar.

Operationeel doel 6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Cofinanciering Waddenfondsprojecten	Aantal	10 (2018)	5	5	5	5	5

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 6.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
6.3.1	Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren	1.038	1.070	1.176	1.175	1.174	1.174
6.3.2	Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen	2.539	1.106	901	900	899	899
6.3.3	Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven	1.476	4.575	837	684	684	684
	Totaal lasten	5.053	6.751	2.914	2.759	2.757	2.757
	Totaal baten	-66	-393	-183	-183	-183	-183
	Saldo van baten en lasten	4.988	6.358	2.731	2.576	2.574	2.574
	Stortingen						
6.3.3	Resv. cofinanciering Waddenzee	911	951	5.000	5.000	5.000	2.000
	Onttrekkingen						
6.3.3	Resv. cofinanciering Waddenzee	-1.476	-3.750	0	0	0	0
	Resultaat	**4.422**	**3.559**	**7.731**	**7.576**	**7.574**	**4.574**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 7 Cultuur en Erfgoed

Doelenboom

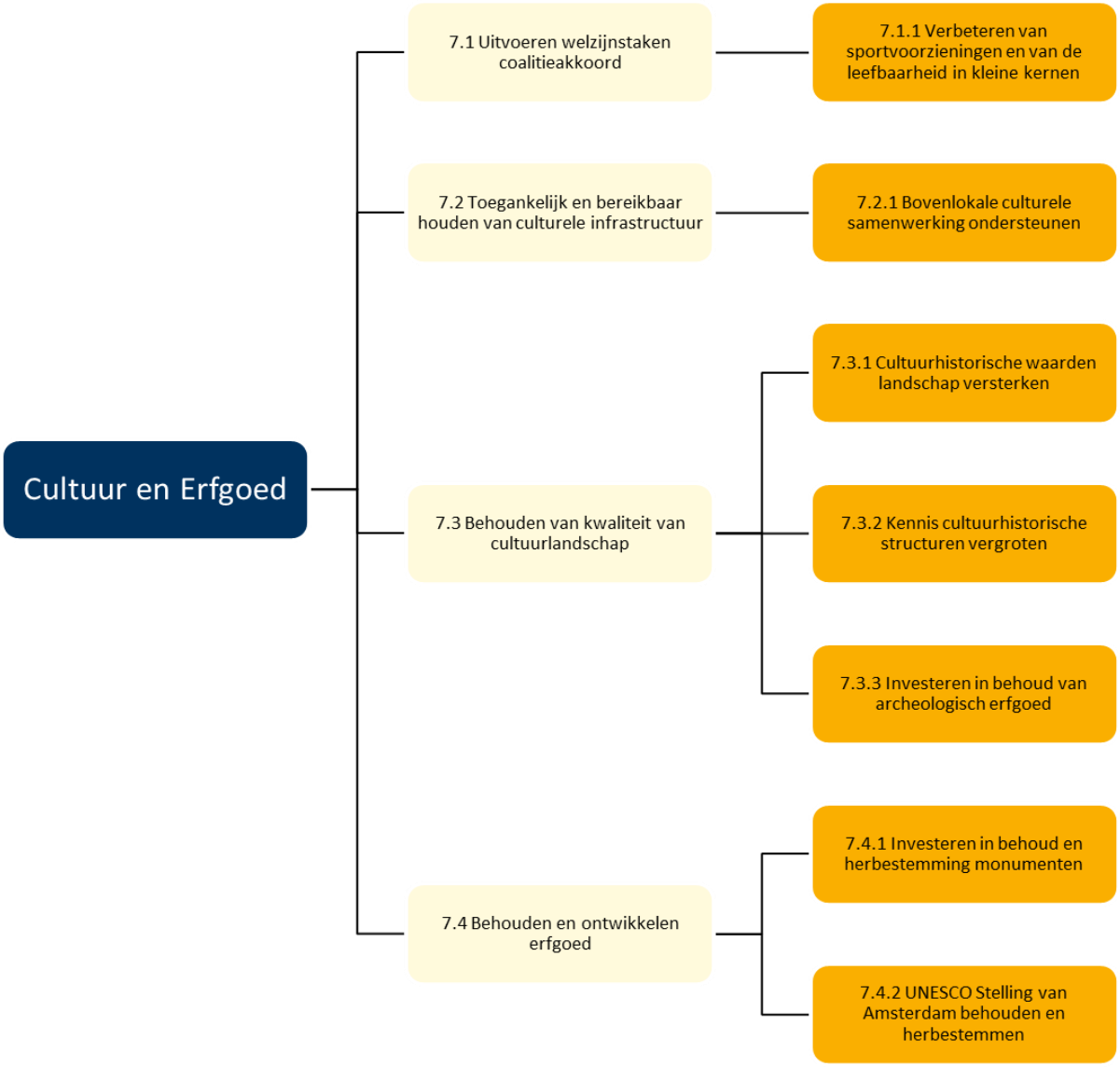

Maatschappelijk doel

De molens, de stolpen, de droogmakerijen, maar ook de West-Friese Omringdijk, de Stelling van Amsterdam en de talloze archeologische vindplaatsen: de rijke geschiedenis van Noord-Holland heeft een uniek landschap opgeleverd met een groot aantal kenmerkende structuren en objecten. Die culturele rijkdom is dus iets om te koesteren. En daarin speelt de provincie Noord-Holland een belangrijke rol. De provincie wil dat de kenmerkende (cultuur)kwaliteiten hét uitgangspunt zijn voor de verdere ontwikkeling van de provincie Noord-Holland en ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen met behoud van het goede.

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheidpubliekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet op de ruimtelijke ordening
- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Modernisering Monumentenzorg
- Beleidsbrief “Erfgoed telt”
- Bibliotheekwet
- Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"
- (cultuur als onderdeel van de "Ruimtelijk Economische Actieagenda 2016-2020")

Provinciaal beleidskader

- Erfgoedverordening Noord-Holland 2017
- Beleidskader "Cultuur in Ontwikkeling" 2017-2020
- Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1	Uitvoeren van welzijnstaken	260	0	260	0	0	260
7.2	Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur	3.518	0	3.518	0	0	3.518
7.3	Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap	3.585	30	3.555	0	0	3.555
7.4	Behouden en ontwikkelen erfgoed	9.088	0	9.088	7.449	6.751	8.390
	Totaal	**16.451**	**30**	**16.421**	**7.449**	**6.751**	**15.723**

Beleidsindicatoren

Culturele infrastructuur en monumentenzorg

Restauratievolume: % Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis), weergegeven naar de staat van het casco	**Goed**	**Redelijk**	**Matig**	**Slecht**
Noord-Holland (peildatum 2018)	28%	48%	19%	5%
Nederland (peildatum 2018)	41%	42%	14%	4%

Bron: http://www.waarstaatjeprovincie.nl

Toelichting

Het restauratievolume van Rijksmonumenten zonder woonfunctie in Noord-Holland neemt jaarlijks af. In 2014 was 28% van het bestand in matige en slechte staat en 72% in redelijke en goede staat. Begin 2018 (in begroting opgenomen meting) was 24 % van het bestand in matige en slechte staat en 76% in redelijk en goede staat. De jongste meting van eind 2018 begin 2019 geeft een verhouding van 18% matig en slecht en 82% redelijk tot goed. Ondanks het kleiner worden hiervan blijft er een verschil in percentages met andere provincies. Oorzaak is vooralsnog het relatief grote aantal historische verdedigingswerken in onze provincie,waarvan de restauratie grote kosten met zich meebrengt zonder dat hier mogelijkheden tot continuerend gebruik of herbestemming tegenover staan.

7.1 Uitvoeren van welzijnstaken

Uit de breedte van welzijnstaken die provincies kunnen uitvoeren, kiest de provincie voor een duidelijke bijdrage aan leefbaarheid en de verduurzaming van bestaande netwerken.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen

Toelichting

De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Dat doet de provincie door het zelfinitiatief van gemeenschappen te stimuleren via een subsidie aan Dorpswerk Noord-Holland. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang. Sporten ziet de provincie ook als een belangrijk middel om samenhang in een gemeenschap te versterken. In vrijheid en zonder discriminatie sporten is belangrijk. Het gaat om sporten met elkaar en in acceptatie ongeacht persoonlijke voorkeuren. Ook vindt de provincie het belangrijk dat sportaccommodaties verduurzamen, zodat zij op termijn besparingen kunnen inboeken wat de toekomstbestendigheid weer versterkt. Om te voorkomen dat iedereen het wiel zelf moet uitvinden, zet de provincie in op kennisdeling. Sportservice zou hier een rol in kunnen spelen, bijvoorbeeld via een provinciale subsidie

7.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

Het in stand houden van culturele voorzieningen is primair een taak van gemeenten. Het gaat hier om bijvoorbeeld musea, bibliotheken, theaters, centra voor de kunsten, muziekscholen etc. Door bezuinigingen zijn vooral gemeenten in het landelijk gebied niet in staat alle (lokale) culturele voorzieningen overeind te houden. Het verdwijnen van deze voorzieningen heeft effect op de leefbaarheid van het gebied, al is het belang van lokale aanwezigheid vaak beperkter dan gedacht. Het effect van culturele voorzieningen op de leefbaarheid en toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van een regio is voornamelijk afhankelijk van de bereikbaarheid en toegankelijkheid. De kwaliteit, de kwantiteit en de nabijheid van voorzieningen spelen een minder grote rol. Dit vraagt om een andere benadering van de culturele infrastructuur, waarbij de bereikbaarheid en toegankelijkheid van kwalitatief hoogwaardige culturele voorzieningen centraal staan. Dit betekent dat culturele infrastructuur een regionale opgave is met een belangrijke tweedelijnstaak voor de provincie als partner en bemiddelaar.

Onze rol
Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen.

Samenwerkingspartners
Belangrijke partners bij dit beleidsdoel zijn, naast gemeenten, ProBiblio en Plein C.

Prioriteiten
Ten aanzien van culturele infrastructuur zet de provincie in op de volgende activiteiten:
- Ontwikkelen van kennis en netwerk culturele infrastructuur;
- Stimuleren van en participeren in regionale cultuurnetwerken;
- Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk;
- Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs door middel van matching van het programma cultuureducatie met kwaliteit met gemeenten en OCW.

Omgevingsfactoren
De ontwikkeling van regioprofielen voor cultuur en culturele voorzieningen door het samenwerkingsverband Kunst, Cultuur en Erfgoed Metropoolregio Amsterdam heeft geleid tot het Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed". Dit programma is ingediend bij het Ministerie van OCW.
In Noord-Holland Noord werken de drie deelregio's met financiële steun van de provincie gezamenlijk aan een regionale visie op cultuur.
In juni 2019 is de kamerbrief van de minister van OCW over het nieuwe cultuurstelsel met aandacht voor de rol en positie van de stedelijke regio gepubliceerd**.** Aan de provincies is meer matching met rijksbeleid en fondsen gevraagd, zoals deelname aan de vervolgregeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024, een nieuw Programmafonds stedelijke regio's en nieuwe matchingsregeling cultuurparticipatie waarbij de focus ligt op zorg met cultuur als middel.

Beleidsdoelevaluaties
Culturele infrastructuur maakt samen met de andere beleidsdoelen op erfgoedgebied onderdeel uit van het Beleidskader "Cultuur in ontwikkeling 2017-2020". Het Beleidskader "Cultuur in ontwikkeling 2017-2020" wordt medio 2020 geëvalueerd.

7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Toelichting
Regionale samenwerking
De provincie faciliteert bestaande culturele netwerken van gemeenten om tot duurzame regionale afstemming en efficiënte samenwerking te komen. Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan inbreng van kennis en procesbegeleiding om regionale afstemming te bevorderen. Hiervoor is de Uitvoeringsregeling stimulering regionale samenwerking culturele infrastructuur gemeenten en culturele instellingen ontwikkeld.
Noord-Holland bestaat uit acht deelregio's. Per deelregio verschilt de uitvoering, omvang en mate van afstemming. In 2019 zijn de drie noordelijke regio's verder gaan samenwerken en vormen de regio Noord-Holland Noord. In het zuidelijke deel van de provincie werken de vijf deelregio's samen in de MRA regio.
De provincie participeert in het samenwerkingsverband van de MRA. Cultuur wordt binnen het

hoofdstuk “De leefkwaliteit verbeteren” van de Ruimtelijk-economische Actie-agenda 2016-2020 als belangrijk thema benoemd en daarmee verbonden aan andere thema’s binnen de samenwerking zoals economie en landschap. In de MRA werkgroep Kunst, Cultuur en Erfgoed werkt de provincie samen met 32 gemeenten, de vervoerregio en de provincie Flevoland aan een betere spreiding en bereikbaarheid van culturele infrastructuur in de MRA. Deze samenwerking heeft in 2019 geleid tot het Regioprofiel MRA 2019-2024 “Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed”. De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam zijn bestuurlijk trekker van het Regioprofiel MRA. Het Regioprofiel bevat 5 programmalijnen. De provincie Noord-Holland is tevens bestuurlijk trekker van de programmalijnen Samenwerking en Erfgoed. Deze programmalijnen passen binnen de kerntaken van de provincie, namelijk het stimuleren van regionale samenwerking en cultureel erfgoed, én geven invulling aan de provinciale rol van partner en bemiddelaar.
In 2020 wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van acties, die behoren bij de programmalijn Samenwerking.

ProBiblio
ProBiblio is de provinciale ondersteuningsinstelling (POI) voor bibliotheken en voert de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel uit. Najaar 2019 is de nieuwe uitvoeringsagenda bibliotheekinnovatie verschenen. De provincie ziet de bibliotheekfunctie als belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en richt haar activiteiten daarom vooral op het regionaal bereikbaar, toegankelijk en relevant houden van de bibliotheek. De provincie verstrekt een subsidie aan ProBiblio voor de uitvoering van deze taak. In het Coalitieakkoord wordt de waarde van bibliotheken onderkend en de bijdrage aan Probiblio verhoogd zodat meer aangesloten kan worden bij de landelijke innovatieagenda.

Cultuureducatie
Binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020 wordt ingezet op een verdere verdieping van hetgeen in de periode 2013-2016 is gerealiseerd op het gebied van cultuuronderwijs in het primair onderwijs en het vergroten van het aantal deelnemende scholen. Cultuureducatie in het basisonderwijs is een doorlopende beleidslijn, die de provincie ziet als aanvulling op hetgeen het Rijk en de gemeenten als verantwoordelijkheid hebben. Daarom stelt de provincie aanvullende middelen beschikbaar, zodat het programma op 200 scholen in 32 deelnemende gemeenten gerealiseerd kan worden. De provincie geeft aan Plein C subsidie om deze taak uit te voeren. In het Coalitieakkoord “Duurzaam doorpakken” is besloten cofinanciering beschikbaar te stellen voor het vervolg van het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit in de periode 2021-2024. Hierin wordt samengewerkt met het Rijk.

Operationeel doel 7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Regionale samenwerking gemeenten (aantal gemeenten dat samenwerkt)	Aantal	21 (2018)	24	30	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.2 Toegankelijk en bereikbaar houden van culturele infrastructuur

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.2.1	Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Totaal lasten	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	2.753	3.042	3.518	3.966	3.965	3.965
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**2.753**	**3.042**	**3.518**	**3.966**	**3.965**	**3.965**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

7.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

Noord-Holland kent een gevarieerd cultuurlandschap met boven- en ondergronds erfgoed(archeologie). Het cultuurlandschap vertegenwoordigt een belangrijke ruimtelijk kwalitatieve waarde en daarmee een economische, maatschappelijke en culturele waarde. Het beleid van de provincie voor het behoud van de kwaliteit van het cultuurlandschap is vastgelegd in het beleidskader 'Cultuur in ontwikkeling - cultuurbeleid 2017-2020'.
Specifiek voor het behoud van erfgoed in dit cultuurlandschap is de Omgevingsverordening (Hoofdstuk Monumenten en Bijzonder Provinciaal Landschap) en het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam – Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017- 2020 vastgesteld.
Om bij ontwikkelingen de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen zet de provincie in op het delen van kennis over de wettelijke kaders en inspireert zij haar partners hoe ontwikkelingen het beste vorm gegeven kunnen worden met behoud van cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Dit doet de provincie door het uitdragen van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, het organiseren van bijeenkomsten, met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening. Hiermee zijn kaders opgesteld om vanuit cultuurhistorische en landschappelijke waarden sturing te kunnen geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie heeft het erfgoed in het cultuurlandschap thematisch gebundeld in de zogenoemde structuurdragers van provinciaal belang. Dit zijn cultuurhistorische structuren: de historische dijkstructuren, de militaire verdedigingswerken, het industrieel erfgoed, het religieus erfgoed, het agrarisch erfgoed, de landgoederen en buitenplaatsen en de zogenoemde stolpenlinten.

Provinciale rol
De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud door ontwikkeling van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. Denk aan het opstellen van wettelijke kaders, maar ook aan directe investeringen in het behoud en de benutting van monumenten en landschap. Daarnaast koppelt de provincie structuurdragers aan (provinciale) gebiedsopgaven. Dit beoogt kwaliteit te verbeteren en te leiden tot hoger maatschappelijk en economisch rendement. Daarnaast is de provincie eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot.

Samenwerkingspartners
Om onze beleidsdoelen te behalen werken wij samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers, eigenaren en initiatiefnemers.

Prioriteiten
Naast het behoud van het provinciale cultuurlandschap en de provinciale zorgplicht ten aanzien van de archeologische collectie heeft de provincie voor de komende jaren de volgende prioriteiten:

1. De Omgevingsvisie en -verordening vragen andere samenwerkingsvormen. In de komende jaren zullen de provinciale instrumenten omgevormd worden tot gebieds- en ontwikkelingsgerichte instrumenten ter ondersteuning van de partners;
2. Door middel van maatwerk wil de provincie gebiedsgericht een bijdrage leveren aan het versterken en benutten van de provinciale cultuurhistorische structuurdragers en het landschap;
3. De publieksfunctie van het archeologisch depot wil de provincie blijven versterken, zodat archeologie en ander erfgoed nog toegankelijker wordt gemaakt voor een breed publiek.

Omgevingsfactoren
Noord-Holland kent een aantal grote opgaven zoals woning- en mobiliteitsbehoefte, energietransitie en verduurzaming in de landbouw, die van invloed zijn op het cultuurlandschap. De provincie wil niet belemmerend zijn in deze ontwikkelingen, maar er wel voor zorgen dat de kwaliteit van het cultuurlandschap bewaard blijft. Dit betekent dat er soms keuzes gemaakt moeten worden.
Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de ruimtelijke bescherming van archeologische waarden en wettelijk is vastgelegd dat bij ruimtelijke ingrepen de verstoorder verantwoordelijk is voor zorgvuldig archeologisch onderzoek en eventuele opgravingen. Daar waar wij als provincie eigenaar zijn van de vondsten houden wij toezicht op deze activiteiten, maar is de provincie grotendeels afhankelijk van gemeenten als het gaat om het zorgvuldig en tijdig uitvoeren van onderzoek en opgravingen.

Beleidsdoelevaluaties
Het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020” zal medio 2020 worden geëvalueerd.

7.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Toelichting
In 2018 is de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie geactualiseerd en in 2019 is de Omgevingsverordening vastgesteld. In de Omgevingsverordening zijn Bijzonder Provinciaal Landschap en structuren benoemd en omschreven. In 2020 zal de provincie de leidraad en de

Omgevingsverordening onder de aandacht brengen bij gemeenten, natuurbeheerders, (landschap)ontwerpers en initiatiefnemers en hen helpen om deze toe te passen bij ruimtelijke inpassingen. De provincie heeft bestuurlijke afspraken met het Rijk over het in stand houden van een Steunpunt voor monumenten en archeologie voor gemeenten. Dit steunpunt zet zij in voor bredere ondersteuning bij het gebiedsgericht ontwikkelen met kwaliteit. Daarnaast geeft het steunpunt advies over behoud van structuurdragers en het brede erfgoedbeleid. In 2020 verstrekt de provincie een subsidie aan Mooi Noord-Holland en NMF voor de uitvoering van deze taak.
Om de kwaliteit van het Noord-Hollandse cultuurlandschap te behouden wordt aangesloten op het bredere, ruimtelijke instrumentarium van de provincie zoals de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (voor integrale agendering opgave cultuur) en de Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (voor integrale advisering landschap en cultuurhistorie).

Operationeel doel 7.3.1 Cultuurhistorische waarden landschap versterken

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Uitdragen leidraad (bijeenkomsten)	Aantal	4 (2018)	4	4	-	-	-

7.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Toelichting

De provincie ziet kansen om het erfgoed binnen de cultuurhistorische structuren beter te behouden en te benutten door ontwikkeling van kennis en netwerk. Kennis via de Monumentenmonitor (vanaf 2014), die inzicht geeft in bouwkundige staat en benutting van de rijks- en provinciale monumenten in de provincie Noord-Holland. Hierdoor is bekend, dat de grootste opgave ligt in het industrieel, agrarisch en religieus erfgoed.
De provincie zet ook in op kennisontwikkeling en kennisdeling over herbestemming en verduurzaming van erfgoed. Deze kennis wordt gedeeld met de provinciale partners. De wijze waarop verschilt, omdat niet alle data vrijelijk gedeeld kunnen worden vanwege privacy-wetgeving. Het kan passief-openbaar (website) of actief-openbaar (thematische of gebiedsgerichte netwerkbijeenkomsten, zoals het duurzaam erfgoed congres) of in een kleinere setting.

Naast instandhouding investeert de provincie in het verder versterken en benutten van de provinciale structuurdragers, zoals het UNESCO-werelderfgoed Stelling van Amsterdam (SvA) en de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Om het verhaal van de cultuurhistorische structuurdragers voor een breed publiek toegankelijk te maken en draagvlak te creëren, wordt gebruik gemaakt van Oneindig Noord-Holland, de Provinciale Atlas Noord-Holland en regionale beeldverhalen.

Operationeel doel 7.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Regionale beeldverhalen (aantal campagnes)	Aantal	2 (2018)	3	3	-	-	-

7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Toelichting

Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden waar een bovengemeentelijk

archeologisch belang aan de orde is, probeert de provincie via 'informatie en inspiratie' gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot zorgvuldige omgang met deze waarden. De provincie zet zich ook in voor een zorgvuldige omgang met (toevals)vondsten en vindplaatsen. De provincie heeft daarnaast een wettelijke taak voor de instandhouding van een provinciaal archeologisch depot en het toegankelijk maken van de collecties en vondsten. De provincie heeft er voor gekozen deze taak breder in te vullen: via onderzoek van de collecties en de 'Noord-Hollandse Archeologische Publicaties Huis van Hilde' worden archeologische vondsten en collecties voor een breder publiek beleefbaar gemaakt. Hiervoor is in 2015 het Huis van Hilde geopend. Een externe partij voert voor de provincie een deel van de publiekstaken uit. Denk hierbij aan rondleidingen, educatieve bijeenkomsten voor scholen, zaalverhuur en leveren van horeca-diensten. Na de eerste gebruiksjaren is er verbeterd inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het gebouw. Met de Kaderbrief 2020 is er door Provinciale Staten extra budget beschikbaar gesteld voor het beheer en onderhoud.
In de afgelopen coalitieperiode heeft de provincie zich hard gemaakt voor onderwaterarcheologie. Samen met de andere kustprovincies is een succesvolle lobby gevoerd richting het Rijk om aandacht te vragen voor historische scheepswrakken, die als gevolg van natuurlijke erosie verloren dreigen te gaan. De provincie participeert actief in de uitwerking van het landelijke programma dat het Rijk hiervoor ontwikkelt. De provincie zet die investering voort en investeert in conservering, restauratie en wetenschappelijk onderzoek naar de vondsten en uiteindelijk moeten de vondsten in een permanente tentoonstelling toegankelijk worden voor het brede publiek in museum Kaap Skil op Texel.

Operationeel doel 7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Publiekspublicaties over archeologisch onderzoek	Aantal	4 (2018)	4	4	-	-	-
Publiekstoegankelijk maken van collectie (tentoonstellingen)	Aantal	2 (2018)	2	2	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.3 Behouden van kwaliteit van cultuurlandschap

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.3.1	Cultuurhistorische waarden landschap versterken	987	639	651	650	650	650
7.3.2	Kennis cultuurhistorische structuren vergroten	812	792	846	844	844	844
7.3.3	Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	1.692	1.986	2.088	2.496	2.036	2.119
	Totaal lasten	3.491	3.417	3.585	3.990	3.530	3.613
	Totaal baten	-30	-30	-30	-30	-30	-30
	Saldo van baten en lasten	3.461	3.387	3.555	3.960	3.500	3.583
	Stortingen						
	Onttrekkingen						
	Resultaat	**3.461**	**3.387**	**3.555**	**3.960**	**3.500**	**3.583**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

7.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

De grote variatie aan beschermde monumenten is bepalend voor de identiteit van de provincie. Door de grote hoeveelheid monumenten is er een permanente restauratieopgave. Daarnaast zorgen demografische en economische ontwikkelingen voor leegstand. Voor de meeste monumenten worden nieuwe functies gevonden. Voor incourante monumenten – zoals religieus, militair, agrarisch en industrieel erfgoed – ligt dit een stuk lastiger. Gezien de monumentale waarde en het grote maatschappelijk draagvlak voor behoud is sloop geen optie. Het beleid van de provincie is daarom gericht op het behoud van deze beschermde monumenten. Enerzijds door advisering en financiële ondersteuning van eigenaren bij de instandhouding en verduurzaming van hun monumenten, anderzijds door het stimuleren van nieuwe benutting bij leegstand.
Ten aanzien van het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam heeft de provincie een speciale verplichting. De provincie is sinds 1996, toen de Stelling van Amsterdam op de UNESCO-werelderfgoedlijst werd geplaatst, siteholder/eerstverantwoordelijke van dit werelderfgoed. Dit betekent dat de provincie eerstverantwoordelijke is voor het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van dit werelderfgoed, alsook voor het uitdragen en breed bekendmaken van de waarde ervan.

De provinciale rol
De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. De provincie doet dit door middel van directe advisering aan eigenaren, ontwikkeling van kennis en netwerk, subsidiëring en laagrentedragende financiering. Waar mogelijk verbindt de provincie met gebiedsontwikkeling. Enerzijds ter verrijking van deze ontwikkeling, anderzijds ter bundeling van financiering. De provincie treedt daarmee op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.
Als siteholder voor het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed. Zij doet dit door regels te stellen (vastgelegd in de Omgevingsverordening), overleggen met eigenaren/beheerders/gemeenten, het laten uitvoeren van onderzoeken met betrekking tot behoud, aanjagen en cofinancieren van herontwikkeling en het verlenen van opdrachten met betrekking tot het breder bekendmaken van (en communicatie over) het werelderfgoed. De provincie is geen eigenaar van dit werelderfgoed, dat zijn anderen waaronder groenbeherende organisaties, gemeenten, waterschappen en soms particulieren.

Samenwerkingspartners
Bij het behouden van genoemd erfgoed werkt de provincie samen met het Rijk, gemeenten, waterschappen, monumentenorganisaties, natuurbeherende organisaties, individuele eigenaren en ontwikkelaars. Wat betreft het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam wordt daarbij ook samengewerkt met UNESCO en de provincie Utrecht, omdat een deel van de Stelling van Amsterdam door de provincie Utrecht loopt. Met de projectorganisatie Nieuwe Hollandse Waterlinie (bestaande uit vier provincies) wordt samengewerkt om de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam toe te voegen aan het werelderfgoed Hiertoe is in januari 2019 het nominatiedossier ingediend bij UNESCO Parijs. Naar verwachting zal medio 2020 duidelijk zijn of de Nieuwe Hollandse Waterlinie als werelderfgoed wordt toegevoegd aan de Stelling van Amsterdam. Beide linies zullen dan gezamenlijk de naam Hollandse Waterlinies gaan gebruiken.

Prioriteiten
Ten aanzien van behoud en herbestemming van het gebouwde erfgoed heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- Restaureren en verduurzamen van beschermde monumenten met focus op religieus, industrieel en agrarisch erfgoed;
- terugdringen van de restauratieopgave;
- herbestemmen en verduurzaming van leegstaand erfgoed;
- ontwikkelen van kennis en netwerk.

Ten aanzien van het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam heeft de provincie de volgende prioriteiten:

- Behoud van de Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV) van dit werelderfgoed;
- breed uitdragen en bekendmaken van de (OUV) van dit werelderfgoed.

Omgevingsfactoren
Demografische en economische factoren dragen in grote mate bij aan de kansen van herbestemming. Herbestemmingsopgaven verschillen sterk. Met name in Noord-Holland Noord zal het niet altijd mogelijk zijn een economisch rendabele bestemming te vinden voor een monument. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is gezien de economische groei en de aanwezige investeringskracht van de markt meer mogelijk. Dit vraagt om een eigen aanpak, met bijbehorend instrumentarium, dat aansluit op (her)bestemmingsontwikkelingen zelf, maar dat ook bruikbaar is in bredere gebiedsontwikkeling.

Beleidsdoelevaluaties
Het Beleidskader “Cultuur in ontwikkeling 2017-2020” wordt medio 2020 geëvalueerd. Het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 zal in 2019 worden geëvalueerd.

7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Toelichting
De provincie gebruikt de monumentenmonitor, de kansenkaart en de kennis van de loods herbestemming om op hoofdlijnen inzicht te krijgen in de bouwkundige staat van monumenten en hun economische ontwikkelpotentie. De data dienen primair voor beleidsontwikkeling. Met deze data worden ook keuzes gemaakt waar welke inzet gepleegd wordt. De provincie kiest voor investeren in dié monumenten, waar de kansen op een succesvolle herbestemming het grootst zijn. In 2020 zal aanvullend onderzoek gedaan worden naar de opgave, kansen en behoefte bij religieus erfgoed.
Daarnaast zet de provincie haar netwerk, de loods herbestemming en het Steunpunt Monumenten en Archeologie in om de kansrijke herbestemmingsopgaven boven tafel te krijgen en om met verschillende experts en betrokkenen te onderzoeken wat de meest kansrijke invulling is. Dit gebeurt tijdens de verschillende expertsessies en de Dag van de Herbestemming en adviezen aan eigenaren en initiatiefnemers. Daarnaast kunnen eigenaren gesubsidieerd haalbaarheidsonderzoeken uit laten voeren om tot een kansrijke herbestemming te komen, waarbij de erfgoedwaarde van het monument goed wordt meegewogen. Verduurzaming speelt hierbij een belangrijke rol en er kan binnen deze regeling ook apart een subsidie worden aangevraagd voor een energiescan.
Restauratie en verduurzaming is zowel aan de orde bij continuerend gebruik als bij

herbestemming. Bij continuerend gebruik zorgt verduurzaming voor vermindering van exploitatiekosten. De provincie zet daarom in op verduurzaming van monumenten. In 2020 zal de provincie kennisbijeenkomsten organiseren over het verduurzamen van monumenten. Voor restauratie, verduurzaming en herbestemming kan een beroep worden gedaan op respectievelijk restauratiesubsidies en laagrentedragende financiering.

Operationeel doel 7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Loods herbestemming (aantal adviezen)	Aantal	30 (2018)	30	15	-	-	-
Inzet Fonds Herbestemming (aantal leningen)	Aantal	2 (2018)	3	3	3	3	3

7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Toelichting

De Stelling van Amsterdam is sinds 1996 UNESCO-werelderfgoed en sinds die tijd is de provincie Noord-Holland siteholder (eerstverantwoordelijke) voor dit werelderfgoed. De siteholder heeft de verplichting om zorg te dragen voor het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het werelderfgoed, alsook zorg te dragen voor het uitdragen en breed bekendmaken van deze OUV. De activiteiten die hiervoor ontwikkeld worden c.q. de instrumenten die ingezet worden, hebben alle als doel het behoud en de ontwikkeling van het werelderfgoed c.q. het breed bekendmaken van dit werelderfgoed. Er wordt gewerkt aan de hand van het Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam 2017-2020. Daarnaast is de provincie nauw betrokken bij de uitbreiding van het werelderfgoed Stelling van Amsterdam met de Nieuwe Hollandse Waterlinie tot één groot werelderfgoed. In januari 2019 is hiertoe het nominatiedossier ingediend bij UNESCO Parijs. Naar verwachting zal medio 2020 bekend worden of de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam wordt toegevoegd aan het werelderfgoed. Beide linies zullen vanaf dan gezamenlijk de naam Hollandse Waterlinies voeren.

In het kader van het siteholderschap voor het UNESCO-werelderfgoed de Stelling van Amsterdam voert de provincie onder meer de volgende activiteiten uit:

- Het verlenen van opdrachten in het kader van de siteholdertaak behoud van het werelderfgoed en uitdragen van de waarde van het werelderfgoed (communicatie). In 2020 verwacht de provincie meerdere opdrachten te zullen verlenen in het kader van communicatie en op het punt van restauratie/herbestemming van forten;
- Aanjagen van de ontwikkeling van informatiepunten bij diverse forten waar informatie over het werelderfgoed de Stelling van Amsterdam te vinden is. In 2020 zullen naar verwachting een of meerdere kleine informatiepunten worden geopend langs de Stelling van Amsterdam;
- Aanjagen en cofinancieren van de herbestemming van forten in het kader van behoud door ontwikkeling. In 2020 wordt nog doorgegaan met de herontwikkeling van Fort bij Kudelstaart en mogelijk ook Fort bij Aalsmeer.

In het coalitieakkoord wordt vanaf 2020 € 0,5 mln. per jaar beschikbaar gesteld ter dekking van de structurele kosten (proceskosten e.d.) van het siteholderschap. Daarnaast zijn in de reserve Stelling van Amsterdam middelen gereserveerd voor het co-financieren van (herbestemmings)opgaven en landschapsherstelplannen.

In het coalitie-akkoord is ook ruim € 10 mln. vrijgemaakt voor het instellen van een Landschapsfonds, waarvan een deel bestemd zal zijn voor het herstel van de Liniedijken. Deze middelen worden nu gestort in de nieuw in te stellen reserve Landschap binnen operationeel doel 6.3.2, In de komende periode zullen er nadere afspraken gemaakt worden over de besteding van de middelen in de reserve landschap en de verdeling over de verschillende (operationele) doelen.

Operationeel doel 7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

Indicator	Meeteenheid	Nulmeting	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Opdrachten in kader siteholdertaak	Aantal	8 (2018)	6	5	-	-	-
Ontwikkeling informatiepunten	Aantal	2 (2018)	1	1	-	-	-
co-financiering herbestemmingsopgaven	Aantal	4 (2018)	2	1	-	-	-

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 7.4 Behouden en ontwikkelen erfgoed

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
7.4.1	Investeren in behoud en herbestemming monumenten	11.115	8.347	6.183	6.181	3.981	3.981
7.4.2	UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen	398	4.755	2.905	962	962	962
	Totaal lasten	11.513	13.102	9.088	7.143	4.943	4.943
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	11.513	13.102	9.088	7.143	4.943	4.943
	Stortingen						
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	7.979	6.825	6.751	5.751	5.051	5.051
7.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	0	7.796	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	-13.575	-8.336	-5.510	-5.510	-3.310	-3.310
7.4.2	Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	0	-4.300	-1.939	0	0	0
	Resultaat	**5.916**	**15.087**	**8.390**	**7.384**	**6.684**	**6.684**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering

Doelenboom

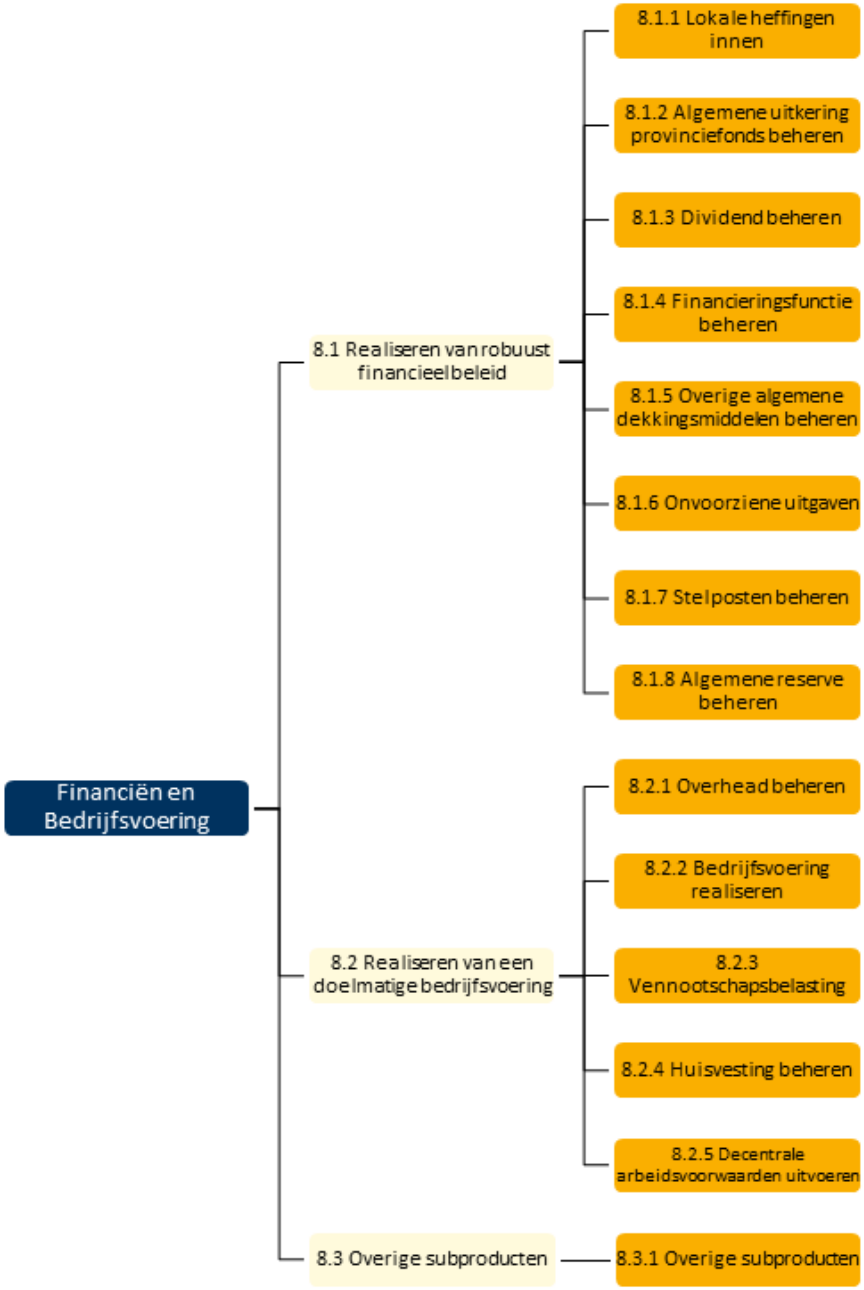

Maatschappelijk doel

Realiseren van robuust financieel beleid en van een doelmatige bedrijfsvoering rekening houdend met duurzaamheid

Het financieel beleid van de provincie is gericht op het realiseren van de provinciale beleidsdoelstellingen. Een belangrijk onderdeel is de financiële continuïteit van de beleidsuitvoering, het vermogen om zowel op korte als op lange termijn zonder grote risico's aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

De provincie richt haar organisatie optimaal in om als moderne, efficiënte, flexibele, toegankelijke en slagvaardige organisatie uitvoering te geven aan haar wettelijke taken, het coalitieakkoord, Kompas 2020 en de Toekomstagenda Samen Noord-Holland. Voor haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden is de provincie Noord-Holland een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en betrouwbaar, transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. De provincie vindt verduurzaming erg belangrijk. De organisatie investeert in duurzame huisvesting van de provinciale organisatie maar ook in meer verantwoorde inkoop van goederen en diensten.

In de paragraaf Bedrijfsvoering worden de doelen en activiteiten met betrekking tot de bedrijfsvoering specifiek toegelicht.

Wettelijk beleidskader

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Provinciaal beleidskader

- Financiële verordening Noord-Holland
- Nota Reserves 2018
- Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen
- IPO kompas 2020

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
8.1	Realiseren van robuust financieel beleid	2.722	431.758	-429.036	8.669	57.573	-380.133
8.2	Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering	72.005	1.999	70.006	2.624	1.420	68.802
8.3	Overige subproducten (oude doelenbomen)	0	0	0	0	0	0
	Totaal	**74.727**	**433.757**	**-359.030**	**11.293**	**58.993**	**-311.331**

Verbonden partijen

Programma	OD	Verbonden partij	Doel
8	8.1.1	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Belegging
8	8.1.1	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	Belegging

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

8.1 Realiseren van robuust financieel beleid

Robuust financieel beleid wordt vormgegeven door het realiseren van een sluitende begroting voor het begrotingsjaar en het meerjarenperspectief. Om een begroting die duurzaam structureel en reëel in evenwicht is te waarborgen en duurzaam te behouden, hanteren wij onderstaande begrotingsregels:

- Een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitend meerjarenperspectief;

- De risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- Realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een transparant onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

Voor de houdbaarheid van de provinciale financiële positie is het belangrijk om op langere termijn een structureel sluitende begroting te houden, waarin incidentele dekkingsmiddelen geen bepalende factor zijn, maar naar beschikbaarheid gebruikt worden voor incidenteel beleid.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

8.1.1 Lokale heffingen innen

Toelichting

Voor de provincie Noord-Holland bestaan de lokale heffingen in programma 8 uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaald wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt 113,2. Noord-Holland hanteert een tarief van 67,9%.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcententarief. In de paragraaf Provinciale heffingen in deze begroting is een overzicht opgenomen met de verschillende tarieven per provincie.

De komende jaren leiden de voorgestelde stimuleringsmaatregelen voor elektrisch vervoer tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies. Het Ministerie van BZK erkent het belang van een eigen belastinggebied met een stabiele grondslag voor de provincies. Deze is nodig ten behoeve van de open huishouding en voldoende financiële middelen voor de uitvoering van maatschappelijke opgaven door de provincies. Om die reden zal de Provinciewet worden aangepast. Het ministerie zal voorstellen de Provinciewet te wijzigen om de provincies de mogelijkheid te geven belasting te heffen op alle personenvoertuigen. Deze wijziging zal, tezamen met de overige belastingmaatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord, worden meegenomen in het Belastingplan 2020. Het Belastingplan wordt op Prinsjesdag aangeboden aan de Tweede Kamer (september 2019).

Het effect op de opbrengsten is op dit moment nog niet vast te stellen.

8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren

Toelichting

De totale uitkering uit het provinciefonds bestaat uit twee onderdelen: een algemene uitkering en zogenoemde decentralisatie-uitkeringen.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af)

hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het provinciefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Het accres wordt twee keer per jaar meerjarig bijgesteld. Dit gebeurt in de meicirculaire van het provinciefonds en in de septembercirculaire van het provinciefonds. In de meicirculaire wordt de besluitvorming van de Voorjaarsnota van het Rijk meegenomen en in de septembercirculaire wordt dit geactualiseerd op basis van de zogenoemde miljoenennota die op Prinsjesdag verschijnt.

Decentralisatieuitkeringen zijn uitkeringen van tijdelijk beleid die niet via het verdeelmodel van het provinciefonds uitgekeerd worden. Ook deze middelen zijn in principe vrij besteedbaar.

8.1.3 Dividend beheren

Toelichting

De verwachte dividendopbrengst wordt behoedzaam geraamd op basis van de omvang van de dividenduitkeringen uit het verleden.

8.1.4 Financieringsfunctie beheren

Toelichting

Hieronder wordt het renteresultaat van de provincie opgenomen. Op dit moment bestaat het renteresultaat uit de ontvangen rentebedragen van de verstrekte langlopende rekeningen. In deze begroting is in hoofdstuk 4 (financiële begroting) een overzicht opgenomen met daarin de verstrekte langlopende leningen.

8.1.5 Overige Algemene dekkingsmiddelen beheren

Toelichting

Op dit operationeel doel staat geen budget geraamd.

8.1.6 Onvoorziene uitgaven

Toelichting

Op dit operationeel doel staat geen budget geraamd. Tegenvallers moeten in principe binnen het programma zelf opgelost worden. Verder heeft de provincie een stelpost waarmee macro-economische tegenvallers opgevangen kunnen worden (zie hiervoor Operationeel doel 8.1.7).

Daarnaast wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een overzicht van risico's gegeven die mogelijk gedekt moeten worden uit de weerstandscapaciteit.

8.1.7 Stelposten beheren

Toelichting

In de begroting hebben wij een aantal stelposten opgenomen ter dekking van (mogelijke) toekomstige lasten. Het gaat hierbij om de volgende stelposten:

- In het coalitieakkoord is een taakstellende doorlichting van de exploitatiebegroting: ‘oud voor nieuw beleid opgenomen. Hiervoor is een stelpost opgenomen van € 4 mln. voordelig, structureel vanaf 2021.
- Stelpost prijsstijgingen: Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Dit wordt jaarlijks bij de Kaderbrief berekend en bij de Zomernota en Begroting worden de daarvoor in aanmerking komende budgetten opgehoogd ten laste van deze stelpost. De omvang van deze stelpost loopt op van € 1,8 miljoen in 2019 naar €23,9 miljoen in 2023.
- Stelpost macro-economische tegenvallers: Voor mogelijke toekomstige tegenvallers is een stelpost opgenomen. In 2021 bedraagt de omvang € 3,2 miljoen en in de jaren daarna € 8,4 miljoen. Deze stelpost kan bijvoorbeeld ingezet worden om toekomstige bezuinigingen van het Rijk op te kunnen vangen.
- Doorschuif BTW: doorschuif BTW betreft BTW die aan de provincie wordt doorberekend en die de provincie vervolgens weer verhaalt op het BTW compensatiefonds. Hiervoor staan baten van € 3,2 miljoen geraamd.

8.1.8 Algemene reserve beheren

Toelichting

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico’s te kunnen opvangen. In de financiële verordening en de kadernota reserves wordt een minimale omvang van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om optredende risico’s af te dekken.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de risico’s en de weerstandscapaciteit toegelicht.

In het nieuwe Coalitieakkoord is een taakstellende doorlichting van de bestemmingsreserves opgenomen. Het doel hiervan is om €16,5 miljoen aan middelen vrij te spelen voor het Coalitieakkoord. Dit bedrag is vooralsnog aan de Algemene reserve onttrokken maar zal worden teruggeboekt als de bestemmingsreserves zijn doorgelicht en het bedrag uit deze bestemmingsreserves kan vrijvallen.

Budgettabel (x 1.000 euro)

Beleidsdoel 8.1 Realiseren van robuust financieel beleid

Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.1.7 Stelposten beheren	0	1.856	2.722	7.808	18.890	25.892

Baten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.1.1 Lokale heffingen innen	-208.026	-208.757	-210.057	-210.057	-210.057	-210.057
8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren	-201.063	-200.256	-211.453	-210.950	-216.534	-224.401
8.1.3 Dividend beheren	-1.569	-1.739	-7.080	-7.080	-7.080	-7.080
8.1.4 Financieringsfunctie beheren	-349	-318	-18	-12	-4	-4
8.1.7 Stelposten beheren	-3.223	-3.150	-3.150	-3.150	-3.150	-3.150
Totaal lasten	0	1.856	2.722	7.808	18.890	25.892
Totaal baten	-414.231	-414.220	-431.758	-431.249	-436.825	-444.692
Saldo van baten en lasten	-414.231	-412.364	-429.036	-423.441	-417.935	-418.800
Stortingen						
8.1.8 Algemene Reserve	43.390	20.792	57.573	0	0	0
Onttrekkingen						
8.1.8 Algemene Reserve	-52.214	-85.937	-8.669	-31.300	-25.988	-23.221
Resultaat	**-423.055**	**-477.509**	**-380.133**	**-454.741**	**-443.923**	**-442.021**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

8.2 Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering

Om succesvol uitvoering te geven aan de beleidsprogramma's hechten we in de bedrijfsvoering van de provinciale organisatie groot belang aan externe gerichtheid en zichtbaarheid voor de inwoners van Noord-Holland. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor.

Beleidsdoelevaluaties

Geen geplande evaluaties.

8.2.1 Overhead beheren

Toelichting

Om conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een beter inzicht te geven in de overhead zijn de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie onder een operationeel doel opgenomen. De kosten van de overhead zijn gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Om een innovatieve, verbindende en inspirerende provincie te blijven en daarbij zorg te

dragen voor een hogere kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven wordt de bedrijfsvoering (optimaliseren van processen, digitalisering, wendbaarheid van organisatie en medewerkers) continu verbeterd. In de paragraaf Bedrijfsvoering zijn de doelen en de activiteiten om de bedrijfsvoering verder te ontwikkelen en te verbeteren, mede in relatie tot externe ontwikkelingen, benoemd. In de Begroting 2020 vindt intensivering plaats op de ondersteuning in de vorm van extra personele inzet, zoals is aangegeven in de Kaderbrief 2020. Dit om verder te kunnen groeien naar een 'datagedreven organisatie' zoals die is beschreven in onze datastrategie. Daarnaast staan verschillende bedrijfsvoeringsprocessen in toenemende mate onder druk. De bezetting dient in dat kader op enkele cruciale onderdelen, zoals het i-domein, communicatie, HRM, de financiële– en control-functie, subsidies en Woo/ Wob zowel kwalitatief als kwantitatief structureel versterkt te worden.

Zie voor een uitgebreidere toelichting de paragraaf Bedrijfsvoering (Kosten bedrijfsvoering).

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

Toelichting

Onder het operationeel doel ‘Bedrijfsvoering realiseren’ zijn de lasten en baten opgenomen van de verhuur van de zogenaamde ‘plinten’ en de eerste etage op het Houtplein, de exploitatie van de parkeergarage aan de Dreef en het contract met de provincie Flevoland voor het gebiedsgericht beleid.

8.2.3 Vennootschapsbelasting

Toelichting

De provincie is vennootschapsbelastingplichtig voor de activiteiten waarmee zij in fiscaal opzicht een onderneming drijft. De wet- en regelgeving omtrent de vennootschapsbelasting alsmede wijzigingen in lopende activiteiten en/of nieuwe activiteiten worden blijvend gemonitord. Vooralsnog wordt de aangifte vennootschapsbelasting ingediend voor de deelname van ca. 40% van PNH in PolanenPark CV. Deze deelneming is fiscaal transparant waardoor het resultaat (zowel positief als negatief) bij de provincie belastbaar is. De verwachting is dat de deelname in PolanenPark CV - op basis van de huidige informatie en cijfers van de grondexploitatie – naar verwachting voor boekjaar 2020 leidt tot een VPB-last van circa € 26.000.

8.2.4 Huisvesting beheren

Toelichting

Ons gerenoveerde kantoor aan het Houtplein in Haarlem draagt bij aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering en aan een verlaging van de exploitatielasten. Het kantoor is na verbouwing in 2013 opgeleverd. De reserve Huisvesting is ingesteld om hieruit jaarlijks een deel van de kapitaallasten van de verbouwing te dekken en de meerjarige lasten zoveel mogelijk gelijk te laten blijven.

8.2.5 Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren

Toelichting

In 2016 is een GO-akkoord bereikt dat geresulteerd heeft in de beschikbaarstelling van een eenmalig bedrag van € 4.069.000. De bonden hebben ingestemd om het geld in te zetten voor een persoonlijk ontwikkelbudget, het Talent Budget (TB), welke te besteden is gedurende een periode van vijf jaar. GS hebben hiermee ingestemd op 7 maart 2017. Het Individueel Talent Budget is gestart op 1 oktober 2017 en eindigt op 30 september 2022. De reserve GO-gelden is ontstaan vanuit oude cao-afspraken.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 8.2 Realiseren van een doelmatige bedrijfsvoering

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.2.1	Overhead beheren	59.383	67.894	70.408	70.180	70.129	70.230
8.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	2.856	2.758	1.071	1.071	1.071	1.071
8.2.3	Vennootschapsbelasting	244	26	26	26	26	26
8.2.4	Huisvesting beheren	0	500	500	500	1.030	0
	Totaal lasten	62.483	71.178	72.005	71.777	72.256	71.327
	Totaal baten	-3.515	-3.587	-1.999	-2.006	-2.014	-2.022
	Saldo van baten en lasten	58.967	67.591	70.006	69.771	70.242	69.305
	Stortingen						
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	0	3.811	1.420	1.420	1.420	1.420
8.2.2	Resv. Bedrijfsvoering	1.075	0	0	0	0	0
8.2.2	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	962	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	0	-2.556	-1.342	-985	-985	-1.085
8.2.2	Resv. Bedrijfsvoering	-1.163	0	0	0	0	0
8.2.2	Resv. Organisatieveranderingen	-560	-968	0	0	0	0
8.2.2	Resv.Vervanging ICT-apparatuur	-862	-1.355	0	0	0	0
8.2.4	Resv. huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-819
8.2.5	Resv. GO-gelden	-374	-500	-500	-500	-1.030	0
	Resultaat	**57.283**	**65.241**	**68.802**	**68.924**	**68.865**	**68.821**

*Doordat de doelenboomstructuur in 2019 is gewijzigd en budgetten soms zijn samengevoegd of juist verdeeld over meerdere operationele doelen zijn de realisatiecijfers uit 2018 op OD-niveau niet altijd goed te vergelijken met de cijfers vanaf 2019.

8.3 Overige subproducten

8.3.1 Overige subproducten

Toelichting

De post overige subproducten is toegevoegd aan de begroting om in de begroting 2020 een vergelijking te kunnen maken met de jaarrekening 2018 en de begroting 2019. In de budgettabel hieronder zijn in de kolom 'rekening 2018' en begroting 2019 de stortingen en de onttrekkingen zichtbaar in/aan de reserves die in 2019 worden opgeheven als uitwerking van het beleid dat iedere reserve gekoppeld is aan één operationeel doel. De realisatiecijfers 2018 en de ramingen voor 2019 van deze vervallen doelen en de opgeheven reserves zijn geplaatst onder overige subproducten omdat deze niet aan een operationeel doel gekoppeld zijn in 2020.

Budgettabel (x € 1.000)

Beleidsdoel 8.3 Overige subproducten (oude doelenbomen)

	Lasten	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.3.1	Overige subproducten (oude doelenbomen)	27.127	38	0	0	0	0
	Totaal lasten	27.127	38	0	0	0	0
	Totaal baten	-212	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	26.914	38	0	0	0	0
	Stortingen						
8.3.1	Resv. Actieprogramma 2010	3.637	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. EXIN-H	3.111	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Infrastructuur	59.879	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Programma Water als Econ. Drager	1.000	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. TWIN-H	101	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Werkgelegenheid en economie	26.937	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
8.3.1	Resv. Actieprogramma 2010	-4.986	-27.325	0	0	0	0
8.3.1	Resv. EXIN-H	-18.322	-57.925	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Infrastructuur	-42.675	-115.491	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Kwaliteitsfonds Bloemendalerpolder	0	-5.340	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Programma Water als Econ. Drager	-504	-2.276	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Stedelijke vernieuwing	-2.145	0	0	0	0	0
8.3.1	Resv. TWIN-H	-27.587	-152.543	0	0	0	0
8.3.1	Resv. UNA	-26	-1.740	0	0	0	0
8.3.1	Resv. Werkgelegenheid en economie	-19.913	-25.224	0	0	0	0
	Resultaat	**5.421**	**-387.825**	**0**	**0**	**0**	**0**

3 Paragrafen

Inleiding

In de paragrafen lichten wij de beleidslijnen toe van beheersmatige aspecten met grote financiële invloed, met grote politieke betekenis of aanzienlijk belang voor de realisatie van beleidsprogramma's. Het gaat om de volgende verplichte paragrafen: §

- Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Provinciale heffingen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat in op de vraag in welke mate de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Dit is van belang om in de begroting een zo betrouwbaar mogelijk beeld te kunnen geven van de financiële positie van de provincie. Deze paragraaf bevat een opsomming van de relevante risico's (gekwantificeerd in euro's) en geeft inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen die beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden om de financiële gevolgen van de risico's, als deze zich voordoen, op te vangen. Daarnaast wordt het weerstandsvermogen berekend. Dit is een kengetal dat wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de in euro's gekwantificeerde omvang van de risico's. Met dit kengetal kunnen uitspraken gedaan worden over de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen.

De paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Het beleid omtrent weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's;
- Overzicht van relevante risico's;
- Berekening van de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen;
- Kengetallen.

Beleid

Het beleid is onder meer vastgelegd in de door PS vastgestelde Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement en de financiële verordening. De Kadernota bevat onder meer de volgende beleidsregels over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet:

- Bij de begroting en bij de jaarstukken wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen en het actuele incidentele weerstandsvermogen berekend voor een periode van vier jaar respectievelijk voor een periode van één jaar;
- Voor het berekenen van de hoogte van de ongedekte risico's wordt een simulatiemethode gebruikt op basis van een modelmatige benadering van de werkelijkheid en wordt rekening gehouden met de gekozen risicobereidheid;
- Het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt één. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan één, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer teruggebracht wordt op een acceptabel niveau, namelijk minimaal 1.

Visie

De provincie Noord-Holland heeft een verscheidenheid aan wettelijke en autonome taken. Voor het uitvoeren van deze taken hebben Provinciale Staten doelstellingen geformuleerd. Om de kans op het bereiken van deze doelstellingen zo groot mogelijk te laten zijn, is het van belang actief te anticiperen op risico's en kansen. De visie ten aanzien van het risicomanagementsysteem, dat uitgaat van de doelstellingen van de provincie Noord-Holland, is als volgt: "De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch afwegen van risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, delen, vermijden of accepteren van risico's leidt tot het 'in control - zijn van de organisatie", bron: (Kadernota risicomanagement 2017-2020).

Risico's

Ongedekte risico's zijn alle risico's waarvoor nog geen (of onvoldoende) maatregelen zijn getroffen om het risico af te dekken en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het gaat hierbij alleen om risico's met een bruto effect van € 100.000 of meer.

Om de risico's te kunnen vergelijken met de totale weerstandscapaciteit worden deze beschouwd over een periode van vier jaar. Per risico wordt beoordeeld of dit eenmalig is of terugkerend. Indien een risico eenmalig is, worden het effect van het risico en de kans dat het risico optreedt in de komende vier jaar, geschat. Indien een risico terugkerend is, worden het effect van het risico en de frequentie van het optreden van het risico geschat. Hierdoor wordt bij een terugkerend risico de mogelijkheid dat een risico in een periode van vier jaar meerdere keren optreedt, meegenomen.

Voor het berekenen van het bedrag wordt gebruik gemaakt van een simulatiemethode (Monte Carlo). In deze simulatie wordt het zich wel of niet voordoen van alle risico's van de provincie met een computerprogramma 10.000 keer gesimuleerd. Een risico kan zich in de ene situatie wel voordoen en in de andere niet. Het bedrag van de ongedekte risico's die zich voordoen, verschilt dan ook van simulatie tot simulatie.

Het resultaat van de simulaties heeft inzicht in het hele gebied van mogelijke uitkomsten met een kansverdeling. De hoogte van de ongedekte risico's, die bij het bepalen van het weerstandsvermogen wordt meegenomen, is het bedrag waarmee met 99% kans de som van de risico's maximaal is (er is dus 1% kans dat het totaalbedrag van de ongedekte risico's de komende vier jaar groter is dan het berekende bedrag).

Voor de begroting 2020 hebben wij ons gericht op het uitvoeren van het bestaande integraal risicomanagementbeleid volgens de geldende wetgeving en actuele kaders. Dit houdt het volgende in:

- Monitoren van wijzigingen op de risico's ten opzichte van de jaarrekening 2018;
- Inventariseren van risico's kleiner dan € 2 miljoen en deze betrekken bij het bepalen van het weerstandsvermogen;
- Inventariseren van risico's groter dan € 2 miljoen die een weerslag zouden kunnen hebben op het weerstandsvermogen van de provincie Noord-Holland;
- Toelichten van risico's met een omvang groter dan € 2 miljoen;
- Berekenen van het netto risicobedrag met behulp van de simulatiemethode;
- Bepalen wat het incidentele en het totale weerstandsvermogen is.

Mutaties van risico's in de begroting 2020 ten opzichte van de jaarrekening 2018

Mutaties risico's (bruto)	Risico's	Risico nummer	Risico	Mutaties begroting 2020 tov rekening 2018	Afname/ Toename
			Totaal mutaties door gewijzigde risico's	-	-
Nieuw bij begroting	BEL	D79	Deelneming PDENH	3.400.000	toename
Nieuw bij begroting	BEL	D80	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	4.600.000	toename

Nieuw bij begroting	B&U	C06	Rondje Naardermeer	150.000	toename
			Totaal mutaties door nieuwe risico's	**8.150.000**	**toename**
Verwijderd bij begroting	BEL	A80	Samenwerkings- en uitvoeringsovereenkomst Bloemendalerpolder	125.000-	afname
Verwijderd bij begroting	CZ	A89	Claus en Kaan Glaswand Dreef	100.000-	afname
Verwijderd bij begroting	B&U	A91	Vervangen brug Oudekerk aan de Amstel	4.900.000-	afname
Verwijderd bij begroting	B&U	A88	Leeghwaterbrug A-02 vervanging	3.800.000-	afname
			Totaal mutatie door vervallen risico's	**8.925.000-**	**afname**

In totaal zijn de risico's bij de begroting met € 0,78 miljoen afgenomen ten opzichte van de jaarrekening 2018. Dit wordt verklaard door:

- Gewijzigde risico's: niet van toepassing
- Nieuwe risico's: toename ad € 8,15 miljoen
  Bij de begroting 2020 zijn drie nieuwe risico’s geïnventariseerd. Dit risico wordt toegelicht verderop in de paragraaf voor zover ze groter zijn dan € 2 miljoen.
- Vervallen risico's: afname ad € 8,93 miljoen.
- Bij de begroting 2020 zijn vier risico's vervallen.

Risico's < 2 miljoen (bruto)

Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)	Risicobedrag
A. Juridische risico's	**1.200.000**
Schadeclaim i.v.m. asbest bij N201	500.000
Schadeclaim benzinestation	500.000
Aliander N23 Westfrisiaweg Oostergouw	200.000
B. Beleidsrisico	-
	-
C. Bedrijfsvoeringsrisico	**2.198.000**
Kosten opruimen afvalinrichtingen	1.000.000
Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	1.048.000
Rondje Naardermeer	150.000
D. Financieringsrisico's	**370.000**
Deelneming NV Recreatie Noord-Holland	370.000
E. Grondexploitatie risico's	-
	-

F. Risico's Verbonden Partijen	**1.990.000**
Borgstelling aan BNG i.v.m. krediet aan de RON	1.990.000
Totaal	**5.758.000**

Bij de inventarisatie van de risico's voor de begroting 2020 is het totaal bruto risicobedrag € 78,78 miljoen. In vergelijking met de voorgaande inventarisatie voor de jaarrekening 2018, is het totaal bruto risico's afgenomen met € 0,78 miljoen.

Risico - inventarisatie bruto

Risico-inventarisatie (bruto)	Begroting 2019	Rekening 2018	Begroting 2020	Mutaties begroting 2020 t.o.v. rekening 2018	Afname / toename
A. Juridische risico's	35.025.000	15.625.000	6.700.000	8.925.000-	afname
B. Beleidsrisico's	-	-	-	-	-
C. Bedrijfsvoeringrisico's	2.048.000	2.048.000	2.198.000	150.000	toename
D. Financieringsrisico's	47.848.000	42.948.000	50.948.000	8.000.000	toename
E. Grondexploitatierisico's	2.680.000	2.922.500	2.922.500	-	-
F. Risico's verbonden partijen	14.846.095	16.007.595	16.007.595	-	-
Brutorisicobedrag	**102.447.095**	**79.551.095**	**78.776.095**	**775.000-**	**afname**

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's met een omvang groter of gelijk aan € 2 miljoen toegelicht. Deze worden gerubriceerd zoals in de tabel hierboven weergegeven.

A. Juridische risico's

De risico's die hier worden benoemd zijn juridisch van aard. Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's is € 6,7 miljoen. Hiervan heeft € 1,2 miljoen betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen welke reeds in tabel 'Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)' zijn gespecificeerd.

A31. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.000.000	Terugkerend	1x per 20 jaar	4. Milieu	Continu

De provincie heeft de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de Wabo en de betrokken wetten gemandateerd aan de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de namens de provincie genomen besluiten. Bij vergunningverlening bestaat er een risico dat onterecht (dan wel onvolledig, niet doelmatig of niet tijdig) vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd, waardoor financiële gevolgen voor bedrijven of derden kunnen ontstaan. Ook kunnen er financiële gevolgen zijn door het niet correct tot stand komen van een handhavingsbesluit of rechtsongelijkheid bij toezicht. Mogelijk risicogevolg is dat bedrijven

schadeclaims kunnen indienen bij de provincie en dat er afbreuk wordt gedaan aan het imago van de provincie. In voorkomende gevallen kunnen schadeclaims oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

Beheersmaatregelen
Met de omgevingsdiensten zijn privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten over de eisen waaraan de vergunningverlening, toezicht en handhaving moet voldoen. In het geval van tekortkomingen in de uitvoering van deze overeenkomsten door onzorgvuldig of on(des)kundig handelen van de omgevingsdiensten ligt de aansprakelijkheid bij hen tot het bedrag van de betreffende dienstverlening. Daarnaast hebben PS op 8 juli 2016 een verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht vastgesteld met daarin de kwaliteitscriteria waaraan de omgevingsdiensten moeten voldoen. Als opdrachtgever bewaakt de provincie of de omgevingsdiensten daadwerkelijk aan de afspraken en criteria voldoen.

A87. Vaart in de Zaan Vernieuwen Wilhelminasluis (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.500.000	Eénmalig	25%	2. Bereikbaarheid	31 december 2020

In de vaststellingsovereenkomst met Heijmans is vastgelegd dat de provincie het incidentele risico draagt cf. sectie 3 van de CAR-verzekering voor schade die tijdens de werkzaamheden kan optreden aan de maalwand van het HHNK die verbonden is met de Westelijke kolkwand. Er wordt een tijdelijke constructie gemaakt om mogelijke schade aan de Maalwand te voorkomen en er is een monitoringsplan opgesteld. Hierop is door deskundigen een second opinion uitgevoerd. Dit risico bestaat gedurende de uitvoeringsperiode van de werkzaamheden aan de Wilheminasluis van augustus 2019 tot december 2020. De maximaal overeengekomen schadevergoeding is € 2,5 miljoen. De werkzaamheden aan de Wilhelminasluis werden in februari 2019 hervat, waarbij gestart is met voorbereidende activiteiten zoals het uitvoeren van beheersmaatregelen.

B. Beleidsrisico's
Bij de begroting 2020 zijn geen beleidsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen.

C. Bedrijfsvoeringrisico's
Bij de begroting 2020 zijn geen bedrijfsvoeringsrisico's geïnventariseerd met een omvang groter dan € 2 miljoen. Er zijn drie risico's geïnventariseerd die kleiner dan € 2 miljoen zijn. Deze zullen hier niet nader worden toegelicht. Het risicobedrag is € 2,2 miljoen.

D. Financieringsrisico's
De risico's die tot deze categorie behoren, zijn risico's die gepaard gaan met de financiering van provinciaal beleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 50,94 miljoen. Hiervan heeft € 0,37 miljoen betrekking op risico's kleiner dan € 2 miljoen. Deze zullen hier niet nader worden toegelicht.

D53a. Boekwaarde deelnemingen: Afvalzorg (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 12.600.000	Eénmalig	10%	4. Milieu	Continu

De provincie beschikt over aandelen in Afvalzorg Holding (90%; de overige 10% zijn in handen van de provincie Flevoland). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies voor de provincie Noord-Holland. Omdat Afvalzorg een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig. De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 12,6 miljoen per 31 december 2018. Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van Afvalzorg en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D53b. Boekwaarde deelnemingen: SADC (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 24.878.000	Eénmalig	5%	5. Ruimte	Continu

De provincie beschikt over aandelen in Schiphol Area Development Company (25%; de overige aandelen zijn in handen van Schiphol en de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer). Indien de werkelijke waarde van een deelneming lager wordt dan die van de aandelen moet dit op de balans van de provincie worden gecorrigeerd. Dat geldt als een verlies voor de provincie Noord-Holland. Omdat SADC een zakelijke onderneming is, is dit risico altijd aanwezig. Beheersmaatregelen: de provincie neemt deel aan alle Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders van SADC en onderhoudt ook inhoudelijke contacten. Zodoende houdt de provincie zicht op de stand van zaken van de deelneming op onder meer financieel gebied. De belangen van de provincie worden nauwlettend bewaakt.

D78. Lening Nationaal Restauratie Fonds (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 5.100.000	Eénmalig	10%	7. Cultuur en erfgoed	1 januari 2061

Het risico is dat de lening van (nu) € 5,1 miljoen (later € 9,1 miljoen) niet (volledig) wordt terugbetaald aan de provincie. De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratie Fonds (hierna NRF) dat het op haar beurt doorleent aan eigenaren van monumenten voor het herbestemmen/restaureren/verduurzamen van monumenten. Het NRF toetst of de ontvangers van leningen kredietwaardig zijn. Ook bekijkt het NRF in hoeverre voldoende zeker heid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Verder worden incassokosten op de eigenaar verhaald. Doordat er rente-toevoeging aan het fonds plaatsvindt, kunnen de kosten van niet terugbetaalde leningen (als dat niet volledig wordt gecompenseerd door de verkoop van het onderpand) ook met de ontvangen rente worden gecompenseerd. Als er betalingsproblemen zijn dan overleggen het NRF en de provincie daarover. Momenteel is het risico maximaal € 5,1 miljoen, later zal dit toenemen tot maximaal € 9,1 miljoen

Op dit moment is de provincie net gestart met het verbreden van het fonds, en is er nog betrekkelijk weinig geld door het NRF geleend aan eigenaren van monumenten. Ook zijn er momenteel geen betalingsproblemen met betrekking tot de verstrekte leningen.

D79. Deelneming PDENH (nieuw t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 3.400.000	Eénmalig	10%	5. Ruimte	2 april 2024

PDENH investeert met provinciale middelen in duurzame innovatieve bedrijven en initiatieven in Noord-Holland. Omdat PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen door PDENH ook tot een financieel risico voor de provincie Noord-Holland. Als een lening aan een doelonderneming niet kan worden terugbetaald aan PDENH, of als een doelonderneming failliet gaat, is een afwaardering of afschrijving van die investering noodzakelijk. De financiële risico's zijn relatief beperkt omdat wordt geïnvesteerd in bestaande bedrijven, die al op de markt actief zijn. Verder wordt voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd (onderdeel van beheersmaatregelen).

Ondanks dat het risico relatief beperkt is gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het faillissement van Energyra (maart 2019), waarin PDENH heeft geïnvesteerd, laat zien dat de provincie veel geld kan verliezen als risico's zich daadwerkelijk voordoen. Daarentegen zijn in 2018 twee succesvolle exits door PDENH gerealiseerd (participaties die met een positief rendement zijn verkocht).

Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door PDENH neemt in de toekomst verder toe. Die uitbreiding van het fonds brengt geen andere of nieuwe risico's met zich mee dan die reeds in kaart zijn gebracht. Wel neemt de omvang van het financieel risico toe omdat de omvang van het uitgezet kapitaal toeneemt. De hoogte van een eventueel verlies, omdat een financiering niet of niet geheel wordt terugbetaald, laat zich echter op voorhand lastig kwantificeren.

Zekerheidshalve is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor PDENH uitgegaan van 10% van het gemiddelde vermogen. Het risicobedrag voor PDENH dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend omdat in de jaarstukken van de provincie ook reeds een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij PDENH.

Voorziene risico's betreffen de afwaarderingen op investeringen van PDENH in haar eigen jaarrekening. De kosten als gevolg van faillissement van een investering waarop reeds is afgewaardeerd, worden gedekt uit de verliesvoorziening. De verliesvoorziening is qua omvang gelijk aan het totaal van de afwaarderingen op investeringen in de jaarrekening van PDENH. Het risicobedrag voor PDENH in het weerstandsvermogen dient ter dekking van de kosten als gevolg van faillissement van een investering waarop nog niet is afgewaardeerd.

D80. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (nieuw t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 4.600.000	Eénmalig	25%	6. Groen	31 december 2023

Per 1 januari 2016 is de subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) ingevoerd. Financiering vindt, conform Modelregeling subsidies

Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) 2014 – 2020, plaats op basis van de verdeling 50% EU en 50% nationale financiering (provincies). De huidige cofinanciering vanuit de EU is echter geen 50%, maar 75%. De provincies betalen nu dus maar 25% van de kosten voor subsidies in plaats van de afgesproken 50%. Er is nog geen duidelijkheid over of de resterende 25% in de` toekomst alsnog bij de provincies in rekening wordt gebracht. Via deelname aan de Landelijke Werkgroep Financiën van Regiebureau POP zorgen wij ervoor dat dit onderwerp op de agenda blijft staan, proberen wij alternatieve financiering te bewerkstelligen en zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen.

E. Grondexploitatierisico's

De risico's die tot deze categorie behoren, hebben een relatie met het grondbeleid dat is verwoord in de paragraaf Grondbeleid. Het totaalbedrag aan deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 2,92 miljoen.

E01. Strategische aankopen, materiële vaste activa (ongewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.922.500	Eénmalig	10%	5. Ruimte	1 januari 2025

Voor de uitvoering van het provinciaal grondbeleid is onder meer het krediet voor strategische grondaankopen beschikbaar. Vooruitlopend op concrete gebiedsontwikkelingsprojecten worden ten laste hiervan grondaankopen gedaan. Hierin ligt een zeker risico besloten dat de economische waarde van deze grond op enig moment (in negatieve zin) afwijkt van de boekwaarde. Om dit risico af te dekken is hiervoor een bedrag in het weerstandsvermogen opgenomen. Dit bedrag is gerelateerd aan de boekwaarde van de strategische aankopen en materiële vaste activa. Per 31 december 2018 bedraagt dit € 29,2 miljoen.

F. Risico's Verbonden Partijen

De provincie voert in bepaalde gevallen beleidsdoelstellingen uit met behulp van samenwerkingsverbanden. Wanneer er sprake is van een financieel én een bestuurlijk belang voor de provincie of wanneer het samenwerkingsverband wordt verzelfstandigd in een publiek of privaatrechtelijk rechtspersoon, wordt dit samenwerkingsverband betiteld als verbonden partij. In deze rubriek worden die risico's met betrekking tot de verbonden partijen benoemd waarvoor de provincie aansprakelijk is.

Het totaalbedrag van deze geïnventariseerde bruto risico's bedraagt € 16 miljoen. Hiervan heeft € 1,99 miljoen betrekking op één risico kleiner dan € 2 miljoen die reeds in tabel 'Risico's met een omvang kleiner of gelijk € 2 miljoen (bruto)' zijn gespecificeerd.

F01. Reservering investeringsfonds RON (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 11.086.095	Eénmalig	30%	5. Ruimte	31 december 2031

Het betreft het risico samenhangende met de door de provincie verstrekte renteloze lening aan de RON. De lening loopt tot het einde van de looptijd van de RON, of zoveel eerder als de RON kan aflossen. Het risico is dat de lening niet afgelost kan worden bij einde looptijd RON.

Tegenover het afgeven van deze lening heeft de provincie het recht van 2e hypotheek verkregen op de betrokken gronden. Het is een incidenteel risico, waarvan de kans op optreden wordt geschat op 30%. De risico's worden beheerst door strikte sturing van de aandeelhouders op de ontwikkelingen binnen de RON en haar dochters, waaronder begrepen het jaarlijks bijstellen van de exploitatie.
Begin 2016 hebben PS en de raden van de gemeenten Amsterdam en Zaanstad ingestemd met een pakket van maatregelen om een doorstart van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied mogelijk te maken. Het businessplan van de RON geeft aan dat einde 2035 de terreinen van RON zijn uitgegeven en de leningen zijn terugbetaald. In het geval dat de uitgifte van bedrijventerreinen niet volgens het businessplan kan plaatsvinden moet in het slechtste geval de lening van de provincie volledig worden afgeschreven. Het risico betreft nu nog de omvang van de uitstaande lening ad € 11,09 miljoen.

F50. Dividenduitkeringen (ongewijzigd t.o.v. de inventarisatie bij de jaarrekening 2018)

Risicobedrag	Eénmalig of terugkerend risico	Kans van optreden	Programma	Einddatum
€ 2.931.500	Terugkerend	1x per 5 jaar	4. Milieu 5. Ruimte 7. Cultuur en erfgoed	31 december 2018

In de jaarrekening 2018 zijn de totale dividendinkomsten geraamd op € 11.726.000, toegerekend aan een zevental deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald.

Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveren we volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de geraamde inkomsten als onderdeel van de Algemene Reserve. Voor hetzelfde bedrag wordt een netto-risico in de risicodatabase opgenomen. Daarmee wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet tot uitkering komt. Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen. De kans dat dit risico zich voordoet is laag. De impact van het risico wordt beperkt door de dividendinkomsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats waarin mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering worden besproken en eventueel maatregelen kunnen worden genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen worden gekozen voor een dividenduitkering uit in het verleden behaalde winsten.

Berekening risico's

In dit onderdeel zal de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd worden met de uitkomst van de simulatie van de hiervoor genoemde risico's. Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. Bij de begroting 2020 zijn de berekeningen gedaan met 18 geïnventariseerde risico's. De totale bruto omvang van deze risico's bedraagt € 78,78 miljoen.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 1 jaar: € 25,88 miljoen

Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 25,88 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

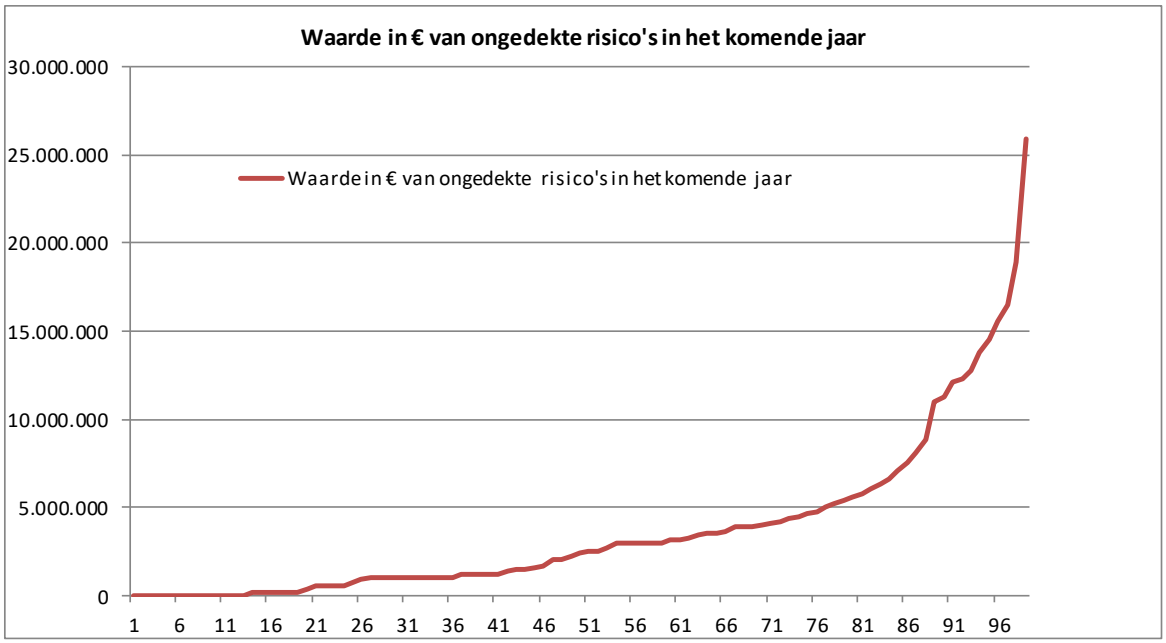

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 2,40 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 25,88 miljoen of lager.

Berekende hoogte van de ongedekte risico's voor 4 jaar: € 42,70 miljoen

Op basis van de methode waarbij 10.000 keer wordt gesimuleerd of een risico al dan niet voorkomt, is berekend dat het risico € 42,70 miljoen bedraagt. Dit betekent dat met 99% zekerheid gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De verdeling van de bedragen over de percentielen ziet er grafisch als volgt uit:

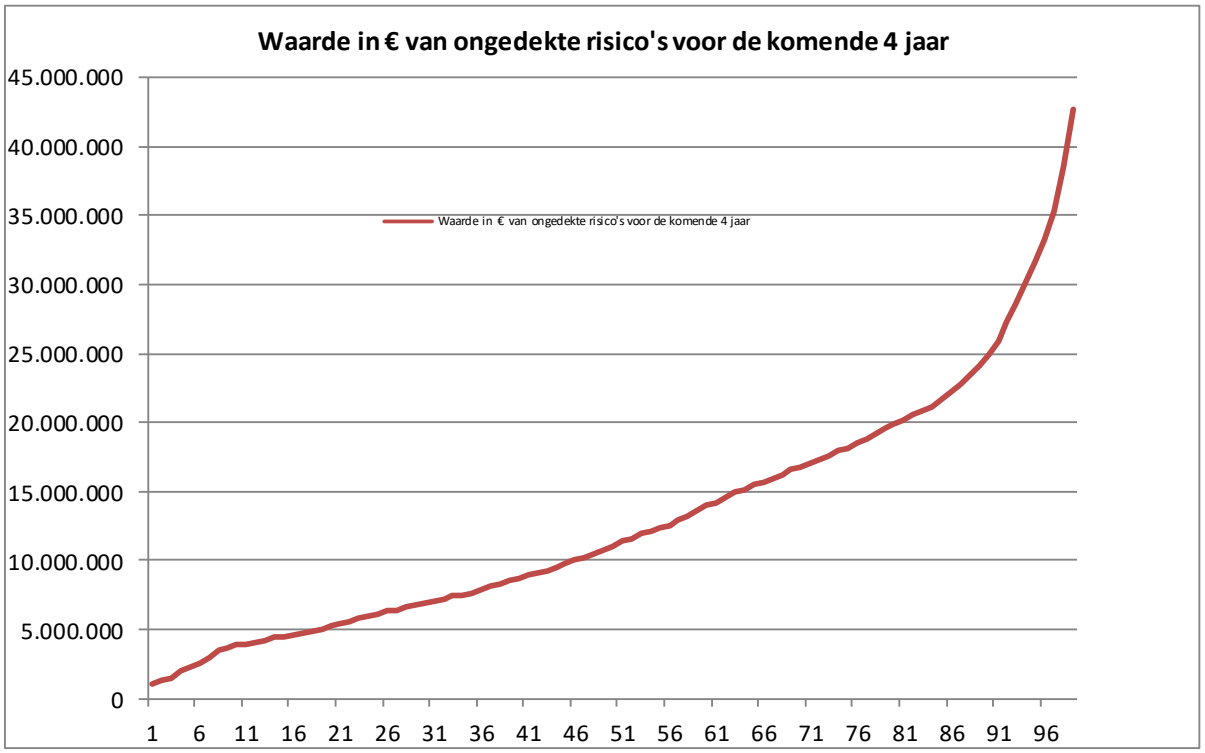

Toelichting: op de horizontale as staan de percentielen. Op de verticale as staan de bijbehorende bedragen. In 50% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 11,02 miljoen of lager. In 99% van de simulaties zijn de geëffectueerde risico's bij elkaar opgeteld € 42,70 miljoen of lager.

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die eenmalig kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- Algemene reserve;
- post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- stille reserves.
- de algemene reserve is een nu vrij beschikbare reserve. Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen één jaar te verkopen.
- de structurele weerstandscapaciteit is de capaciteit, die terugkerend kan worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:
- onbenutte belastingcapaciteit;
- post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit is de som van de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		139,80	139,80	139,80	419,40
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	139,80	139,80	139,80	419,40
Totale weerstandscapaciteit					**493,82**

Het vrij besteedbare deel van de algemene reserve bestaat uit het saldo van de reserve ultimo 2020 ad € 82,4 miljoen minus de zogenaamde gelabelde bedragen ad € 3,2 miljoen en het negatieve geprognosticeerde resultaat van 2020 ad € 4,85 miljoen. Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat de totale incidentele capaciteit € 74,42 miljoen bedraagt. De totale weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) bedraagt € 493,82 miljoen.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit
Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen zal er financiële schade zijn voor de provincie. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit als een risico zich voordoet:

- wij informeren PS over het zich voordoen van de risico's, inclusief de achtergronden;
- wij stellen voor het risicobedrag ten laste van de algemene reserve te brengen, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;
- indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, formuleren wij een bezuinigingsvoorstel;
- de weerstandscapaciteit dient daarna weer op peil te worden gebracht, indien deze zodanig aangetast is dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval voegen wij bij het voorstel aan PS een voorstel voor een herstelplan om dit mogelijk te maken.

Berekening weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het kengetal dat uitdrukt in welke mate de provincie in staat is om met zijn financiële reserves de ongedekte risico's op te vangen. Met ingang van de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2017-2020 wordt het weerstandsvermogen berekend voor zowel het totale weerstandsvermogen als het incidentele weerstandsvermogen.

Het totale weerstandsvermogen wordt berekend als de totale weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. Met andere woorden, indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de totale weerstandscapaciteit groter respectievelijk kleiner dan de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van vier jaar. In relatie tot de risicobereidheid, die immers in de hoogte van de ongedekte risico's is besloten, betekent dit het volgende. Indien het totale weerstandsvermogen hoger dan wel lager is dan 1, dan is de kans dat de totale weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen over een periode van vier jaar hoger respectievelijk lager dan 99%. Het incidentele weerstandsvermogen wordt berekend als incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door de hoogte van de ongedekte risico's over een periode van één jaar

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Berekende risico's voor 1 jaar					25,88
Kengetal weerstandsvermogen voor 1 jaar					**2,9**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Totaal
Incidentele capaciteit					
Algemene reserve	74,42				74,42
Onvoorzien	-				-
Totaal incidentele capaciteit	74,42	-	-	-	74,42
Structurele capaciteit					
Onbenutte belastingcapaciteit		139,80	139,80	139,80	419,40
Onvoorzien		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	139,80	139,80	139,80	419,40
Totale weerstandscapaciteit					**493,82**
Berekende risico's voor 4 jaar					42,70
Kengetal weerstandsvermogen voor 4 jaar					**11,6**

Uit bovenstaande blijkt dat de berekende weerstandsvermogen op basis van de incidentele capaciteit 2,9 bedraagt (was 2,3 bij jaarstukken 2018). Voor een periode van 4 jaar bedraagt het weerstandsvermogen 11,6 (was 11,5 bij jaarstukken 2018). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de ongedekte risico's.

Conclusies
Bij de begroting 2020 zijn in totaal 18 risico's geïnventariseerd met een totale bruto omvang van € 78,78 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 25,88 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 42,70 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2020 bedraagt € 74,42 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 2,9. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 493,82,89 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 11,6. Beide berekende quotiënten zijn groter dan 1 en dus kan met een zekerheid van 99% geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de provincie. De zes kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. De solvabiliteitsratio;
4. Kengetal grondexploitatie;

5. Structurele exploitatieruimte;
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf Provinciale heffingen).

De bovengenoemde regeling is inmiddels aangepast in verband met de introductie van de geprognosticeerde begin- en eindbalans in de begroting en meerjarenraming.

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgen provinciale staten meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor de jaren 2019 t/m 2023 ziet er voor de provincie Noord-Holland als volgt uit:

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
Liquide middelen	900	500	350	350	250
Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva					
Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

1. Berekening netto schuldquote

BBV stelt dat: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	13,7	14,0	15,0	14,0	15,0	14,5
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,3	431,9	518,0	567,9	567,3	532,7
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	-	-	-	-	-	-
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	497,6	365,1	307,5	241,8	176,2	115,5
F	Liquide middelen (art. 40)	1,0	0,9	0,5	0,4	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	31,6	28,2	26,2	25,2	24,9	26,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518,9	483,2	483,4	452,0	458,4	463,2
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-55,9%%**	**10,6%**	**41,1%**	**69,6%**	**83,1%**	**87,5%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Een negatieve schuldquote geeft aan dat per saldo sprake is van een overschot aan middelen. Voor de jaren t/m 2018 is hiervan sprake. Vanaf 2019 slaat dit echter om. Uit de liquiditeitsprognose blijkt echter dat voor 2024 geen tekort ontstaat aan middelen. Dit valt ook af te leiden uit regel E 'Uitzettingen < 1 jaar'. Hier blijft in alle jaren een positief saldo over tot ultimo 2023. Voor nu zijn er nog geen rentelasten meegenomen in de begroting die voortvloeien uit het aantrekken van vreemd vermogen ter dekking van het tekort.

2. berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Vaste schulden (art. 46)	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	13,7	14,0	15,0	14,0	15,0	14,5
C	Overlopende passiva (art. 49)	226,3	431,9	518,0	567,9	567,3	532,7
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	58,6	57,8	57,2	56,6	56,4	56,4

E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	497,6	365,1	307,5	241,8	176,2	115,5
F	Liquide middelen (art. 40)	1,0	0,9	0,5	0,4	0,4	0,3
G	Overlopende activa (art. 40a)	31,6	28,5	26,2	25,2	24,9	26,0
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	518,9	483,2	483,4	452,0	458,4	463,2
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**-67,2%**	**-1,3%**	**29,3%**	**57,1%**	**70,8%**	**75,4%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

		Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Eigen vermogen (art. 42)	1.093,40	860,40	782,20	749,30	757,30	781,10
B	Balanstotaal	1.358,80	1.323,79	1.352,18	1.358,37	1.371,07	1.364,40
	Solvabiliteit A/B * 100%	**80,47%**	**65,00%**	**57,85%**	**55,16%**	**55,23%**	**57,25%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe hoger de weerbaarheid van de provincie. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie.

Kijkend naar de samenstelling van het vreemd vermogen (cq de financiële verplichtingen), valt af te leiden dat dit met name bestaat uit voorzieningen en overlopende passiva. Voor de gevormde voorzieningen is de last reeds genomen. Hiervoor zal dus geen aanspraak meer gemaakt hoeven worden op de reserves. De overlopende passiva bestaan met name uit verplichtingen die gedekt worden door ontrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit laatste zorgt voor de daling van de omvang van het eigen vermogen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het berekende ratio ruim voldoende is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Zoals onder 1- en in de paragraaf financiering vermeld, hoeft de provincie in de komende jaren nog geen vreemd vermogen aan te trekken. Ook dit zorgt ervoor dat de hier genoemde solvabiliteitsratio's ruim voldoende zijn.

4. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Jaarlijks dient een getrouwe waardering te worden opgenomen in de jaarstukken.

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	-	-	-	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	-	-	-	-	-	-
C	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	519,00	483,20	483,40	452,00	458,40	463,20
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt, hetgeen past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzcht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bedragen x € 1.000	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Totale structurele lasten	292,00	419,60	383,80	386,10	392,00	404,10
B	Totale structurele baten	493,90	470,10	450,80	450,00	455,30	462,80
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	90,50	58,50	54,20	54,90	50,80	52,30
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	3,80	8,20	7,10	7,20	7,80	6,70
E	Totale baten	518,90	483,20	483,40	452,00	458,40	463,20
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	**22,20%**	**0,04%**	**4,12%**	**3,58%**	**4,43%**	**2,83%**

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken

met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) en uit te drukken in een percentage.

		Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	80,5	81,4	83,0	83,0	83,0	83,0
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%	84,3%	83,4%	81,8%	81,8%	81,8%	81,8%

**2019 t/m Derde begrotingswijziging 2019*

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffen van opcenten. Dit is ook logisch omdat de provincie het laagste opcenten tarief heeft van alle provincies. Dit zorgt ervoor dat er nog voldoende capaciteit is om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2020 is de onbenutte belastingcapaciteit berekent op € 139,8 miljoen.

Conclusie en samenvatting

	Rekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1. Netto schuldquote	-55,9%	10,6%	41,1%	69,6%	83,1%	87,5%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-67,2%	-1,3%	29,3%	57,1%	70,8%	75,4%
3. Solvabiliteitsratio	80,5%	65,0%	57,9%	55,2%	55,2%	57,3%
4. Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5. Structurele exploitatieruimte	22,2%	4,1%	4,1%	3,6%	4,4%	2,8%
6. Belastingcapaciteit	84,3	83,4	81,8	81,8	81,8	81,8

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om een inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Voor de provincie Noord-Holland geldt voor de komende jaren dat de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit vertoont om eventuele tegenvallers op te vangen.

Het percentage opcenten van Noord-Holland (67,9) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 82%). Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting van 2020 van € 139,8 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is te verwachten dat niet voor 2024 een tekort aan middelen ontstaat. Daarom zijn er ook geen rentelasten opgenomen in deze begroting voor het aantrekken van vreemd vermogen. Zie hiervoor ook regel A onder '1 Berekening netto schuldquote'.

De verwachte solvabiliteitsratio ligt de komende jaren tussen 80% en 55%. De daling wordt vooral veroorzaakt door verwachte investeringen uit de bestemmingsreserves. Dit is de verklaring voor de daling van de bestemmingsreserves.Omdat de financiële verplichtingen met name bestaan uit voorzieningen (waarvoor de last al in de exploitatie is genomen) en overlopende passiva die gedekt zijn uit de bestemmingsreserves, is de kans zeer klein dat de provincie niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Wat betreft de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen grondexploitatie kent. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties te verwachten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont aan dat er structureel evenwicht is in de komende jaren.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie als goed tot zeer goed omschreven kan worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Economische groei in Noord-Holland vereist goede bereikbaarheid. Een snelle doorstroming in een goed ingerichte, schone en veilige omgeving is van groot belang, zowel voor werk als vrije tijd, ongeacht het vervoermiddel. Daarom zet Noord-Holland in op het vergroten van die bereikbaarheid, waarbij leefbaarheid en veiligheid de uitgangspunten zijn.

Goede bereikbaarheid staat of valt met robuuste en veilige verbindingen. Voor beheer en onderhoud van wegen, voor een vlottere doorstroming én voor leefbaarheid, kiest het bestuur voor innovatieve, duurzame en slimme oplossingen.

Het verbeteren van de (provinciale) infrastructuur is een kerntaak van de provincie. Binnen deze kerntaak is het beheren van de provinciale kapitaalgoederen een belangrijk element. De Provincie beheert 645 km wegen, 384 km fietspaden, 50 km busbanen, 246 km vaarwegen (bodem en oevers), 590 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur).

Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden. Om hieraan te voldoen hebben wij de principes van assetmanagement en gebiedscontracten omarmd.

De provincie Noord-Holland is sinds 2015 gecertificeerd beheerder conform de internationale norm voor Assetmanagement ISO 55001. Wij zetten, als gecertificeerd beheerder, in op continue verbetering en ontwikkeling van de organisatie. Dit doen we door de kwaliteit van onze werkprocessen voortdurend te toetsen.

Assetmanagement beoogt de benodigde maatregelen voor instandhouding van het areaal af te wegen op basis van de aspecten areaalprestatie, faalrisico's en kosten. Waar eerder de degradatie van de technische staat leidend was voor het plegen van onderhoud, is nu het op bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau functioneren van het areaal leidend. Dit is vastgelegd in het Strategische Assetmanagement Plan (SAMP). Voorheen was de naam "Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen", maar omdat de naam "Strategische Assetmanagement Plan" beter de lading dekt en ook een voorgeschreven product is vanuit Assetmanagement ISO 55001 is voor deze naamsverandering gekozen. In het SAMP staat beschreven welke kapitaalgoederen de provincie in eigendom heeft en op welk kwaliteitsniveau deze in stand worden gehouden. Ook is hierin vastgelegd welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

Om voor alle kapitaalgoederen de afweging tussen functieprestatie, faalrisico's en instandhoudingkosten te kunnen maken, is de beheerstrategie opgesteld. Hierin staat omschreven hoe de kwaliteitsniveaus bepaald worden, welk beeld de provincie heeft van areaalfuncties en –prestaties en hoe de faalrisico's bepaald worden.

In het SAMP worden beeldkwaliteitsniveaus gehanteerd. Gebaseerd op de landelijke CROW-systematiek, zijn de onderstaande kwaliteitsniveaus vastgesteld voor de verschillende onderdelen van de provinciale infrastructuur.

Netwerken	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Wegen overig	C
Fietspaden	B
Haltevoorzieningen	B
Vrij liggende busbanen	B
Vaarwegen	(C/D) *)
Milieueffecten	B

* Risico gestuurd

Om het gebiedsgericht beheer te kunnen uitvoeren, worden binnen de ambtelijke organisatie de verschillende beheeraspecten en processen per gebied uitgewerkt. Een belangrijk instrument bij het gebiedsgericht werken, is de uitrol van de gebiedscontracten, waarbij de instandhouding van het areaal naar de markt wordt gebracht. De gebiedscontracten voorzien erin dat het bepalen en uitvoeren van het vast en variabel onderhoud worden uitbesteed en alleen de (vervangings-) investeringen door de provincie zelf wordt geprogrammeerd. Op deze wijze worden alle te nemen maatregelen aan het infrastructurele areaal op gebiedsniveau afgewogen op basis van de doelen en bedrijfswaarden van de provincie Noord-Holland. Inmiddels zijn alle gebiedscontracten operationeel en wordt de instandhouding van het provinciaal areaal uitgevoerd middels deze gebiedscontracten. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals bijvoorbeeld Centrale Brugbediening, Dynamische Verkeersmanagement (DVM), Gladheidscoördinatie.

Programma Meerjaren Onderhoud & Provinciale Programma Infrastructuur

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in een planning opgenomen, de "Provinciale Programmaplanning Infrastructuur". Een extractie daaruit voor de eerstvolgende 8 jaren wordt nader uitgewerkt en opgenomen in het bestuurlijk vast te stellen

Provinciale Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO/instandhouding)

en het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI /nieuw aanleg)

Het PMO 2020-2027 geeft aan welke onderhoudsmaatregelen noodzakelijk zijn. Daarmee wordt gewaarborgd dat de infrastructuur met de beschikbare middelen ook in de toekomst blijft voldoen aan de in de SAMP vastgestelde onderhoudsniveaus.

Het PMO is opgebouwd per beheergebied. Het dagelijks en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedsaannemer. Deze aannemer is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Het aantal losse projecten variabel onderhoud dat niet is verwerkt in de gebiedscontracten is hierdoor sterk verminderd en loopt de komende jaren nog verder af. Het

PMO is minder een op zichzelf staand maatregelenprogramma en meer een financieel kader. Dit heeft alles te maken met het feit dat bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs. De vervangingsinvesteringen zitten niet in het gebiedscontract en worden via het PMO zichtbaar gemaakt. De kredieten hiervan worden door PS beschikbaar gesteld.

Verbeteren van de maatregelenprogrammering

Binnen de directie Beheer en Uitvoering wordt gewerkt volgens gebruikersgericht netwerkmanagement. Hierbij staat de gebruiker centraal, waarbij de hinder beleving voor de gebruiker tot een minimum wordt beperkt, bij een zo efficiënt mogelijke besteding van de beschikbare middelen. In de contracten met de gebiedsaannemers is (en wordt) geëist dat zij werken met zo min mogelijk hinder voor gebruiker door onder meer vast te leggen dat grootschalige ingrepen in de infrastructuur alleen met minimale tijdsintervallen van meerdere jaren mogen plaatsvinden.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel, dienstwoning of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2020 kan als volgt worden ingedeeld.

- Maincontract
- Planmatig onderhoud, dit betreft werkzaamheden volgens het meerjarenonderhoudsplan.
- Niet-planmatig onderhoud, dit betreft storingen en niet geplande kleine onderhoudswerkzaamheden.

Maincontract

Voor zowel het planmatig als het niet-planmatig onderhoud voor het kantoorpand Houtplein 33, het nieuwe gebouw Dreef 1 & 3, is een “maincontract” afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. Naast deze contractuele verplichtingen zijn er incidentele kosten die voortvloeien uit het maincontract voor deze panden.

Planmatig onderhoud

Voor het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de overige panden werken wij met een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig (bouwkundig) onderhoud aan de buitenzijde van de panden, zoals het schilderwerk, de vervanging of renovatie van daken en goten en noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de terreinen (hekwerk, bestrating). In het meerjarenonderhoudsplan is ook de periodieke vervanging van cv-installaties meegenomen. Om de drie jaar vindt een herinspectie van de provinciale panden plaats, waarna het meerjarenonderhoudsplan indien nodig wordt aangepast. Een nieuwe inspectie is in 2019 uitgevoerd.
Er zal onderhoud worden uitgevoerd in Paviljoen Welgelegen aan de installatietechnische onderdelen. En er zal in dit jaar onderhoud aan het dak plaatsvinden. Vervolgens zal er divers onderhoud waaronder schilderwerk, aan de villa’s, Dreef 1 en Welgelegen worden uitgevoerd. Daarnaast worden aan de andere panden kleinere reguliere onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Niet-planmatig onderhoud

Het niet-planmatig onderhoud beslaat het noodzakelijke klein onderhoud aan de panden, dat deels structureel plaatsvindt (onderhoud aan cv's, zonweringen, automatische deuren en tuin) en deels op ad hoc basis (wanneer een onvolkomenheid wordt geconstateerd, na melding van storing of incidentele inspectie) wordt uitgevoerd.
Storingen in de panden die onder het maincontract vallen, worden ook uit dit budget betaald.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland

In onderstaande tabel zijn de beschikbare budgetten en vervangingsinvesteringen weergegeven. De kosten in de tabel onder ad e. en f. hebben uitsluitend betrekking op (onderhouds-)kosten aan panden die bij de provincie in bezit zijn. Hierin zijn de kosten voor tijdelijke huisvesting (onder andere servicekosten) niet meegenomen.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland	2020	2021	2022	2023
A) Onderhoud wegen	€ 69.817.000	€ 60.345.000	€ 51.487.000	€ 53.329.000
B) Onderhoud vaarwegen	€ 14.676.000	€ 12.868.000	€ 13.361.000	€ 12.861.000
C) Vervangingsinvesteringen wegen	€ 44.513.000	€ 23.725.000	€ 29.376.000	€ 25.701.000
D) Vervangingsinvesteringen vaarwegen	€ 15.066.000	€ 23.417.000	€ 15.889.000	€ 9.661.000
E) Planmatig onderhoud gebouwen	€ 890.000	€ 890.000	€ 890.000	€ 890.000
F) Regulier onderhoud gebouwen	€ 265.000	€ 265.000	€ 265.000	€ 265.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 145.227.000**	**€ 121.510.000**	**€ 111.268.000**	**€ 102.707.000**
Waarvan activa met een maatschappelijk nut	**€ 59.579.000**	**€ 47.142.000**	**€ 45.265.000**	**€ 35.362.000**

3.3 Financiering

Algemeen

De financiering van de provincie Noord-Holland vindt plaats conform de voorwaarden genoemd in de Wet financiering decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de uit de Treasuryfunctie voortvloeiende risico's. De Treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de Treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke- en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2015;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2010; gewijzigd maart 2014;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland; oktober 2015.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt op het moment van opmaken van deze begroting niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2020 niet verwacht.

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening en het treasurystatuut en zijn nader uitgewerkt in de Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen 2015. Uitgangspunt bij deze Uitvoeringsrichtlijn is dat Gedeputeerde Staten haar voornemens uit het coalitieakkoord wil realiseren en eveneens de maatschappelijke doelen uit de begroting nastreeft. Hiervoor heeft zij de beschikking over een breed instrumentarium variërend van voorlichting en communicatie tot regelgeving en het inzetten van financieringsinstrumenten. In de praktijk is er veelal sprake van de inzet van een samenhangend en divers instrumentarium. Niet overal is een financiële prikkel nodig of wenselijk en de inzet van de verschillende instrumenten is doel- en context-gebonden. De voorwaarden waaronder zij ingezet worden vragen om maatwerk. Zie bijlagen 5.4.1 en 5.4.3 voor een overzicht van de mutaties in 2018 met betrekking tot de verstrekte geldleningen en uitzettingen, gewaarborgde leningen en andere garantieverplichtingen (vanuit de publieke taak).

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen te bieden voor het eenduidig behandelen van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Wij houden ons bij het uitvoeren van de Treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving.

Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) hebben wij de risico's van het uitzetten van middelen kunnen begrenzen. Immers het debiteurenrisico van deze keuze is nihil, want het geld wordt uitsluitend ondergebracht bij het Rijk. Doordat het bij het Rijk alleen mogelijk is in deposito's uit te zetten blijft de hoofdsom bovendien te allen tijde intact. Dit betekent dat ook geen sprake is van koersrisico. De provincie loopt evenmin valutarisico, aangezien het Rijk alleen de mogelijkheid geeft middelen uit te zetten in euro's.

Bij het uitzetten van middelen sturen wij daarom op het beheersen van het renterisico en het liquiditeitsrisico. Het renterisico is het risico van een lager financieel resultaat als gevolg van (negatieve) rentefluctuaties. Het liquiditeitsrisico is het risico van wijzigingen in het verloop van inkomsten en uitgaven in afwijking van de planning, waardoor financieringskosten hoger uitvallen.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de twee volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie geschiedt door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is.

Op het aantrekken van middelen, dat via schatkistbankieren niet mogelijk is, gaan wij hier niet nader in. Gezien de huidige liquiditeitspositie zal van het aantrekken van middelen in 2020 geen sprake zijn. Gelet op de lange termijn liquiditeitsprognose zal dit ook in de eerstvolgende jaren daarna niet nodig zijn.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren per 15 december 2013 is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet over het toezicht van de uitzettende overheid vallen. De rentevergoeding op deze uitzettingen is doorgaans (licht) hoger dan bij de schatkist. Voor het bepalen van de hoogte, de looptijd en het rentepercentage van de te plaatsen deposito's en uitzettingen maken wij gebruik van liquiditeitsprognoses en renteverwachtingen om de marktconformiteit vast te stellen. Naar verwachting zal de provincie in 2020 geen gebruik maken van deze mogelijkheid aangezien de liquiditeitsprognose voor de lange termijn dit niet toelaat.

Liquiditeitsprognoses
De liquiditeitsprognoses genereren informatie over de liquiditeitsbehoefte op de korte, middellange en lange termijn. De prognoses vormen een belangrijke basis voor het uitzetten van tijdelijk beschikbare financiële middelen in deposito's.

Renteverwachtingen
Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting, die wij ieder kwartaal opstellen met twee of drie rentevisies van verschillende banken en treasuryspecialisten. Deze renteverwachting heeft ons geleerd dat de door ons geraadpleegde instanties voor 2018 nog steeds zeer lage rente niveaus verwachten. Besloten is daarom om de vrijkomende deposito's voorlopig op de rekening-

courant te laten staan. Uitzettingen bij de schatkist leveren op 10 mei 2019 bij een deposito van 9 jaar slechts 0,03 % rente op. De provincie had ultimo 2018 bij de Schatkist € 390,6 miljoen in rekening-courant staan.

Financieringstekort
Van het aantrekken van middelen is op basis van de nu voorliggende liquiditeitsprognoses vooralsnog geen sprake.

Kasgeldlimiet/Renterisiconorm
De Wet Fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid zal de provincie Noord-Holland in 2020 binnen deze normen blijven. Overschrijding van de kasgeldlimiet zal niet aan de orde zijn, omdat in 2020 geen kasgeldleningen worden aangetrokken.

De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van de meerjarige leningen over de jaren te spreiden. Dit is echter voor de jaren 2020-2023 niet aan de orde, omdat de provincie verwacht voor 2020-2023 geen lang vreemd vermogen nodig te hebben.

Kasgeldlimiet

	Renteresultaat	2019	2020	2021	2022	2023
	De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	-	-	-	-	-
B.	De externe rentebaten	318.000	18.000	12.000	4.000	4.000
	Totaal door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000

De wijzigingen in het BBV leiden ertoe dat zolang de provincie geen externe financiering heeft aangetrokken (leningen), aan de taakvelden geen rente over het eigen vermogen mag worden

toegerekend. Het renteresultaat in bovengenoemd overzicht heeft derhalve betrekking op ontvangen rentebaten over verstrekte langlopende geldleningen. Voor een specificatie van de verstrekte geldleningen wordt verwezen naar staat 4.4.1 in deze begroting.

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

Provincie Noord-Holland richt haar organisatie optimaal in om als wendbare en slagvaardige organisatie uitvoering te geven aan haar wettelijke taken, het coalitieakkoord, Kompas 2020 en de Toekomstagenda Samen Noord-Holland. Voor haar inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden is de provincie Noord-Holland een betrouwbare partner die rechtmatig handelt en transparant, doelmatig, doeltreffend en wendbaar is. Om succesvol uitvoering te geven aan onze programma's hechten we groot belang aan onze externe gerichtheid en zichtbaarheid voor onze inwoners. Een adequate en efficiënte interne bedrijfsvoering is hier een essentiële voorwaarde voor.

Samenwerking met andere provincies
In samenwerking met de provincies Flevoland, Utrecht en Zuid-Holland blijft de provincie Noord-Holland zich richten op het verhogen van de kwaliteit van de bedrijfsvoeringdienstverlening en het delen van bedrijfsvoering-expertise en -kennis. De focus ligt hierbij op de uitwisseling van personeel, gezamenlijke aanbestedingen en kennisuitwisseling. Gezamenlijk wordt onderzoek gedaan naar de kansen die er liggen op deze verschillende deelterreinen. Verder wordt er ook in IPO-verband intensief en constructief samengewerkt op diverse bedrijfsvoeringterreinen.

Ambities coalitieakkoord 2019-2023 Duurzaam doorpakken
De ambities van de nieuwe coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA staan in het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken. Hierin maakt de provincie Noord-Holland zich sterk voor een duurzame, bereikbare, leefbare en innovatieve provincie. Wij besturen onze provincie op een moderne, transparante manier, in samenwerking met de inwoners van Noord-Holland en onze partners. Wij kiezen voor een duidelijke koers, laten onze kleuren zien en gunnen elkaar successen.

We staan voor solide financieel beleid. De begroting is meerjarig structureel in evenwicht. Dit betekent dat wij structurele uitgaven ook structureel dekken. Ook is het belangrijk om voldoende weerstandvermogen en –capaciteit te hebben zodat financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder effect op de lopende begroting. Kunnen inspringen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland belangrijk zijn is mogelijk omdat we ruimte laten voor tussentijdse aanpassing van de begroting.

We streven er naar om in 2030 de gehele provinciale organisatie energieneutraal te hebben gemaakt. Om dit doel te bereiken wordt in drie stappen gewerkt
1. Het verbruik van energie terugbrengen.
2. Het afschaffen van het gebruik van fossiele brandstoffen.
3. Het zelf opwekken van de verbruikte energie.

Samen Noord-Holland naar het nieuwe normaal
De directie heeft haar ambities voor de gewenste ambtelijke werkwijze vastgelegd in de Toekomstagenda. Deze is recentelijk aangepast met een blik op de visie op 2025: wij werken toe naar "het nieuwe normaal". We zijn bij de start van Samen Noord-Holland begonnen met de basis op orde te krijgen en ruimte nemen voor nieuwe dingen uitproberen. Met het nieuwe normaal focussen we ons de komende tijd op eigenaarschap via het programma Financiële hygiëne en op elkaar aanspreken. Voor dit laatste onderwerp gebruiken we DADEN (de aansprekende dialoog effectief & normaal).

In 2020 zullen we ook een nieuwe omgevingsscan 2.0 laten uitvoeren.

Om de sturing op de genoemde ambities verder te ontwikkelen en te verbeteren, mede in relatie tot externe ontwikkelingen, werken wij in 2020 aan de volgende activiteiten:

Digitalisering

De gevolgen van de informatiemaatschappij zijn een belangrijk thema voor de provincie Noord-Holland. Dat betreft zowel de “klassieke ICT” als de zgn. “dataficering” en het inspelen op overige technologische ontwikkelingen. Al deze ontwikkelingen hebben een grote impact op ons werk. Sinds 2016 werken we aan de uitvoering van het Concern Informatieplan (CIP) 2016-2020. Dit zal in 2020 worden geactualiseerd. De uitvoering van het CIP loopt langs een aantal strategische programmalijnen.

ICT en informatievoorziening
Dit omvat de interne digitalisering van onze organisatie en het vernieuwen van onze technische infrastructuur. Projecten met als doel optimale ondersteuning van de bedrijfsvoeringprocessen hebben betrekking op een breed spectrum, van eigentijds sturen en verantwoorden en gebruikersgemak tot het opnieuw inrichten en verbeteren van documentmanagement en workflowmanagement. Het programma Optimaal Digitaal bereidt de provincie Noord-Holland voor op optimaal digitaal werken en samenwerken aan en met bestanden. Daarnaast richten we ons op de verbetering van bedrijfsvoeringprocessen, zoals de verbetering financiële informatievoorziening.

Werkplek van de toekomst
Het programma Nieuw Technisch Fundament realiseert een nieuwe technische fundering voor de ICT van de provincie. Door slim gebruik te maken van ICT diensten binnen de publieke ‘cloud’ en met een sterke focus op kennisontwikkeling in- en buiten huis. Hiermee zorgen we voor een meer flexibele ICT Infrastructuur, hebben we als provincie meer controle over onze ICT en zijn we niet meer afhankelijk van één ICT dienstverlener. Doel is dat alle functionaliteiten en informatie gebruiksvriendelijk en overal, altijd en veilig beschikbaar komt op elk apparaat. Belangrijkste projecten zijn: een nieuw Identificatie en autorisatieplatform en een nieuwe cloud/online werkplek.

De IV-basis op orde
Door de sterk toenemende wettelijke verplichtingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy, informatie-uitwisseling en het beschikbaar stellen van data (open data) zijn aanpassingen nodig aan de ICT & informatievoorzieningsinfrastructuur van de provincie. Deze aanpassingen hebben te maken met ICT-architectuur, informatieveiligheid, kennis- en informatiemanagement, portfoliomanagement, inrichting en sturing (‘governance’) en informatiebeheer.

Digitale dienstverlening
De provincie wil een transparante, open en toegankelijke organisatie zijn waar intensief en gelijkwaardig wordt samengewerkt met onze buitenwereld, en waar verschillende soorten informatie en data toegankelijk worden gemaakt voor de buitenwereld. Daarvoor maken we de provincie digitaal toegankelijk voor iedereen, en bieden we informatie, data en gegevens zoveel mogelijk actief en aan de voorkant aan. Tenzij er een wettelijke of bestuurlijke noodzaak is dit niet te doen. Projecten die binnen dit thema vallen zijn project Open WOB, Open Data, Digitaal 2020, doorontwikkeling van de Website en de implementatie van de Wet Open Overheid.

Data
Provinciale Staten hebben in 2018 een datastrategie vastgesteld. Om deze te realiseren bouwen we in 2020 een data-infrastructuur, geven invulling aan de organisatie-inrichting die nodig is om

datagedreven te kunnen werken, geven vorm aan de data-architectuur, aan een innovatie-omgeving, de benodigde bemensing en de benodigde om- en bijscholing voor ons personeel.

Overige technologische ontwikkelingen
De technologische ontwikkelingen gaan razendsnel. In 2020 onderzoeken we pilotgewijs hoe ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie, robotica, biometrie, virtual reality etc. kunnen worden toegepast bij opgaven in onze rol als wegbeheerder en in onze beleidsvorming.

Communicatie

Communicatie draagt bij aan het creëren en benutten van kansen. Dat doen we door samenhang te creëren in de thema's die belangrijk zijn voor de provincie, maar vooral in de thema's die de inwoners van Noord-Holland belangrijk vinden. We weten de aansluiting te vinden bij de beleving van de belangrijkste doelgroep. Niet gedacht vanuit middelen, maar vanuit de verwachtingen van de buitenwereld. Van buiten naar binnen. Daarmee vergroten we de communicatiekracht en wordt de meerwaarde en legitimiteit van de provincie zichtbaar. We faciliteren de boegbeelden van de provincie om als organisatie communicatiever te worden en effectiever in de themacommunicatie. Communicatie zorgt voor focus en keuzes in de onderwerpen die buiten leven. Scherpe keuzes maken betekent ook loslaten en draagvlak creëren voor de keuzes. Communicatie speelt een verbindende rol tussen de thema's en tussen bestuur en de verschillende onderdelen van de organisatie. Uiteraard blijft het vakmanschap op het gebied van bijvoorbeeld schrijven, woordvoering, crisiscommunicatie en sociale media daarbij de basis.

Speerpunten in 2020 zijn:

- Uitvoering nieuwe communicatiestrategie op basis van het nieuwe coalitieakkoord;
- Personaliseren en regionaliseren online communicatiemiddelen, te beginnen met digitale nieuwsbrief NH Weekbericht;
- Start vernieuwen intranet en uitbouwen tot één centrale werkplek, ook voor andere applicaties;
- Doorontwikkelen website en sociale media;
- Actief persbeleid;
- Versterken profiel provincie als aantrekkelijke werkgever en verbeteren communicatie over vacatures;
- Relatiemanagement en stakeholdersmanagement professionaliseren;
- Jaarprogramma sponsoring en relatiemanagement uitvoeren.

Personeel en Organisatie

Het HRM-beleid van de Provincie Noord-Holland blijft gericht op een optimale inzet van ons personeel in een organisatie die werkt in een dynamische omgeving. We geven ruimte aan onze medewerkers om zich duurzaam te ontwikkelen tot zelfbewuste en extern georiënteerde ambtenaren.

We zetten in op het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt, het aantrekken en behouden van (jong) talent. Dit doen we onder meer in samenwerking met andere partijen, zoals de Metropool Regio Amsterdam en omliggende provincies. We willen een inclusieve, diverse organisatie zijn, waarin alle (toekomstige) werknemers tot hun recht komen, ongeacht hun leeftijd, levensfase, functieverblijfsduur, geslacht, herkomst of beperking. We versterken onze arbeidsmarktcommunicatie en zetten een recruiter in voor het zoeken naar kandidaten bij moeilijk vervulbare functies.

PNH hanteert Strategische personeelsontwikkeling als een doorlopend proces waarin balans gezocht wordt tussen de gewenste personeelscapaciteit om onze doelen te bereiken en het beschikbare personeelsbestand dat ingezet kan worden. Met de juiste inzet van talenten van onze medewerkers leidt dit tot een duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Tevens geeft dit handvatten om beter te sturen op beschikbare interne en externe capaciteit.

We zijn een lerende organisatie, waarin we werken aan een open cultuur. Leidinggevenden en medewerkers werken permanent aan hun vakmanschap en talentontwikkeling. We investeren in opleiding en training, waarbij het leren steeds meer plaatsvindt tijdens en in het werk. Dilemma's maken onderdeel uit van het dagelijks werk. Integriteit blijft daarom een belangrijk onderwerp om over in gesprek te gaan met elkaar.

Capaciteitssturing
Begin 2019 is binnen de ambtelijke organisatie een nieuw "spelconcept" rondom capaciteitssturing geïntroduceerd. Daarbij maken we onderscheid tussen regulier werk en projecten. We brengen de totale omvang van het werk en het beschikbaar budget in de komende jaren in beeld en bezien welke capaciteit benodigd is om het werk uit te voeren. Afhankelijk van de looptijd van werkzaamheden bepalen we of er vast, tijdelijk of extern personeel wordt ingezet. Daarbij kijken we ook naar het strategisch belang om bepaalde functies "in huis" te organiseren en de beschikbaarheid van capaciteit op de arbeidsmarkt. Met dit nieuwe spelconcept is er sprake van een meer flexibele en innovatieve sturing op de personele capaciteit waarbij wendbaarheid, efficiency, kennisbehoud en kwaliteitsverbetering achterliggende doelstellingen zijn.

Fiscaliteit

Vennootschapsbelasting (VPB)
Met ingang van 1 januari 2016 is PNH als gevolg van een wetswijziging vennootschapsbelastingplichtig geworden voor de activiteiten waarmee zij in fiscaal opzicht een onderneming drijft. De wet- en regelgeving omtrent de vennootschapsbelasting alsmede wijzigingen in lopende activiteiten en/of nieuwe activiteiten worden blijvend gemonitord. Vooralsnog wordt de aangifte vennootschapsbelasting ingediend voor de deelname van ca. 40% van PNH in PolanenPark CV. Deze deelneming is fiscaal transparant waardoor het resultaat (zowel positief als negatief) bij PNH belastbaar is. De verwachting is dat de deelname in PolanenPark CV - op basis van de huidige informatie en cijfers van de grondexploitatie – naar verwachting voor boekjaar 2020 leidt tot een vpb-last bij PNH van circa € 26.000.

BTW
Het btw-regime van diverse (grootschalige) projecten en activiteiten wordt met, en op initiatief van, betrokken sectoren besproken en geanalyseerd. Indien noodzakelijk wordt er afgestemd met de Belastingdienst. Momenteel lopen ten aanzien van een aantal (grootschalige) projecten en activiteiten inzake het btw-regime afstemmingen of zijn afstemmingen recent afgerond. Inzet is om voorkomende btw-vragen organisatiebreed op te pakken en daar waar nodig de afdelingen te ondersteunen met advies. Onderzocht wordt in hoeverre nadere implementatie en borging in de processen ten aanzien van btw verder mogelijk en noodzakelijk is.

Loonheffingen
1. Wet DBA
Met ingang van 1 mei 2016 is de Verklaring arbeidsrelaties (VAR) afgeschaft en vervangen door de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (Wet DBA). Deze wet maakt opdrachtgevers mede verantwoordelijk voor de juiste (fiscale) beoordeling van arbeidsrelaties met opdrachtnemers, zoals zzp'ers. De handhaving van de Wet DBA is in beginsel uitgesteld tot in ieder geval 1 januari

2020. Het kabinet streeft er naar om de zogenoemde opdrachtgeversverklaring in 2020 gereed te hebben. De doelstelling is om wet- en regelgeving ten aanzien van de (verplichte) arbeidsovereenkomst bij een laag tarief en de opt-out mogelijkheid voor hoge tarieven op 1 januari 2021 in werking te laten treden. De provincie heeft afstemming gezocht met de Belastingdienst over de uitvoering van de Wet DBA en de borging in haar processen, de gemaakte afspraken in dit kader zijn vooralsnog nog steeds van kracht. De provincie houdt de wijzigingen in de wet- en regelgeving goed in de gaten.

2. Boekenonderzoek
De Belastingdienst heeft eind 2018/begin 2019 het validatie onderzoek Loonheffingen over het jaar 2016 afgerond. De naheffingsaanslag bedroeg ruim € 98.000 en is medio maart 2019 voldaan. Ondanks dat er een (niet-materiële) naheffingsaanslag is opgelegd (0,02%), zijn er relatief weinig fiscale fouten aangetroffen voor een organisatie van deze omvang.

Subsidies

Op het terrein van subsidies werken wij in 2020 verder aan de ontwikkeling van digitaal subsidiebeheer en – aanvraagformulieren om alle partijen een efficiënter subsidieproces te kunnen uitvoeren.

We passen in 2020 het subsidieproces en de uitvoering daarvan aan, zodat aan de verantwoordingseisen, die de externe accountant stelt op basis van het BBV, kan worden voldaan. Voor het subsidieproces zal de Interne-Controlefunctie binnen de organisatie een structurele plaats krijgen.

Inkoop

Inkoop en aanbesteding
In 2020 wordt verder invulling gegeven aan het inkoopbeleid 2017-2021 'Samen inkopen voor Noord-Holland', met name op het gebied van Innovatie en Maatschappelijk verantwoord inkopen (duurzaam inkopen, social return en mensenrechten).

Acties naar aanleiding van de evaluatie van de uitvoering van het social return beleid worden uitgevoerd. De structurele samenwerking met andere provincies wordt voortgezet zoals bij de gezamenlijke energieinkoop. We ontwikkelen een strategische visie op contractmanagement voor de provincie en inventariseren de strategische contracten en leveranciers.

Planning en Control

Planning en control cyclus
Provinciale Staten hebben aanbevelingen geformuleerd om de begrotingssystematiek te verbeteren vanuit de ambitie de planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en digitaliseren (PS-besluit van 12 februari 2018). De P&C producten voor 2019 en volgende jaren zijn in lijn hiermee opgezet. In 2019 is doorgegaan met het werken om de kwaliteit en het totstandkomingsproces van de P&C-producten verder te verbeteren en het eigenaarschap te vergroten.

Verbeteren Financiële Informatievoorziening
Het financieel systeem en de bijbehorende procedures en werkwijzen worden herijkt op basis van de geïnventariseerde financiële informatiebehoefte van de provinciale organisatie. Volgens

planning wordt eind 2019 de implementatie van de herinrichting van het nieuwe financieel systeem opgeleverde, zodat het heringerichte systeem met ingang van 2020 kan worden gebruikt.

Financiële hygiëne
Samen met de herinrichting van het financieel systeem en de ontwikkeling van het eigenaarschap in de P&C-cyclus worden in de financieel-administratieve hygiëne (juiste, volledige en up-to-date administratieve gegevens in de loop van het jaar) en de onderliggende administratieve processen verstrekt, zodat zowel de financiële functie als de lijn het juiste inzicht hebben in de actuele financiële cijfers en de administratieve onderbouwing.

Met de uitvoering van bovenstaande acties streven wij ernaar om de informatievoorziening aanmerkelijk te verbeteren en daardoor minder druk te leggen op het jaarrekening- en controleproces en de interne beheersing gedurende het jaar aanzienlijk te verbeteren.

Interne beheersing en risicomanagement
De provincie Noord-Holland heeft de meerjarige ambitie om snel, open en transparant te kunnen anticiperen op ontwikkelingen in een in toenemende mate complexer wordende en veranderende omgeving. De provincie zet de komende jaren in op het verder optimaliseren van haar management control systeem. Dit is het systeem waarbinnen informatie wordt verzameld en gebruikt om de performance van organisatieonderdelen of de organisatie in zijn geheel te kunnen evalueren in relatie tot de strategische doelen. Het systeem draagt bij aan en beïnvloedt het gedrag binnen de organisatie gericht op het realiseren van deze strategische doelstellingen.

De ingezette lijn om toe te werken naar een situatie waarbij het college van Gedeputeerde Staten in 2022 zelfstandig een rechtmatigheidsverklaring afgeeft wordt verder uitgewerkt in 2020. In aanvulling hierop richt de provincie zich ook op het verder “in control” komen en worden projecten uitgevoerd die bijdragen aan onder meer het versterken van de Governance, in overeenstemming werken met wet- en regelgeving; risicomanagement en procesbeheersing.

Risicomanagement blijft ook in 2020 een belangrijk middel om de kwaliteit van de besluitvorming en de effectiviteit en efficiëntie van projecten en bedrijfsvoering te vergroten. Risicomanagement is inmiddels een essentieel onderdeel geworden van interne beheersing.

De (Verbijzonderde) Interne Controle op de rechtmatigheid is stevig neergezet in de organisatie. Hiermee is een solide basis gelegd om toe te groeien naar de rechtmatigheidsverklaring in 2022. Een vervolgambitie is om de omslag te maken van een gegevens naar een systeemgerichte benadering waarbij de procesbeheersing waar mogelijk plaatsvindt in de eerste lijn. Dit sluit aan bij de principes van eigentijds sturen en verantwoorden waarbij het management primair verantwoordelijk is voor de strategie en de daarvan afgeleide doelstellingen, de sturing en beheersing van haar processen en voor het managen van de risico’s.

Kosten Bedrijfsvoering

Binnen de begroting wordt onderscheid gemaakt in kosten voor taakvelden/ begrotingsprogramma's en overhead.

De kosten van overhead zijn gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In de begroting 2020 vindt intensivering plaats op deze ondersteuning in de vorm van extra personele inzet, zoals is aangegeven in de Kaderbrief 2020. De bezetting dient op enkele cruciale onderdelen, zoals het i-domein, communicatie, HRM, de financiële– en control functie, subsidies en Woo/ Wob zowel kwalitatief als kwantitatief structureel versterkt te worden. In totaal wordt de formatie met 35,5 fte uitgebreid.

Om de doelen te bereiken wordt naast personeel dat in dienst is van de provincie Noord-Holland ook gebruik gemaakt van externe krachten. In het kader van de innovatieve capaciteitssturing wordt de grens tussen eigen personeel en externen steeds meer vloeiend en flexibel aangepast op de opgave waar de provincie voor staat. Wij informeren u over de inzet van de totaal benodigde capaciteit.

De onderstaande kosten vertegenwoordigen de totale kosten van de bedrijfsvoering. Onderdeel van de materiële kosten zijn de kapitaallasten van de nieuwe kantoorpanden aan het Houtplein en de Dreef over een periode van 25 jaar, waarvan een deel direct ten laste komt van de reserve huisvesting.

Kosten benodigde capaciteit	Budget 2020
Loon	123,09
Overig	36,53
Totaal	**159,62**

* Bedragen x € 1.000.000

De capaciteit wordt ingezet voor de realisatie van investeringen als ook voor opgaven, projecten en reguliere taken. In onderstaande tabel zijn nog niet de consequenties van het coalitieakkoord verwerkt, omdat pas bij de uitwerking van dit akkoord zicht ontstaat op de effecten op de benodigde capaciteit. Het is de bedoeling om bij de eerste begrotingswijziging 2020 de weerslag van dit akkoord op de capaciteit per programma te tonen. Dit deel van de paragraaf bedrijfsvoering zal dan ook onderdeel uitmaken van de eerste begrotingswijziging.

Onderstaand overzicht toont de toedeling van de capaciteit in fte's en euro's naar de verschillende begrotingsprogramma's.

Begrotingsprogramma	Toebedeelde capaciteit in fte's	Toebedeelde kosten in euro's (x 1.000.000)
Programma 1	112	€ 9,65
Programma 2	273	€ 27,38
Programma 3	27	€ 2,54
Programma 4	38	€ 3,67
Programma 5	117	€ 11,30
Programma 6	70	€ 7,10
Programma 7	23	€ 2,14
Programma 8*	487	€ 80,06
Totaal programma's	**1147**	**€ 143,85**
Ten laste van investeringskredieten	126	€ 15,77
Totaal	**1273**	**€ 159,62**

* Programma 8: waaronder personele overhead en materiële kosten zoals huisvesting en ICT

3.5 Verbonden partijen

Algemeen

Onder een verbonden partij wordt verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's dient op grond van het BBV en de Wet gemeenschappelijke regelingen de paragraaf Verbonden partijen opgenomen te worden in de begroting en jaarrekening.

In de nota verbonden partijen 2014 is opgenomen dat een verbonden partij een instrument is dat de overheid kan benutten om maatschappelijke doelstellingen uit het collegeprogramma of de programmabegroting te behalen. Daarbij verwacht de overheid dichter bij de realisatie van haar (publieke) doelen te komen.

In een aantal gevallen wordt voor de realisatie van een provinciaal belang voor een participatie in een verbonden partij gekozen. Allereerst kunnen GS van oordeel zijn dat het publieke belang het best kan worden behartigd door een bestaande activiteit buiten de provinciale organisatie te plaatsen. Voorbeelden van dergelijke verzelfstandigingen uit het verleden zijn PWN, Alliander, Afvalzorg en Recreatie Noord-Holland.

Ten tweede kan sprake zijn van activiteiten die gezamenlijk met andere publieke en/of private partijen worden uitgevoerd ter behartiging van provinciale publieke belangen. Voorbeelden hiervan zijn Schiphol Area Development Company (SADC), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Zeestad en PolanenPark.

Naast de hiervoor genoemde situaties kan voor nieuwe participaties worden gekozen bij nieuw te ontwikkelen activiteiten die het publieke belang behartigen. Een voorbeeld hiervan is het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH).

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (vennootschappen, hierna: A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan we deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen waarmee een financieel belang en een bestuurlijk belang is gemoeid (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn vanuit de historie ontstaan. Regelmatig wordt beoordeeld of aanhouding van de belangen nog een provinciaal belang dient.

Wij zien, net als de rijksoverheid, de drinkwatervoorziening als een publieke taak en wij hebben geen voornemen onze deelneming in PWN te verminderen.

Ten aanzien van Afvalzorg hebben Provinciale Staten uitgesproken dat de activiteiten van deze vennootschap een publiek belang dienen. Uitbreiding van de activiteiten van Afvalzorg buiten het gebied van Noord-Holland en Flevoland (de huidige aandeelhouders) achten wij niet uitgesloten, mits in principe de decentrale overheden in het betreffende gebied daarvoor tot de vennootschap

toetreden. Noord-Holland zal echter altijd een bepalende meerderheid in de vennootschap willen hebben. Vooralsnog zijn er geen concrete mogelijkheden tot uitbreiding en richt Afvalzorg zich met name op verdere verbetering van haar eigen bedrijfsprocessen.

Ten aanzien van de ontwikkelingsvennootschappen (SADC, RON, PolanenPark en Zeestad) kunnen sociaal-economische motieven en motieven vanuit ruimtelijke ordening worden aangevoerd voor de diverse participaties. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie vanuit dat oogpunt in principe deelnemen, tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt en die als doel heeft het beheren en onderhouden van gebieden van een aantal recreatieschappen. Deze taak werd voorheen uitgevoerd door de provinciale afdeling Groenbeheer. Alle aandelen zijn bij de provincie geplaatst.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol dient ter afstemming van belangen tussen de diverse overheden in de regio.

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De provincie neemt deel aan een viertal omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in de provincie Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Noord-Holland, de provincie Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Met deze samenwerking wordt beoogd de condities waaronder provincies werken te optimaliseren en provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Stichtingen worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen aan die stichting. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

De stichtingen die het betreft zijn:

- Stichting Gooisch Natuurreservaat
- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
- Stichting administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds, opdat deze gelden worden gebruikt ter dekking van de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of continuering van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of deze bijdraagt aan realisatie van beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief zal beoordeeld worden of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen wordt periodiek de beleidsmatige afweging gemaakt om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten die de verbonden partij verricht.

Bij het aangaan van een verbinding met en bij het aansturen van een verbonden partij streven wij ernaar:

- Afspraken met de verbonden partijen vast te leggen (bijvoorbeeld in overeenkomsten, statuten of indien van toepassing in een gemeenschappelijke regeling) en te monitoren;
- Afspraken met de verbonden partijen te maken over de frequentie en inhoud van de verantwoordingsinformatie en deze te monitoren;
- Te beoordelen of andere partijen die betrokken zijn bij de verbonden partijen andere belangen kunnen hebben naast het gezamenlijk belang.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

Er is voor gekozen de belangen van de provincie bij de deelnemingen primair via de aandeelhoudersrol te behartigen. Dat betekent dat in de Raden van Commissarissen van de provinciale deelnemingen geen leden van Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten worden benoemd. De aandeelhoudersrol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Om het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen te hebben, worden door het jaar heen verschillende afstemmingsoverleggen gehouden tussen de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming.

De jaarstukken van verbonden partijen worden beoordeeld op een aantal financiële criteria: positief resultaat, solide financiële verhoudingen (eigen vermogen versus vreemd vermogen), dividendverwachtingen etc. Ook wordt gekeken naar de ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande jaren en de verwachtingen voor de komende jaren. Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken beleidssectoren. De bepalingen uit de Nederlandse corporate governance code (“Code”), die van toepassing is op beursgenoteerde vennootschappen met haar statutaire zetel in Nederland, worden zoveel mogelijk toegepast op de deelnemingen van de provincie Noord-Holland. De Code bevat zowel principes als concrete bepalingen die de bij een vennootschap betrokken personen (onder andere bestuurders en commissarissen) en partijen tegenover elkaar in acht zouden moeten nemen. Wij informeren Provinciale Staten over de ontwikkelingen bij de deelnemingen in onze jaarstukken en de begroting. Daarbuiten worden Provinciale Staten actief geïnformeerd als daar aanleiding toe is.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen hebben in 2018 plaatsgevonden op het gebied van de verbonden partijen:

- Innovatiefonds Noord-Holland B.V. is in april 2018 opgericht. De provincie Noord-Holland is 50% aandeelhouder;
- Op 8 oktober 2018 hebben Provinciale Staten besloten om het fondsvermogen van PDENH op te hogen met de tweede tranche (€ 25 miljoen) tot een totaal van € 55 miljoen;
- In 2016 is er een agiostorting geweest van € 2 miljoen op de door de provincie gehouden aandelen in het kapitaal van de RON. In april 2018 is er van deze agiostorting € 1 miljoen teruggestort naar de provincie;
- De vier aandeelhouders in SADC hebben in maart 2018 een leenfaciliteit aan SADC ter beschikking gesteld van € 3,375 miljoen per aandeelhouder. In 2018 heeft SADC geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

Uitgaven

De lasten voor de verbonden partijen zijn terug te vinden in verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 5 "Ruimte" onder operationeel doel 5.3.1.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder operationeel doel 5.2.3. De bijdragen aan de omgevingsdiensten zijn opgenomen onder operationeel doel 4.1.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg zijn opgenomen in programma 1 "Openbaar bestuur".

Inkomsten

In 2018 ontvingen wij ca. € 11,7 miljoen aan dividend. Voor 2019 en volgende jaren is een opbrengst begroot van ca. € 7 miljoen per jaar. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. Een aanzienlijk deel van de ontvangen dividenden wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale deelnemingen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte, leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- aan Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN) is een leningfaciliteit verstrekt van € 750.000, bedoeld voor participatie in een Startersfonds;
- de in het verleden met Polanenpark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8.000.000;
- aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 635.000;
- aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. is een renteloze lening verstrekt ten behoeve van investeringen in bedrijventerreinen. Eind 2016 bedroeg de totale schuld € 11.086.095. Ten behoeve van het project Hoogtij is een borgtocht verstrekt aan de BNG Bank N.V. voor € 35 miljoen, waarvoor het Havenbedrijf Amsterdam N.V. voor 1/3 een contragarantie heeft gesteld aan de provincie Noord-Holland;

- aan de stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiele risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie tevens de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Voor een aantal deelnemingen is vanwege dit risico een bedrag in het provinciale weerstandsvermogen opgenomen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandvermogen het risico af dat 25% van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Verstrekte leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen verstrekt. Voor een deel van de verstrekte leningen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden in verband met het risico van niet-terugbetaling.

Verstrekte garanties aan verbonden partijen

Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven. Voor een deel van de verstrekte bedragen heeft een dotatie aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden, voor het geval een beroep wordt gedaan op deze garanties/borgstellingen.

Risico's binnen Gemeenschappelijke Regelingen

Elke deelnemer aan een Gemeenschappelijke Regeling is in principe voor zijn aandeel verantwoordelijk voor mogelijke tekorten binnen de GR. In het provinciale weerstandsvermogen is hiervoor een aantal posten opgenomen.

Bovenstaande risico's zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen als Financieringsrisico's, Beleidsrisico's of als Risico's Verbonden Partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1 Alliander N.V.

OD	4.2.1	
Vestigingsplaats	Arnhem	
Nominale waarde aandelen	62654400	
% belang	9,16	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Energievoorziening.	
Bijdrage provinciale doelen	Investeringen in energie-infrastructuur Bijdragen aan duurzaamheidsinitiatieven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	3.942.000.000	4.129.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	4.127.000.000	4.216.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	203.000.000	334.000.000
Dividend	**2017**	**2018**
	9.506.000	13.738.000

2 N.V. Afvalzorg Holding

OD	4.1.2	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	12600000	
% belang	90	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen.	
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en exploitatie afval-stortlocaties	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	56.653.000	66.635.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	129.447.000	121.720.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	5.420.000	11.238.000
Dividend	**2017**	**2018**
	1.125.000	1.125.000

3 N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)

OD	3.2.2	
Vestigingsplaats	Velserbroek	
Nominale waarde aandelen	6806703	
% belang	100	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer	
Bijdrage provinciale doelen	Levering drinkwater Beheer natuurgebieden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	228.231.000	236.197.000

Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	561.421.000	554.205.997
Resultaat	**2017**	**2018**
	8.924.000	8.610.000
Dividend	**2017**	**2018**
	652.337	659.000

4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)

OD	6.2.2	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	370.000	
% belang	100	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden	
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en onderhoud recreatiegebieden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	3.521.717	3.668.593
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.788.973	1.416.574
Resultaat	**2017**	**2018**
	135.542	146.875
Dividend	**2017**	**2018**

5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Schiphol	
Nominale waarde aandelen	3.424.680	
% belang	25	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC	
Publiek doel	Ruimtelijke inrichting Schipholgebied.	
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden Werving en acquisitie	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	105.705.000	106.399.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	24.703.000	21.632.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	3.242.000	692.000
Dividend	**2017**	**2018**

6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied (RON)

OD	5.3.1
Vestigingsplaats	Zaanstad
Nominale waarde aandelen	787.500
% belang	33,30
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied.

Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	4.792.000	3.310.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	75.098.000	66.910.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	-1.042.000	1.518.000
Dividend	**2017**	**2018**

7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Nominale waarde aandelen	26.460	
% belang	49	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC	
Publiek doel	Ontwikkeling Economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Marketing en acquisitie Versterking economie	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	805.677	843.112
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.962.178	2.545.259
Resultaat	**2017**	**2018**
	-83.942	37.345
Dividend	**2017**	**2018**

8 PolanenPark B.V.

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	7.200	
% belang	40	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein.	
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	450.318	1.060.976
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	1.337.633	4.397.111
Resultaat	**2017**	**2018**
	62.250	610.658
Dividend	**2017**	**2018**

9 PolanenPark C.V.

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	Schiphol	
Nominale waarde aandelen	7.200	
% belang	40	
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV	
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein.	
Bijdrage provinciale doelen	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	1.575.679	5.940.949
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	18.972.584	18.805.327
Resultaat	**2017**	**2018**
		4.365.141
Dividend	**2017**	**2018**

10 Zeehaven IJmuiden N.V.

OD	5.3.1	
Vestigingsplaats	IJmuiden	
Nominale waarde aandelen	408.402	
% belang	8,40	
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting	
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Beheer en exploitatie van visafslag en havenfaciliteiten	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	22.030.000	24.711.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	36.704.000	34.940.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	2.813.000	2.755.000
Dividend	**2017**	**2018**
	24.504	24.504

11 Zeestad Beheer B.V.

OD	5.1.1	
Vestigingsplaats	Den Helder	
Nominale waarde aandelen	9.000	
% belang	50	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder.	
Bijdrage provinciale doelen	Stedelijke vernieuwing	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	18.000	
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
Resultaat	**2017**	**2018**

Dividend	**2017**	**2018**

12 Zeestad C.V.

OD	5.1.2	
Vestigingsplaats	Den Helder	
Nominale waarde aandelen	6.900.000	
% belang	49	
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV	
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder.	
Bijdrage provinciale doelen	Stedelijke vernieuwing	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	36.806.679	
Resultaat	**2017**	**2018**
Dividend	**2017**	**2018**

13 Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Provincie Noord-Holland B.V. (ODENH)

OD	4.2.1	
Vestigingsplaats	Haarlem	
Nominale waarde aandelen	18.000	
% belang	100	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Stimulering duurzame energie en ontwikkeling economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Participaties in duurzame energie bedrijven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	610.855	472.926
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	4.457	4.463
Resultaat	**2017**	**2018**
	-486.347	-137.929
Dividend	**2017**	**2018**

14 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

OD	8.1.1	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Nominale waarde aandelen	1.525.875	
% belang	1,10	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Belegging	
Bijdrage provinciale doelen	n.v.t.	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**

	4.953.000.000	4.991.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	135.072.000.000	132.518.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	393.000.000	337.000.000
Dividend	**2017**	**2018**
	1.000.974	1.544.185

15 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

OD	8.1.1	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Nominale waarde aandelen	11.845	
% belang	0,20	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Belegging	
Bijdrage provinciale doelen	n.v.t.	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	1.628.000.000	1.726.000.000
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	85.495.000.000	81.989.000.000
Resultaat	**2017**	**2018**
	123.000.000	100.000.000
Dividend	**2017**	**2018**

16 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

OD	5.3.2	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Nominale waarde aandelen	36.038	
% belang	16,90	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA	
Publiek doel	Ontwikkeling economie.	
Bijdrage provinciale doelen	Participaties in medische en life science bedrijven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	12.558.798	13.353.119
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	14.278	201.540
Resultaat	**2017**	**2018**
	-300.046	794.321
Dividend	**2017**	**2018**

17 Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V.

OD	5.3.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Nominale waarde aandelen	1
% belang	100
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie.

Bijdrage provinciale doelen	Participaties in duurzame economie bedrijven	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
	4.686.878	14.616.148
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
	658.769	1.743.882
Resultaat	**2017**	**2018**
	-469.696	-4.901.787
Dividend	**2017**	**2018**

18 Innovatiefonds Noord-Holland B.V.

OD	5.3.2	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Nominale waarde aandelen	8.000	
% belang	50	
Bestuurlijk belang	stemrecht AVA	
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie	
Bijdrage provinciale doelen	Stimuleren innovatie/duurzaamheid	
Wijzigingen (betreffend jaar)		
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
		1.702.762
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
		1.176.544
Resultaat	**2017**	**2018**
		-184.238
Dividend	**2017**	**2018**

19 SolaRoad B.V.

OD	4.2.1.	
Vestigingsplaats	Delft	
Nominale waarde aandelen	400	
% belang	40	
Bestuurlijk belang	Aandeelhouderschap	
Publiek doel	Doorontwikkeling en commercialisering SolaRoad-technologie	
Bijdrage provinciale doelen		
Wijzigingen (betreffend jaar)	PNH toegetreden tot de B.V. op 3 juni 2019	
Eigen vermogen	**2017**	**2018**
Vreemd vermogen	**2017**	**2018**
Resultaat	**2017**	**2018**
Dividend	**2017**	**2018**

Gemeenschappelijke regelingen

1 Schadeschap Luchthaven Schiphol

OD	5.1.2		
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Bestuurlijk belang	Zorgvuldige en tijdige afwikkeling van de schadevergoedingen		
Visie en beleidsvoornemens	Met het oprichten van het Schadeschap in 1998 hebben overheden één loket willen instellen voor burgers en bedrijven voor schadeveroorzakende besluiten van overheden over Schiphol.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Bevordering afwikkeling schadevergoedingen uitbreiding Schiphol.		
Activiteiten	Het Schadeschap behandelt verzoeken om schadevergoeding van omwonenden/bedrijven rond Schiphol die schade lijden ten gevolge van overheidsbesluiten op grond van de Wet Luchtvaart over Schiphol.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De activiteiten van het Schadeschap Schiphol hebben bijgedragen aan effectieve regionale samenwerking om schadegevallen formeel en zorgvuldig af te handelen.		
Bevoegdheden	Via gemeenschappelijke regeling		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland (1 stem)		
Algemeen bestuur	A. Tekin, 8 leden, 22 stemmen		
Dagelijks bestuur	A. Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	· Aalsmeer (2 stemmen), · Amstelveen (2 stemmen), · Haarlemmermeer (2 stemmen), · Nieuwkoop (1 stem), · Uitgeest (1 stem), · Zaanstad (2 stemmen) · Ministerie van Infrastructuur en Milieu (11 stemmen).		
Financieel belang	Baten begroting 2019	4.733.750	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		233.021	233.613
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		85.085	738.886
Resultaat		**2017**	**2018**
		553	592
Algemene toelichting	Het Schadeschap Luchthaven Schiphol is opgericht door de Provincie Noord-Holland, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen Verkeer en Waterstaat), het Hoogheemraadschap van Rijnland en 21 (deel)gemeenten rondom de luchthaven. Het Schadeschap is belast met de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de Planologische Kernbeslissing Schiphol van 1995, en de daarop volgende Luchthavenindelingsbesluiten en de Luchthavenverkeersbesluiten. Dit is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol.		

2 Recreatieschap Spaarnwoude

OD	6.2.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer recreatiegebied.
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek

Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem M. van Doorninck (Amsterdam) 1 stem B. Diepstraten (Velsen) 1 stem M. Sedee-Schuitemaker (Haarlemmermeer) 1 stem R. Berkhout (Haarlem)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	6.305.231	
	Deelnemersbijdragen	2.955.084	
	Provinciale bijdrage	1.525.046	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		17.947.422	17.136.409
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		1.605.729	1.793.998
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

3 Recreatieschap Groengebied Amstelland

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Amstelveen		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem		
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem J. Langenacker (Ouder-Amstel) 1 stem (Diemen) 1 stem F.Gordon (Amstelveen) 3 stemmen M.van Doorninck/L.Ivens/ S.Kukenheim (Amsterdam)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	4.402.945	
	Deelnemersbijdragen	3.223.967	
	Provinciale bijdrage	902.277	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.894.971	3.366.692
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		2.969.620	2.354.786
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgt de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijke regeling recreatieschap Geesterambacht getreden.		

4 Recreatieschap het Twiske (gefuseerd met Landschap Waterland in 2013, maar met gescheiden boekhoudingen)

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Haarlem		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 6 stemmen		
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem R.J. Monen (Oostzaan) 1 stem J. Schalkwijk (Wormerland) 2 stemmen R. Quakernaat (Landsmeer) 3 stemmen M.T.A. Hegger (Purmerend)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	2.312.741	
	Deelnemersbijdragen	1.762.700	
	Provinciale bijdrage	1.017.078	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.896.926	2.647.268
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		519.140	95.716
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

5 Recreatieschap Landschap Waterland

OD	6.2.2
Vestigingsplaats	Haarlem
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer recreatiegebied
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem
Dagelijks bestuur	
Andere deelnemers en stemaandeel	5 stemmen M. van Doorninck(Amsterdam) 1 stem A.J.M. van Beek (Beemster) 1 stem B. ten Have (Waterland) 4 stemmen S. Munnikendam (Zaanstad) 2 stemmen H. Schutt (Edam-Volendam) 1 stem R. Quakernaat (Landsmeer)

Financieel belang	Baten begroting 2019	700.102	
	Deelnemersbijdragen	667.960	
	Provinciale bijdrage	345.068	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.929.435	2.118.710
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		37.648	37.585
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

6 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Haarlem		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage.		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek 1 stem		
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek		
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem A.W.M. Schoorl (Heemskerk) 1 stem P.F. Dijkman (Alkmaar) 1 stem S. Munnikendam (Zaanstad) 1 stem A.N. Dellemijn (Heiloo) 1 stem H.J. Niele-Goos(Beverwijk) 1 stem J.M. Kloosterman (Uitgeest) 1 stem R. de Haan (Castricum)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.670.386	
	Deelnemersbijdragen	1.458.720	
	Provinciale bijdrage	802.635	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.095.611	2.114.998
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		98.827	129.158
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

7 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.

OD	6.2.2		
Vestigingsplaats	Utrecht		
Bestuurlijk belang	Invloed houden op ruimtelijke ontwikkelingen en financiële bijdrage		
Visie en beleidsvoornemens	Elk recreatieschap heeft een eigen ontwikkelingsvisie opgesteld waarin de doelen voor het gebied als totaal en per deelgebied zijn opgenomen.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Beheer recreatiegebied		
Activiteiten	Ontwikkeling en beheer recreatiegebieden.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	7010 ha. adequaat beheerd groen door de recreatieschappen.		
Bevoegdheden	Verordende en toezichthoudende bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	J. Chr. van der Hoek en J.P.H.M. Van Gilse		
Dagelijks bestuur	J. Chr. van der Hoek		
Andere deelnemers en stemaandeel	6 stemmen	Wijdemeren	
	F. Ossel		
	D. van Enk		
	J.J. de Kloet		
	6 stemmen	Stichtse Vecht	
	F. van Liempt		
	J. Helling		
	P. van Rosssum		
	2 stemmen	Provincie Utrecht	
	M. Pennarts		
	W. Ubaghs		
	2 stemmen	Gemeente Utrecht	
	K. Diepeveen		
	L. van Hooijdonk		
Financieel belang	Baten begroting 2019	2.333.300	
	Deelnemersbijdragen	1.385.500	
	Provinciale bijdrage	406.300	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.794.700	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		2.195.300	
Resultaat		**2017**	**2018**
		283.400	
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland zes recreatieschappen waarin de provincie deelnemer is (de provincie neemt geen deel aan het Recreatieschap Westfriesland). Al deze schappen dragen bij aan het beheer en onderhoud van regionale recreatiegebieden. Hieronder volgen de visie, rechtsvorm en doel, bestuurlijk belang, activiteiten en bevoegdheden van de recreatieschappen. Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de kerngegevens van de individuele schappen. Per 1 januari 2017 is de provincie uit de gemeenschappelijk regeling recreatieschap Geestmerambacht getreden.		

8 Beheersregeling Amstel

OD	2.1.4
Vestigingsplaats	n.v.t.
Bestuurlijk belang	Er kan gesteld worden dat de Amstel doelmatig wordt beheerd. Dit is mogelijk omdat door de beheerregeling het beheer bij één provincie, de provincie Noord-Holland is belegd. De bestuurlijke verantwoordelijkheid is daarmee eenduidig geregeld.
Visie en beleidsvoornemens	De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht wensen een doelmatig beheer van de Amstel als vaarweg. Het gaat dan om een vlotte en veilige scheepvaart op de Amstel.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheer van de Amstel (het beheer van de Amstel is overgedragen van de provincie aan het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstreek).
Activiteiten	De provincie Noord-Holland beheert en onderhoudt de Amstel vanaf de Tolhuissluis tot de provinciale beheergrens nabij de Omval in Amsterdam. Noord-Holland doet dit ook

	op de binnen de provincies Utrecht en Zuid-Holland gelegen delen van de Amstel.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	D.m.v. de Beheersregeling Amstel is ook in 2017 een doelmatig vaarweg- en nautisch beheer van de Amstel tussen Tolhuissluis en Omval Amsterdam uitgevoerd. Daarmee is een bijdrage geleverd aan de hierboven vermelde doelen.		
Bevoegdheden	De provincie Noord-Holland treedt op als technisch en nautisch beheerder van de Amstel, gedeelte Omval-Amsterdam-Tolhuissluis.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	n.v.t		
Dagelijks bestuur	n.v.t		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	0	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		0	0
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		0	0
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	De Beheersregeling Amstel is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht ter behartiging van een doelmatig beheer van de Amstel.		

9 Randstedelijke Rekenkamer

OD	1.1.1
Vestigingsplaats	Amsterdam
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.
Visie en beleidsvoornemens	De Randstedelijke Rekenkamer ziet het als haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking binnen de betrokken provincies en eventueel andere publieke organen te bevorderen. Kwaliteit, betrouwbaarheid en onafhankelijkheid ziet de Rekenkamer als belangrijkste kenmerken van haar producten.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Rekenkamerfunctie
Activiteiten	De Randstedelijke Rekenkamer verricht onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De Rekenkamer informeert primair de Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Met haar onderzoeken beoogt de rekenkamer bij te dragen aan het verbeteren van het functioneren van het provinciaal bestuur en de daarmee verbonden organen en het versterken van de publieke verantwoording. In 2017 heeft de rekenkamer (vervolg-) onderzoek gedaan naar: · De regierol van de provincie op het gebied van natuurcompensatie. · Het beheer en onderhoud van wegen en civiele · Het functioneren van het recreatieschap Spaarnwoude en de ingezette maatregelen om de belangrijkste (financiële) problemen en risico's op te lossen respectievelijk te beheersen. · De doorvoering van de verbetervoorstellen voor de uitvoeringspraktijk van het Waddenfonds sinds de decentralisatie in 2012 en de betekenis daarvan voor de beslissing over en de uitvoering en monitoring van projecten en de informatievoorziening aan PS · De mate waarin de provincie erin slaagt om via de subsidieregeling de bouwkundige staat verbeteren en de monumentale waarden te behouden van rijksmonumenten die gerestaureerd moeten worden.
Bevoegdheden	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	Er is één lid van de Randstedelijke Rekenkamer. Per ultimo 2018 is dat dr. ir. A.W.C. Hoenderdos-Metselaar MBA.

Dagelijks bestuur	Het lid van de rekenkamer vervult tevens de functie van directeur.		
Andere deelnemers en stemaandeel	Andere deelnemers zijn de provincies Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht. Iedere deelnemer heeft hetzelfde stemaandeel.		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.617.600	
	Deelnemersbijdragen	1.610.600	
	Provinciale bijdrage	434.875	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		321.327	381.601
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		688.215	656.331
Resultaat		**2017**	**2018**
		0	0
Algemene toelichting	De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht.		

10 Openbaar lichaam Waddenfonds

OD	6.3.3
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Bestuurlijk belang	Gezamenlijk beheren en programmatisch besteden van de gelden van het Waddenfonds.
Visie en beleidsvoornemens	Het Waddenfonds is na het rapport van Adviesgroep Waddenzeebeleid (commissie Meijer) oorspronkelijk opgericht in 2007 om de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap te stimuleren. Er is toen €800 miljoen ter beschikking gesteld voor aanvullende investeringen in het Waddengebied. Hiertoe is in 2007 het Waddenfonds opgericht. Het Waddenfonds loopt tot en met 2026. Later is daar door de Tweede Kamer een economische doelstelling aan toegevoegd. Het Rijk heeft het Waddenfonds per 1 januari 2012 overgedragen aan de drie Waddenprovincies, Noord-Holland, Groningen en Fryslân. In totaal is er met de decentralisatie van het Waddenfonds een bedrag gemoeid van ruim € 562 miljoen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Beheren en besteden Waddenfonds
Activiteiten	Het beheer van het Waddenfonds, opstellen en vaststellen subsidieverordening en jaarprogramma, verstrekken van subsidies ten laste van het Waddenfonds; het op privaatrechtelijke titel besteden van middelen ten laste van het Waddenfonds; de voorbereiding van het door provinciale staten vast te stellen Uitvoeringsplan Waddenfonds. Deze activiteiten worden uitgevoerd met inachtneming van het bestuursakkoord en de door provinciale staten vastgestelde beleidskaders met betrekking tot het werkingsgebied van het Waddenfonds. (zie artikel 4 Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds). Voorts worden er een Jaarprogramma (art.8), Jaarverslag (art. 9), Begroting (art. 27) en Jaarrekening (art. 28) opgesteld).
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	In 2017 hebben diverse projecten subsidie ontvangen van het Waddenfonds. Drie van deze projecten hebben een bijdrage voor provinciale cofinanciering ontvangen. Dit betreft de projecten: 1. de bouw van een uitzichtpunt/steiger in de Waddenzee (van circa 150 meter lang) bij de Cocksdorp op Texel; 2. verlenging van het verblijf in de Museumhaven door toeristische arrangementen mogelijk te maken bij Willemsoord in Den Helder; 3. filmproductie Silence of the Tides over de Wadden.
Bevoegdheden	Aan het openbaar lichaam Waddenfonds zijn de volgende publiekrechtelijke bevoegdheden overgedragen: De verordenende bevoegdheid, voor zover het vaststellen van een wettelijk voorschrift als bedoeld in artikel 4.23, eerste lid, Awb, noodzakelijk is ten behoeve van het verstrekken van subsidies ten laste van de begroting van het Waddenfonds; het nemen van besluiten inzake het verstrekken van subsidie ten laste van de begroting van het Waddenfonds, overeenkomstig titel 4.2 Awb. (Zie artikel 5 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds)
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	Naam AB-leden vanuit Noord-Holland: G.L.J. Leerink, M.T. Cardol, gedeputeerde C.J. Loggen. 3 stemmen
Dagelijks bestuur	C.J. Loggen

Andere deelnemers en stemaandeel	Provincie Fryslân en Provincie Groningen 1 stem Deelnemers Provincie Groningen: H. Staghouwer (DB) 1 stem Deelnemers Provincie Fryslân: K. Kielstra (DB)		
Financieel belang	Baten begroting 2019	29.308.000	
	Deelnemersbijdragen		
	Provinciale bijdrage		
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		101.936.372	112.404.455
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		82.129.983	70.979.298
Resultaat		**2017**	**2018**
		14.290.922	19.106.835
Algemene toelichting	Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.		

11 Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Lelystad		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	E.P. Stigter stem 6%		
Dagelijks bestuur	Geen DB-lid		
Andere deelnemers en stemaandeel	Flevoland 29,74 % Wijdemeren 3,56 % Lelystad 13,20 % Gooise Meren 6,40 % Almere 7,84 % Urk 2,32 % Zeewolde 6,15 % Dronten 7,27 % Huizen 1,83% Noordoostpolder 8,53% Hilversum 2,10 % Weesp 3,20 % Blaricum 0,88 % Laren 0,97%		
Financieel belang	Baten begroting 2019	12.123.093	
	Deelnemersbijdragen	11.615.588	
	Provinciale bijdrage	845.003	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.855.199	1.421.501
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		4.489.808	4.434.824
Resultaat		**2017**	**2018**
		729.145	193.830
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

12 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Zaandam		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	A. Tekin en E.P. Stigter stem 20%		
Dagelijks bestuur	A. Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	Amsterdam 30 % Haarlemmermeer 16 % Zaanstad 9 % Aalsmeer 5 % Amstelveen 5 % Diemen 5 % Ouder-Amstel 5% Uithoorn 5 %		
Financieel belang	Baten begroting 2019	45.410.000	
	Deelnemersbijdragen	44.032.000	
	Provinciale bijdrage	11.822.000	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		5.371.000	3.884.000
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		17.691.000	15.970.000
Resultaat		**2017**	**2018**
		1.659.000	0
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

13 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

OD	4.1.2
Vestigingsplaats	Hoorn
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD.
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	E.P. Stigter stem 25%
Dagelijks bestuur	E.P. Stigter
Andere deelnemers en	Den Helder 6 %

stemaandeel	Hollands Kroon 7 % Schagen 7 % Texel 3 % Drechterland 3 % Enkhuizen 2 % Hoorn 8 % Koggenland 2 % Medemblik 6 % Opmeer 2 % Stedebroec 2 % Alkmaar 9 % Bergen 4 % Castricum 4 % Heiloo 2 % Heerhugowaard 5 % Langedijk 3 %		
Financieel belang	Baten begroting 2019	18.744.956	
	Deelnemersbijdragen	18.744.956	
	Provinciale bijdrage	6.833.235	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		2.113.536	2.594.658
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		4.993.376	4.117.834
Resultaat		**2017**	**2018**
		1.233.364	1.365.135
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

14 Omgevingsdienst IJmond

OD	4.1.2		
Vestigingsplaats	Beverwijk		
Bestuurlijk belang	PNH blijft bevoegd gezag voor taken die de OD uitvoert. PNH is bestuurlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit die de OD levert aan het bedrijfsleven en de burgers en draagt ook de risico's van slecht functioneren van de OD		
Visie en beleidsvoornemens	Verbetering van dienstverlening, kwaliteit van vergunningverlening en handhaving op gebied van milieu, bodem en ruimtelijke ordening. Creëren van gelijk speelveld voor bedrijven. Verhoging van efficiëntie van het functioneren op dit gebied.		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving milieutaken		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De omgevingsdiensten hebben door vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht bij bedrijven en instellingen in de eigen regio's in Noord-Holland bijgedragen aan de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de provincie betreffende de kwaliteit van de leefomgeving, veiligheid en duurzaamheid.		
Bevoegdheden	Gemandateerd door de deelnemers		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	A. Tekin stemmen 13 (van 100)		
Dagelijks bestuur	Geen DB-lid		
Andere deelnemers en stemaandeel	Beemster 2 Beverwijk 15 Bloemendaal 1 Edam-Volendam 2 Haarlem 20 Heemstede 1 Heemskerk 8 Landsmeer 1 Oostzaan 1 Purmerend 2 Uitgeest 3 Velsen 27 Wormerland 2 Zandvoort 2 Waterland 0		
Financieel belang	Baten begroting 2019	10.289.359	

	Deelnemersbijdragen	6.319.403	
	Provinciale bijdrage	815.879	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		558.225	509.260
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		8.546.628	8.551.522
Resultaat		**2017**	**2018**
		13.416	10.512
Algemene toelichting	Er zijn in Noord-Holland vier omgevingsdiensten. De provincie neemt deel in deze omgevingsdiensten.		

Privaatrechtelijke rechtspersonen

15 Interprovinciaal Overleg

OD	1.4.2		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Bestuurlijk belang	Afstemming en belangenbehartiging		
Visie en beleidsvoornemens	Interprovinciale afstemming en belangenbehartiging		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Belangenbehartiging provincies		
Activiteiten	Afstemming en belangenbehartiging		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Belangenbehartiging in Den Haag en in Brussel op verschillende relevante provinciale dossiers.		
Bevoegdheden	Het IPO treedt op als vertegenwoordiger van de twaalf provincies richting het Rijk, op die dossiers die voor de provincies van belang zijn.		
Bestuurders en stemaandeel			
Algemeen bestuur	A. Er, G.E.E. Everduim		
Dagelijks bestuur	E.P. Stigter		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	16.247.755	
	Deelnemersbijdragen	16.247.755	
	Provinciale bijdrage	1.573.185	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		138.265	769.900
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		9.315.235	10.192.372
Resultaat		**2017**	**2018**
		138.265	769.900
Algemene toelichting	De provincie Noord-Holland neemt deel in een interprovinciaal samenwerkingsverband. Het voornaamste doel van de vereniging is gezamenlijke belangenbehartiging op nationaal en Europees niveau.		

16 Stichting Goois Natuurreservaat

OD	6.2.1
Vestigingsplaats	Hilversum
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van Burgemeester en Wethouders, en van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. De stemverhouding in het bestuur is als volgt: provincie Noord-Holland 4 stemmen; gemeente Amsterdam 2 stemmen; gemeente Gooise Meren 3 stemmen, gemeente Blaricum 1 stem; gemeente Hilversum 4 stemmen; gemeente Huizen 2 stemmen; gemeente Laren 1 stem De voorzitter en twee externe deskundigen- bestuursleden hebben elk 1 stem.
Visie en beleidsvoornemens	In de visie van de stichting leveren de waardevolle kenmerken van landschap, natuur en cultureel erfgoed (samen het "natuurschoon") een belangrijke bijdrage aan het welzijn van de mens. Het behoud van deze waarden in het Gooi vindt het Gooisch Natuurreservaat daarom van groot belang voor de bewoners en bezoekers van de regio, voor nu en later. Iedereen dient de natuur en het landschap te kunnen ervaren en dient er kennis over te kunnen vergaren. De verkregen ervaringen en inzichten zullen leiden tot sympathie voor natuurbescherming, een voorwaarde voor duurzaam behoud

	van de terreinen. De stichting is bovendien van mening dat de voor het Gooi kenmerkende flora en fauna, los van de betekenis voor het welzijn van de mens, recht hebben op voldoende leefruimte van goede kwaliteit. Om het ecologisch functioneren van de natuurterreinen of – op grotere schaal – de Gooise stuwwallen te kunnen waarborgen, moet over eigendoms- en bestuursgrenzen heen worden gekeken. Uiteindelijk gaat het om het Gooi als deel van de Heuvelrug en als schakel in het Natuurnetwerk Nederland. Het Gooisch Natuurreservaat beheert circa 2800 hectare natuurgebied.		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Beheer Natuurgebied		
Activiteiten	Het aankopen, inrichten en beheren van natuurgebieden, het bevorderen en reguleren van het recreatieve gebruik van de gebieden, handhaving en toezicht in natuurgebieden, belangenbehartiging van natuur in multidisciplinaire projecten, het verzorgen van natuur- en milieueducatie.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Met de provinciale participantenbijdrage heeft GNR voornoemde activiteiten kunnen uitvoeren, in aanvulling op de provinciale subsidies voor natuur-en recreatiebeheer. Hiermee hebben deze middelen bijgedragen aan de realisatie van onze doelstelling om het groen te beschermen en tevens recreatief te benutten.		
Bevoegdheden	Aankopen, inrichten en beheren van natuurgebieden, voor zover binnen het statuut is toegestaan. De stichting heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur			
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	5.969.430	
	Deelnemersbijdragen	2.969.700	
	Provinciale bijdrage	742.430	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		1.553.529	1.837.957
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		896.571	931.988
Resultaat		**2017**	**2018**
		159.261	267.018
Algemene toelichting	De provincie Noord-Holland vormt, samen met vijf Gooise gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren) en de gemeente Amsterdam, de Stichting Gooisch Natuurreservaat. De stichting heeft als doel de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze te eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en aan het publiek het genot van dat natuurschoon te verzekeren door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen.		

17 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio

OD	5.1.2
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht
Visie en beleidsvoornemens	Realiseren van gebiedsgerichte projecten en individuele maatregelen conform het convenant Leefbaarheid 2007 (onderdeel van de Aldersafspraken 2007)
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen
Doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
Activiteiten	Uitvoering en monitoring bestuurlijk overleg en coordinatie van de plannen, voorvloeiende uit het convenant.
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	De stichting draagt zorg voor een betere balans tussen lusten en lasten van Schiphol. Door investeringen in de omgeving die belast wordt door vliegtuiggeluid, waar ruimtelijke beperkingen zijn door de nabijheid van Schiphol en hinder beperkende maatregelen niet mogelijk zijn, wordt de leefbaarheid verbeterd.
Bevoegdheden	Beheren van gelden, beoordelen van aanvragen voor uitkeringen, verstrekken van uitkeringen.
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland
Algemeen bestuur	geen deelneming aan AB vanuit PNH
Dagelijks bestuur	geen deelname PNH
Andere deelnemers en stemaandeel	J. Bolhoeve B. Schneiders

A. Rutten

Financieel belang	Baten begroting 2019		
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		48.399.433	46.645.865
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		288.483	265.075
Resultaat		**2017**	**2018**
		-432.259	-401.784
Algemene toelichting	De Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio is opgericht teneinde de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in de Schipholregio, in de ruimste zin van het woord te bevorderen.		

18 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied

OD	5.2.3		
Vestigingsplaats	IJmuiden		
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG		
Visie en beleidsvoornemens	De ambitie is om met het NZKG een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het verbeteren van de internationale concurrentiepositie van de metropoolregio Amsterdam		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.		
Activiteiten	Minimaal 4 keer per jaar komt het bestuursplatform bijeen		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Ruimte-intensiveringsmonitor, inventarisatie leefbaarheidsdoelstellingen en uitvoering, werkateliers duurzaamheid en leefbaarheid, Synopsis SHIP.		
Bevoegdheden	Benoemen programmamanager, opdrachtgever regionale projecten uit het uitvoeringsprogramma en verantwoordelijk voor de jaarrekening van de stichting.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	Gedeputeerde mw. Z. Pels (voorzitter) 4 leden in AB, provincie Noord-Holland heeft 1 stem		
Dagelijks bestuur	Gedeputeerde mw. Z. Pels		
Andere deelnemers en stemaandeel	1 stem Wethouder H. Krieger namens gemeente Zaanstad 1 stem Wethouder S. Ferraro namens gemeente Beverwijk 1 stem Wethouder J. Verwoort namens gemeente Velsen 1 stem Wethouder J. Nobel namens gemeente Haarlemmermeer		
Financieel belang	Baten begroting 2019	192.831	
	Deelnemersbijdragen	192.831	
	Provinciale bijdrage	58.657	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		261.134	234.386
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		392.521	283.314
Resultaat		**2017**	**2018**
		-6.583	-26.748
Algemene toelichting			

19 Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.

OD	5.3.1
Vestigingsplaats	IJmuiden
Bestuurlijk belang	8,4%
Visie en beleidsvoornemens	Beheer en ontwikkeling van haven- en visveilinginfrastructuur t.b.v. economische ontwikkeling
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen
Doel	Ontwikkeling haven en economie.
Activiteiten	
Realisatie provinciale doelen / geleverde	Beheren aandelenpakket en ontvangst dividenden

prestaties			
Bevoegdheden	De provincie benoemt één lid van het Bestuur van de Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.		
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	Z. Pels (lid) 5 stemmen		
Dagelijks bestuur	n.v.t.		
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019		
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		22.030.000	24.711.000
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		34.940.000	36.704.000
Resultaat		**2017**	**2018**
		2.813.000	2.755.000
Algemene toelichting	Cijfers betreffen Zeehaven IJmuiden N.V.		

20 Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

OD	5.3.1		
Vestigingsplaats	Schagen		
Bestuurlijk belang	Bijdrage aan de kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland en aan het kenniseconomie-cluster in Petten.		
Visie en beleidsvoornemens	Voorbereiding van de bouw van een nieuwe hoge flux reactor ter vervanging van de bestaande 50 jaar oude reactor. Ministerie van EZ en de Provincie Noord-Holland hebben elk € 40 mln gereserveerd voor deze voorbereiding. Het verstrekte krediet dient terugbetaald te worden. Het is de bedoeling dat de private sector de bouw en exploitatie op zich gaat nemen.		
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.		
Activiteiten	Het doen ontwerpen van een nieuwe reactor en het regelen van de benodigde vergunningen. Interesseren van de private sector.		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Het project betreft de voorbereidingsfase voor de bouw van een nieuwe reactor die moet leiden tot continuering van het aanbod aan medische en industriële isotopen, en behoud en zo mogelijk de versterking van de researchlocatie Petten.		
Bevoegdheden	De Stichting heeft een Raad van Toezicht en een directeur die gebonden is aan de toestemming van het Ministerie EZ en de Provincie Noord-Holland voor wat betreft belangrijke activiteiten en opnemen van krediet.		
Bestuurders en stemaandeel	H.J. van der Lugt		
Algemeen bestuur			
Dagelijks bestuur			
Andere deelnemers en stemaandeel			
Financieel belang	Baten begroting 2019	17.500.000	
	Deelnemersbijdragen	17.500.000	
	Provinciale bijdrage	17.500.000	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		-28.854.075	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		38.175.397	
Resultaat		**2017**	**2018**
		-11.265.756	
Algemene toelichting			

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21 Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland

OD	4.1.2
Vestigingsplaats	Haarlem

Bestuurlijk belang	Wettelijke taak		
Visie en beleidsvoornemens	Het zorgdragen dat de omgeving van een na 1996 gesloten stortplaats Wet Milieubeheer geen nadelige gevolgen ondervindt van de gesloten stortplaats.		
Rechtsvorm	Publiekrechtelijke rechtspersonen		
Doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.		
Activiteiten	Beheren van de financiële middelen en het bekostigen van de nazorg van na 1996 gesloten stortplaatsen Wet Milieubeheer		
Realisatie provinciale doelen / geleverde prestaties	Beschermen van omgeving van gesloten stortplaatsen Wet Milieubeheer. Uitvoering van nazorg van gesloten stortplaats De Poel. Goedkeuring verleend aan het aangepaste nazorgplan van de geopende stortplaats Sortiva en eindinspectie uitgevoerd voor de te sluiten stortplaats Hollandse Brug. Beheer van de middelen in het Nazorgfonds. Bepaling van de doelvermogens voor de geopende stortplaatsen alsmede de nazorgheffing 2016.		
Bevoegdheden			
Bestuurders en stemaandeel	Provincie Noord-Holland		
Algemeen bestuur	College van Gedeputeerde Staten		
Dagelijks bestuur	Gedeputeerden Pels en Tekin		
Andere deelnemers en stemaandeel	Geen		
Financieel belang	Baten begroting 2019	1.263.533	
	Deelnemersbijdragen	0	
	Provinciale bijdrage	0	
Eigen vermogen		**2017**	**2018**
		48.534.552	
Vreemd vermogen		**2017**	**2018**
		9.277	
Resultaat		**2017**	**2018**
		796.684	
Algemene toelichting	Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland is opgericht teneinde de kosten te kunnen bestrijden van de nazorg van een na 1-9-1996 gesloten stortplaats Wet milieubeheer binnen de provincie Noord-Holland.		

3.6 Grondbeleid

Algemeen

Voor veel van de provinciale doelstellingen is het nodig om gronden aan te kopen, kortere of langere tijd te beheren en/of te verkopen. Zo willen wij het Natuurnetwerk Nederland afronden, bestaande wegen optimaliseren en nieuwe wegen en hoogwaardige openbaar vervoersverbindingen realiseren. Bij onze grondtransacties streven wij ernaar om duurzame landbouw en agrarische structuurversterking te bevorderen. Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor ons een middel voor het realiseren van provinciale doelen en geen doel op zich.

Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van het door Provinciale Staten in november 2018 vastgestelde 5e Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. Zowel aankoop als verkoop van gronden geschiedt in principe op basis van onafhankelijke taxaties. Als overheid mag de provincie geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen staatssteun verlenen, waardoor slechts beperkt en gemotiveerd van marktconforme waarden afgeweken kan worden. Tevens zijn wij er als overheid aan gehouden om niemand een voorkeurspositie te geven. Verhuur, verpachten en verkoop van gronden vindt daarom op zodanig wijze plaats dat iedereen dezelfde positie heeft. Hier wordt alleen van afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt in principe op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Realisatie vindt plaats door middel van verschillende instrumenten, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen, kavelruilen of aankopen van grond binnen de NNN-begrenzing. Met name het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld. De provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond wil omzetten in grond met een natuurfunctie. Deze eigenaar kan SKNL subsidie aanvragen voor de waardevermindering van de grond door deze omzetting en voor de benodigde inrichtingsmaatregelen. De inzet van de verschillende grondinstrumenten wordt uitvoeriger besproken in de nota Provinciale Natuuropgave (PNO) 2019-2023 (voorheen Provinciaal Programma Groen (PMG).

Financieel gezien wordt jaarlijks vanuit de grondportefeuille een bijdrage overgeheveld aan de reserve Groen. Dit wordt mogelijk gemaakt door de verkoop van provinciale gronden die wij van het Rijk voor dit doel hebben gekregen (voormalige BBL-gronden).

Tevens heeft de provincie in 2014 gronden van het Rijk gekregen om met de opbrengst daarvan de subsidie aan de gemeente Haarlemmermeer (in het kader van compensatiemaatregelen Schiphol; PASO) te kunnen financieren. Tot 2023 zullen deze gronden gefaseerd in de markt worden gezet waarbij tevens wordt gekeken hoe deze zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om andere beleidsdoelen te ondersteunen. Op jaarbasis wordt gekeken of er ten opzichte van de boekwaarde winst of verlies optreedt. Deze winst of verlies wordt toegevoegd aan of verrekend met de reserve Groen

Kavelruil

De provinciale landbouwgronden worden zo effectief mogelijk ingezet voor het verbeteren van de agrarische structuur. Hiervoor wordt het instrument vrijwillige kavelruil ingezet. Op dit moment

lopen er vrijwillige kavelruilprocessen op Wieringen en in de Gooi- en Vechtstreek. Onderzocht wordt in hoeverre er kavelruilen in andere gebieden kunnen worden opgezet.

Infrastructuur

Ook in 2020 zal, waar nodig, grondverwerving plaats vinden ten behoeve van de provinciale infrastructuur. In 2019 was het grootste project de majeure grondverwerving ten behoeve van de verbreding van de N241b. Hiervoor zijn ca. 60 dossier/eigenaren geïdentificeerd. In 2019 zijn reeds > 10 verwervingen minnelijk afgerond. Andere projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan de N236, N239, N246, N247, N417, N517 en de N522, de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Daarnaast zal ten behoeve van de uitvoering van het nieuwe collegeprogramma de nodige (nieuwe) grondverwervingsprojecten aan de orde zijn. Ook spelen er diverse kleinere projecten, waarbij sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en van de aanleg van rotondes en dergelijke.

Deze taakgebonden verwervingen vinden plaats ten laste van het budget dat PS beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet en/of in het kader van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, maar zal tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders van het door PS vastgestelde grondbeleid bewaken.

Grondbanken

De werking van grondbanken is in 2018 geëvalueerd en geconstateerd dat deze weinig tot geen meerwaarde hebben gehad. In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is besloten om de grondbanken af te bouwen en geen nieuwe instellen. Andere, meer flexibele grondinstrumenten zoals kavelruil, strategische grondaankopen en in voorkomende gevallen verpachtingen ten dienste van natuurontwikkeling en agrarische structuurversterking, kunnen hiervoor in de plaats komen.

Strategische grondaankopen

Met het krediet “Strategische grondaankopen” hebben PS het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen t.b.v. provinciale doelen, gronden aan te kopen. In 2016 hebben PS besloten om het krediet de komende 10 tot 15 jaar af te bouwen van €97 miljoen naar €20 miljoen, door een jaarlijkse bijstelling bij de jaarrekening. Met de bijstelling in de jaarrekening 2018 resteert per 31-12-2018 een krediet van € 40 miljoen. Hiervan zit ca. € 29,2 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen vermeld in onderstaande tabel ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’. De belangrijkste strategische grondeigendommen zijn:

- Percelen aangekocht in de kavelruilen n.a.v. het voormalig gebiedsontwikkelingsplan Wieringerrandmeer;
- het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna (RHB);
- Zonneweide Jaagweg, voorheen bekend als Distriport;
- SLP Zuid, ook wel bekend als het kassengebied Rozenburg.

Over de ontwikkelingen van deze percelen in 2019 zal worden gerapporteerd in de jaarrekening 2019. Het krediet en de eigendommen strategische grondaankopen worden ingezet ten behoeve van provinciale doelen. Dit kan zijn agrarische structuurversterking d.m.v. kavelruil in het voormalig Wieringerrandmeergebied, energietransitie (Distriport/zonnepark Jaagweg) en/of (mogelijk op termijn) enkel de verkoop van de gronden.

In 2020 gaan wij onderzoeken of het vrij beschikbare krediet strategische aankopen ingezet kan worden voor strategische aankopen in de zoekgebieden van de beoogde verbinding A8-A9 en Duinpolderweg, aangezien in deze gebieden naast de infrastructurele opgaven ook andere provinciale doelen (NNN, Stelling van Amsterdam) aan de orde zijn.

Beheer en verkoop

De provincie bezit een oppervlakte van ca. 20.000 hectare grond. Een groot deel van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen. Daarnaast zijn ca. 7.200 ha grond en 64 woningen in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via een beheerovereenkomst. Het resterende vastgoed, ca. 2.700 ha grond, ca. 800 ligplaatsen, 24 benzinestations en ca. 70 gebouwen, wordt beheerd via pacht, verhuur, erfpacht en bruikleen. Jaarlijks ontvangt de provincie hiervoor ongeveer € 3,5 miljoen aan inkomsten. Dit beheer omvat ca. 1.500 contracten. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop. Sinds 2017 worden percelen binnen de begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogeldoelstelling verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen ten aanzien van natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit. Daardoor verminderen de pachtinkomsten. Deze inkomstenderving wordt met een bedrag van ca. € 300.000 vanuit de programmabegrotingen Groen en Landbouw gecompenseerd.

Overtollig vastgoed wordt verkocht. Het gaat hier bijvoorbeeld om vastgoed dat eerder verworven is om een provinciaal doel te realiseren, bijvoorbeeld de aanleg van een weg. Zodra dit doel gerealiseerd is kan het overtollige vastgoed verkocht worden. Indien een provinciaal project vervalt, zoals bijvoorbeeld het voormalige Wieringerrandmeer, dan wordt het betreffende vastgoed ingezet of voor het realiseren van andere provinciale doelen en/of het wordt verkocht. Uitgangspunt voor verkoop is transparantie, marktconformiteit en rechtmatigheid en/of met verkoop wordt een provinciaal doel gerealiseerd. Verkoop van vastgoed gebeurt in principe op basis van een onafhankelijke taxatie. Hiervan kan worden afgeweken als het object een zodanig lage waarde heeft dat een dergelijke taxatie qua kosten de waarde overstijgt.

Verantwoording GS aan PS

Ten alle tijden wordt gestreefd naar maximale transparantie ten aanzien van grondtransacties. In de begroting wordt zo goed mogelijk geraamd welke kosten en opbrengsten in enig jaar gerealiseerd worden. Hierbij gelden wel enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie en is niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daardoor kan de realisatie afwijken van de raming.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld ten aanzien van taxaties) de onderhandelingspositie van de Provincie of derde partijen schaden. Er zal daarom altijd een beroep op geheimhouding worden gedaan.
- Gedeputeerde Staten leggen aan Provinciale Staten verantwoording af over alle aan- en verkopen van grond. Vanwege de bovengenoemde kanttekeningen zal het daarbij in de praktijk ook kunnen gaan over verantwoording achteraf (m.n. via de jaarrekening), waarbij GS toelichten welke van de geraamde doelstellingen wel en niet zijn gehaald en waarom.

Overzicht provinciale gronden op balans

Onderstaand treft u een overzicht van de boekwaarden per 31-12-2018 van de gronden die onderdeel zijn van de materiële vaste activa.

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2018	Saldo oppervlakte ha	Laatste taxatiewaarden	Bedrag	Aantal ha
Materiële vaste activa (strategische grondaankopen)					
1. Bloemendalerpolder	€ 4.963.261	77,7146	1 januari 2005	-	-
2. Zonneweide Jaagweg (voorheen Distriport)	€ 7.300.000	112,2735	9 maart 2018	€ 7.300.000	-
3. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein Anna Paulowna	€ 2.011.000	16,5988	28 februari 2017	€ 2.011.000	-
4. Perceel Groetweg/Alkmaarseweg, Middenmeer (beoogd motorcrossterrein)	€ 650.000	14,5865	14 februari 2017	€ 1.015.000	-
5. Bergweg 30, Bloemendaal	€ 225.807	0,0000	Betreft bloot eigendom, geen taxatie vereist	-	-
6. Perceel Hoofdweg 511 te Haarlemmermeer	€ 380.000	4,8000	13 februari 2017	€ 380.000	-
7. Perceel Wieringen (aankoop en verkoop t.b.v. kavelruil)	€ 4.333.218	-	-	-	-
8. SLP-zuid (voorheen percelen Kassengebied Rozenburg)	€ 9.362.512	13,4789	17 februari 2017	€ 13.670.000	-
Totalen	€ 29.225.798	239,4523			
Overige materiële vaste activa					
9. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 5.937.723	241,6467	19 februari 2018	€ 17.376.550	387
10. Percelen PASO	€ 17.738.826	356,6203	19 februari 2018	€ 20.620.555	359
11. Percelen BBL	€ 8.724.160	1073,6344	8 maart 2018	€ 63.011.124	1310
12. Percelen Beheergrondbank Laagholland	€ 1.341.061	129,826	19 februari 2018	€ 4.916.244	130
Totalen	€ 33.741.770	1801,7274			

3.7 Provinciale heffingen

Algemeen

Uit provinciale belastingen en -heffingen ontstaan inkomsten, betaald door de inwoners en ondernemers in onze provincie. Met provinciale belastingen en -heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend op onder meer de uitkering uit het Provinciefonds, collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel, waarbij het uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen (bijv. leges) dan bij belastingen (bijv. opcenten motorrijtuigenbelasting). De paragraaf Provinciale heffingen geeft de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen wordt rekening gehouden houden met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (art. 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en -heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van een provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger en/of het bedrijf terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van de te betalen bijdrage. De Provinciewet bepaalt dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de lokale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter de desbetreffende heffingsverordening onverbindend verklaren. Bij de jaarrekening 2018 hebben wij u inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de provinciale leges.

Realiseren sluitende begroting door minder uitgaven en niet door meer heffen

In het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! (2019-2023) is aangegeven dat structurele uitgaven structureel gedekt worden en dat het tarief van de opcenten motorrijtuigenbelasting (voor het laatst verhoogd in 2009) niet wordt verhoogd. De provincie Noord-Holland blijft naar verwachting ook in 2020 de provincie met het laagste opcenten tarief.

Kwijtscheldingsbeleid (art. 10 BBV)

Gelet op het karakter van de heffingen van de provincie Noord-Holland voert de provincie Noord-Holland het beleid om geen kwijtschelding toe te passen.

Onderbouwing per heffing

Welke belastingen/heffingen kent de provincie Noord-Holland?

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en -heffingen:

- Belastingen: betalingen voor uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent *provinciale opcenten* op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.

- Heffingen: betalingen voor uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De provincie Noord-Holland de *grondwaterheffing*.
- Rechten: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent *leges en overige rechten*.

Naast de hierboven vermelden provinciale heffingen kent de provincie Noord-Holland ook de *nazorgheffing gesloten stortplaatsen*.

Bij besluit van Gedeputeerde Staten van 21 december 1999 is het fonds nazorg gesloten stortplaatsen opgericht (1999/30499). Het fonds is op grond van artikel 15.47 Wm een rechtspersoon en Gedeputeerde Staten zijn belast met het beheer ervan. In het fonds worden de belastingopbrengsten verantwoord, die door de provincie zijn geïnd. Hiertoe hebben Provinciale Staten op 29 maart 1999 de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing stortplaatsen provincie Noord-Holland 1999 vastgesteld.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren "provinciale opcenten". De provincies stellen het opcenten tarief vast, en zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaald wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2019 113,2 (Provinciewet artikel 222, 2de lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Dit cijfer wordt in augustus/september van dit jaar bekend gemaakt. Op het moment dat dit cijfer bekend wordt, weten we ook wat het nieuwe maximum tarief opcenten per 1 januari 2020 gaat worden. Het huidige tarief (2019) in de provincie Noord-Holland bedraagt 67,9.
Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (bijvoorbeeld de verhuizing van een grootwagenparkhouder/leasebedrijf naar een andere provincie) direct en egaliserend werkend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in het aantal voertuigen van grootwagenparkhouders in Nederland en het aantal voertuigen in de provincie Noord-Holland. Ten opzichte van 31 december 2017 is het aantal lease-voertuigen in de provincie Noord-Holland in 2018 met bijna 12.000 voertuigen toegenomen, een stijging van 15%.

Nederland	**31-12-2013**	**31-12-2014**	**31-12-2015**	**31-12-2016**	**31-12-2017**	**31-12-2018**
Personenauto's	423.588	450.366	492.712	505.212	528.296	557.453
Motoren	480	331	337	386	422	450
	424.068	**450.697**	**493.049**	**505.598**	**528.718**	**557.903**

Noord-Holland						
Personenauto's	59.464	56.687	70.895	69.050	78.944	90.903
Motoren	76	65	64	107	117	129
	59.540	**56.752**	**70.959**	**69.157**	**79.061**	**91.032**

Aandeel Noord-Holland						
Personenauto's	14%	13%	14%	14%	15%	16%
Motoren	16%	20%	19%	28%	28%	29%

Ontwikkeling brandstofgebruik voertuigen

In het Belastingplan 2017 is bepaald dat voor plug-in hybride auto's met een CO2-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km de MRB (en opcenten) voor de jaren 2017 tot en met 2020 de helft van het reguliere tarief bedraagt. Voor voertuigen met alleen een elektromotor of met waterstofverbranding is men geen motorijtuigenbelasting verschuldigd. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling aan in het soort brandstof van de voertuigen (incl. motoren) vanaf 2015 t/m het 1ste kwartaal 2019. Het onderstaande overzicht toont aan dat met name het aantal voertuigen dat gebruik maakt van elektro en aardgas t.o.v. 2015 toeneemt. De toename van het aantal elektrische voertuigen na 31 december 2018 tot 31 maart 2019 is opvallend.

Aantal voertuigen (incl. motoren)	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-3-2019
Benzine	1.087.296	1.108.350	1.132.844	1.157.701	1.166.026
Diesel	181.922	180.091	178.935	175.768	173.447
Electro	2.591	3.618	5.321	8.932	11.259
Waterstof	-	-	-	-	-
Gas	6.200	5.830	5.523	5.359	5.334
Aardgas	2	1.295	1.451	1.688	1.682
Overige	22	41	81	120	127
Schoongas	16.133	15.027	13.841	12.833	12.517
Totaal	**1.294.166**	**1.314.252**	**1.337.996**	**1.362.401**	**1.370.392**

Ontwikkeling gewichtsklassen voertuigen

Overeenkomstig de landelijke trend is ook in de provincie Noord-Holland een ontwikkeling waar te nemen dat met name in de gewichtsklasse 1.050 t/m 2.050 kg het aantal voertuigen toeneemt.

Aantal voertuigen (incl. motoren)	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019
0 t/m 1.050 kg	40,3%	39,9%	39,1%	38,5%
1.051 t/m 2.050 kg	57,4%	57,6%	58,5%	59,0%
2.051 t/m 3.050 kg	2,2%	2,3%	2,3%	2,3%
3.051 t/m 3.551 kg	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2019 wordt een opbrengst provinciale opcenten voor 2019 verwacht van € 208,7,1 miljoen (personenauto's € 207,3 miljoen en motoren € 1,4 miljoen). Voorgesteld wordt om voor 2020 en 2021 t/m 2023 rekening te houden met een structurele opbrengst van € 210,0 miljoen, waarbij gerekend is met het huidige tarief opcenten van 67,9. blijft gehandhaafd. De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 bevestigt deze ontwikkeling.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting 2017	195,4	195,4	195,4	-	-	-	-
Jaarrekening 2017	201,9	-	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2018-2021	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-
Begroting 2018	-	199,4	199,4	199,4	199,4	-	-
Jaarrekening 2018	-	208,0	-	-	-	-	-
Kaderbrief 2019-2022	-	204,1	204,1	204,1	204,1	204,1	-
Begroting 2019	-	-	204,1	204,1	204,1	204,1	-
Kaderbrief 2020-2023	-	-	208,7	208,7	208,7	208,7	208,7
Begroting 2020	-	-	-	210,0	210,0	210,0	210,0

Autobrief II

Het wetsvoorstel Wet uitwerking Autobrief II is op 5 juli 2016 door de Eerste Kamer aangenomen. De wet is op 1 januari 2017 in werking getreden. Het wetsvoorstel is een uitwerking van de Autobrief II en bevat beleid over de autobelastingen van 2017 tot en met 2020

Het beleid autobelastingen van 2017 tot 2020 in hoofdlijnen;

- Verlaging van de aanschafbelasting personenauto's en motorrijwielen (bpm) voor 2020 met in totaal 14,7 %.
- Verlaging van 2 % van de motorrijtuigenbelasting voor alle personenvoertuigen.
- Verhoging van de motorrijtuigenbelasting voor vervuilende dieselpersonenvoertuigen en dieselbestelauto's vanaf 1 januari 2019.
- Vermindering van het aantal bijtellingscategorieën van 4 naar 2.
- Verlaging van het algemene bijtellingspercentage van 25 naar 22.
- Versterking van de fiscale stimulering van volledig elektrische auto's door bijtelling van 4%.

Klimaatakkoord

De komende jaren leiden de voorgestelde stimuleringsmaatregelen voor elektrisch vervoer tot een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies. Het Ministerie van BZK erkent het belang van een eigen belastinggebied met een stabiele grondslag voor de provincies. Deze is nodig ten behoeve van de open huishouding en voldoende financiele middelen voor de uitvoering van maatschappelijke opgaven de provincies. Om die reden zal de Provinciewet worden aangepast. Om een versmalling van de belastinggrondslag van de provincies te voorkomen zal het Ministerie voorstellen de Provinciewet te wijzigen om de provincies de mogelijkheid te geven belasting te heffen op alle personenvoertuigen. Deze wijziging zal, tezamen met de overige belastingmaatregelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord worden meegenomen in het Belastingplan 2020. Het Belastingplan wordt aangeboden aan de Tweede Kamer op Prinsjesdag (september 2019).

Heffingen

Grondwaterheffing

Sinds 1 januari 2010 is de Grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. De heffing is uitsluitend bestemd voor de ten laste van de provincie komende kosten voor het grondwaterbeheer,

waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2019 bedroeg de opbrengst van de Grondwaterheffing € 874.000,-.(afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als tot doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan en is tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schades te kunnen betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is in 2010 vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2020 wordt een heffingsopbrengst geraamd van € 800.000,-.

Rechten

Leges

Provincies hebben een aantal taken ter zake waarvan individuele diensten worden afgenomen door bewoners of bedrijven. Door de afnemers van zo'n dienst moeten leges worden betaald ter bekostiging van de aan deze diensten gerelateerde kosten (zoals personeels-, huisvesting en materiaalkosten). In de tarieventabel behorende bij de legesverordening zijn voor de provincie Noord-Holland tarieven opgenomen voor o.a. het afgeven van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving (wet Wabo), Waterwet, Wet Natuurbescherming en Wegenwet.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges kostendekkend zijn of worden. Provinciale Staten voeren als beleid dat kostendekkendheid in eerste instantie bereikt wordt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, kostenbeheersing en kostentoerekening. Samen met de o.a. uitvoerende organisaties zoals de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODZNKG) en de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord (ODNHN) wordt gewerkt aan het meer inzichtelijk maken van de kostentoerekening van de verschillende legestarieven.

Voor de komende jaren wordt verwacht dat, door de bestendiging van de huidige economische ontwikkelingen, het aantal reguliere Wabo-aanvragen in de komende jaren zal toenemen. Het voornemen is om ingaande het belastingjaar 2020 leges te gaan heffen in het kader wet Luchtvaart. Ook voor de vergunningen wet Natuurbescherming die worden die door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (ODNHN) worden afgegeven worden ingaande 2020 leges geheven. De legestarieven van de vergunningen in het kader van de wet Luchtvaart en de wet Natuurbescherming worden opgenomen in de tarieventabel 2020, die in het 4de kwartaal 2019 ter vaststelling aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.

Voor 2020 worden de totale legesopbrengsten geraamd op circa € 3 miljoen.

Gevolgen Omgevingswet

Naast de discussies rond de eventuele financiële consequenties voor de opcenten motorrijtuigenbelasting voortvloeiende uit het Klimaatakkoord worden er momenteel vooruitlopende op de invoering van de Omgevingswet (per 1-1-2021) ook discussies gevoerd over de legesheffing. Zo bestaat er bij de invoering van de Omgevingswet de mogelijkheid om (weer) leges te heffen voor aanvragen milieuvergunning. In de loop van 2020 worden Provinciale Staten hier nader over geadviseerd en worden de legesverordening en tarieventabel voor het belastingjaar 2021 aangepast.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. In de Leemtewet is bepaald dat de provincies bestuurlijk en financieel ervoor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe dient eeuwigdurende nazorg plaats te vinden. Dit houdt in dat maatregelen genomen dienen te worden om bodem beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Voorts dienen de bodem beschermende voorzieningen regelmatig geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats onderzocht te worden. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In het Nazorgfonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Evenals in de jaren 2018 en 2019 wordt voor het begrotingsjaar 2020 geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen

Voor 2020 gaat de totale opbrengst belastingen en lokale heffingen € 213,8 miljoen bedragen.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Opcenten motorrijtuigenbelasting	201,9	208,0	204,1	210,0
Grondwaterheffing	0,8	0,9	0,8	0,8
Leges	2,6	-	-	-
* WABO	-	2,3	1,5	2,0
* niet-WABO	-	0,7	0,5	1,0
Totaal provinciale belastingen/heffingen	**205,3**	**211,9**	**206,9**	**213,8**
Nazorgfonds stortplaatsen	0,5	-	-	-
Totaal	**205,8**	**211,9**	**206,9**	**213,8**

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de zogenoemde gewichtsuitdraaien opcenten motorrijtuigenbelasting die de provincie Noord-Holland periodiek van de Belastingdienst ontvangt, is het verantwoord de verwachte opbrengst te verhogen. Vanaf 2015 is er een stijging van het aantal voertuigen te zien (auto's en motoren) van gemiddeld 1,5% tot 1,8% per jaar. De gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 laat ten opzichte van 31 december 2018 over 1ste kwartaal 2019 een stijging van het aantal voertuigen zien van 0,6%. De gewichtsuitdraaien van afgelopen jaren laten voorts zien dat het aantal dieselvoertuigen ten opzichte van 2015 zowel in aantallen als procentueel afneemt. Bij de voertuigen die gebruik maken van andere brandstoffen (aardgas, elektro) zien wij met name een stijging van het aantal elektrische voertuigen. Waren dat er in 2015 nog 2.591, in de

gewichtsuitdraai per 31 maart 2019 bedraagt het aantal elektrische voertuigen 11.259. Voor 2020 gaan wij uit van een opbrengst van € 210 miljoen.

De provincie Noord-Holland heft sinds 2001 het laagste opcenten-tarief. In onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven opcenten per provincie. Hierbij wordt aangetekend dat de tarieven voor 2020 voorlopig zijn en gebaseerd zijn op de beschikbare informatie per april 2019. Voor de provincie Noord-Holland is bij de berekening van de opbrengst uitgegaan van het thans geldende tarief opcenten van 67,9. De tarieven opcenten motorrijtuigenbelastingen opcenten dienen door Provinciale Staten te worden vastgesteld. De eventuele wijzigingen op het tarief 2019 dienen vóór 1 december 2019 kenbaar te worden gemaakt bij het Ministerie van Financiën.

Provincie	2018	2019	2020
Drenthe	92,0	92,0	92,6
Flevoland	79,0	79,8	80,6
Friesland	70,0	71,1	87,0
Gelderland	89,2	89,2	89,2
Groningen	89,3	90,4	91,6
Limburg	77,9	77,9	77,9
Noord-Brabant	76,1	76,1	76,1
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9
Overijssel	79,9	79,9	79,9
Utrecht	72,6	72,6	72,6
Zeeland	82,3	89,1	89,1
Zuid-Holland	90,4	90,4	91,7
Gemiddeld	**80,6**	**81,4**	**83,0**
Maximum tarief	**111,8**	**113,2**	**113,2 *)**

Grondwaterheffing

Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is in 2010 vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Rekening houdende met de ramingen en gerealiseerde opbrengsten over de afgelopen jaren wordt voor 2020 wordt een heffingsopbrengst geraamd van € 800.000,-.

Leges

De verwachting is dat het aantal aanvragen WABO door de aantrekkende economie zal toenemen. Daarentegen worden een aantal grote projecten zoals de Zeesluizen IJmuiden afgerond, waardoor voor deze projecten geen legesopbrengsten kunnen worden geraamd.

Voor de overige leges wordt de stijging veroorzaakt door o.a. de leges voor de vergunningen in het kader van de Luchtvaartwetwet en Wet Natuurbescherming. Voor 2020 rekening gehouden met een opbrengst van in totaal € 3 miljoen.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

De nazorgheffing gesloten stortplaatsen wordt jaarlijks door Provinciale Staten separaat vastgesteld in de tarieventabel nazorgheffingen. De tarieven 2020 zijn nog niet vastgesteld. Voor

2020 wordt evenals in 2018 en 2019 geen opbrengst geraamd. In 2017 bedroeg de totale heffing € 510.000,-.

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies in 2020 mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Voor 2020 is het maximum nog niet bekend. Naar verwachting wordt dit in augustus/september 2019 bekend gemaakt. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2020 van € 210,0 miljoen en het huidige opcenten-tarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3 miljoen(afgerond). Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2019 zijnde 113,2 zijn 45,3 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 139,8 miljoen. Ontwikkelingen rond de voertuigvolumegegevens blijken uit de gewichtsuitdraaien, die per kwartaal door de Belastingdienst beschikbaar worden gesteld.

Prognose opcenten 2020 (x € 1.000.000)	Opcenten tarief 2020	Opbrengst per opcent (x € 1.000.000)	Maximum opcenten tarief 2019	Maximale opbrengst 2020 (x € 1.000.000)	Onbenutte belastingcapaciteit 2020 (x € 1.000.000)
210,00	67,90	3,09	113,20	349,80	139,80

Kostendekkendheid leges in 2020

De uitvoering van de vergunningverlening en handhaving is opgedragen aan de omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) en de regionale uitvoeringsdienst Noord-Holland-Noord(RUDNHN) en is opgenomen in de lumpsum bekostiging. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de kostendekkendheid van de verschillende leges. Bij de vaststelling van de legesverordening en tarieventabel 2020 geven wij u inzicht in de meer actuele kosten verbonden aan de vergunningverlening. Nader onderzoek in de toe te rekenen is wenselijk. Aan de hand van de thans beschikbare gegevens menen wij te kunnen concluderen dat de legestarieven (nog) niet kostendekkend zijn.

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Raming baten 2020	Raming lasten 2020	Kostendekkend 2020
WABO	OD NZKG	€ 2.000.000	€ 1.453.000	137,65%
Wegen/waterwegen	provincie Noord-Holland	€ 217.000	€ 367.000	59,13%
Waterwet	OD NZKG	€ 225.000	€ 1.051.000	21,41%
Wet hygiëne zwembaden	OD NHN	€ 5.000	€ 80.000	6,25%
Ontgrondingenwet	OD NZKG	€ 75.000	€ 35.000	214,29%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 14.000	€ 32.000	43,75%
Wet Natuurbescherming*	Bij12/faunafonds	€ 290.000	€ 300.000	96,67%
Wet Natuurbescherming*	OD NHN	€ 150.000	€ 2.555.000	5,87%
Wet Luchtvaart	OD NZKG	€ 46.000	€ 127.000	36,22%
Overige	provincie Noord-Holland	-	-	-
Totaal provinciale heffingen		**€ 3.022.000**	**€ 6.000.000**	**50,37%**

* Deze leges worden ontvangen bij de Uitvoerende organisatie en worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen (bijvoorbeeld voor de Faunaschade). Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie Noord-Holland.

Financiële kengetallen

	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A) Opcenten motorrijtuigenbelasting	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
B) Landelijke gemiddelde opcenten in het jaar ervoor	80,4	80,6	80,6	81,4	83,0
C) Aantal opcenten t.o.v. landelijke gemiddelde (A / B) x 100%	84,5%	84,2%	84,2%	83,5%	81,8%

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

Artikel 3 en de artikelen 17 t/m 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevatten de wettelijke eisen waaraan de financiële begroting en meerjarenraming moeten voldoen.

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, hebben we er voor gekozen de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2020 enerzijds en de meerjarenraming 2020 - 2023 anderzijds te integreren in één hoofdstuk, waarin een compleet meerjarig beeld wordt gegeven.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2020-2023

Openbaar bestuur (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	22.087	25.471	23.467	22.537	22.524	22.609
Baten	-97	-119	-119	-107	-107	-107
Saldo van baten en lasten	**21.990**	**25.352**	**23.348**	**22.430**	**22.417**	**22.502**
Storting reserves	3.000	0	0	0	2.000	2.000
Onttrekking reserves	1.382	-2.683	-183	0	0	0
Resultaat	**26.372**	**22.669**	**23.165**	**22.430**	**24.417**	**24.502**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	187.020	291.990	267.118	211.128	176.453	175.913
Baten	-17.664	-18.019	-35.857	-5.172	-6.936	-3.853
Saldo van baten en lasten	**169.357**	**273.971**	**231.261**	**205.956**	**169.517**	**172.060**
Storting reserves	71.641	583.358	143.907	119.817	105.191	104.766
Onttrekking reserves	-67.586	-352.861	-260.674	-130.801	-92.876	-90.961
Resultaat	**173.411**	**504.468**	**114.493**	**194.971**	**181.831**	**185.864**

Water (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	7.143	11.153	6.601	5.636	5.635	5.635
Baten	-3.359	-1.835	-1.025	-1.025	-1.025	-1.025
Saldo van baten en lasten	**3.784**	**9.318**	**5.576**	**4.611**	**4.610**	**4.610**
Storting reserves	4.722	15.894	3.150	3.100	3.550	3.500
Onttrekking reserves	-2.644	-6.102	-2.750	-2.000	-2.000	-2.000
Resultaat	**5.862**	**19.110**	**5.976**	**5.711**	**6.160**	**6.110**

Milieu (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	30.012	77.467	35.636	30.433	29.899	29.758
Baten	-4.116	-9.310	-2.750	-2.573	-2.208	-2.208
Saldo van baten en lasten	**25.897**	**68.157**	**32.886**	**27.860**	**27.691**	**27.550**
Storting reserves	12.756	30.234	14.569	13.573	14.473	14.473
Onttrekking reserves	-4.919	-30.720	-3.049	0	0	0
Resultaat	**33.734**	**67.671**	**44.406**	**41.433**	**42.164**	**42.023**

Ruimte (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	76.889	111.376	46.138	33.324	29.455	26.320
Baten	-34.259	-34.916	-9.317	-9.329	-9.063	-9.067
Saldo van baten en lasten	**42.630**	**76.460**	**36.821**	**23.995**	**20.392**	**17.253**
Storting reserves	6.308	66.900	16.348	12.450	12.450	9.450
Onttrekking reserves	-14.140	-52.520	-14.710	-7.086	-3.640	-450
Resultaat	**34.798**	**90.840**	**38.459**	**29.359**	**29.202**	**26.253**

Groen (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	65.710	105.980	91.449	86.721	82.347	69.037
Baten	-41.511	-1.203	-558	-558	-183	-183
Saldo van baten en lasten	**24.200**	**104.777**	**90.891**	**86.163**	**82.164**	**68.854**
Storting reserves	17.713	59.381	30.083	35.843	35.023	30.453
Onttrekking reserves	-21.407	-90.518	-51.864	-45.862	-40.511	-25.550
Resultaat	**20.506**	**73.640**	**69.110**	**76.144**	**76.676**	**73.757**

Cultuur en Erfgoed (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	17.928	19.741	16.451	15.559	12.898	12.981
Baten	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten	**17.898**	**19.711**	**16.421**	**15.529**	**12.868**	**12.951**
Storting reserves	7.979	14.621	6.751	5.751	5.051	5.051
Onttrekking reserves	-13.575	-12.636	-7.449	-5.510	-3.310	-3.310
Resultaat	**12.301**	**21.696**	**15.723**	**15.770**	**14.609**	**14.692**

Financiën en Bedrijfsvoering (x € 1.000)

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	89.609	73.072	74.727	79.585	91.146	97.219
Baten	-417.959	-417.807	-433.757	-433.255	-438.839	-446.714
Saldo van baten en lasten	**-328.349**	**-344.735**	**-359.030**	**-353.670**	**-347.693**	**-349.495**
Storting reserves	140.091	24.603	58.993	1.420	1.420	1.420
Onttrekking reserves	-172.092	-479.960	-11.293	-33.567	-28.785	-25.125
Resultaat	**-360.351**	**-800.093**	**-311.331**	**-385.817**	**-375.058**	**-373.200**

Totaal 2020 tot en met 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 8

	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Lasten	496.400	716.249	561.585	484.922	450.355	439.470
Baten	-518.993	-483.239	-483.413	-452.049	-458.391	-463.187
Saldo van baten en lasten	**-22.593**	**233.010**	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**
Storting reserves	264.208	794.991	273.800	191.954	179.158	171.113
Onttrekking reserves	-294.982	-1.028.001	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Resultaat	**-53.367**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

Noord-Holland heeft een nieuwe coalitie van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA. Op woensdag 12 juni 2019 presenteerden zij hun plannen voor de komende 4 jaar. Het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' bevat ruim € 200 miljoen aan extra investeringen in schone energie, goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer, een gezonde leefomgeving, cultuur, natuur, schoon water, natuurinclusieve landbouw en open landschap. Dit coalitieakkoord vormt samen met de door uw Staten vastgestelde kaderbrief 2020 de basis voor de wijzigingen van de ramingen in deze begroting ten opzichte van ontwerpbegroting. Daarnaast zijn in de begroting 2020 een aantal autonome ontwikkelingen verwerkt en een aantal onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Op deze plaats vermelden wij de meer algemene opmerkingen en geven per kostensoort aan waarop de ramingen zijn gebaseerd.

Overzicht exploitatie en mutaties reserves gespecificeerd naar kostensoort (x € 1.000)

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Exploitatie					
Baten	-483.239	-483.413	-452.049	-458.391	-463.187
Capaciteitskosten	88.302	90.234	90.159	90.084	90.084
Directe lasten	262.405	230.616	183.244	187.226	175.306
Kapitaallasten	20.235	18.743	21.447	24.449	26.601
Overdrachten	345.307	221.993	190.072	148.597	147.480
Totaal Exploitatie	**233.010**	**78.172**	**32.872**	**-8.036**	**-23.717**
Reserves					
Baten	-1.028.001	-351.972	-224.826	-171.122	-147.396
Kapitaallasten	0	0	0	0	0
Stortingen	794.991	273.800	191.954	179.158	171.113
Totaal Reserves	**-233.010**	**-78.172**	**-32.872**	**8.036**	**23.717**
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Baten
De ramingen van de baten zijn o.a. gebaseerd op:

- De opgaven van december 2019 van de belastingdienst over de opcenten (Zie paragraaf “Provinciale heffingen”). Er is geen belastingverhoging toegepast.
- De meicirculaire 2019 van het provinciefonds. In de kaderbrief konden de effecten van deze circulaire nog niet worden meegenomen. In de begroting is de raming geactualiseerd op basis van deze circulaire.
- Een actualisatie van de dividend verwachtingen.

Capaciteitskosten
De basis voor de raming van de capaciteitskosten is de vastgestelde formatiesterkte van personeel in dienst van de provincie plus de ingehuurde capaciteit plus de materiële overhead, zoals ICT en huisvesting. Door het feit dat er capaciteitskosten aan investeringen worden toegerekend, is het bedrag in deze tabel niet gelijk aan de totale capaciteitskosten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Kapitaallasten
De ramingen van de kapitaallasten voor investeringen zijn met name gebaseerd op het PMI en PMO (vervanging).

Directe lasten en overdrachten
De directe lasten en overdrachten zijn gebaseerd op de bedragen in de meerjarenraming 2020-2023 aangevuld met de financiële consequenties van het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!', de kaderbrief 2020 en een aantal autonome ontwikkelingen zoals toegelicht in hoofdstuk 4.3.1 van deze begroting.

Het onderscheid tussen de onderdelen directe lasten en overdrachten is op het moment van begroten minder relevant, omdat hiertussen in de loop van het jaar veel verschuivingen plaatsvinden. Dit komt omdat budgetten in eerste instantie op directe lasten worden geraamd. De budgetten verschuiven naar overdrachten als bepaald is dat er bijvoorbeeld ook werkelijk een subsidieregeling is vastgesteld of is bepaald op welke manier (subsidie of deelname aan een project) een provinciaal doel moet worden bereikt.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x € 1.000)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Verschil t.o.v. jaarrekening 2018	Verschil t.o.v. Begroting 2019
1	Openbaar bestuur	25.087	25.471	23.467	-1.620	-2.004
2	Bereikbaarheid	258.661	875.348	411.024	152.363	-464.324
3	Water	11.865	27.047	9.751	-2.114	-17.296
4	Milieu	42.768	107.701	50.205	7.436	-57.496
5	Ruimte	83.197	178.276	62.486	-20.711	-115.790
6	Groen	83.423	165.361	121.532	38.108	-43.829
7	Cultuur en Erfgoed	25.907	34.362	23.202	-2.705	-11.160
8	Financiën en Bedrijfsvoering	229.700	97.674	133.720	-95.980	36.045
	Totaal van de lasten	760.608	1.511.240	835.385	74.778	-675.854

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x € 1.000)

Nr	Baten per programma	Rekening 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Verschil t.o.v. jaarrekening 2018	Verschil t.o.v. begroting 2019
1	Openbaar bestuur	-1.285	2.802	302	1.587	-2.500
2	Bereikbaarheid	85.250	370.880	296.531	211.281	-74.349
3	Water	6.002	7.937	3.775	-2.227	-4.162
4	Milieu	9.034	40.030	5.799	-3.235	-34.231
5	Ruimte	48.399	87.436	24.027	-24.372	-63.409
6	Groen	62.918	91.721	52.422	-10.496	-39.299
7	Cultuur en Erfgoed	13.606	12.666	7.479	-6.127	-5.187
8	Financiën en Bedrijfsvoering	590.051	897.767	445.050	-145.001	-452.717
	Totaal van de baten	813.975	1.511.240	835.385	21.411	-675.854

Algemene oorzaken van verschillen
Over het algemeen zijn de verschillen tussen de jaarschijven van de vorige begroting en de huidige te verklaren aan de hand van een beperkt aantal oorzaken. Aan de lastenkant zijn de belangrijkste hiervan de variaties in uitvoering van incidentele projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt slechts voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat en volop wordt uitgegeven. Veel van deze projecten dekken wij uit onze reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen dat u vindt bij de financiële tabellen geeft u hierin inzicht.

Verdere algemene oorzaken van de verschillen zijn:

- Mutaties in de kasraming van reserves als gevolg van (bijvoorbeeld) het later afrekenen van subsidies/aanvragen van voorschotten door subsidieontvangers, en vertraging in projecten.
- Mutaties in de raming van begrotingsposten gerelateerd aan de voortgang in projecten/declaratiegedrag van leveranciers
- Mutaties in de financieringslasten gerelateerd aan de voortgang in projecten · budgetmutaties (intensiveringen/ extensiveringen) met een incidenteel karakter of ongelijkmatig verloop tussen de jaren.
- Voorstellen voor nieuw beleid
- (mutaties in) specifieke uitkeringen van het Rijk
- Verschuivingen van budgetten uit administratief technische overwegingen

Specifieke oorzaken
De belangrijkste verklaring van verschillen tussen 2019 en 2020 is te vinden in de verwerking van de coalitieakkoord en de kaderbrief 2020. Daarnaast hebben zich echter ook nog ontwikkelingen voorgedaan, die in deze begroting zijn verwerkt. In de toelichting op de opbouw van de exploitatie is te vinden op welke wijze het coalitieakkoord en de kaderbrief in de begroting en de meerjarenraming zijn verwerkt en is een toelichting te vinden op de mutaties die nieuw zijn in deze begroting.

4.2.4 Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Saldo van baten en lasten	78.172	32.872	-8.036	-23.717
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-78.172	-32.872	8.036	23.717
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	19.801	16.205	20.201	13.163
Structureel begrotingssaldo	**-19.801**	**-16.205**	**-20.201**	**-13.163**

2020

Bedragen * € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	436	-62	374	23.031	-57	22.974	23.348
Bereikbaarheid	92.504	-32.590	59.914	174.614	-3.267	171.347	231.261
Water	2.750	0	2.750	3.851	-1.025	2.826	5.576
Milieu	5.641	0	5.641	29.995	-2.750	27.245	32.886
Ruimte	19.334	0	19.334	26.804	-9.317	17.487	36.821
Groen	48.273	0	48.273	43.176	-558	42.618	90.891
Cultuur en Erfgoed	7.444	0	7.444	9.007	-30	8.977	16.421
Financiën en Bedrijfsvoering	1.383	0	1.383	73.344	-433.757	-360.413	-359.030
Totaal Exploitatie	**177.765**	**-32.652**	**145.113**	**383.822**	**-450.761**	**-66.939**	**78.174**
	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	0	-183	-183	0	0	0	-183
Bereikbaarheid	121.081	-256.454	-135.373	22.826	-4.220	18606	-116767
Water	3.150	-2.750	400	0	0	0	400
Milieu	14.569	-3.049	11.520	0	0	0	11520
Ruimte	16.348	-14.570	1.778	0	-140	-140	1638
Groen	6.890	-51.797	-44.907	23.193	-67	23126	-21781
Cultuur en Erfgoed	0	-7.449	-7.449	6.751	0	6751	-698
Financiën en Bedrijfsvoering	57.573	-8.669	48.904	1420	-2.624	-1204	47700
Totaal Reserves	**219.611**	**-344.921**	**-125.310**	**541.90**	**-7.051**	**47.139**	**-78.171**
Eindtotaal	397.376	-377.573	19.803	438.012	-457.812	-19.800	0

2021

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	153	-50	103	22.384	-57	22.327	22.430
Bereikbaarheid	36.936	-1.998	34.938	174.192	-3.174	171.018	205.956
Water	2.000	0	2.000	3.636	-1.025	2.611	4.611
Milieu	2.005	0	2.005	28.428	-2.573	25.855	27.860
Ruimte	7.270	0	7.270	26.054	-9.329	16.725	23.995
Groen	43.905	0	43.905	42.816	-558	42.258	86.163
Cultuur en Erfgoed	5.505	0	5.505	10.054	-30	10.024	15.529
Financiën en Bedrijfsvoering	1.026	0	1.026	78.559	-433.255	-354.696	-353.670
Totaal Exploitatie	**98.800**	**-2.048**	**96.752**	**386.123**	**-450.001**	**-63.878**	**32.874**

	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Bereikbaarheid	100.270	-126.068	-25798	19.547	-4.733	14.814	-10.984
Water	3.100	-2.000	1100	0	0	0	1.100
Milieu	13.573	0	13573	0	0	0	13.573
Ruimte	12.450	-6.946	5504	0	-140	-140	5.364
Groen	7.680	-45.795	-38115	28.163	-67	28.096	-10.019
Cultuur en Erfgoed	0	-5.510	-5510	5.751	0	5.751	241
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-31.300	-31300	1.420	-2.267	-847	-32.147
Totaal Reserves	**137.073**	**-217.619**	**-80.546**	**54.881**	**-7207**	**47.674**	**-32.872**
Eindtotaal	**235.873**	**-219.667**	**16.206**	**441.004**	**-457.208**	**-16.204**	**0**

2022

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	193	-50	143	22.331	-57	22.274	22.417
Bereikbaarheid	7.028	-3.073	3.955	169.425	-3.863	165.562	169.517
Water	2.000	0	2.000	3.635	-1.025	2.610	4.610
Milieu	2.005	0	2.005	27.894	-2.208	25.686	27.691
Ruimte	3.824	0	3.824	25.631	-9.063	16.568	20.392
Groen	38.454	0	38.454	43.893	-183	43.710	82.164
Cultuur en Erfgoed	3.305	0	3.305	9.593	-30	9.563	12.868
Financiën en Bedrijfsvoering	1.556	0	1.556	89.590	-438.839	-349.249	-347.693
Totaal Exploitatie	**58.365**	**-3.123**	**55.242**	**391.992**	**-455.268**	**-63.276**	**-8.034**

	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	2.000	0	2.000	0	0	0	2.000
Bereikbaarheid	87.160	-88.111	-951	18.031	-4.765	13.266	12.315
Water	3.550	-2.000	1.550	0	0	0	1.550
Milieu	14.473	0	14.473	0	0	0	14.473
Ruimte	12.450	-3.500	8.950	0	-140	-140	8.810
Groen	8.680	-40.444	-31.764	26.343	-67	26.276	-5.488
Cultuur en Erfgoed	0	-3.310	-3.310	5.051	0	5.051	1.741
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-25.988	-25.988	1.420	-2.797	-1.377	-27.365
Totaal Reserves	**128.313**	**-163.353**	**-35.040**	**50.845**	**-7.769**	**43.076**	**8.036**
Eindtotaal	186.678	-166.476	20.202	442.837	-463.037	-20.200	0

2023

Bedragen x € 1.000

Programma	Incidenteel			Structureel			Totaal
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Openbaar bestuur	278	-50	228	22.331	-57	22.274	22.502
Bereikbaarheid	2.945	-300	2.645	172.968	-3.553	169.415	172.060
Water	2.000	0	2.000	3.635	-1.025	2.610	4.610
Milieu	2.005	0	2.005	27.753	-2.208	25.545	27.550
Ruimte	774	0	774	25.546	-9.067	16.479	17.253
Groen	23.493	0	23.493	45.544	-183	45.361	68.854
Cultuur en Erfgoed	3.305	0	3.305	9.676	-30	9.646	12.951
Financiën en Bedrijfsvoering	526	0	526	96.693	-446.714	-350.021	-349.495
Totaal Exploitatie	**35.326**	**-350**	**34.976**	**404.146**	**-462.837**	**-58.691**	**-23.715**
	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Totaal
Openbaar bestuur	2.000	0	2.000	0	0	0	2.000
Bereikbaarheid	83.240	-86.191	-2.951	21.526	-4.770	16756	13.805
Water	3.500	-2.000	1.500	0	0	0	1.500
Milieu	14.473	0	14.473	0	0	0	14.473
Ruimte	9.450	-450	9.000	0	0	0	9.000
Groen	6.180	-25.483	-19.303	24.273	-67	24206	4.903
Cultuur en Erfgoed	0	-3.310	-3.310	5.051	0	5051	1.741
Financiën en Bedrijfsvoering	0	-23.221	-23.221	1.420	-1.904	-484	-23.705
Totaal Reserves	**118843**	**-140655**	**-21.812**	**52270**	**-6741**	**45529**	**23.717**
Eindtotaal	154.169	-141.005	13.164	456.416	-469.578	-13162	0

Specificatie van de incidentele Baten en lasten

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.2	Projecten voor derden wegen	-28.409	-1.948	-2.973	-
2.3.3	Projecten voor derden vaarwegen	-4.000	-	-	-
	Overige incidentele baten <1 mln.	-243	-100	-150	-350
	Totaal incidentele baten	**-32.652**	**-2.048**	**-3.123**	**-350**
	Incidentele Onttrekkingen aan reserves	-344.921	-217.619	-163.352	-140.654
	Totaal incidentele baten (inclusief reserves)	**-377.573**	**-219.667**	**-166.476**	**-141.005**

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.1.2	Incidentele subsidies Openbaar vervoer	30.471	29.152	-	-
6.1.1	Programma Natuurontwikkeling	35.206	36.787	36.305	23.409
2.3.2	Projecten voor derden wegen	28.409	1.948	2.973	-
6.1.2	Programma Natuurontwikkeling (Groene Uitweg)	12.817	7.018	2.149	84
2.1.4	Aanpassen Boerenverdrietsluis	8.000	-	-	-
2.1.2	Subsidies doorfietsroutes	5.750	1.500	-	-
2.5.1	Incidentele subsidies openbaar vervoer	5.634	-	-	-
7.4.1	Subsidies monumenten	5.243	5.243	3.043	3.043
5.2.1	OV knooppunten	5.000	2.546	-	-
2.4.2	Smart mobility	4.833	-	-	-
2.4.2	Verduurzaming infrastructuur	4.203	325	318	
5.3.2	Cofinanciering regiodeals en IBP	3.750	-	-	-
5.3.2	MKB innovatiestimulering topsectoren (MIT)	3.000	3.000	3.000	-
5.2.4	Kwaliteitsfonds bloemendalerpolder	2.500	-	-	-
3.2.1	Subsidies waterrecreatie	2.000	2.000	2.000	2.000
5.3.1	Subsidies herstructurering bedrijventerreinen	1.970	-	-	-
7.4.2	Uitvoeringsprogramma SvA/NHW	1.939	-	-	-
4.1.5	Intensivering handhaving- en bijzondere opdrachten omgevingsdiensten	1.587	1.000	1.000	1.000
2.1.1	Mobiliteitsbeleid algemeen	1.124	1.114	635	419
2.1.2	Subsidies gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid	1.000	1.000	1.000	1.000
5.3.5	Plattelandsontwikkelingsprogramma	1.000	300	300	250
4.2.3	Subsidies verduurzaming bestaand woningvoorraad	1.000	-	-	-
4.2.1	Energieakkoord	1.000	1.000	1.000	1.000
4.2.1	Subsidies warmteagenda	1.000	-	-	-
	Overige incidentele lasten <1 mln.	9.329	4.867	4.642	3.121
	Totaal incidentele lasten	**177.765**	**98.800**	**58.365**	**35.326**
	Incidentele toevoegingen aan reserves	219.610	137.073	128.313	118.843
	Totaal incidentele lasten (inclusief reserves)	**397.375**	**235.872**	**186.677**	**154.168**

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.3.2	Resv. Groot onderhoud wegen	14.939	13.660	12.144	15.639
2.3.3	Resv. Groot onderhoud vaarwegen	7.887	5.887	5.887	5.887
6.1.1	Resv. Groen	23.193	28.163	26.343	24.273
7.4.1	Resv. monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	6.751	5.751	5.051	5.051
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		**54.190**	**54.881**	**50.845**	**52.270**

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
8.2.4	Resv. huisvesting	-782	-782	-782	-819
8.2.5	Resv. GO-gelden	-500	-500	-1.030	0
2.2.1	Resv. Kapitaallasten Wegen	-2.116	-2.116	-2.116	-2.116
2.2.1	Resv. Kapitaallasten OV	-522	-522	-522	-522
2.3.3	Resv. Kapitaallasten Vaarwegen	-8	-8	-8	-8
2.1.2	Resv. Uitvoeren Mob.beleid door derden	-205	-205	-205	-205
2.2.1	Resv. Ontwikkeling prov infrastructuur	-130	-130	-75	-27
2.3.2	Resv. Kapitaallasten invest.kunstwerken	-1.239	-1.752	-1.839	-1.892
6.1.1	Resv. Kapitaallasten Groen	-67	-67	-67	-67
5.2.3	Resv. kap.lasten invest. havencomplexen	-140	-140	-140	0
8.2.1	Resv. Bedrijfsvoeringskosten	-1.342	-985	-985	-1.085
Eindtotaal		**-7.051**	**-7.207**	**-7.769**	**-6.741**

4.2.6 EMU saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde begin- en eindbalans voorgeschreven. Dit betekent dat vanaf de begroting 2017 een geprognosticeerde begin- en eindbalans wordt opgenomen op basis waarvan de berekening van het EMU-saldo voor de jaren t/m 2023 afgeleid kan worden. Met het opnemen van de geprognosticeerde balans krijgen de Staten meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. In de tabellen hieronder zijn zowel het EMU-saldo als de geprognosticeerde balans voor de jaren 2019 t/m 2023 opgenomen:

Berekening EMU-saldo provincie Noord-Holland (bedragen x € 1.000)

Onderdeel	Omschrijving	2019 *)	2020	2021	2022	2023
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV art.17c)	-233.010	-78.172	-32.872	8.036	23.717
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	13.818	16.702	19.406	22.408	24.560
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.944	960	783	783	783
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-145.318	-139.741	-140.018	-135.653	-108.188
5	De in mindering op de hierboven genoemde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het rijk, de provincies, de Europese Unie en overigen	39.930	38.784	48.583	35.442	31.388
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord.	5.548	16.783	5.218	375	200
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-	-	-
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-9.829	-552	-550	-510	-
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen e.d.) en die nog vallen onder één van de andere genoemde posten	-	-	-	-	-
-11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-	-	-	-	-
	EMU-saldo	**-326.917**	**-145.236**	**-99.450**	**-69.119**	**-27.540**

* t/m de derde begrotingswijziging 2019

Geprognosticeerde balans 2019 t/m 2023

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
Liquide middelen	900	500	350	350	250
Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva					
Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! en de kaderbrief 2020. Daarnaast vinden exogene en onvermijdelijke bijstellingen plaats. Hieronder is te vinden op welke wijze het coalitieakkoord en de kaderbrief in de begroting 2020 en de meerjarenraming zijn

verwerkt. Daarnaast is een toelichting opgenomen van de niet budget neutrale wijzigingen die nieuw zijn in deze begroting.

Opbouw begroting 2020 (bedragen x € 1.000

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Ontwerpbegroting 2020	0	0	-24.767	-26.550
1. Coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!'	-62.484	10.700	46.950	46.150
2. Kaderbrief 2020	0	0	1.181	-146
3. Niet-budget neutrale mutaties in de begroting 2020	4.911	885	2.624	3.768
4. Sluitend maken jaarschijven door inzet saldo 2020	57.573	-11.585	-25.988	-23.221
Totaal begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

1. Verwerking van het coalitieakkoord in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Onderwerp	2020	2021	2022	2023
	1. Klimaat				
4.2.1	Klimaatakkoord	5.500	10.000	10.000	10.000
4.2.1	Visie ondergrond en energie-infrastructuur	400	-	-	-
4.2.1	Pilot Zonne energie	100	100	-	-
	2. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid				
5.4.2	Wonen	1.200	1.200	1.200	1.200
2.1.2 & 2.2.1	Bereikbaarheid en mobiliteit	7.500	5.500	5.500	5.250
2.2.1	Investeringen leefbaarheid A8/A9-verbinding	11.000	-	-	-
2.1.1	Verkennende onderzoeken	450	-	-	-
5.2.1	Openbaar-vervoerfonds	5.000	5.000	5.000	5.000
2.1.2	Fietsbeleid	-	2.000	2.000	2.000
	3. Leefomgeving en economie				
5.3.1	Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen	2.500	2.500	2.500	2.500
5.3.2	MKB-instrumenten	750	750	750	750
4.2.2	Circualire economie	-	350	350	350
5.3.3	Inclusieve arbeidsmarkt	900	900	900	900
4.1.6	Gezonde leefomgeving	2.700	2.800	3.800	3.800
7.2.1, 7.4.1 & 7.4.2	(onderwater) archeologie, monumenten en erfgoed	1.800	800	2.300	2.300
7.2.1	Cultuureducatie	50	750	750	750
7.2.1	Probiblio	450	450	450	450
7.1.1	Sport en verduurzaming accomodaties	200	400	400	400
	4. Vitaal landelijk gebied				
6.1.1	Natuurnetwerk Nederland, waterkwaliteit en bodemdaling	1.000	7.000	7.000	6.000
6.1.1 & 2.3.2	Masterplan biodiversiteit	2.000	2.000	2.000	2.000

3.1.3	Integraal waterplan en klimaatadaptatie	1.100	1.000	1.500	1.500
6.3.1	Groene vrijwilligers: betrekken bij Groen	100	100	100	100
6.2.4	Faunafonds, verhogen eigen risico	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
6.2.3	Opvangcentra wilde dieren	100	100	-	-
4.1.5	Handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing	1.000	1.000	1.000	1.000
3.1.2	Programma identiteit kustplaatsen Ijsselmeer	50	100	50	-
5.3.4	Voedselvisie	1.600	1.500	1.500	1.500
6.3.2	Landschapsfonds (incl. liniedijken)	250	2.500	3.500	4.000
6.2.2	Recreatie en toerisme	150	-	-	-
	5. Openbaar bestuur				
1.2.1, 1.3.3 & 1.4.1	Bestuurscultuur en bestuurskracht	700	700	700	700
1.4.2	Cofinanciering EU-projecten	-	-	2.000	2.000
4.2.1	Klimaatneutrale provinciale organisatie	1.150	1.100	1.100	1.100
1.4.1	Sponsoring evenementen	600	600	600	600
	Vrijval reserves, stortingen en stelposten				
5.3.2	Vrijval Cofinanciering regiodeals/IBP	-8.250	-14.000	-	-
2.2.1	Vrijval reservering Bereikbaarheid Bollenstreek	-79.000	-	-	-
2.2.1	Vrijval OV risicoreservering HOV Gooi	-9.500	-	-	-
2.2.1	Vrijval reservering OV zuidtangent	-10.034	-	-	-
2.1.2	Verlagen storting Reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
8.1.7	Taakstellende doorlichting exploitatiebegroting: ‘oud voor nieuw beleid’	-	-4.000	-4.000	-4.000
8.1.8	Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves	-	-16.500	-	-
	Totaal	**-62.484**	**10.700**	**46.950**	**46.150**

2. Verwerking de kaderbrief 2020 in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Regel in Kaderbrief	2020	2021	2022	2023
1.1.3	T - Capaciteit voor uitvoering evaluatiekader subsidies	44	44	44	44
2.1.2	M - OV-terminal Zuidas	0	2.845	0	0
2.2.1	I - Indexering PMI F - aanpassing afschrijvingstermijn	-7.164	-7.734	-8.176	-8.860
2.3.1	Stelpost vrijval agv verlenging afschrijvingstermijnen	-	-	2.000	2.000
2.3.2	H - Chroom 6, F - aanpassing afschrijvingstermijn I - indexering PMO wegen G - Areaaluitbreiding J - Machinerichtlijn W - Verzekeren continuiteit dienstverlening weginspecteurs	-851	-3.289	-4.449	-4.085
2.3.3	I - Indexering PMO vaarwegen F - aanpassing afschrijvingstermijn,	-1.368	-2.200	-2.331	-2.395
2.4.1	G - Areaaluitbreiding	-32	-47	-47	-47
4.1.1	P - Gezonde leefomgeving: onderzoek RIVM	300	0	0	0
4.1.5	S - Professionaliseren opdrachtgeverschap omgevingsdiensten K - ICT omgevingsdienst NHN O - Zeer zorgwekkende stoffen	1.019	646	500	500
5.3.2	N - Participatiefonds duurzame economie Noord-Holland (PDENH)	619	630	703	727
6.3.3	R - Cofinanciering Waddenfonds investeringskader Waddengebied Q - Wadden	5.350	5.200	5.200	2.200
7.3.3	L - Huis van Hilde	179	193	206	221
8.1.1	C - Motorrijtuigenbelasting	-4.600	-4.600	-4.600	-4.600
8.1.2	B - Provinciefonds	443	761	530	557
8.1.7	D – Indexeringen ophogen stelpost prijsstijgingen E – Gewijzigde systematiek verwerking afrekeningsverschillen	4.677	6.598	7.508	9.499
8.1.2	Algemene Reserve – Sluitend maken jaarschijven 2020 en 2021	-2.859	-3.215	0	0
8.2.1	V - Basis op orde, U - Datagedreven werken	4.243	4.168	4.093	4.093
	Totaal kaderbrief	**0**	**0**	**1.181**	**-146**

3. Nieuw in de begroting 2020 (bedragen x € 1.000)

OD	Naam	2020	2021	2022	2023
1.1.1	Functioneren van Provinciale Staten faciliteren	117	117	117	117
1.1.2	Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren	25	25	25	25
1.2.1	Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren	100	0	0	0
2.1.1	Mobiliteitsbeleid opstellen	167	167	167	167
2.2.1	Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren	-856	-1.821	-1.389	-1.343
2.3.2	OV, wegen en kunstwerken in stand houden	3.810	105	191	380
2.3.3	Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren	186	219	-40	98
2.4.1	Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren	-80	210	1004	1.253
3.2.3	Schoon en voldoende grondwater bevorderen	-190	-190	-190	-190
4.1.3	Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren	80	80	80	80
4.1.5	VTH-taken uitvoeren en coördineren	1.213	705	802	863
5.1.1	Omgevingsvisie uitdragen	290	150	0	0
5.2.5	Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen	-279	-837	-839	-840
7.1.1	Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen	60	60	60	60
7.3.3	Investeren in behoud van archeologisch erfgoed	0	390	-420	0
8.1.1	Lokale heffingen innen	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
8.1.2	Algemene uitkering provinciefonds beheren	1.949	3.186	4.737	4.779
8.1.7	Stelposten beheren	-421	-421	-421	-421
8.2.1	Overhead beheren	32	32	32	32
8.2.2	Bedrijfsvoering realiseren	-18	-18	-18	-18
8.2.3	Vennootschapsbelasting	26	26	26	26
Totaal		**4.911**	**885**	**2.624**	**3.768**

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

Onder dit operationeel doel zijn de kostenstijgingen opgenomen voor de vergoedingen aan PS leden en de kosten voor de ondertiteling van de opnamen van PS en commissievergaderingen.

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

Op basis van de gerealiseerde kosten in voorgaande jaren en de aanvullende milieu eisen bij de nieuwe aanbesteding wordt de raming voor de taxikosten GS omhoog bijgesteld.

1.2.1 Kwaliteit van openbaar bestuur optimaliseren

In 2020 is het 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. Het is nu al bekend dat 9 andere provincies mee gaan werken om dit groots te vieren. Ook de provincie Noord-Holland wil daar graag aan meedoen. Het voorstel is om hiervoor € 100.000 ter beschikking te stellen.

2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

Betreft de meerjarige verwerking van de bijdrage van de provincie Noord-Holland aan het IPO voor de kerntaak bereikbaarheid.

2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

De mutaties zijn het gevolg van de bijstelling van de kapitaallasten op basis van de werkelijk gerealiseerde PMI-investeringen en de ramingen voor de komende jaren.

2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

In verband met aanpassingen in de planning van het programma Centrale Brugbediening verschuift de storting in de reserve investeringen Kunstwerken. De aanpassing van de storting is echter een aanpassing van de bedragen voor de jaren 2020 t/m 2024. Per saldo blijft de storting in de reserve Kunstwerken ongewijzigd. Daarnaast heeft actualisatie van budgetten plaatsgevonden op basis van herijking van gebiedscontracten (nulmeting) en op basis van meerjarige capaciteitsplanningen projectteams.

2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

Actualisatie van budgetten op basis van herijking van gebiedscontracten (nulmeting) en op basis van meerjarige capaciteitsplanningen projectteams.

2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

Betreft de actualisatie van diverse budgetten, waaronder:

- Bijdrage PNH € 150.000 aan project Smart Mobility MRA
- Beheer onderhoud tunnels en aquaducten € 350.000 waaronder de inhuur van een wegenverkeersleider.
- Minder uitgaven voor 2020 ad € 375.000 betreffende de kosten van de verbindingen netwerken omdat er minder bruggen zijn aangesloten dan was gepland in het project Centrale afstandsbediening.
- Actualisatie van de kapitaallasten op basis van investeringen in de steunpunten

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

De verwachte lege-opbrengsten zijn omhoog bijgesteld

4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

Extra capaciteit wordt ingezet voor de nazorg van gesloten stortplaatsen

4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

- De door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied in 2017 ingevoerde prestatiegerichte financiering (PGF) is in 2019 gevalideerd. Hierdoor worden de tarieven van de door de OD uitgevoerde taken omhoog bijgesteld. Daarnaast hebben volumewijzigingen plaatsgevonden als gevolg van toegenomen vraag, ambities en wettelijke verplichtingen.
- Voor bijzondere projecten voert de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied op basis van opdrachtverlening de VTH-taken uit. Deze taken maken geen deel uit van de uitvoeringsovereenkomst met de omgevingsdienst. Hiervoor worden leges geheven die in principe kostendekkend zijn. In 2020 gaat het om de projecten Zeesluizen, Markermeerdijken en Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV).
- Hogere bijdrage omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek in verband met de omgevingsvisie
- Actualisatie van de verwachte opbrengsten uit de heffing van leges

5.1.1 Omgevingsvisie uitdragen

Omdat de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld is in 2020 en 2021 extra budget nodig voor het houden van bijeenkomsten, pilots en het digitaal systeem omgevingswet.

5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

- Actualisatie van de verwachte huur- en pacht opbrengsten
- Actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan
- De raming voor de verkoopopbrengsten (excl. BBL en PASO) is geactualiseerd. Dit leidt tot meer (netto) inkomsten

7.3.3 Investeren in behoud van archeologisch erfgoed
Betreft een verschuiving van lasten naar eerdere jaren.

7.1.1 Verbeteren van sportvoorzieningen en van de leefbaarheid in kleine kernen
Betreft een bijdrage aan Dorpswerk ter ondersteuning van initiatieven op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang.

8.1.1 Lokale heffingen innen
Op basis van de toename van het aantal voertuigen in de eerste maanden van 2019 wordt de verwachte opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting naar boven bijgesteld met € 1,3 miljoen.

8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren
Op basis van de meicirculaire wordt de algemene uitkering vanuit het provinciefonds naar beneden bijgesteld.

8.1.7 Stelposten beheren
De stelpost prijsstijgingen wordt naar beneden bijgesteld

8.2.1 Overhead beheren
Betreft de kosten voor aanschaf en het onderhoud van ICT-apparatuur voor PS-leden. Deze aanschaf vloeit voort uit de gewijzigde rechtspositieregeling voor PS-leden

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren
Actualisatie van de verwachte opbrengsten uit leges

8.2.3 Vennootschapsbelasting
De provincie is VPB plichtig voor de deelname in PolanenPark CV.

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans

Geprognotiseerde balans

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgen provinciale staten en de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans moet qua informatiebehoefte aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Het is van belang dat deze (nieuwe) balans in ieder geval voldoende informatie bevat om inzicht te bieden in de ontwikkeling van het EMU-saldo (zie tabel 4.2.5 in deze begroting). Door het opnemen van de geprognosticeerde balans bevat de begroting ook voldoende informatie om de ontwikkeling van de kengetallen, die ingevolge artikel 11, derde lid, van het BBV, in de begroting en het jaarverslag moeten worden opgenomen, voor drie jaren volgend op de begroting te berekenen. De

kengetallen (zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze begroting) die reeds moesten worden opgenomen geven provinciale staten en de raad meer inzicht in de financiële positie. Het opnemen van de ontwikkelingen van de kengetallen voor de jaren na de begroting draagt bij aan die doelstelling.

In de tabel hieronder is de geprognosticeerde balans t/m 2023 opgenomen

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.191	795.664	862.476	939.904	991.944
Economisch nut	134.421	115.913	109.801	106.901	102.867
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	679.751	752.675	833.003	889.077
Financiële vaste activa	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Deelnemingen	143.272	159.272	159.272	159.272	159.272
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.783	57.223	56.587	56.377	56.377
Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar	365.131	307.475	241.819	176.163	115.507
Liquide middelen	900	500	350	350	250
Overlopende activa	28.510	32.043	37.866	39.007	41.053
Activa	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403
Passiva					
Algemene reserves	72.909	121.813	90.513	64.525	41.304
Bestemmingsreserves	787.445	660.368	658.796	692.819	739.757
Voorzieningen	17.555	17.963	18.196	18.469	19.252
Netto-vlottende schulden	14.000	15.000	14.000	15.000	14.500
Overlopende passiva	431.878	537.033	576.865	580.260	549.590
Passiva	1.323.787	1.352.177	1.358.370	1.371.073	1.364.403

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

In dit voorgeschreven onderdeel van de financiële begroting wordt inzicht geboden in de verplichtingen die de provincie heeft ten aanzien van arbeidskosten die jaarlijks een beslag leggen op de begroting. Het gaat hier om verplichtingen die in een jaar ontstaan en in latere jaren tot uitbetaling komen, maar niet op de balans zijn opgenomen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* als gevolg van reorganisatie	€ 46.000	€ 35.000	-	-
* overige werkloosheidsuitkeringen	€ 101.000	€ 59.000	€ 34.000	€ 4.000
Totaal	**€ 147.000**	**€ 94.000**	**€ 34.000**	**€ 4.000**

Vakantiegelden
Door de invoering van het individueel keuzebudget (voortkomend uit de cao) worden vakantiegelden in het lopende jaar volledig uitbetaald.

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit
Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment nog via de personeel- en salarisadministratie maandelijks een uitkering ontvangen. De Statenleden zijn buiten beschouwing gelaten conform artikel 44, lid 3 van het BBV.

Werkloosheidsuitkeringen
Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment maandelijks een uitkering ontvangen van het UWV en/of Loyalis.

4.3.3 Investeringen

In de tabel hieronder worden de netto geactiveerde investeringen weergegeven. Het gaat hierbij om het bedrag van het bruto investeringsbedrag minus de bijdragen welke van derden worden ontvangen en de eventuele desinvesteringen. De investeringen zijn ingedeeld per programma.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2020	2021	2022	2023
Programma	**Lopende investeringen:**				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
5	Gronden Wieringerrandmeer	2.750-	2.688-	-	-
5	Strategisch grondbeleid	14.033-	2.330-	375-	-
5	Beheergrondbank Laag-Holland	-	200-	-	200-
2	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	1.300	2.131	1.298	-
2	Provinciale wegen	29.848	40.038	41.524	39.074
2	Aanleg ecologische oevers	3	-	-	-
2	Investeringen Openbaar Vervoer	-	-	-	-
2	DVM (intelligente verkeerslichten)	1.650	825	825	825
2	Vervanging kunstwerken	8.574	1.300	800	600
	Totaal materiële vaste activa	24.592	39.076	44.071	40.299
	Financiële vaste activa				
5	Kapitaaldeelname Life Science Fonds Amsterdam	-	-	-	-
4	Participatiefonds deelnemingen Duurzame Energie	15.000	-	-	-
	Innovatiefonds Noord-Holland	1.000			
	Totaal financiële vaste activa	16.000	-	-	-
	Totaal lopende investeringen	**40.592**	**39.076**	**44.071**	**40.299**
	Vervangingsinvesteringen:				
2	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	44.513	23.725	29.376	25.701
2	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	15.069	23.417	26.389	10.601
	Totaal vervangingsinvesteringen	**59.582**	**47.142**	**55.765**	**36.302**
	Totaal netto investeringen	**100.175**	**86.218**	**99.836**	**76.600**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 en 52)

Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2019	Investeringen 2020	Desinvesteringen 2020	Bijdragen van derden 2020	Afwaarderingen 2020	Afschrijving 2020	Boekwaarde per 31-12-2020
1. Immateriële activa							
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa							
A. Investeringen met een economisch nut	**134.421**	**1.300**	**16.783**	-	-	**3.026**	**115.912**
- Gronden en terreinen	58.728	-	16.783	-	-	-	41.945
- Bedrijfsgebouwen	75.693	1.300	-	-	-	3.026	73.967
B. Investeringen in openbare ruimte met een							
maatschappelijk nut	**593.770**	**138.441**	-	**38.784**	-	**13.676**	**679.751**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	593.770	138.441	-	38.784	-	13.676	679.751
Totaal materiële vaste activa	728.191	144.504	16.783	38.784	-	16.702	795.663
Totaal geactiveerde investeringen	**728.191**	**144.504**	**16.783**	**38.784**	-	**16.702**	**795.663**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Staat van financiële vaste activa

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2019	Investeringen in 2020	Desinvesteringen in 2020	Herwaardering in 2020	Afschrijvingen in 2020	Boekwaarde per 31-12-2020
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- deelnemingen	143.272	16.000	-	-	-	159.272
B.	**Leningen aan:**						
	- openbare lichamen	38.569	-	-	-	-	38.569
	- deelnemingen	11.721	-	-	-	-	11.721
C.	**Overige langlopende leningen**	7.493	-	560	-	-	6.933
	Totaal financiële vaste activa	**201.055**	**16.000**	**560**	**-**	**-**	**216.495**

4.3.5 Kapitaallasten

Overzicht van de in de meerjarenraming verwerkte kapitaallasten 2020-2023

Nummer product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
	A. Capaciteitskosten				
	Grond Houtplein				
	Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
	Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
	Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
	B. Directe kosten				
172.12	Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
308.01	Aanleg van provinciale wegen	5.441	6.301	7.436	8.398
308.16	Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	2.116	2.116	2.116	2.116
311.20	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.226	4.116	4.591	5.178
311.27	Vervangingsinvesteringen Kunstwerken	1.239	1.752	1.839	1.892
311.36	DVM (intelligente verkeerslichten)	-	110	165	220
318.23	Steunpunten B&U	-	-	796	948
338.02	Aanleg ecologische oevers	8	8	8	8
338.20	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	1.057	1.388	1.842	2.325
343.14	Investeringen OV (reserve kapitaallasten)	522	522	522	522
606.07	Investeringen Groen (reserve kapitaallasten)	67	67	67	67
718.20	Kapitaallasten Havencomplexen	140	140	140	-
838.11	Archeologie opdrachten	279	279	279	279
	Totaal B	14.502	17.206	20.208	22.360
Bedragen x € 1.000	**Totaal A + B**	**16.702**	**19.406**	**22.408**	**24.560**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In onderstaande tabel wordt het renteresultaat van de provincie weergegeven. Het gaat hierbij om de werkelijk ontvangen of betaalde rente. Aangezien de provincie geen vreemd vermogen hoeft aan te trekken om beleidswensen te financieren is van betaalde rente geen sprake op dit moment. Een nadere specificatie van de ontvangen rente voor 2018 is terug te vinden in tabel 4.4.1 van deze begroting.

	Renteresultaat	2019	2020	2021	2022	2023
	De externe rentelasten over de korte en lange					
A.	Financiering	-	-	-	-	-
B.	De externe rentebaten	318.000	18.000	12.000	4.000	4.000
	Totaal door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden					
C.	Doorberekend	-	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het					
	betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht					
	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief					
	overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-318.000	-18.000	-12.000	-4.000	-4.000

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

2020

Bedragen x € 1.000	Begin 2020	Vermeerderingen 2020	Verminderingen 2020	Afschrijvingen 2020	Eind 2020
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	728.192	139.741	55.567	16.702	795.664
Economisch nut	134.422	1.300	16.783	3.026	115.913
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	593.770	138.441	38.784	13.676	679.751
Financiële vaste activa	143.271	16.000	-	-	159.271
Deelnemingen	143.271	16.000	-	-	159.271
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.781	-	560	-	57.221
Activa	929.244	155.741	56.127	16.702	1.012.156
Passiva					
Algemene reserves	72.909	57.573	8.669	-	121.813
Bestemmingsreserves	787.445	216.227	240.763	102.540	660.369
Voorzieningen	17.555	960	552	-	17.963
Passiva	877.909	274.760	249.984	102.540	800.145
			mutatie		
			-160.676		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-51.335**				**-212.011**

2021

Bedragen x € 1.000	Begin 2021	Vermeerderingen 2021	Verminderingen 2021	Afschrijvingen 2021	Eind 2021
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	795.664	140.018	53.800	19.406	862.476
Economisch nut	115.913	2.131	5.218	3.026	109.801
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	679.751	137.887	48.583	16.380	752.676
Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	57.221	-	635	-	56.586
Activa	1.012.156	140.018	54.435	19.406	1.078.333
Passiva					
Algemene reserves	121.813	-	31.300	-	90.513
Bestemmingsreserves	660.369	191.954	193.526	-	658.797
Voorzieningen	17.963	783	550	-	18.196
Passiva	800.145	192.737	225.376	-	767.506
			mutatie		
			-98.816		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-212.011**				**-310.827**

2022

Bedragen x € 1.000	Begin 2022	Vermeerderingen 2022	Verminderingen 2022	Afschrijvingen 2022	Eind 2022
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	862.476	135.653	35.817	22.408	939.904
Economisch nut	109.800	1.298	375	3.822	106.901
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	752.676	134.355	35.442	18.586	833.004
Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	56.586	-	210	-	56.376
Activa	1.078.333	135.653	36.027	22.408	1.155.551
Passiva					
Algemene reserves	90.513	-	25.988	-	64.525
Bestemmingsreserves	658.797	179.158	145.136	-	692.819
Voorzieningen	18.196	783	510	-	18.469
Passiva	767.506	179.941	171.634	-	775.813
			mutatie		
			-68.911		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-310.827**				**-379.738**

2023

Bedragen x € 1.000	Begin 2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Afschrijvingen 2023	Eind 2023
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	939.905	108.188	31.588	24.560	991.945
Economisch nut	106.901		200	3.834	102.867
Openbare ruimte met maatschappelijk nut	833.004	108.188	31.388	20.726	889.078
Financiële vaste activa	159.271	-	-	-	159.271
Deelnemingen	159.271		-	-	159.271
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	56.376	-			56.376
Activa	1.155.552	108.188	31.588	24.560	1.207.592
Passiva					
Algemene reserves	64.525	-	23.221	-	41.304
Bestemmingsreserves	692.819	171.113	124.175	-	739.757
Voorzieningen	18.469	783		-	19.252
Passiva	775.813	171.896	147.396	-	800.313
			mutatie		
			-27.540		
Tekort aan financieringsmiddelen	**-379.739**				**-407.279**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2020

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	72.909	57.573	-	-8.669	-	-	121.813
	Totaal algemene reserves	**72.909**	57.573	-	**-8.669**	-	-	**121.813**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.399	-	-	-183	-	-	5.216
			-					
	Programma 2 Bereikbaarheid		-					
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	3.014	450	205	-1.124	-	-	2.545
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door derden	81.658	20.113	-	-52.124	-205	-	49.442
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	102.640	-	-	-2.116	-	-	100.524
2.2.1	Kapitaallasten OV	25.316	-	-	-522	-	-	24.794
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	265.643	29.874	-	-130	-	-98.534	196.853
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	14.475	14.939	1.750	-20.627	-	-1.400	9.137
2.3.2	Investeringen kunstwerken	2.555	7.900	-	-	-8.574	-	1.881
2.3.2	Kapitaallasten VIK	22.637	-	8.574	-1.239	-	-	29.972
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	309	-	3	-8	-	-	304
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	1.912	7.887	-	-4.952	-1.753	-1.146	1.948
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	14.646	1.178	-	-9.487	-	-	6.337
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	18.511	51.034	-	-56.733	-	-	12.812
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	27.451	50	-	-750	-	-	26.751
3.1.3	Klimaatadaptie	-	1.100	-	-	-	-	1.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	20.736	5.619	-	-397	-	-	25.958
4.1.6	Gezonde Leefomgeving	-	2.700	-	-	-	-	2.700
4.2.1	Energietransitie	1.999	6.150	-	-1.000	-	-	7.149
4.2.2	Circulaire economie	653	100	-	-652	-	-	101
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	1.000	-	-	-1.000	-	-	-

	Programma 5 Ruimte							
5.2.1	OV-Knooppunten	4.149	8.398	-	-5.000	-	-	7.547
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	6.803	250	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen Havencomplexen	420	-	-	-140	-	-	280
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	2.500	-	-	-2.500	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	2.940	2500	-	-1.970	-	-	3.470
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	8.831	3.750	-	-3.000	-	-	9.581
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	1.633	250	-	-1.000	-	-	883
5.4.1	Woonbeleid	5.179	-	-	-1.100	-	-	4.079
5.4.2	Woningbouw	5.262	1200	-	-	-	-	6.462
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	62.771	23.193	-	-35.206	-	-1.460	49.298
6.1.2	Groene Uitweg	24.131	180	-	-12.817	-	-	11.494
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.221	-	-	-67	-	-	3.154
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	14.533	1.460	-	-2.314	-	-	13.679
6.3.2	Landschap	-	250	-	-	-	-	250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	842	5.000	-	-	-	-	5.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	3.128	6.751	-	-5.510	-	-	4.369
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	3.496	-	-	-1.939	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.260	1.420	-	-1.342	-	-	5.338
8.2.3	Huisvesting	14.463	-	-	-782	-	-	13.681
8.2.4	GO-Gelden	2.732	-	-	-500	-	-	2.232
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**787.444**	**205.696**	**10.532**	**-230.231**	**-10.532**	**-102.540**	**660.369**
	Totaal Reserves	**860.353**	**263.269**	**10.532**	**-238.900**	**-10.532**	**-102.540**	**782.182**

2021

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overhevelin g naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	121.813	-	-	-14.800	-	-16.500	90.513
	Totaal algemene reserves	**121.813**	**-**	**-**	**-14.800**	**-**	**-16.500**	**90.513**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.216	-	-	-	-	-	5.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	2.545	-	205	-1.114	-	-	1.636
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	49.442	27.746	-	-45.720	-205	-	31.263
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	100.524	-	-	-2.116	-	-	98.408
2.2.1	Kapitaallasten OV	24.794	-	-	-522	-	-	24.272
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	196.853	16.874	-	-130	-	-	213.597
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	9.137	13.660	750	-17.461	-	-1.400	4.686
2.3.2	Investeringen kunstwerken	1.881	1.800	-	-	-1.300	-	2.381
2.3.2	Kapitaallasten VIK	29.972	-	1.300	-1.752	-	-	29.520
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	304	-	-	-8	-	-	296
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	1.948	5.887	-	-3.170	-750	-866	3.049
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.337	848	-	-407	-	-	6.778
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	12.812	50.747	-	-53.880	-	-	9.679
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.751	100	-	-	-	-	26.851
3.1.3	Klimaatadaptie	1.100	1.000	-	-	-	-	2.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	25.958	223	-	-	-	-	26.181
4.1.6	Gezonde leefomgeving	2.700	2.800	-	-	-	-	5.500
4.2.1	Energietransitie	7.149	10.200	-	-	-	-	17.349
4.2.2	Circulaire economie	101	350	-	-	-	-	451
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							
5.2.1	OV-Knooppunten	7.546	5000	-	-2.546	-	-	10.000

5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten havencomplexen	280	-	-	-140	-	-	140
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	3.470	2.500	-	-	-	-	5.970
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	9.581	3.750	-	-3.000	-	-	10.331
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	883	-	-	-300	-	-	583
5.4.1	Woonbeleid	4.079	-	-	-1.100	-	-	2.979
5.4.2	Woningbouw	6.462	1.200	-	-	-	-	7.662
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	49.298	28.163	-	-36.787	-	-	40.674
6.1.2	Groene Uitweg	11.494	180	-	-7.018	-	-	4.656
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.154	-	-	-67	-	-	3.087
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	13.679	-	-	-1.990	-	-	11.689
6.3.2	Landschap	250	2500	-	-	-	-	2.750
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	5.842	5.000	-	-	-	-	10.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	4.369	5.751	-	-5.510	-	-	4.610
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.338	1.420	-	-985	-	-	5.773
8.2.3	Huisvesting	13.681	-	-	-782	-	-	12.899
8.2.4	GO-Gelden	2.232	-	-	-500	-	-	1.732
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**660.368**	**189.699**	**2.255**	**-189.005**	**-2.255**	**-2.266**	**658.796**
	Totaal Reserves	**782.181**	**189.699**	**2.255**	**-203.805**	**-2.255**	**-18.766**	**749.309**

2022

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	90.513	-	-	-25.988	-	-	64.525
	Totaal algemene reserves	**90.513**	**-**	**-**	**-25.988**	**-**	**-**	**64.525**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	5.216	2.000	-	-	-	-	7.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	1.636	-	205	-635	-	-	1.206
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	31.263	13.408	-	-10.453	-205	-	34.013
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	98.408	-	-	-2.116	-	-	96.292
2.2.1	Kapitaallasten OV	24.272	-	-	-522	-	-	23.750
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	213.596	16.874	-	-75	-	-	230.395
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	4.686	12.144	3.575	-13.454	-	-1.400	5.551
2.3.2	Investeringen kunstwerken	2.381	1.000	-	-	-800	-	2.581
2.3.2	Kapitaallasten VIK	29.520	-	800	-1.839	-	-	28.481
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	296	-	-	-8	-	-	288
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	3.049	5.887	-	-3.663	-3.575	-1.251	447
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.778	528	-	-615	-	-	6.691
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	9.679	50.770	-	-52.265	-	-	8.184
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.851	50	-	-	-	-	26.901
3.1.3	Klimaatadaptie	2.100	1.500	-	-	-	-	3.600
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	26.181	223	-	-	-	-	26.404
4.1.6	Gezonde leefomgeving	5.500	3.800	-	-	-	-	9.300
4.2.1	Energietransitie	17.349	10.100	-	-	-	-	27.449
4.2.2	Circulaire economie	451	350	-	-	-	-	801
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							

5.2.1	OV-Knooppunten	10.000	5.000	-	-	-	-	15.000
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen havencomplexen	140	-	-	-140	-	-	-
5.2.4	Ruimtelijke Ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	5.970	2.500	-	-	-	-	8.470
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	10.331	3.750	-	-3.000	-	-	11.081
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	583	-	-	-300	-	-	283
5.4.1	Woonbeleid	2.979	-	-	-200	-	-	2.779
5.4.2	Woningbouw	7.662	1.200	-	-	-	-	8.862
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	40.674	26.343	-	-36.305	-	-	30.712
6.1.2	Groene Uitweg	4.656	180	-	-2.149	-	-	2.687
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.087	-	-	-67	-	-	3.020
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	11.689	-	-	-1.990	-	-	9.699
6.3.2	Landschap	2.750	3.500	-	-	-	-	6.250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	10.842	5.000	-	-	-	-	15.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	4.610	5.051	-	-3.310	-	-	6.351
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	5.773	1.420	-	-985	-	-	6.208
8.2.3	Huisvesting	12.899	-	-	-782	-	-	12.117
8.2.4	GO-Gelden	1.732	-	-	-1.030	-	-	702
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**658.797**	**174.578**	**4.580**	**-137.903**	**-4.580**	**-2.651**	**692.821**
	Totaal Reserves	**749.310**	**174.578**	**4.580**	**-163.891**	**-4.580**	**-2.651**	**757.346**

2023

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Storting	Overheveling van andere reserve	Onttrekking	Overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves							
	Algemene reserve	64.525	-	-	-23.221	-	-	41.304
	Totaal algemene reserves	**64.525**	-	-	-23.221	-	-	**41.304**
	Programma 1 Openbaar bestuur							
1.4.2	Cofinanciering Europese projecten	7.216	2.000	-	-	-	-	9.216
	Programma 2 Bereikbaarheid							
2.1.1	Mobiliteitsbeleid	1.206	-	205	-635	-	-	776
2.1.2	Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid Door Derden	34.013	12.935	-	-10.250	-205	-	36.493
2.2.1	Kapitaallasten Wegen	96.292	-	-	-2.116	-	-	94.176
2.2.1	Kapitaallasten OV	23.750	-	-	-522	-	-	23.228
2.2.1	Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	230.395	16.874	-	-27	-	-	247.242
2.3.2	Groot Onderhoud Wegen	5.551	15.639	500	-15.626	-	-1.400	4.664
2.3.2	Investeringen Kunstwerken	2.581	1.200	-	-	-600	-	3.181
2.3.2	Kapitaallasten VIK	28.481	-	600	-1.892	-	-	27.189
2.3.3	Kapitaallasten Vaarwegen	288	-	-	-8	-	-	280
2.3.3	Groot Onderhoud Vaarwegen	447	5.887	-	-3.163	-500	-1.710	961
2.4.2	Innovatieprojecten Mobiliteit	6.691	133	-	-	-	-	6.824
2.5.1	Openbaar Vervoer Projecten	8.184	50.793	-	-52.307	-	-	6.670
	Programma 3 Water							
3.1.2	Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	26.901	-	-	-	-	-	26.901
3.1.3	Klimaatadaptie	3.600	1.500	-	-	-	-	5.100
3.2.1	Waterrecreatie	2.374	2.000	-	-2.000	-	-	2.374
	Programma 4 Milieu							
4.1.3	Bodemsanering	26.404	223	-	-	-	-	26.627
4.1.6	Gezonde leefomgeving	9.300	3.800					13.100
4.2.1	Energietransitie	27.449	10.100	-	-	-	-	37.549
4.2.2	Circulaire economie	801	350	-	-	-	-	1.151
4.2.3	Verduurzaming Bestaande Woningvoorraad	-	-	-	-	-	-	-
	Programma 5 Ruimte							

5.2.1	OV-Knooppunten	15.000	5.000	-	-	-	-	20.000
5.2.3	Ontwikkeling Havencomplexen	7.053	-	-	-	-	-	7.053
5.2.3	Kapitaallasten investeringen havencomplexen	-	-	-	-	-	-	-
5.2.4	Ruimtelijke ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.3.1	Herstructurering bedrijventerreinen	8.470	2.500	-	-	-	-	10.970
5.3.2	MKB Innovatie-Instrumenten	11.081	750	-	-	-	-	11.831
5.3.4	Duurzame Landbouw	426	-	-	-	-	-	426
5.3.5	Europese Landbouwprojecten	283	-	-	-250	-	-	33
5.4.1	Woonbeleid	2.779	-	-	-200	-	-	2.579
5.4.2	Woningbouw	8.862	1.200	-	-	-	-	10.062
	Programma 6 Groen							
6.1.1	Groen	30.712	24.273	-	-23.409	-	-	31.576
6.1.2	Groene Uitweg	2.687	180	-	-84	-	-	2.783
6.1.2	Kapitaallasten Groen	3.020	-	-	-67	-	-	2.953
6.1.3	Oostelijke Vechtplassen (OVP)	9.699	-	-	-1.990	-	-	7.709
6.3.2	Landschap	6.250	4.000	-	-	-	-	10.250
6.3.3	Cofinanciering Waddenzee	15.842	2.000	-	-	-	-	17.842
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed							
7.4.1	Monumenten (Mr.F.J.Kranenburgfonds	6.351	5.051	-	-3.310	-	-	8.092
7.4.2	SvA/NHW Werelderfgoed	1.557	-	-	-	-	-	1.557
	Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering							
8.2.2	Bedrijfsvoering	6.208	1.420	-	-1.085	-	-	6.543
8.2.3	Huisvesting	12.117	-	-	-819	-	-	11.298
8.2.4	GO-Gelden	702	-	-	-	-	-	702
8.3.1	Stedelijke Vernieuwing*	305	-	-	-	-	-	305
8.3.1	Investeringsimpuls duurzame zeehavens	1.493	-	-	-	-	-	1.493
	Totaal Bestemmingsreserves	**692.821**	**169.808**	**1.305**	**-119.760**	**-1.305**	**-3.110**	**739.759**
	Totaal Reserves	**757.346**	**169.808**	**1.305**	**-142.981**	**-1.305**	**-3.110**	**781.063**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	4 Milieu
Looptijd	onbepaald

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Milieu
Looptijd	2019 t/m 2020

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut ‘met verstand’ optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2020

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering van projecten in het kader van de Waddenzee en de decentralisatie van het Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2019

	Reserve Duurzame Landbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Modernisering en verduurzaming glastuinbouw NH. Besteding vindt plaats in de glasconcentratiegebieden, zoals duurzame fysieke investeringen in onder andere

	Greenport Aalsmeer. Een deel van deze reserve is bestemd voor de cofinanciering POP3 aangaande verplaatsingsregeling glastuinbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Europese Projecten Landbouwsubsidies
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2023

	Reserve Go-gelden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bedoeld om uitvoering te geven aan de inzet van decentrale arbeidsvoorwaarden-gelden door het Georganiseerd Overleg.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De looptijd van de reserve is afhankelijk van de, nog te besluiten, specifieke aanwending. Vooralsnog wordt de einddatum bepaald op 31-12-2021.

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk 'Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2025

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	6 Groen
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 2022

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010–2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	5 Ruimte

Looptijd	t/m 2023

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De versnelling van de verduurzaming van de zeehavens in Noord-Holland. De investeringsimpuls richt zich op drie thema's: Luchtkwaliteit verbeteren, Intensiveren ruimtegebruik en Circulaire economie stimuleren
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	2015 - 2019

	Reserve Investeringen Kunstwerken
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Realiseren van investeringen in kunstwerken.
Instellingsbesluit	Derde begrotingswijziging 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	6 Groen

Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Investeringen Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in havencomplexen binnen programma Ruimte te dekken. Per 1 januari 2017 is de wet- en regelgeving BBV gewijzigd, waardoor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in één keer ten laste van een reserve worden gebracht, maar geactiveerd moeten worden. Daartoe zijn diverse reserves ter dekking van de kapitaallasten ingesteld. In de notitie Materiële vaste activa (december 2017) van de commissie BBV is hierover opgenomen dat het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk moet zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa. Vanuit deze reserve worden jaarlijks de kapitaallasten van de investering gedekt.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2018
Programma	5 Ruimte
Looptijd	De reserve wordt ingesteld bij de laatste begrotingswijziging 2018. De looptijd is gelet op het BBV gekoppeld aan de duur van de afschrijving.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Openbaar Vervoer (OV) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten OV. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in vaarwegen binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in kunstwerken binnen programma Bereikbaar te dekken. In 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om investeringen in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen voor kunstwerken ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Conform het BBV worden kunstwerken echter als onderdeel beschouwd van het kapitaalgoed wegen en niet tot het kapitaalgoed vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in weginfrastructuur (landwegen en fietspaden) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. Nadere toelichting In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Klimaatadaptie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	- Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Water
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Landschap
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	6 Groen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Water
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve OV-Knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een goede bijdrage te leveren aan de totale knooppuntontwikkeling. Het gaat veelal om complexe gebiedsontwikkelingen die langdurige trajecten kennen met meerdere (co)financiers. Hiervoor gelden randvoorwaarden en is een toetsingskader met heldere criteria opgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor en bijdragen aan diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Bloemendalerpolder en De Kop Werkt.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Stedelijke Vernieuwing
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De regeling Stedelijke Vernieuwing heeft als doel het stimuleren van de stedelijke vernieuwing in steden en dorpen in de provincie door o.a. het beschikbaar stellen van financiële middelen. Het gaat hierbij om het inzetten van provinciale middelen.
Instellingsbesluit	ISV-1 tijdvak 2000 t/m 2004 Verordening Stedelijke Vernieuwing Noord-Holland 2000, vastgesteld door PS op 19 juni 2000, nummer 24 en ISV-2 tijdvak 2005 t/m 2009 Verordening Stedelijke Vernieuwing. ISV-3 tijdvak 2010 t/m 2014 Verordening stedelijke vernieuwing 2011, vastgesteld door PS op 15 november 2010, punt 8 bij voordracht 74.
Programma	5 Ruimte
Looptijd	Vanaf: 19 juni 2000 Eindigt op: 31 december 2019

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	7 Cultuur en Erfgoed
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Deze activiteiten geven invulling aan de faciliterende rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (juli 2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019

Programma	4 Milieu
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	3 Water
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woonbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Ruimte
Looptijd	t/m 2025

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2020

2020	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-		-	-
2. Kosten reorganisatie	82.000	-	42.000	-	40.000
3. Pensioenen leden GS	12.557.000	586.000	510.000	-	12.633.000
4. Grondwaterheffing	1.982.000	197.000	-	-	2.179.000
5. Bodembeheertaken	2.934.000	177.000	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	17.555.000	960.000	552.000	-	17.963.000

2021

2021	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	40.000	-	40.000	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.633.000	586.000	510.000	-	12.709.000
4. Grondwaterheffing	2.179.000	197.000	-	-	2.376.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	17.963.000	783.000	550.000	-	18.196.000

2022

2022	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.709.000	586.000	510.000	-	12.785.000
4. Grondwaterheffing	2.376.000	197.000	-	-	2.573.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	18.196.000	783.000	510.000	-	18.469.000

2023

2023	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	-	-	-	-	-
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	12.785.000	586.000	-	-	13.371.000
4. Grondwaterheffing	2.573.000	197.000	-	-	2.770.000
5. Bodembeheertaken	3.111.000	-	-	-	3.111.000
Totaal voorzieningen	18.469.000	783.000	-	-	19.252.000

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Instellingsbesluit	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Programma	4 Milieu
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	Najaarsbericht 2005
Instellingsbesluit	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Instellingsbesluit	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Programma	3 Water
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Kosten Reorganisatie
Doel	De voorziening is ingesteld bij de Nota reserves en voorzieningen 2004 (voordracht 48), besluit PS van 11 juni 2004.
Instellingsbesluit	De voorziening is ingesteld om daarmee de kosten te dekken die gepaard gaan met de reorganisatie van het ambtelijk apparaat.
Programma	8 Financiën en Bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: 11 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2021 Door de geleidelijke verschuiving van de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 naar 67 jaar is de einddatum van de voorziening opgeschoven van 31 december 2019 naar 31 december 2021.

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Instellingsbesluit	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Programma	1 Openbaar Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de uitstaande leningen in 2020 inclusief de hiervoor ontvangen rente, de aflossing in 2020 en het nog uitstaande saldo ultimo 2020.

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2020	Te verstrekken leningen in 2020	Totaal van de rente in 2020	Aflossing in 2020	Restandschuld per 31-12-2020	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	18.681		18.681	-	-	-	18.681	2029
Gemeente Laren (1)	10.011		10.011	-	-	-	10.011	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877		9.877	-	-	-	9.877	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569		38.569	-	-	-	38.569	
Leningen aan deelnemingen								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	4,10%	635	-	14	-	635	2021
Reg. Ontwikk.mij. voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)	13.607	3,50%	11.086	-	-	-	11.086	div.
Leningen aan deelnemingen	14.242		11.721	-	14	-	11.721	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100	3,87%	5.100	-	-	-	5.100	2060
Stichting Streekrekening Texel (5)	1.500	0,028	1.500	-	-	-	1.500	2042
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) (6)	1.380	1,00%	560	-	-	560	-	2020
Vila Nieuwland (7)	123	2,60%	123	-	3	-	123	2025
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	850	0,52%	210	-	1	-	210	2022
Overige langlopende leningen	12.953		7.493	-	4	560	6.933	
Totaal	**65.763**		**57.783**	**-**	**18**	**560**	**57.223**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Reg. Ontwikk.mij. voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (3)	17-02-03;22/27-11-06;111
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
Stichting Streekrekening Texel (5)	21-06-2011;27350
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) (6)	13-03-2012;6149
Vila Nieuwland (7)	226465/561131
Collectief Agrarisch Natuurbeheer (8)	GS 2015; 184

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van €33,2 miljoen ex.BTW (incl.BTW 38,57 mln.).
Hierbij heeft de provincie NH een uitgestelde betaling verleent aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen.
Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt, welke dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd van 10 jaar.

(3) Betreft een door PS verstrekt kredietfaciliteit tot maximaal € 13.606.700,- voor de financiering van projecten die de RON (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V.) initieert c.q. in participeert. Bij besluit van PS van 13-2-2003; nr.22 is een leenfaciliteit van € 6,8 mln. beschikbaar gesteld. Bij besluit van 27-11-2006; nr.111 is de faciliteit verhoogd met € 6.806.700,-. De gemeente Amsterdam heeft dezelfde faciliteit beschikbaar gesteld. Bij besluit nummer 64 is op 11 juli 2011 ingestemd met het Convenant Doorstart RON en alle daarbij behorende documentatie. Uitvloeisel van het Convenant doorstart RON is dat de aan de RON verstrekte kredieten in 2012 over zijn gegaan naar de Provincie en de gemeente Amsterdam gezamenlijk en omgezet zijn in een achtergestelde renteloze lening. In 2013 heeft de gemeente Amsterdam haar aandeel in de RON plus voornoemde lening ingebracht in Havenbedrijf Amsterdam N.V. bij de verzelfstandiging van haar havenbedrijf. In november 2016 is het gedeelte van voornoemde gezamenlijke lening van het Havenbedrijf Amsterdam N.V. afgelost door de RON onder de voorwaarde dat het Havenbedrijf Amsterdam N.V. de gelden zal aanwenden voor de aanleg van een kade op Hoogtij. Er zal in 2018 gestart worden met de aanleg van de kade. Het gevolg van de aflossing is dat er een nieuwe achtergestelde leningsovereenkomst is gesloten tussen de provincie Noord-Holland en de RON en dat de provincie een tweede recht van hypotheek heeft verkregen op de Hoogtij gronden. De hoogte van de lening bedraagt € 11.086.095.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de Samenwerkingsovereenkomst dd.15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het Fonds bedraagt € 9,1 mln. waarvan reeds € 5,1 mln. is gestort. Zodra de rekening-courant van het Fonds minder dan € 1 mln. bedraagt zal een 2e tranche van € 2 mln. worden gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Aan de Stichting Streekrekening Texel is in 2012 een renteloze lening met een looptijd van 30 jaar verstrekt ten behoeve van het beheer van de Hoge Berg te Texel.

(6) De provincie Noord-Holland ondersteunt initiatieven voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Er worden renteloze leningen in de planontwikkelingsfase verstrekt voor de kosten voor het opstellen van een Programma van Eisen, een Voorlopig en Definitief Ontwerp en een bestek van de te realiseren woningen. Door aflossing van dit uitgeleende geld vloeit dit terug in het provinciale fonds en is dan opnieuw beschikbaar voor andere CPO projecten (een zogenaamd revolverend fonds). Een specificatie van de uitstaande leningen is op de sector Financiën aanwezig.

(7) Betreft een lening t.b.v. een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening waarmee de recent opgerichte gecertificeerde agrarische collectieven in staat kunnen worden gesteld een bijdrage te verlenen aan agrarisch natuur-, landschaps- en waterbeheer in Noord-Holland. Deze leningen zullen in 2022 worden afgelost.

4.4.2 Investeringskredieten

4.4.2.1 Overzicht van het verloop van de investeringskredieten

Overzicht van het verloop van de investeringskredieten (Bedragen * € 1.000)

Omschrijving van de investeringsuitgaven	Besluit van PS/begrotings-wijziging	Totaal krediet	Te besteden vanaf 2019	Vermoedelijke uitgaven 2019	Vermoedelijke uitgaven 2020	Nog te besteden in volgende jaren
1. IMMATERIELE VASTE ACTIVA						
c.bijdragen aan activa in eigendom van derden:						
Diverse wegenprojecten derden (niet te activeren)	diverse	11.258	-		0	0
Bijdragen van derden		8.917-	-		-	-
Bijdragen t.l.v. reserves/BDU		2.340-				-
subtotaal		-	-		-	-
2. MATERIELE VASTE ACTIVA						
a. Investeringen met een economisch nut:						
Gronden en terreinen						
Krediet v. strategische grondaankopen	10-12-2001; 66	27.200	-		-	
idem	25-06-2007;50	32.800				
idem	NJN 2008	35.000	10.774			33.020
idem, verlaging krediet	18-11-2013;64	13.000-				
Strategisch grondbeleid(oud)	begroting 2007	15.000				
Verlaging krediet	Jaarrekening 2016	17.000-				
Verlaging krediet	Jaarrekening 2017	40.000-				
grondverkopen				5.463-	16.783-	
subtotaal		**40.000**	**10.774**	**5.463-**	**16.783-**	**33.020**
Beheergrondbank Laag Holland	14-2-2011;15	5.000	3.659		-	3.744
verkoop van grond				85-		
subtotaal		**5.000**	**3.659**	**85-**	**-**	**3.744**
Investeringen in steunpunten B&U	1e wijz.2015	5.400	3.015	1.404	1.300	310
Investeringen in steunpunten B&U	23-05-2016;29	3.100				
		8.500	**3.015**	**1.404**	**1.300**	**310**
b. Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut:						
Grond-/weg-/waterbouwkundige werken:						
Provinciale wegen en vaarwegen	diverse	1.381.125	391.129	73.901	68.632	248.596
Provinciale wegen en vaarwegen	diverse	806.519-	245.296-	39.930-	38.784-	166.582-
subtotaal		**574.606**	**145.833**	**33.971**	**29.848**	**82.014**
Bereikbaarheid Haarlemmermeer-Bollenstreek/Duinpolderweg	8-10-2018;51	4.800	4.797	-	-	4.797
Bijdragen van Prov.Zuid-Holland en VRA		3.200-	3.197-	-	-	3.197-
subtotaal		**1.600**	**1.600**	**-**	**-**	**1.600**

**Tabel loop verder op de volgende pagina*

**Vervolg van de tabel op de vorige pagina*

Omschrijving van de investeringsuitgaven	Besluit van PS/begrotings-wijziging	Totaal krediet	Te besteden vanaf 2019	Vermoedelijke uitgaven 2019	Vermoedelijke uitgaven 2020	Nog te besteden in volgende jaren
Vervangingsinvesteringen wegen:						
Voor een specificatie van deze kredieten wordt verwezen naar bijlage PMO wegen	diverse	203.794	140.337	47.612	44.513	48.212
Vervangingsinvesteringen vaarwegen:						
Voor een specificatie van deze kredieten wordt verwezen naar bijlage PMO vaarwegen	diverse	88.930	54.179	11.355	15.069	27.756
subtotaal		**292.724**	**194.516**	**58.966**	**59.582**	**75.968**
PMO-projecten:						
Projecten Machinerichtlijnen	6-11-2017;60	11.800	16.389	6.589	7.100	2.700
24-uurs centrale brugbediening	6-11-2017;60	9.000	3.794	3.794	-	-
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	6-11-2017;60	10.680	4.762	388	1.247	3.127
Zelfbediening Roskamsluis	6-11-2017;60	427	427	200	227	-
Uitrol intelligente verkeerslichten	PMO 2018/PMO 2019	4.515	4.515	-	1.650	2.865
Aanleg ecologische oevers	LBW 2017;2017-75	428	188	75	3	110
subtotaal		**36.850**	**30.075**	**11.046**	**10.227**	**8.802**
Groenprojecten:						
Natuurbrug Zeepoort	Zomernota 2017	3.696	664	-	-	664
Verkoop van grond						
Verbinden en ontsnipperen faunapassages	Zomernota 2017	321	0	-	-	0
subtotaal		**4.017**	**665**	-	-	**665**
3. FINANCIELE VASTE ACTIVA						
a. kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:						
Life Science Fonds Amsterdam	16-03-2009;14	2.000	8		-	8
Participatiefonds deelnemingen Duurz. Energie	1e wijz.2010	85.000	66.184	14.041	15.000	37.143
Solaroad		-	400	400	-	-
subtotaal		**87.000**	**66.593**	**14.441**	**15.000**	**37.152**
Totaal		**1.050.297**	**456.729**	**114.281**	**99.174**	**243.274**

VJB = Voorjaarsbericht, NJN = Najaarsbericht.

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO wegen en vaarwegen

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO Wegen

VERVANGINGSINVESTERINGEN WEGEN

Kredieten 2011 t/m 2013:	
Totaal beschikbaar 2011 t/m 2013	65.300,00
Totaal prognose 2011 t/m 2013	63.545,93
Ruimte krediet 2011 t/m 2013	**1.754,07**

Kredieten 2012:	**krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**
N502b-01 GO 9,20-11,24 incl. N503	nvt*	2.951	-	-	-	-
N232b-01 GO km 23,33 - 25,4, en km 29,4 - 33,15	nvt*	5.233	850	-	-	-
N244b-01 GO km 12,3 - 20,3	nvt*	4.666	-	-	-	-
N248b-01 GO km 3,55-18,70	nvt*	6.054	-	-	-	-
N249a-01 GO km 0,00-12,6	nvt*	5.080	-	-	-	-
N517a-01 GO km 0,05-1,83	nvt*	704	-	-	-	-
N207a/b-02 vervangen duikers bijdrage PMI	nvt*	2.204	-	-	-	-
N235a-01 GO km 0,03-8,1 incl busbaan	nvt*	4.160	-	-	-	-
N240a-01 GO km 7,0-10,0	nvt*	-	-	-	-	-
N241b-02 vervanging kunstwerk bijdrage aan PMI	nvt*	200	-	-	-	-
N245b-01 GO km 29,3-35,9	nvt*	790	-	-	-	-
N417a-01 GO km 8,9-10,8	nvt*	451	20	50	16	-
N509a-01 GO km 2,0-7,3	nvt*	2.447	-	-	-	-
N235a-01 GO km 0,03-8,1 incl busbaan fase 2	nvt*	1.874	-	-	-	-
Totaal kredieten 2012	***37.340***	***36.815***	***870***	***50***	***16***	-

Kredieten 2013:	**krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2022**
N520a-01 GO km 0,05-5,17	nvt*	1.915	-	-	-	-
N511a-01 GO km 0,05 - 2,50	nvt*	1.040	-	-	-	-
N201b-02 GO km 35,9-40,43	nvt*	889	-	-	-	-
N232c-01 overdracht aan Amstelveen	nvt*	650	-	-	-	-
N236a-01 vervanging verhardingen	nvt*	2.133	-	-	-	-
N241a-01 bijdrage PMI	nvt*	0	-	-	-	-
N248a-01 bijdrage PMI	nvt*	1.880	-	-	-	-
N512a-01	nvt*	1.221	-	-	-	-
N521a-01 GO km 0,00-2,43	nvt*	1.261	-	-	-	-
Totaal kredieten 2013	***14.210***	***10.989***	-	-	-	-

Kredieten 2014:	**Krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**
N206a-01 GO km 36,09-37,00	850	767	-	-	-	-
N239b-01 GO	1.650	1.305	-			
N244c-02 Bijdrage aan PMI	6.000	6.000	,	-	-	-
N516a-02 vervangen KW 25b16	2.050	2.031	-	-	-	-
Totaal kredieten 2014	***10.550***	***10.104***	-	-	-	-

Kredieten 2015:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N200a-02 vervangen verharding Zeeweg	3.000	2.990	-	-	-	-
N203c-04 vervangen km 54,8-60,48	1.500	1.459	-	-	-	-
N302a-03 vervanging wegconstructie km 39,3 - 48,73	4.680	425	676	-	-	-
Totaal kredieten 2015	***9.180***	***4.874***	***676***	-	-	-

Kredieten 2016:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N205b-03	670	460	-	-	-	-
N242Ld-01	350	211	-	-	-	-
N243a-03	700	408	-	-	-	-
N302a-01	1.071	1.081	-	-	-	-
N506a-02	2.000	177	3.033	-	-	-
N507a-02	2.000	2.000	-	-	-	-
N236a-02	2.700	949	256	-	-	-
Totaal kredieten 2016	***9.491***	***5.286***	***3.289***	-	-	-

Kredieten 2017:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N240b-01	5.200	-	3.600	-	-	-
N520b-02	1.000	-	-	-	-	-
Totaal kredieten 2017	***6.200***	-	***3.600***	-	-	-

Kredieten 2018:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N231b-01	4.714	750	83	-	-	-
N243a-04	8.700	-	4.667	85	-	-
N247a-06	1.450	31	102	467	543	670
N240c-01	750	-	375	-	-	-
N247b-02	3.600	227	2.285	1.703	51	-
Totaal kredieten 2018	***19.214***		***7.512***	***2.255***	***594***	***670***

Kredieten 2019:	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N506a-03	3.700	177	2.816	-	-	-
N201b-07	-	-	120	420	-	-
N197a-01	-	-	410	-	-	-
N201c-03	1.430	-	1.430	-	-	-
N239a-03	2.090	-	-	-	-	-
N241b-03	10.850	3.635	2.750	6.396	5.060	890
N247a-03	1.500	41	86	326	-	464
Totaal kredieten 2019	***19.570***	***3.853***	***7.612***	***7.142***	***5.060***	***1.354***
	125.755	***71.920***	***23.559***	***9.447***	***5.671***	***2.024***

** In de jaren tot 2014 werd een totaalkrediet aangevraagd dat verder niet werd opgedeeld naar onderliggende projecten. Vanaf 2014 worden kredieten per project aangevraagd waardoor tevens de besteding per project inzichtelijk wordt.*

Kredieten 2014: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N203 Brug Krommenie A-01 vervangen 19D03	zie B-01	€ 7.839	€ 655			
N203 Brug Krommenie B-01 vervangen 19D04	€ 17.525	€ 58	€ 102	-	-	-
K20/10/09 Leeghwaterbrug A-02 vervanging	€ 10.100	€ 4.613	€ 3.209	-	-	-
Totaal kredieten 2014	***27.625***	***12.509***	***3.967***	-	-	-

Kredieten 2015: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K19w Cruquiusbrug A verv best. En aanbru	€ 4.400	€ 953	€ 168	€ 2.873	€ 3.541	€ 1.904
Totaal kredieten 2015	***4.400***	***953***	***168***	***2.873***	***3.541***	***1.904***

Kredieten 2016: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K09 Beatrixbrug 19D19	12.700	3.267	332	614	-	-
K17 Brug Ouderkerk	6.500	5.051	5.006	525	908	-
Totaal kredieten 2016	***19.200***	***8.318***	***5.338***	***1.139***	***908***	-

kredieten 2017: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20m Kogerpolderbrug-03	5.700	2.000	187	905	-	-
K20N Stolperbasculebrug	11.600	-	3.950	6.700	-	-
Totaal kredieten 2017	***17.300***	***2.000***	***4.137***	***7.605***	-	-

kredieten 2018 kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N248b Waardbrug 14G11	-	-	300	400	7.033	-
Totaal kredieten 2018	-	-	***300***	***400***	***7.033***	-

kredieten 2019 kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
N248b Schagerbrug A 14G14	4.600	-	-	-	-	-
K1 Zijperbrug 14D30	4.600	-	-	400	400	4.590
Totaal kredieten 2019	**€ 9.200**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 400**	**€ 400**	**€ 4.590**
N239a-01 vervangen wegconstructie en kunstwerk	-	-	-	-	-	-
N203 Kunstwerk 19D04 B-01 vervangen	-	-	102	-	-	-
Vervangen observatiecamera's	-	-	1.000	-	-	-
HOV2-03 Vervanging KM 0 tot KM 2,75	-	-	100	-	-	-
K01-02 Vervanging 14D30	-	-	-	400	-	4.720
N242a-05 Vervanging KM 31 tot KM 43,4	-	-	500	1.000	-	-
N242a-06 Vervanging KM 45,6 tot KM 46,92	-	-	-	-	-	-
N242Ld-02 Vervanging KM 42,9 tot KM 45,2	-	-	-	-	637	-
N244a-01 Vervanging KM 33,7 tot KM 41,1	-	-	60	60	60	60
N250-04 Vervanging 09D01	-	-	-	-	-	620
N201b-08 Vervanging KM 36 tot KM 36,7	-	-	-	-	-	-
N231b-01 vervangen	-	-	83	-	-	-
N240b-01 Vervanging KM 10,45 tot KM 21	-	-	5.200	-	-	-
N248b-05 Vervanging 14G11	-	-	-	-	7.220	-
K01-02 Vervanging 14D30	-	-	-	400	400	-
N242Ld-02 Vervanging KM 42,9 tot KM 45,2	-	-	-	-	637	-
N246a-03 Vervanging KM 15,75 tot KM 25,16	-	-	-	-	2.470	-
N248b-03 Vervanging 14G14	-	-	-	-	400	5.290
N248b-03 vervangen Schagerbrug A 14G14	-	-	-	-	-	5.153
14C02-01 Vervanging 14C02	-	-	-	-	-	1.340
Totaal	**€ 0**	**€ 0**	**€ 7.045**	**€ 1.860**	**€ 11.824**	**€ 17.183**
Totaal kredieten kunstwerken	**77.725**	**23.780**	**13.909**	**12.418**	**11.881**	**6.494**
Totaal krediet wegen	**203.480**	**95.700**	**44.513**	**23.725**	**29.376**	**25.701**

4.4.2.2 Specificatie kredieten PMO Vaarwegen

VERVANGINGSINVESTERINGEN VAARWEGEN

Kredieten 2011 t/m 2013 oevers		besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
Totaal beschikbaar 2011 t/m 2013	25.500	27.491	-	-	-	-	-
Ruimte krediet 2011 t/m 2013	**25.500**	**27.491**	-	-	-	-	-

Kredieten 2015: oevers							
omschrijving	**Krediet PMO**	**besteed tot 1 jan. 2019**	**Prognose 2019**	**Prognose 2020**	**Prognose 2021**	**Prognose 2022**	**Prognose 2023**
K20N-c-01 NHK vervanging oevers Noord km 65,45-68,0	3.500	3.356	463	-	-	-	
K4/5/6-c vervanging vwv 19	4.500	412	4.037	123	-	-	
K2/K3 vervangingen vwv 15	11.700	8.012	436	-	-	-	
Totaal kredieten 2015	***19.700***	***11.780***	***4.937***	***123***	-	-	-

Kredieten 2016: oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K4/5/6c vaarwegvak 20	14.250	709	1.925	2.332	2.860	-	-
Totaal kredieten 2016	***14.250***	***709***	***1.925***	***2.332***	***2.860***	-	

kredieten 2017	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K4/5/6a vaarwegvak 18	7.300	352	449	4.325	1.363	-	-
K7/8 vaarwegvak 21	4.800	273	445	2.817	993	-	-
K20/10/09a-01 vaarwegvak 6	840	-	840	-	-	-	-
Totaal kredieten 2017	***12.940***	***626***	***1.735***	***7.142***	***2.356***	-	-

kredieten 2018 oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20a-01 vaarwegvak 5	2.040	-	200	300	1.400	1.500	-
K20/10/09b-01 vaarwegvak 7	2.800	-	300	1.200	1.300	-	-
Totaal kredieten 2018	***4.840***	-	***500***	***1.500***	***2.700***	***1.500***	

kredieten 2019 oevers	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K9-01 vaarwegvak 8	-	-	-	200	640	100	-
K20m-a-01 vaarwegvak 10	-	-	-	100	100	1.300	-
K20Na-01 vaarwegvak 4	-	-	400	400	2.200	-	-
K20Zb-01 vaarwegvak 11	-	-	-	-	500	3.100	3.400
Totaal kredieten 2019	-	-	***400***	***700***	***3.440***	***4.500***	

Totaal kredieten oevers	**77.230**	**40.605**	**9.496**	**11.797**	**11.356**	**6.000**	-

kredieten 2017: kunstwerken	Krediet PMO	besteed tot 1 jan. 2019	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
K20N KVVS Kolkwand	€ 11.600	€ 762	€ 1.458	€ 472	€ 1.271	€ 4.204	€ 3.761
Totaal kredieten 2017	***11.600***	***762***	***1.458***	***472***	***1.271***	***4.204***	***3.761***
Totaal kredieten kunstwerken	**11.600**	**762**	**1.458**	**472**	**1.271**	**4.204**	**3.761**
Totaal kredieten Vaarwegen	**88.830**	**41.367**	**10.955**	**12.269**	**12.627**	**10.204**	**3.761**
K20a-02 Vervanging Vaarwegvak 5			300	1.300	-	-	-
K20a-01 vervangen oever vwv 5			100	200	1.900	1.900	-
K11-a-01 Vervanging Vaarwegvak 22			-	200	2.350	-	-
K18-a-01 Vervanging Vaarwegvak 16			-	200	200	1.285	-
K18-b-01 Vervanging Vaarwegvak 17			-	200	200	4.000	-
K20z-b-01 Vervanging Vaarwegvak 13			-	400	5.140	8.000	-
K19n-b-01 Vervanging Vaarwegvak 30			-	100	100	200	780
K19n-c-01 Vervanging Vaarwegvak 31			-	100	100	200	1.110
K19o-a-01 Vervanging Vaarwegvak 32			-	-	100	100	100
K19z-a-01 Vervanging Vaarwegvak 34			-	100	100	100	960
K19n-a-01 Vervanging Vaarwegvak 29			-	-	-	100	100
K20z-a-01 Vervanging Vaarwegvak 12			-	-	-	200	200
K7/8-02 Vervanging Vaarwegvak 21			-	-	100	100	650
K20m-b-01 Vervanging Vaarwegvak 11			-	-	500	-	-
Totaal kredieten Vaarwegen			**11.355**	**15.069**	**23.417**	**26.389**	**7.661**

4.4.2.3 Specificatie van het verloop van investeringskredieten betreffende land- en vaarwegen in 2015

Studiefase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totale netto investeringen studiefase t.l.v. kapitaallasten PMI	**0**	**0**	**1**	**4,8**	**9,55**	**15,65**

Planfase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	Projecten in de PLANFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
K20-07	Verlengen Koopvaardersschutsluis	0,00	0,30	0,30	0,35	2,00	2,05
N231-17	Ongestoord Logistieke Verbinding	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	netto investeringen planfase bereikbaarheid	**0,00**	**0,30**	**0,30**	**0,35**	**2,00**	**2,05**
Verkeersveiligheid							
	netto investeringen planfase verkeersveiligheid	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Trajectbenadering							
N201-33	Trajectbenadering N201c	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00
N241-13	Trajectbenadering N241b, ged. N242-A7	3,64	3,46	2,03	7,75	14,30	5,58
N247-17	Trajectbenadering N247b, ged. N244-A7	0,04	0,07	0,50	0,33	0,01	0,00
	netto investeringen planfase trajectbenadering	**3,67**	**3,52**	**3,02**	**8,08**	**14,31**	**5,58**
	Totale netto investeringen planfase	**3,67**	**3,82**	**3,32**	**8,43**	**16,31**	**7,63**

Realisatiefase:

Bedragen x € 1

projectnr.	Projecten in de REALISATIEFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
alg-29a	Nieuwbouw Wilhelminasluis	4,99	-	7,55	1,68	2,85	-
alg-29b	Vervangen Zaanbrug	0,60	-	-	-	-	-
alg-40	Uitvoering beleidskader verkeersmanagement Noord-Holland	0,97	1,28	0,54	-	-	-
HOV-05	HOV Fokkerweg-Schiphol Rijk	1,01	1,77	3,49	8,44	-	-
HOV-07	HOV Aalsmeer-knooppunt Schiphol Zuid (HOVASZ)	-	-	-	1,00	-	-
K20-05	Verminderen kwetsbaarheid vlotbruggen Noordhollands Kanaal	0,86	0,07	-	-	-	-
N208-05	Aanleg fietsverbinding langs de N208	0,68	-	-0,09	0,81	-	-
N247-16	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247, ged. A10-Edam	3,74	-	1,08	5,21	6,09	13,75
N250-01	Doorstroming in Den Helder (kortetermijnmaatregelen)	-	0,45	0,52	-	-	-
N517-01	Verlengen busbaan N517 en aanleg linksafstrook	0,75	0,23	1,59	-0,89	-	-
N520-03	Reconstructie kruispunt N520-Bennebroekerweg	-	0,27	-	-	-	-
N522-05	Vervanging/opwaardering brug Ouderkerk	10,32	2,28	1,51	1,16	1,12	-
	netto investeringen realisatiefase bereikbaarheid	**23,93**	**6,34**	**16,17**	**17,41**	**10,06**	**13,75**
Verkeersveiligheid							
alg-43	Fietsknelpunten rapport Fietsersbond	-	-	-	-	-	-
N236-07	Reconstructie N236, deel 4	12,82	0,82	1,31	-	-	-
N236-11	Reconstructie N236, deel 6	0,15	0,17	1,25	-	-	-
N417-02	Herinrichting N417	1,49	0,02	0,04	1,90	0,57	-
N525-05	Kruispunt N525-Westerheide/Oude Postweg	0,09	0,20	0,32	0,61	-	-
	netto investeringen realisatiefase verkeersveiligheid	**14,54**	**1,21**	**2,91**	**2,50**	**0,57**	**-**
Trajectbenadering							
N201-29a	Trajectbenadering N201a, Cruquiusbrug A	0,21	0,44	0,47	2,02	0,95	2,04
N231-16	Trajectbenadering N231b, ged. N201-N232	0,88	1,19	0,01	-	-	-
N236-08	Trajectbenadering Franse Kampweg (N236) en N524	0,26	-	0,00	-	-	-
N239-08	Trajectbenadering N239a, ged. N242-A7	0,80	0,52	1,70	1,92	-	-
N243-06	Trajectbenadering N243a	-	-	-	-	4,08	-
N244-07	Trajectbenadering N244a, deel A: N244, ged. N242-N246 en N246, ged. N244-A8	5,87	8,65	0,68	1,86	-	-
N244-08	Trajectbenadering N244a, deel B: Kogerpolderbrug	2,12	7,04	0,35	1,05	-	-
N244-09	Trajectbenadering N244a, deel C: Beatrixbrug	7,57	1,80	0,17	0,06	-	-
N504-09	Trajectbenadering N245a: deel N504, ged. N245-N242	0,75	0,53	2,06	-	-	-
N506-02	Trajectbenadering N506a	0,07	0,18	1,00	-	-	-
N509-05	Trajectbenadering N509a	0,12	0,51	-	-	-	-
	netto investeringen realisatiefase trajectbenadering	**18,64**	**20,85**	**6,44**	**6,90**	**5,03**	**2,04**
	Totaal netto investeringen realisatiefase	**57,10**	**28,41**	**25,52**	**26,81**	**15,67**	**15,79**

Nazorgfase:

Bedragen x € 1 mln

projectnr.	Projecten in de NAZORGFASE	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bereikbaarheid							
alg-44	Blauwe Golf vervolg	-	-	-	-	-	-
N207-03	Verdubbeling N207, ged. A4-N205	30,00	-0,28	-	-	-	-
N235-01	Bereikbaarheid Waterland: KT-maatregelen N235	1,05	0,42	-	-	-	-
N235-03	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N235	8,36	-3,41	-	-	-	-
N242-11	Broekhornpolder	9,16	-3,00	-	-	-	-
N242-19	Aanpassingen N242, ged. N504-Leijerdijk, incl. par.weg	1,74	0,10	-	-	-	-
N244-01	Verdubbeling N244, gedeelte A7-N247	20,00	0,26	-	-	-	-
N247-21	Praktijkproef fietspad Broek in Waterland/Monnickendam	0,23	-	-	-	-	-
N248-01	Vervangen Stolperophaalbrug	15,12	0,16	-	-	-	-
N509-02	Reconstructie brug Oosthuizen	3,42	0,04	-	-	-	-
N525-03	Reconstructie N525-op/afritten A1 en Vredelaan	0,03	0,06	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase bereikbaarheid	**89,11**	**-5,66**	-	-	-	-
Verkeersveiligheid							
HOV-09	Verkeersveiligheid Abdijtunnel	3,29	-	-	-	-	-
N023-03	Westfrisiaweg: Bermverharding deel N506 en N302	0,58	-	-	-	-	-
N203-07	Reconstructie N203, ged. op/afrit N246-Lindenlaan	3,68	0,03	-	-	-	-
N205-08	Bermverharding N205, ged. N232-Vijfhuizerweg	0,45	-	-	-	-	-
N236-06	Reconstructie N236, deel 1	10,17	0,29	-	-	-	-
N236-09	Reconstructie N236, deel 2	0,63	-	-	-	-	-
N239-06	Herinrichting N239, ged. Coppershorn-N240	2,84	-	-	-	-	-
N241-01	Herinrichting N241, gedeelte N242-N248	18,18	6,82	-	-	-	-
N241-06	Herinrichting kruispunt N241-Langereis	9,37	-0,26	-	-	-	-
N248-03	Reconstructie N248 en parallelweg, ged. N245-N249	6,65	0,05	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase verkeersveiligh	**55,85**	**6,92**	-	-	-	-
Trajectbenadering							
N201-29b	Trajectbenadering N201a, ged. Heemstede-Fokkerweg	4,03	0,01	-	-	-	-
N232-11	Trajectbenadering N232a, ged. Haarlem-N205	0,10	-	-	-	-	-
N240-12	Trajectbenadering N240c, ged. N239-N302	2,41	-	-	-	-	-
N245-13	Trajectbenadering N245a: deel N245, ged. N508-N504	0,07	-	-	-	-	-
N502-03	Trajectbenadering N502c, Callantsoog-Callantsogervaar	0,02	0,30	-	-	-	-
N516-03	Trajectbenadering N516a	2,71	0,10	-	-	-	-
N518-03	Trajectbenadering N518a	0,69	0,00	-	-	-	-
N526-01	Trajectbenadering N526a	0,23	0,08	-	-	-	-
	netto investeringen nazorgfase trajectbenadering	**10,26**	**0,48**	-	-	-	-
	Totaal nruto investeringen nazorgfase	**155,21**	**1,74**	-	-	-	-

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Staat van gewaarborgde leningen dienstjaar 2020

Nummer	2013*	10004*	27001*	27002*	Totaal
Oorspronke-lijk bedrag	€ 2.382.346	€ 3.333.016	€ 3.374.310	€ 3.403.352	€ 12.493.024
Doel van de geldlening	2e fase nieuwbouw en renovatie psych. centrum	3e fase zwakzinnigeninrichting Kadijkerkoog	Bouw verpleeghuis Heemswijk	Bouw verpleeghuis Heemswijk	
Door wie de geldlening is aangegaan	St.Geestelijke Gezondheidszorg NH-Noord	Prinsenstichting	Viva ! Zorggroep	Viva ! Zorggroep	
% of deel gewaar- borgd provincie	100%	100%	100%	100%	
Datum van het besluit PS c.q. GS	18-01-1982;005	19-05-1980;019	15-06-1981;036	15-06-1981;036	
Datum van het besluit Koninklijke Goedkeuring	17-05-1982;006	21-08-1980;170	30-09-1981;002	30-09-1981;002	
Rente- %	6,25	2,25	5,02	5,60	
Restantbedrag van de lening aan het begin van het dienstjaar 2020					
Totaal	€ 397.059	€ 128.193	€ 232.696	€ 340.335	€ 1.098.283
Gewaar- borgd door provincie	€ 397.059	€ 128.193	€ 232.696	€ 340.335	€ 1.098.283
Totaal- bedrag gewone en buiten- gewone aflossing	€ 79.411	€ 128.193	€ 116.356	€ 113.445	€ 437.405
Restantbedrag van de lening aan het einde van het dienstjaar 2020					
Totaal	€ 317.648	€ 0	€ 116.340	€ 226.890	€ 660.878
Gewaarborgd door provincie	€ 317.648	€ 0	€ 116.340	€ 226.890	€ 660.878
Laatste aflossings-jaar	2024	2020	2021	2022	

Bij de met "*" aangeduide nummers van de borgstellingen is ten behoeve van de provincie zekerheid gevestigd op het onderpand.

Staat van andere garantieverplichtingen ultimo 2019

Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Looptijd	Provinciaal aandeel in procenten	Provinciaal aandeel in euro's
1) Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	2022	6,20	-
2) BNG Bank	financiering van het project Hoogtij van de RON N.V.		50 (max)	26.000.000
	(oorspronkelijk 70 mln. in 2018 verlaagd nr.52 mln.)			
3) BNG Bank	(her-) financiering van PolanenPark BV		max.	20.000.000
	(besluit GS 7-06-2016, nr.747558/817011)			
Totaal				**46.000.000**

1) Betreft garantstelling van het aandeel in de rente en aflossing van zgn. convenantsleningen aangegaan door het Nationaal Groenfonds.
2) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie door het Havenbedrijf Amsterdam NV. van 33,3%. Volgens opgave van de bank bedroeg het werkelijke aandeel per 31-12-2018 € 25,5 miljoen.
3) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV). Volgens opgave van de bank bedroeg de werkelijke stand van het krediet per 31-12-2018 € 14 miljoen.

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.	**Algemene dekkingsmiddelen**	**347.501**	**-785.710**	**-438.210**	**270.512**	**-658.062**	**-387.550**	**269.277**	**-609.942**	**-340.665**	**267.305**	**-594.091**	**-326.786**
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-211.453	-211.453	0	-210.950	-210.950	0	-216.534	-216.534	0	-224.401	-224.401
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057	0	-210.057	-210.057
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-18	-18	0	-12	-12	0	-4	-4	0	-4	-4
0.4	Deelnemingen	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080	0	-7.080	-7.080
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	3.348	-5.130	-1.782	8.434	-5.137	3.297	19.516	-5.145	14.371	26.518	-5.153	21.365
0.6	Overhead	70.327	0	70.327	70.099	0	70.099	70.578	0	70.578	69.649	0	69.649
0.6	Overhead	1.420	-1.342	78	1.420	-985	435	1.420	-985	435	1.420	-1.085	335
0.7	Vennootschapbelasting	26	0	26	26	0	26	26	0	26	26	0	26
0.8	Mutaties reserves	272.380	-350.630	-78.250	190.534	-223.841	-33.307	177.738	-170.137	7.601	169.693	-146.311	23.382
1.	**Bestuur**	**24.031**	**-138**	**23.893**	**23.283**	**-126**	**23.157**	**23.270**	**-126**	**23.144**	**23.355**	**-126**	**23.229**
1.1	Provinciale Staten	4.945	-14	4.931	4.944	-14	4.930	4.984	-14	4.970	5.069	-14	5.055
1.2	Gedeputeerde Staten	5.322	0	5.322	5.317	0	5.317	5.317	0	5.317	5.317	0	5.317
1.3	Kabinetszaken	2.668	-43	2.625	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525	2.568	-43	2.525
1.4	Bestuurlijke organisatie	6.373	-12	6.361	6.339	0	6.339	6.286	0	6.286	6.286	0	6.286
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	626	0	626	625	0	625	625	0	625	625	0	625
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178	1.228	-50	1.178
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.869	-19	2.850	2.262	-19	2.243	2.262	-19	2.243	2.262	-19	2.243

2.	**Verkeer en vervoer**	**267.396**	**-35.857**	**231.539**	**211.406**	**-5.172**	**206.234**	**176.731**	**-6.936**	**169.795**	**176.191**	**-3.853**	**172.338**
2.1	Landwegen	153.460	-30.689	122.771	111.134	-4.004	107.130	106.280	-5.768	100.512	105.715	-2.835	102.880
2.2	Waterwegen	25.307	-5.168	20.139	15.821	-1.168	14.653	16.768	-1.168	15.600	16.751	-1.018	15.733
2.3	Openbaar vervoer	88.629	0	88.629	84.451	0	84.451	53.683	0	53.683	53.725	0	53.725
3.	**Water**	**6.959**	**-1.468**	**5.491**	**5.995**	**-1.468**	**4.527**	**5.629**	**-1.103**	**4.526**	**5.629**	**-1.103**	**4.526**
3.1	Waterkeringen	2.275	0	2.275	1.516	0	1.516	1.516	0	1.516	1.516	0	1.516
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	1.285	0	1.285	1.081	0	1.081	1.080	0	1.080	1.080	0	1.080
3.3	Kwantiteit grondwater	2.016	-1.025	991	2.015	-1.025	990	2.015	-1.025	990	2.015	-1.025	990
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	860	0	860	860	0	860	860	0	860	860	0	860
3.5	Kwaliteit grondwater	523	-443	80	523	-443	80	158	-78	80	158	-78	80
4.	**Milieu**	**28.377**	**-2.307**	**26.070**	**23.175**	**-2.130**	**21.045**	**23.006**	**-2.130**	**20.876**	**22.865**	**-2.130**	**20.735**
4.1	Bodembescherming	636	-177	459	62	0	62	62	0	62	62	0	62
4.2	Luchtverontreiniging	633	0	633	332	0	332	332	0	332	332	0	332
4.3	Geluidhinder	390	0	390	388	0	388	308	0	308	188	0	188
4.4	Vergunningverlening en handhaving	20.814	-2.055	18.759	19.156	-2.055	17.101	19.069	-2.055	17.014	19.048	-2.055	16.993
4.5	Ontgronding	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75	-75
4.6	Duurzaamheid	5.904	0	5.904	3.237	0	3.237	3.235	0	3.235	3.235	0	3.235
5.	**Natuur**	**87.063**	**-558**	**86.505**	**82.371**	**-558**	**81.813**	**78.059**	**-183**	**77.876**	**64.666**	**-183**	**64.483**
5.1	Natuurontwikkeling	58.432	-183	58.249	53.882	-183	53.699	48.530	-183	48.347	33.569	-183	33.386
5.2	Beheer natuurgebieden	20.457	-375	20.082	20.320	-375	19.945	21.461	0	21.461	23.029	0	23.029
5.3	Beheer flora en fauna	8.174	0	8.174	8.169	0	8.169	8.068	0	8.068	8.068	0	8.068
5.9	Natuur, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	**Regionale economie**	**33.512**	**-499**	**33.013**	**26.773**	**-499**	**26.274**	**26.550**	**-239**	**26.311**	**23.493**	**-239**	**23.254**

6.1	Agrarische aangelegenheden	4.169	0	4.169	3.183	0	3.183	3.182	0	3.182	3.132	0	3.132
6.2	Logistiek	6.706	-499	6.207	4.724	-499	4.225	4.464	-239	4.225	4.324	-239	4.085
6.3	Kennis en innovatie	6.039	0	6.039	6.004	0	6.004	6.004	0	6.004	3.004	0	3.004
6.4	Recreatie en toerisme	10.998	0	10.998	10.962	0	10.962	10.900	0	10.900	10.983	0	10.983
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	5.600	0	5.600	1.900	0	1.900	2.000	0	2.000	2.050	0	2.050
7.	**Cultuur en maatschappij**	**17.032**	**-30**	**17.002**	**16.140**	**-30**	**16.110**	**13.479**	**-30**	**13.449**	**13.562**	**-30**	**13.532**
7.1	Cultuur	13.207	-30	13.177	12.116	-30	12.086	9.456	-30	9.426	9.539	-30	9.509
7.2	Maatschappij	3.825	0	3.825	4.024	0	4.024	4.023	0	4.023	4.023	0	4.023
8.	**Ruimte**	**23.515**	**-8.818**	**14.697**	**17.220**	**-8.830**	**8.390**	**13.512**	**-8.824**	**4.688**	**13.517**	**-8.828**	**4.689**
8.1	Ruimtelijke ordening	16.194	-8.818	7.376	12.361	-8.830	3.531	12.100	-8.824	3.276	12.105	-8.828	3.277
8.2	Volkshuisvesting	1.127	0	1.127	1.127	0	1.127	227	0	227	227	0	227
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.194	0	6.194	3.732	0	3.732	1.185	0	1.185	1.185	0	1.185
	Totaal taakvelden	**835.385**	**-835.385**	**0**	**676.875**	**-676.875**	**0**	**629.513**	**-629.513**	**0**	**610.583**	**-610.583**	**0**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 2 Bereikbaarheid	
2.1.2	Stichting CROW: Bijdrage kennisplatform verkeer en Vervoer	€ 185.000
2.1.2	Gemeente Amsterdam: ZuidasDOK	€ 28.600.000
2.1.2	RWS: Busvoorzieningen A1	€ 1.500.000
2.1.2	Gemeente Alkmaar: Kogendijk/N9	€ 1.500.000
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Kleine spoorbomen	€ 2.750.000
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Fietsenstalling	€ 1.000.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfiets route K'land	€ 301.500
2.1.2	Gemeente Velsen: Doorfiets route K'land	€ 463.089
2.1.2	Gemeente Haarlemmmermeer: Doorfiets route Haarlem-Amsterdam	€ 305.300
2.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfiets route Haarlem-Amsterdam	€ 108.058
2.1.2	Gemeente Aalsmeer: Ongestoord Logistieke Verbinding	€ 9.928.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Investerings agenda OV	€ 1.718.000
2.1.2	Gemeente Haarlem: Investerings agenda OV	€ 1.169.000
2.1.2	Gemeente Heerhugowaard: Investerings agenda OV	€ 1.080.000
2.1.2	RWS: Investerings agenda OV	€ 1.075.000
2.3.2	Gemeente Haarlem, onderhoud busbaan Schalkwijk	€ 249.000
2.3.3	Gemeente Den Helder, aanpassingen Boerenverdrietsluis	€ 6.000.000
2.5.1	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer	€ 50.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 3 Water	
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Markermeerdijken	€ 500.000
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, aanleg wandel en fietspaden i.k.v. dijkplaatsen en het nemen van inrichtingsmaatregelen voor natuur voor de dijkversterking van Noord-Amsterdam	€ 10.000.000
3.1.3	Provincie Zuid-Holland, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio West-Nederland	€ 10.000
3.1.3	Provincie Groningen, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio IJsselmeergebied	€ 3.000
3.1.3	HHNK, regiomanager Zoet zout knooppunt	€ 10.000
3.2.1	Rijkswaterstaat, opknappen en uitbreiden monument Afsluitdijk	€ 1.000.000
3.2.1	HHNK: Aquapunctuurpunt Engewormerburg	€ 750.000
3.2.1	Gemeente Amsterdam: opstellen zwemwaterprofiel zwemplek Marineterrein	€ 3.000
3.2.1	Gemeente Gooise Meren: vooronderzoek naar twee nieuwe zwemplekken	€ 25.000
3.2.1	Sailwise (Stichting Watersport Gehandicapten Nederland): renovatie accommodatie eiland Robinson Crusoe	€ 175.000
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, uitvoeringsmiddelen voor aquapunctuurpunt Oudesluis, conform GS-besluit d.d. 4 december 2018	€ 50.000

3.2.1	Gemeente Haarlem: aanleg steigers voor diverse doelgroepen in Leidsevaart	€ 7.500
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, procesgeld voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar het realiseren van een verbinding voor pleziervaart met het Groetkanaal, conform GS-besluit d.d. 4 december 2018	€ 50.000
3.2.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / Waterberging en Natuur	€ 450.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 4 Milieu	
4.1.5	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	€ 99.704
4.1.5	Regionale Brandweer Amsterdam/Amstelland	€ 17.250
4.1.5	Milieudienst IJmond	€ 91.052
4.1.5	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 312.484
4.1.5	Omgevingsdienst Flevoland-Gooi en Vechtstreek	€ 43.260
4.2.1	N.V. HVC Alkmaar/ afvang CO2 bij biovergister Middenmeer	€ 794.000
4.2.1	OCAP BV/CO2 vervloeier en lokaal distributienetwerk voor glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag	€ 3.000.000
4.2.3	Duurzaam Bouwloket/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000
4.2.3	Green Home/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 5 Ruimte	
5.2.1	Gemeente Alkmaar, verbetering kwaliteit openbare ruimte en bereikbaarheid rond het station	€ 200.000
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 2	€ 2.500.000
5.2.1	Gemeente Heerhugowaard, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.700.000
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 1	€ 3.000.000
5.2.1	Zaandijk Zaanse Schans, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.000.000
5.2.2	Vervolg Nieuw West Airport Express	€ 80.000
5.2.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500
5.3.1	Gemeente Amsterdam/Regionale Detailhandelsvisie Groot Amsterdam	€ 10.000
5.3.1	Gemeente Haarlemmermeer/Regionale Detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000
5.3.1	NBTC Holland Marketing/HollandCity strategie	€ 150.000
5.3.1	Port of Den Helder/Paleiskade	€ 550.000
5.3.2	Horizon/Smart Industry Hub	€ 150.000
5.3.2	Gemeente Zaanstad, Regiodeal ZaanIJ	€ 3.000.000
5.3.3	Nova College/Techport Instroom Carrière project	€ 50.000
5.3.3	ROC van Amsterdam Vakschool Technische Installaties/bewustwording en studiekeuze	€ 20.000
5.3.3	Nova College/Smart JIT Maintenance	€ 90.000
5.3.3	ROC De Kop/Offshore-Wind-Maintenance	€ 90.000

5.3.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000
5.3.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.4	Greenports Nederland/programma	€ 150.000
5.3.4	Stichting Voedsel Verbindt/Voedsel Verbindt	€ 50.000
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld	€ 3.000.000
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Zaandam	€ 1.000.000
5.4.2	Gemeente Haarlem/ Gebiedsontwikkeling Koepelterrein Versnelling binnenstedelijk bouwen	€ 1.000.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 6 Groen	
6.1.1	Groengebied Amstelland; Groene Uitweg Gaasperplas Centraal (GV66)	€ 450.000
6.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (NHN23) 6 ha, 3e fase	€ 239.144
6.1.2	Gemeente Schagen; Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)	€ 247.000
6.1.2	Landschap Noord-Holland; NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000
6.1.4	Landschap Noord-Holland; Transitie natte teelten Laag Holland	€ 100.000
6.1.4	Landschap Noord-Holland; CO2-buffer Veenmos	€ 80.000
6.2.1	Natuurmonumenten; Overgangsbeheer Life	€ 255.500
6.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland; Begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
6.2.1	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Correctie Beheervergoeding	€ 35.000
6.2.1	Staatsbosbeheer; Toezicht natuurgebieden	€ 213.000
6.2.1	Landschap Noord-Holland; NNN Inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000
6.2.2	Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden; Doorontwikkelen Akkerbeheer	€ 45.000
6.2.2	Goois Natuurreservaat	€ 841.460
6.2.2	Nationaal Park Zuid-Kennermerland	€ 121.789
6.2.2	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 166.530
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer: Invoering duurzaam watersysteem en aanleg ondiepe plas PARK21	€ 5.697.359
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer; Groen-recreatieve projecten	€ 2.070.000
6.2.2	Stichting Wandelnet; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2020-2022	€ 60.000
6.2.2	Stichting Landelijk Fietsplatform; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2020-2022	€ 60.000
6.2.4	Faunabeheereenheid	€960.000
6.3.2	Landschap Noord-Holland; Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000
6.3.2	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Boerderij-educatie Laag Holland	€ 80.000
6.3.2	Bureau Promotie Laag Holland	€ 80.000
6.3.3	Merk Fryslân; Vermarkten Wadden Werelderfgoed	€ 610.000
6.3.3	Stichting Sense of place; Project Sense of place	€ 350.000
6.3.3	Stichting Feel The Night; Project Dark Sky Wadden	€ 350.000

6.3.3	Landschapsbeheer Groningen; Terpen- en Wierdenland	€ 350.000
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Koepelkosten Ruim baan voor Vissen	€ 413.000
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Noordkop	€ 138.000
6.3.3	Vogelbescherming Nederland; Wij- en Wadvogels	€ 400.033

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020
	Programma 7 Cultuur & Erfgoed	
7.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000
7.1.1	Sportservice	€ 120.000
7.2.1	Plein C	€ 250.000
7.2.1	Probiblio	€ 2.384.240
7.3.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.865
7.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.135
7.3.2	Molenfederatie	€ 15.000
7.3.2	Noord-Hollands Archief	€ 125.000
7.3.3	Museum Kaap Skil/Beheer- en behoudaspecten permanente tentoonstelling Palmhoutwrak	€ 360.000
7.3.3	Stichting Huis van Hilde/publieksfunctie Huis van Hilde	€ 125.000
7.4.1	Staatsbosbeheer/Wierdijk	€ 330.000
7.4.1	ROP Midden West	€ 17.000
7.4.2	Waternet/Fort Spion	€ 330.000
7.4.2	Stichting Liniebreed Ondernemen/publiekscommunicatie Stelling van Amsterdam	€ 74.000
7.4.2	Fort Resort Beemster/Restauratie Fort aan de Middenweg	€ 600.000
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/Vestingplein Muiden	€ 800.000
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/herstructurering parkeerplaatsen, openhouden schootsvelden, verlegging Mariahoeveweg	€ 2.200.000
7.4.2	Stichting Fort van Hoofddorp/Fort bij Hoofddorp	€ 110.000

6. Bijlagen

7.1 Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
GroenLinks	9
VVD	9
Forum voor Democratie	8
D66	6
PvdA	6
CDA	4
Partij voor de Dieren	3
PVV	3
SP	3
ChristenUnie	1
50Plus/Partij voor de Ouderen	1
DENK	1
Fractie Baljeu	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt zich wenden tot de provinciale website; klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt zich wenden tot de provinciale website; klik hier.

De directie

Renée Bergkamp	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Onno Beljaars	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

7.2 Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website; klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

7.3 Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

7.4 Lijst met gemeenten

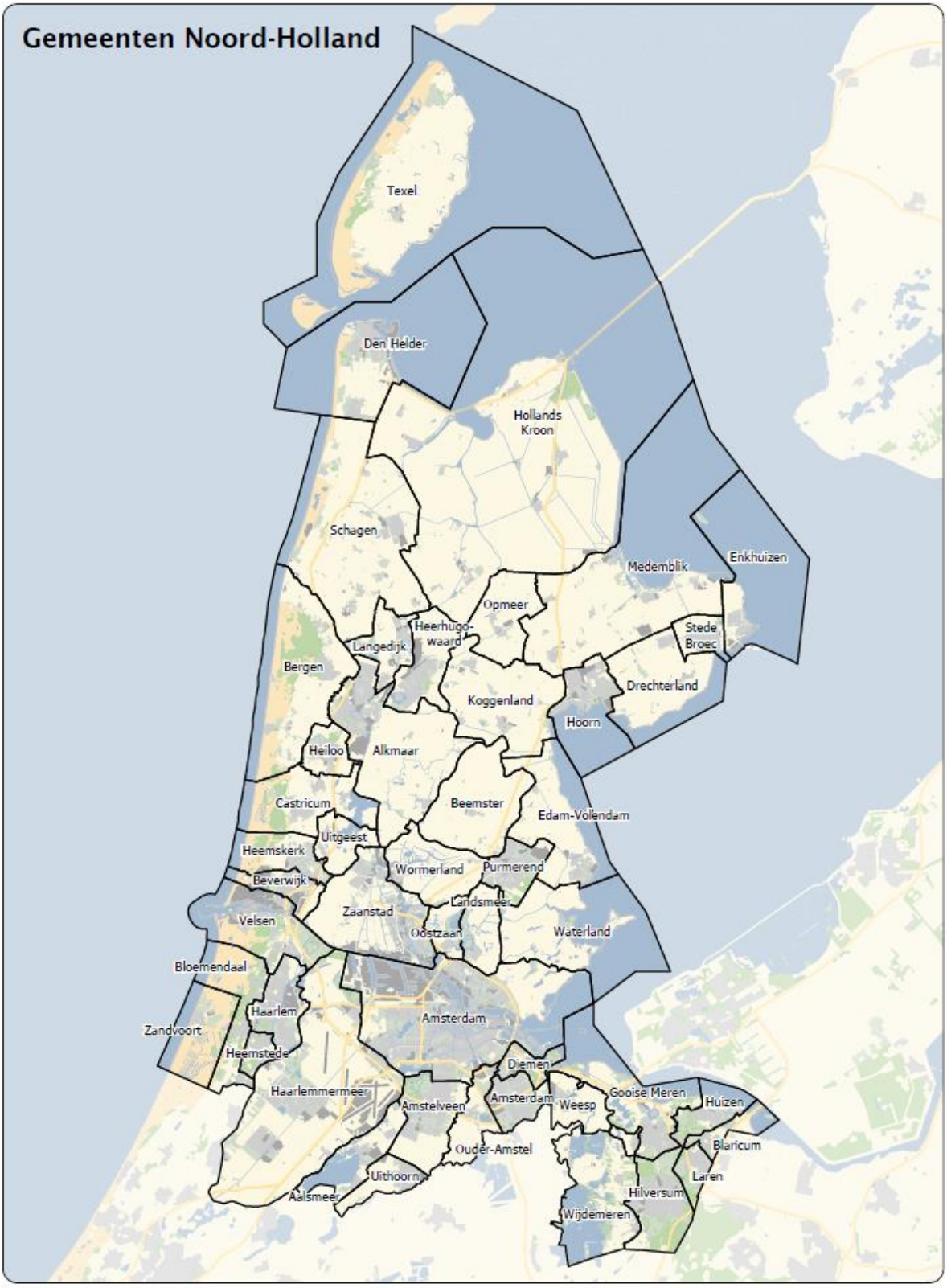

A	K
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	L
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Langedijk
B	Laren
Beemster	M
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	O
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	P
D	Purmerend
Den Helder	S
Diemen	Schagen
Drechterland	Stede Broec
E	T
Edam-Volendam	Texel
Enkhuizen	U
G	Uitgeest
Gooise Meren	Uithoorn
H	V
Haarlem	Velsen
Haarlemmermeer	W
Heemskerk	Waterland
Heemstede	Weesp
Heerhugowaard	Wijdemeren
Heiloo	Wormerland
Hilversum	Z
Hollandse Kroon	Zaanstad
Hoorn	Zandvoort
Huizen	

7.5 Bronvermelding

Beeld
Ruud Karstens, Bas Beentjes, Ciska Prijden,Merlin, Daleman, Dirk-jan van Dijk, Theo Baart, Rogier Redeker, Hanno Lans, Bart Homburg,